

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Wydział Psychologii i Kognitywistyki

Zakład Seksuologii Społecznej i Klinicznej

Olga Węglerska

**Zdolność do mentalizacji u sprawców przestępstw seksualnych wobec
dzieci**

Mentalization ability among child sexual abuse offenders

Rozprawa doktorska napisana pod kierunkiem:

prof. dr hab. Marii Beisert

Poznań 2023

Dziękuję

*Pani Profesor dr hab. Marii Beisert
za inspirację, życzliwość, wiarę oraz motywowanie mnie do podejmowania kolejnych
wyzwań zawodowych, a w trakcie powstawania tej pracy za poświęcenie czasu na bardzo
cenne dyskusje i wskazówki merytoryczne.*

*Pracownikom Zakładu Seksuologii Społecznej i Klinicznej
za wsparcie, otwartość i szereg rozmów, które sprawiły, iż nie pozostawałam sama z
wyzwaniami i trudnościami związanymi z pracą naukową.*

*Dr Katarzynie Pilarczyk – Parchanowicz
za wsparcie emocjonalne w trakcie wspólnej konfrontacji z rzeczywistością badań nad
przestępczością seksualną.*

*Najbliższym, w szczególności Rodzicom, Babci i Wojciechowi
za miłość, wsparcie i nieustanną wiarę we mnie, bez których ukończenie tej pracy nie
byłoby możliwe oraz troskę i przypominanie mi o dbaniu o siebie w trakcie tego procesu.*

Zdolność do mentalizacji u sprawców przestępstw seksualnych wobec dzieci

Słowa kluczowe: wykorzystanie seksualne dziecka, sprawcy przestępstw seksualnych, etiologia przestępczości seksualnej, zdolność do mentalizacji

Problem: Celem projektu badawczego było określenie, jaką rolę w mechanizmie wykorzystania seksualnego dziecka pełni zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób. Dokonano porównania sprawców wykorzystania seksualnego dziecka z grupami kontrolnymi – sprawcami przestępstw przeciwko mieniu oraz mężczyznami niekaranymi – pod względem poziomu zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób. Określono także kilka etapów działania tej zdolności, które w oparciu o założenia Zintegrowanej Teorii Przystępczości Seksualnej (Ward i Beech, 2006; 2008), zostały osadzone w szerszym kontekście etiologicznym sprawstwa przemocy seksualnej wobec dzieci. Sprawdzone w jaki sposób doświadczanie przemocy w dzieciństwie, styl przywiązania oraz złość wiążą się z występowaniem deficytów w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji. Zweryfikowano również, jak zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób wiążą się z cechami popełnionych przestępstw seksualnych. W ostatnim kroku badań analizowano czy relacja między doświadczeniem przemocy w dzieciństwie, stylem przywiązania i złością, a cechami czynów jest zapośredniczona przez zdolność i motywację do mentalizacji.

Metoda: Zbadano 96 mężczyzn: 33 sprawców wykorzystania seksualnego dziecka, 30 sprawców przestępstw przeciwko mieniu oraz 33 mężczyzn niekaranych. Zdolność i motywację do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób badano przy użyciu kwestionariusza The Mentalization Scale MentS (Dimitrijievic, Dimitirijevic, Marjanovic, 2017; polska adaptacja: M. Jańczak, 2021). Do zebrania informacji o doświadczaniu przemocy w dzieciństwie wykorzystano Kwestionariusz Wykorzystania Seksualnego Dziecka CSA (Beisert, 2012) oraz Kwestionariusz Doświadczenia Przemocy Fizycznej i Emocjonalnej w Dzieciństwie CPaEA (Pilarczyk-Parchanowicz i Węglerska, 2020). Do pomiaru stylu przywiązania użyto Zrewidowanej Skali Doświadczeń w Bliskich Związках DBZ-RS (Fraley i in., 2000; polska adaptacja: Lubiewska i in. 2016), a do pomiaru złości zastosowano Kwestionariusz STAXI-2 (Spielberger, 1999; polska adaptacja: Bąk, 2016). Dane o cechach czynu oraz dane demograficzne pochodziły z Akt Penitencjarnych. Czyny oceniano przy użyciu Skal Przemocy (Beisert, 2012).

Wyniki: Przeprowadzone badania nie wykazały różnic w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pomiędzy grupą sprawców wykorzystania seksualnego dziecka, a sprawcami przestępstw przeciwko mieniu oraz mężczyznami niekaranymi. Zaobserwowano, iż sprawcy wykorzystania seksualnego częściej niż pozostali badani doświadczyli przemocy w okresie dzieciństwa, zwłaszcza przemocy seksualnej. Zaobserwowano, iż sprawcy przemocy seksualnej wobec dzieci, którzy w okresie dzieciństwa doświadczyli przemocy seksualnej mieli niższy poziom zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie, niż sprawcy przestępstw przeciwko mieniu, którzy w okresie dzieciństwa doświadczyli przemocy seksualnej. Wykazano, iż sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka, którzy doświadczyli wyższego poziomu stresu w trakcie doświadczenia przemocy fizycznej i emocjonalnej w okresie dzieciństwa charakteryzowali się wyższą motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób. Uzyskano również wyniki wskazujące, iż wyższy poziom unikania w bliskich relacjach wiązał się z niższą zdolnością do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób oraz z niższą motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób. Natomiast sprawcy przemocy seksualnej wobec dziecka, którzy wykazali wyższy poziom ogólnej dyspozycji do reagowania stanem złości oraz wyższy poziom złości jako cechy temperamentalnej charakteryzowali się niższą zdolnością do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie. Zarówno zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pozostawały w istotnym związku z takimi cechami czynu popełnionego przez sprawców jak: sposób ich działania oraz cechy ich ofiar. Uzyskane wyniki wskazały również, iż motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę czynnika pośredniczącego pomiędzy doświadczeniem przemocy emocjonalnej i fizycznej w okresie dzieciństwa przez sprawcę a poziomem zastosowanej przez niego przemocy emocjonalnej i fizycznej w trakcie wykorzystania seksualnego dziecka. Uzyskane wyniki nie wykazały, by powyższe zależności dotyczyły przemocy seksualnej.

Wnioski: Wyniki przeprowadzonych badań nie wykazały, by sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnili się w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji od innych przestępców czy mężczyzn niekaranych. Nie jest to spójne z wynikami uzyskanymi przez Sklyarov (2019), które wskazywały na istnienie w grupie tych sprawców tendencji do nieadekwatnego rozpoznawania stanów mentalnych u siebie i innych osób. Uzyskane w powyższym badaniu wyniki potwierdzają natomiast, iż zdolność i motywacja do mentalizacji są czynnikami, które pełnią istotną rolę w mechanizmie sprawstwa wykorzystania seksualnego dziecka – w zakresie sposobu wyboru ofiary oraz sposobu działania sprawcy. W związku z powyższym istotnym jest uwzględnianie zdolności do mentalizacji, zarówno w dalszych badaniach, jak i w ramach oddziaływań terapeutycznych wobec grupy sprawców wykorzystania seksualnego dziecka.

Olga Węglerska

Mentalization ability among child sexual abuse offenders

Key words: child sexual abuse, sex offenders, etiology of sexual offending, the ability to mentalize

Problem: The purpose of the research project was to determine what role the ability and motivation to mentalize the emotional aspect in oneself and others plays in the mechanism of child sexual abuse. A comparison was made between child sexual abuse offenders and control groups - offenders of property crimes and men with no criminal record - in terms of the level of ability and motivation to mentalize the emotional aspect in themselves and others. Several stages were also identified for the impact of this ability, which, based on the assumptions of the Integrated Theory of Sexual Offending (Ward and Beech, 2006; 2008), were set in the broader etiological context of child sexual offending. It was examined how experience of childhood abuse, attachment style and anger are associated with deficits in mentalizing ability and its motivation. It was also verified how the ability and motivation to mentalize the emotional aspect in oneself and others are related to the characteristics of committed sexual crimes. In the final step of the study, it was analyzed whether the relationship between childhood abuse experience, attachment style and anger, and the characteristics of the acts is mediated by the ability and motivation to mentalize.

Method: 96 men were examined: 33 child sexual abuse offenders, 30 offenders of property crimes and 33 men with no criminal record. The ability and motivation to mentalize the emotional aspect in oneself and others was assessed using The Mentalization Scale MentS questionnaire (Dimitrijevic, Dimitrijevic, Marjanovic, 2017; Polish adaptation: M. Jańczak, 2021). The Child Sexual Abuse Questionnaire CSA (Beisert, 2012) and the Childhood Physical and Emotional Abuse Experience Questionnaire CPaEA (Pilarczyk-Parchanowicz and Węglerska, 2020) were used to collect information about the history of childhood abuse. To assess attachment style, the Revised Scale of Experiences in Close Relationships DBZ-RS (Fraley et al., 2000; Polish adaptation: Lubiewska et al. 2016) was used, and the STAXI-2 Questionnaire (Spielberger, 1999; Polish adaptation: Bąk, 2016) was used to assess anger. Data on deed characteristics and demographics were obtained from Penitentiary Files. Acts were assessed using the Violence Scales (Beisert, 2012).

Results: The conducted study indicated no differences in the ability and motivation to mentalize the emotional aspect in oneself and others between the group of child sexual abuse offenders and offenders of crimes against property and men with no criminal record. It was observed that offenders

of child sexual abuse were more likely to have experienced violence during childhood, especially sexual violence, than the other respondents. It was observed that offenders of child sexual abuse who had experienced sexual violence during childhood had a lower ability to mentalize the emotional aspect in themselves than property crime offenders who had experienced sexual violence during childhood. It was shown that child sexual abuse offenders who experienced higher levels of stress during the experience of physical and emotional violence during childhood were characterized by higher motivation to mentalize the emotional aspect in themselves and in others. Results were also obtained indicating that higher levels of avoidance in close relationships were associated with lower ability to mentalize the emotional aspect in others and lower motivation to mentalize the emotional aspect in oneself and others. In contrast, offenders of sexual violence against a child who showed a higher level of general disposition to respond with a state of anger and a higher level of anger as a temperamental trait were characterized by a lower ability to mentalize the emotional aspect in themselves. Both the ability to mentalize the emotional aspect in others and the motivation to mentalize the emotional aspect in oneself and in others were significantly related to such characteristics of the act committed by offenders as the way they acted and the characteristics of their victims. The results also indicated that the motivation to mentalize the emotional aspect in oneself and others acts as a mediating factor between the offender's experience of emotional and physical violence during childhood and the level of emotional and physical violence used by the offender during the sexual abuse of the child. Results indicated that the above relationships did not apply to sexual violence.

Conclusions: The results of the conducted research did not show that child sexual abuse offenders differ in their mentalization abilities and motivation from other offenders or men with no criminal record. This is not consistent with the results obtained by Sklyarov (2019), who indicated the existence of a tendency in this group of offenders to inadequately recognize mental states in themselves and others. The results obtained in the above research, on the other hand, confirm that the ability and motivation to mentalize are factors that have a significant role in the mechanism of perpetration of child sexual abuse - in terms of how the victim is chosen and how the offender acts. In view of the above, it is important to take into account the ability to mentalize, both in further research and within the framework of therapeutic interventions towards a group of child sexual abuse offenders.

Spis treści

Wprowadzenie.....	18
Rozdział 1 Wykorzystanie seksualne dzieci.....	19
1.1. Wykorzystanie seksualne dzieci – sprawcy, ofiary i sposoby działania	19
1.1.1. Przepięstwo wykorzystania seksualnego dzieci w polskim systemie prawnym	27
1.1.2. Rozpowszechnienie zjawiska	29
1.2. Koncepcje wyjaśniające etiologię przestępczości seksualnej oraz Zintegrowana Teoria Przestępczości Seksualnej (ITSO).....	33
Rozdział 2 Zdolność do mentalizacji.....	38
2.1. Uwarunkowania zaburzeń zdolności do mentalizacji	39
2.1.1. Relacja przywiązania.....	40
2.1.2. Doświadczenie przemocy w dzieciństwie	42
2.2. Mentalizacja a regulacja emocji.....	44
2.3. Zdolność do mentalizacji a zachowania agresywne.....	47
2.4. Przegląd badań dotyczących funkcjonowania sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci	50
2.4.1. Badania dotyczące wpływu jakości przywiązania do opiekuna oraz doświadczania przemocy w dzieciństwie na funkcjonowania sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci	50
2.4.2. Badania dotyczące funkcjonowania emocjonalnego sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci	54
2.4.3. Badania dotyczące zdolności do mentalizacji sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci	56
Rozdział 3 Model teoretyczny opisujący udział zaburzeń zdolności do mentalizacji w genezie i podtrzymywaniu zachowań pedofilnych.....	59
Rozdział 4 Metodologiczne podstawy badań własnych.....	64
4.1. Problemy i hipotezy badawcze.....	64
4.2. Zmienne i ich operacjonalizacja.....	69
4.2.1. Zmienne niezależne	69
4.2.1.1. Doświadczenie przemocy w dzieciństwie	69
4.2.1.2. Styl przywiązania.....	72
4.2.1.3. Złość.....	72
4.2.1.4. Zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego.....	73
4.2.2. Zmienne zależne	74
4.2.2.1. Przepięstwo wykorzystania seksualnego dziecka	74
4.2.2.1.1. Cechy ofiar	74

4.2.2.1.2. Cechy związane z czynem	74
4.3. Struktura zmiennych	76
4.4. Zastosowane narzędzia do pomiaru zmiennych.....	78
4.4.1. Narzędzia wypełniane przez osobę badaną	78
4.4.1.1. Kwestionariusz doświadczenia wykorzystania seksualnego w dzieciństwie (CSA - Child Sexual Abuse; Beisert, 2012)	78
4.4.1.2. Kwestionariusz doświadczenia przemocy fizycznej i emocjonalnej w dzieciństwie (CPaEA - Child Physical and Emotional Abuse; Pilarczyk-Parchanowicz, Węglerska, 2020).....	78
4.4.1.3. Zrewidowana Skala Doświadczeń w Bliskich Związkach (DBZ-RS) (ang. Experience in Close Relationships-Revised; Fraley i in., 2000) w adaptacji polskiej Lubiewska i in. 2016)	79
4.4.1.4. The Mentalization Scale (MentS) Dimitrijevic, Dimitrijevic, Marjanovic (2017) w adaptacji polskiej M. Jańczak (2021).....	80
4.4.1.5. Kwestionariusz STAXI-2 Spielberger (1999) w adaptacji polskiej: Bąk (2016).....	80
4.4.2. Narzędzia stosowane przez badacza, bez udziału osoby badanej	81
4.4.2.1. Ankieta informacji z akt penitencjarnych – (oprac. Pilarczyk-Parchanowicz i Węglerska, 2021, na podst. ankiety Szumskiego, 2013).	81
4.4.2.2. Skala Inwazyjności Czynu (Beisert, 2012).....	81
4.4.2.3. Skala Przemocy Fizycznej (Beisert, 2012)	82
4.4.2.4. Skala oceniająca natężenie przemocy emocjonalnej zastosowanej w trakcie aktywności seksualnej z dzieckiem Beisert (2012)	83
4.5. Plan i organizacja badań.....	85
4.5.1. Reorganizacja planu badań związana z wystąpieniem pandemii SARS-Cov-2.	86
4.6. Grupa badana	88
4.6.1. Charakterystyka socjodemograficzna.....	88
4.6.2. Charakterystyka czynów popełnionych przez sprawców wykorzystania seksualnego dzieci	90
4.6.3. Charakterystyka ofiar czynów popełnionych przez sprawców wykorzystania seksualnego dzieci.	91
Rozdział 5 Wyniki badań własnych	93
5.1. Wprowadzenie.....	93
5.2. Weryfikacja hipotez	93
5.2.1. Weryfikacja hipotez odnoszących się do Problemu 1	93
5.2.2. Weryfikacja hipotez odnoszących się do Problemu 2	96
5.2.3. Weryfikacja hipotez odnoszących się do Problemu 3	132
5.2.4. Weryfikacja hipotez odnoszących się do Problemu 4.....	142

5.3. Podsumowanie	154
Rozdział 6 Dyskusja wyników i wnioski	159
6.1. Zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób – różnice zewnątrz- i wewnątrzgrupowe.	159
6.2. Udział zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób w sprawstwie przestępstw wykorzystania seksualnego dziecka.	164
6.3. Podsumowanie wyników	170
6.4. Ograniczenia zastosowanej procedury badawczej	172
6.5. Aplikacyjne znaczenie uzyskanych wyników	175
6.6. Kierunki dalszych badań	176
ZAKOŃCZENIE	178
BIBLIOGRAFIA:	179

Spis tabel

Tabela 1 Przegląd definicji dotyczących wykorzystania seksualnego dzieci.....	20
Tabela 2 Statystki postępowań z art. 200 §1 kodeksu karnego	30
Tabela 3 Metodologia i wyniki badań polskich na temat wykorzystania seksualnego osób małoletnich.....	31
Tabela 4 Wymiary mentalizacji	39
Tabela 5 Badania dotyczące związku zaburzeń zdolności do mentalizacji z przejawianiem zachowań agresywnych i przestępczych.....	49
Tabela 6 Styl przywiązania u sprawców przestępstw seksualnych wobec dzieci	52
Tabela 7 Wyniki badań odnoszące się do hipotezy abused – abuser.....	53
Tabela 8 Badania dotyczące funkcjonowania emocjonalnego sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci.....	55
Tabela 9 Badania dotyczące zdolności do mentalizacji u sprawców przestępstw seksualnych wobec dzieci w paradygmacie poznawczym (odnoszące się do koncepcji ToM - theory of mind)	57
Tabela 10 Style przywiązania w koncepcji Brennan, Clark i Shavera (1998).....	72
Tabela 11 Skala Inwazyjności Czynu	82
Tabela 12 Skala Przemocy Fizycznej	83
Tabela 13 Skala przemocy emocjonalnej	84
Tabela 14 Etapy realizacji projektu badawczego.....	85
Tabela 15 Charakterystyka socjodemograficzna mężczyzn zbadanych w podziale na 3 grupy badawcze	89
Tabela 16 Charakterystyka dokonanych czynów wykorzystania seksualnego.....	91
Tabela 17 Cechy ofiar	92
Tabela 18 Międzygrupowe różnice w zakresie zdolności i motywacji mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób na podstawie kwestionariusza The Mentalization Scale (MentS) w adaptacji M. Jańczak (2021)	95
Tabela 19 Międzygrupowe różnice w zakresie doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie na podstawie kwestionariusza doświadczenia wykorzystania seksualnego w dzieciństwie autorstwa M. Beisert (2012)	96
Tabela 20 Różnice w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób w grupach mężczyzn, którzy doświadczyli i nie doświadczyli przemocy seksualnej w dzieciństwie	97
Tabela 21 Różnice w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób w grupie CSO, którzy doświadczyli i nie doświadczyli przemocy seksualnej w dzieciństwie	98
Tabela 22 Różnice w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób pomiędzy grupą sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci, którzy doświadczyli przemocy seksualnej w dzieciństwie, a grupą sprawców przestępstw nieseksualnych	99

Tabela 23 Różnice w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób pomiędzy grupą sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci, którzy doświadczyli przemocy seksualnej w dzieciństwie, a grupą sprawców przestępstw nieseksualnych i niekaranych	100
Tabela 24 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy wielopostaciowością doświadczonej przemocy seksualnej a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn (n=23).....	101
Tabela 25 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy wielopostaciowością doświadczonej przemocy seksualnej a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci (n=14).....	101
Tabela 26 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy wiekiem doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn (n=20).....	102
Tabela 27 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy wiekiem doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci (n=12).....	103
Tabela 28 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem stresu przy doświadczeniu przemocy seksualnej w dzieciństwie a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn (n=20).....	103
Tabela 29 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem stresu przy doświadczeniu przemocy seksualnej w dzieciństwie a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci (n=12).....	104
Tabela 30 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem inwazyjności doświadczonej przemocy seksualnej w dzieciństwie a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn (n=23).....	105
Tabela 31 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem inwazyjności doświadczonej przemocy seksualnej w dzieciństwie a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci (n=14).....	105
Tabela 32 Podsumowanie wyników porównań przeprowadzonych w ramach hipotezy 2.1.	107
Tabela 33 Międzygrupowe różnice w zakresie doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie na podstawie kwestionariusza doświadczenia przemocy fizycznej i emocjonalnej w dzieciństwie autorstwa K. Pilarczyk-Parchanowicz i O. Węglerskiej (2020)	108
Tabela 34 Różnice w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób w grupach mężczyzn, którzy doświadczyli i nie doświadczyli przemocy fizycznej w dzieciństwie	109

Tabela 35 Różnice w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób w grupie CSO, którzy doświadczyli i nie doświadczyli przemocy fizycznej w dzieciństwie	110
Tabela 36 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy wielopostaciowością doświadczonej przemocy fizycznej a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn (n=54).....	111
Tabela 37 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy wielopostaciowością doświadczonej przemocy fizycznej a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci (n=24).....	112
Tabela 38 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy wiekiem doświadczenia przemocy fizycznej a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn (n=51)	112
Tabela 39 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy wiekiem doświadczenia przemocy fizycznej a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci (n=22)	113
Tabela 40 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem stresu w trakcie doświadczenia przemocy fizycznej a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn (n=53).....	114
Tabela 41 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem stresu w trakcie doświadczenia przemocy fizycznej a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci (n=22).....	115
Tabela 42 Międzygrupowe różnice w zakresie doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie na podstawie kwestionariusza doświadczenia przemocy fizycznej i emocjonalnej w dzieciństwie autorstwa K. Pilarczyk-Parchanowicz i O. Węglerskiej (2020)	116
Tabela 43 Różnice w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób w grupach mężczyzn, którzy doświadczyli i nie doświadczyli przemocy emocjonalnej w dzieciństwie	117
Tabela 44 Różnice w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób w grupie sprawców przestępstw seksualnych wobec dzieci (CSO), którzy doświadczyli i nie doświadczyli przemocy emocjonalnej w dzieciństwie	117
Tabela 45 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy wielopostaciowością doświadczonej przemocy emocjonalnej a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn (n=62).....	118
Tabela 46 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy wielopostaciowością doświadczonej przemocy emocjonalnej a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci (n=24).....	119
Tabela 47 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy wiekiem doświadczenia przemocy emocjonalnej a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn (n=61)	120

Tabela 48 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy wiekiem doświadczenia przemocy emocjonalnej a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci (n=23)	121
Tabela 49 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem stresu w trakcie doświadczenia przemocy emocjonalnej a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn (n=65).....	121
Tabela 50 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem stresu w trakcie doświadczenia przemocy emocjonalnej a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci (n=23).....	122
Tabela 51 Międzygrupowe różnice w zakresie poziomu unikania i niepokoju w bliskich relacjach mierzone za pomocą skali doświadczeń w bliskich związkach (DBZ-RS) w adaptacji K. Lubiewskiej i in. (2016)	123
Tabela 52 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem niepokoju w bliskich relacjach a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn (n=93)	124
Tabela 53 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem unikania w bliskich relacjach a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn (n=93)	124
Tabela 54 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem niepokoju w bliskich relacjach a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci (CSO, n = 31).....	125
Tabela 55 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem unikania w bliskich relacjach a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci (CSO, n = 31).....	126
Tabela 56 Międzygrupowe różnice w złości mierzone za pomocą kwestionariusza STAXI (Spielberg,1999; polska adaptacja: Bąk, 2016)	127
Tabela 57 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy ogólną dyspozycją do reagowania stanem złości (T-Ang) a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn (n=96).....	128
Tabela 58 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy złością jako cechą temperamentu (T-Ang/T) a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn (n=95).....	128
Tabela 59 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy skłonnością do sytuacyjnego reagowania złością (T-Ang/R) a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn (n=95).....	129
Tabela 60 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy ogólną dyspozycją do reagowania stanem złości (T-Ang) a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci (n = 33).....	130
Tabela 61 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy złością jako cechą temperamentu (T-Ang/T) a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu	

emocjonalnego u siebie i innych w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci (n = 33).....	130
Tabela 62 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy skłonnością do sytuacyjnego reagowania złością (T-Ang/R) a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci (n = 32).....	131
Tabela 63 Różnice w zakresie mentalizacji aspektu emocjonalnego u mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne przeciwko dzieciom na podstawie kwestionariusza MentS w zależności od płci ich ofiar	132
Tabela 64 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy liczbą ofiar a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci	133
Tabela 65 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy wiekiem ofiar a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci	134
Tabela 66 Różnice w zakresie mentalizacji aspektu emocjonalnego u mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne przeciwko dzieciom na podstawie kwestionariusza MentS w zależności od tego, czy byli dla ofiary osobą znaną, czy obcą.....	135
Tabela 67 Różnice w zakresie mentalizacji aspektu emocjonalnego u mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne przeciwko dzieciom na podstawie kwestionariusza MentS w zależności od krotności popełnionego czynu.....	137
Tabela 68 Różnice w zakresie mentalizacji aspektu emocjonalnego u mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne przeciwko dzieciom na podstawie kwestionariusza MentS w zależności od stopnia zaplanowania czynu.....	138
Tabela 69 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem przemocy seksualnej czynu a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci.....	139
Tabela 70 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem przemocy emocjonalnej czynu a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci..	140
Tabela 71 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem przemocy fizycznej czynu a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci	141
Tabela 72 Zmiennebrane pod uwagę w ramach analiz hipotez wyodrębnionych na podstawie problemu 4.....	143
Tabela 73 Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym zmienne odnoszące się do poziomu stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie u sprawcy (X) → motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) → poziom przemocy emocjonalnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y). (n=23).....	146
Tabela 74 Podsumowanie analizy mediacji dla modelu: Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie (X) → motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) → poziom przemocy emocjonalnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).....	147

Tabela 75 Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie u sprawcy (X) → motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) → poziom przemocy fizycznej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).....	148
Tabela 76 Podsumowanie analizy mediacji dla modelu: Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie (X) → motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) → poziom przemocy fizycznej popełnionego czynu przemocy popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y)	150
Tabela 77 Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie u sprawcy (X) → motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) → poziom przemocy fizycznej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y)	151
Tabela 78 Podsumowanie analizy mediacji dla modelu: Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy fizycznej w dzieciństwie (X) → motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) → poziom przemocy fizycznej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).....	153
Tabela 79 Podsumowanie weryfikacji hipotez	155
Tabela 80 Zestawienia wyników przeprowadzonych porównań zewnątrz- i wewnątrz grupowych w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób.....	162

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1 Zintegrowana Teoria Przystępczości Seksualnej ITSO	37
Rysunek 2 Zmentalizowana afektywność.....	46
Rysunek 3 Konceptualizacja badań własnych na podstawie Zintegrowanej Teorii Przystępczości Seksualnej (ITSO)	60
Rysunek 4 Struktura zależności między przedstawionymi zmiennymi.....	77
Rysunek 5 Wyniki analizy mediacji dla modelu: Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie (X) → motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) → poziom przemocy emocjonalnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).....	146
Rysunek 6 Wyniki analizy mediacji dla modelu: Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie (X) → motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) → poziom przemocy fizycznej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).....	149
Rysunek 7 Wyniki analizy mediacji dla modelu: Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy fizycznej w dzieciństwie (X) → motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) → poziom przemocy fizycznej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).....	152
Rysunek 8 Podsumowanie wyników badań własnych.....	171

SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

Załącznik 1 The Mentalization Scale (MentS) Dimitrijevic, Dimitirjevic, Marjanovic (2017) w adaptacji M. Jańczak (2021).....	193
Załącznik 2 Kwestionariusz STAXI-2 Spielberger (1999) w adaptacji polskiej: Bąk, 2016).	195
Załącznik 3 Zrewidowana Skala Doświadczeń w Bliskich Związkach (DBZ-RS) (ang. Experience in Close Relationships-Revised; Fraley i in., 2000) w adaptacji polskiej.Lubiewska i in. 2016).....	196
Załącznik 4 Kwestionariusz doświadczenia przemocy fizycznej i emocjonalnej w dzieciństwie (CPaEA - Child Physical and Emotional Abuse; Pilarczyk-Parchanowicz, Węglerska, 2020).	197
Załącznik 5 Kwestionariusz doświadczenia wykorzystania seksualnego w dzieciństwie (CSA - Child Sexual Abuse; Beisert, 2012).	198
Załącznik 6 Ankieta informacji z akt penitencjarnych – (oprac. Pilarczyk-Parchanowicz i Węglerska, 2021, na podst. ankiety Szumskiego, 2013).	199
Załącznik 7 Wyniki obliczeń przeprowadzone przy analizie hipotez badawczych wynikających z problemu 4 nieuwzględnione przy przedstawianiu wyników w roxdziale 5.	200

Spis skrótów

Skrót	Rozwinięcie skrótu
Ch i Dz	Chłopcy i Dziewczynki (płeć ofiar)
CSO	Mężczyźni skazani za przestępstwa seksualne wobec dzieci (ang. Child Sexual Offenders)
ITSO	Zintegrowana Teoria Przystępczości Seksualnej (ang. Integrated Theory of Sexual Offending)
NCSO	Mężczyźni z grupy kontrolnej skazani za przestępstwa o charakterze nieseksualnym (ang. Not Child Sexual Offender)
NO	Mężczyźni z grupy kontrolnej, nie skazani za żadne przestępstwo i przebywający na wolności (ang. Not Offender)

Wprowadzenie

Zachowania przestępcze polegające na seksualnym wykorzystaniu dzieci bardzo często utożsamiane są i wyjaśniane w literaturze w odwołaniu do zniekształceń poznawczych oraz deficytów i zaburzeń w funkcjonowaniu sfery emocjonalnej. Jednocześnie brakuje badań, które weryfikowałyby przekonania dotyczące sfery emocji, poprzez stworzenie modelu wyjaśniającego sposób ich powstawania oraz ich wpływ na postać czynu przestępczego. Badania przestępców seksualnych, choć wskazują, iż trudności w regulacji emocji u nich występują, nie tłumaczą natury czy podłoża zjawiska. W niniejszej pracy, odwołując się do koncepcji mentalizacji zaproponowanej i rozwijanej przez Fonagy'ego (Allen, Fonagy, Bateman, 2014), podjęta zostanie próba ukazania szerszego obrazu trudności w zakresie funkcjonowania emocjonalnego sprawców przestępstw seksualnych wobec dzieci. W celu określenia udziału deficytów we wspomnianym zakresie, w etiologii wykorzystania seksualnego dziecka odwołano się do Zintegrowanej Teorii Przystępczości Seksualnej (ITSO, Ward i Beech, 2006; 2008). Dzięki takiej konceptualizacji możliwe było określenie ich związków z innymi czynnikami etiologicznymi.

Celem niniejszej pracy uczyniono charakterystykę zjawiska wykorzystania seksualnego dziecka, jego uwarunkowań, a przede wszystkim, określenie znaczenia i roli zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób w procesie stawania się sprawcą.

W rozdziale pierwszym przedstawiono funkcjonujące w literaturze definicje przemocy seksualnej wobec dzieci, ujęte w perspektywie klinicznej, prawniczej oraz społecznej, opisano skalę zjawiska oraz przedstawiono teorie wyjaśniające mechanizm sprawstwa wykorzystania seksualnego dzieci. Rozdział drugi zawiera przegląd koncepcji zdolności do mentalizacji oraz ich analizę w kontekście omawianego zjawiska, a także przedstawia dotychczasowe badania wpływu wybranych czynników na zdolność do mentalizacji oraz przestępstwo seksualne. Rozdział trzeci natomiast, zawiera opis autorskiego modelu stanowiącego odzwierciedlenie dokonanych w poprzednich rozdziałach analiz. W rozdziałach 4 do 5 zaprezentowano plan i wyniki badań własnych. Rozdział 6 obejmuje ich omówienie i dyskusję.

Rozdział 1 Wykorzystanie seksualne dzieci

1.1. Wykorzystanie seksualne dzieci – sprawcy, ofiary i sposoby działania

Analizując zjawisko włączania dzieci w aktywność seksualną dorosłych, natknąć można się na takie określenia jak wykorzystanie seksualne, molestowanie seksualne, niewłaściwie traktowanie seksualności dziecka, nadużycie seksualne, napastowanie seksualne i pedofilia. Wielość tych określeń i dyskusje z nimi związane wskazują na potrzebę opisu zjawiska przemocy seksualnej wobec dzieci w jak najbardziej precyzyjny sposób. Świadczy to o jego ważności i poziomie emocji, jakie wywołuje on w społeczeństwie. Wśród rodzajów definicji wykorzystania seksualnego dziecka, które spotkać można w literaturze przedmiotu wyróżnia się ich trzy typy: definicje kliniczne, definicje prawnicze oraz definicje społeczne. W powyższej pracy postanowiono najpierw przedstawić analizę najbardziej aktualnych definicji klinicznych, a następnie dokonać opisu aktualnie obowiązujących definicji i aktów prawnych w Polsce.

W tabeli 1 zawarto zbiór najważniejszych definicji klinicznych zjawiska wykorzystania seksualnego dziecka. Zauważyć można różnorodność definicji w zakresie szczegółowości opisu. Podstawą każdej z nich, a więc również podstawą zrozumienia zjawiska wykorzystania seksualnego dziecka oraz właściwego odróżnienia go od innych zjawisk, niezbędny jest opis co najmniej trzech elementów składających się na nie – sprawcy, ofiary oraz sposobu działania.

Tabela 1 Przegląd definicji dotyczących wykorzystania seksualnego dzieci

Źródło definicji:	Sprawca:	Ofiara:	Sposób działania:
ICD-10	Osoba, która ma co najmniej 16 lat i jest co najmniej o 5 lat starsza od dziecka.	Dziecko w wieku przed pokwitaniem.	Aktywność seksualna z dzieckiem lub dziećmi będącymi w wieku przed pokwitaniem.
ICD - 11	Osoba, która nie jest w zbliżonym wieku do dziecka.	Dziecko w wieku przed pokwitaniem.	Utrwalony, określony i intensywny wzorzec podniecenia seksualnego, przejawiający się w uporczywych myślach, fantazjach, pragnieniach lub zachowaniach o charakterze seksualnym dotyczących dzieci w okresie przedpokwitaniowym.
WHO (za: Sajkowska 2002)	Dorosły lub dziecko, jeśli w ze względu na wiek lub poziom rozwoju relacja między nimi ma charakter zależności, bądź władzy.	Dziecko - osoba niedojrzała rozwojowo i prawnie	Wykorzystanie seksualne dziecka to włączenie dziecka w aktywność seksualną, której nie jest ono w stanie w pełni zrozumieć i udzielić na nią świadomej zgody i/lub na która nie jest dojrzałe rozwojowo i nie może zgodzić się w ważny prawnie sposób i/lub która jest niezgodna z normami prawnymi lub obyczajowymi danego społeczeństwa (...) Celem takiej aktywności jest zaspokojenie potrzeb innej osoby. Aktywność taka może dotyczyć: 1) namawiania lub zmuszania dziecka do angażowania się w prawnie zabronione czynności seksualne, 2) wykorzystywania dziecka do prostytucji lub innych prawnie zakazanych praktyk o charakterze seksualnym; 3) wykorzystywania dziecka do produkcji materiałów lub przedstawień o charakterze pornograficznym.

Standing Committee on Sexually Abused Children (SCOSAC za: Kowalczyk, 2014)	Osoba dojrzała seksualnie.	Osoba w wieku bezwzględnej ochrony.	(...) osoba dojrzała seksualnie przez swoje świadome działanie, czy też przez zaniechanie swoich społecznych obowiązków wynikających ze specyficznej odpowiedzialności za dziecko, dopuszcza do zaangażowania dziecka w jakąkolwiek aktywność natury seksualnej, której intencją jest seksualne zaspokojenie osoby dorosłej.
Child Abuse and Prevention Treatment Act (CAPTA, za: Sajkowska, 2002)	Osoba odpowiedzialna za opiekę nad dzieckiem bądź spokrewniona z dzieckiem.	Dziecko.	Niewłaściwe zachowania seksualne z udziałem dziecka takie jak: dotykanie genitaliów dziecka i doprowadzanie do dotykania przez dziecko genitaliów innej osoby, stosunek seksualny z dzieckiem, kazirodztwo, gwałt, sodomia, ekshibicjonizm i komercyjna eksploatacja dziecka.
Faller, 1988 (za: Sajkowska, 2002)	Osoba na wyższym poziomie rozwoju.	Osoba na niższym poziomie rozwoju.	Wykorzystanie seksualne to każdy akt pomiędzy osobami o różnym stopniu rozwoju, którego celem jest gratyfikacja seksualna osoby na wyższym stopniu rozwoju
Finkelhor, 1994 (za: Sajkowska, 2002)	Osoba o co najmniej 5 lat starsza od dziecka do 13 r.ż. lub osoba o co najmniej 10 lat starsza od dziecka w wieku 13-16 lat	Dziecko do 16 r.ż.	Wciąganie w aktywność seksualną dzieci poniżej 13. roku życia z osobami starszymi od nich, co najmniej o 5 lat oraz dzieci w wieku 13-16 z osobami, co najmniej o 10 lat starszymi. Termin <i>zachowania seksualne angażujące dziecko</i> odnosi się do aktywności, których celem jest stymulacja seksualna. Nie dotyczy kontaktu z genitaliami dziecka w celach związanych ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem. Zachowania takie dzielą się na; a) zachowania z kontaktem fizycznym , związanym z dotykiem genitaliów lub/i odbytu dziecka lub piersi dziewczynek oraz dotykiem tych części ciała

			<p>partnera przez dziecko. Wyróżnia się dwa typy zachowań z kontaktem fizycznym:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>penetracja</i>, gdy wagina, odbył lub usta dziecka są penetrowane przy użyciu penisa, palca lub przedmiotów, – <i>kontakt bez penetracji</i> – dotykane intymnych części ciała dziecka, całowanie o charakterze seksualnym oraz dotykane przez dziecko intymnych części ciała partnera; <p>b) zachowania bez kontaktu fizycznego, takie jak ekshibicjonizm, <i>voyeurism</i> (podglądanie, doprowadzenie do ekspozycji genitaliów przez dziecko) oraz włączanie dziecka w oglądanie lub produkcję materiałów pornograficznych. Ta forma wykorzystywania zawiera również składanie dziecku propozycji o charakterze seksualnym i werbalne molestowanie dziecka (np. lubieżne komentarze nt. ciała dziecka).</p>
--	--	--	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Beisert, 2017; Kowalczyk, 2014; Sajkowska, 2002.

Rozpoczynając bardziej szczegółową analizę osoby sprawcy warto zatrzymać się nad wspomnianym już wcześniej zaburzeniem preferencji seksualnych jakim jest pedofilia. W ujęciu klinicznym „pedofilia” oznacza zjawisko z zakresu psychopatologii. Odnosi się ona do wewnętrznych, psychicznych predyspozycji człowieka w zakresie wzorców podniecenia seksualnego, przejawiających się czasem również w jego zachowaniu. Do diagnozy zaburzeń psychicznych w Polsce stosuje się Międzynarodową Klasyfikację Chorób i Problemów Zdrowotnych utworzoną przez WHO. Ze względu na to, iż 1 stycznia 2022 r. opublikowana została 11. edycja podręcznika ICD, a jej oficjalne tłumaczenie na język polski nie zostało jeszcze przygotowane, w niniejszej pracy przytoczone zostaną kryteria zawarte zarówno w ICD-10 (za: Beisert, 2012, s.22-23), jak i ICD-11 (za: Bartoszak. 2022, str.13-15).

W ICD-10 pedofilia opisana została w rozdziale F65 „Zaburzenia preferencji seksualnej”, w związku z tym, by zdiagnozować to zaburzenie spełnione muszą zostać ogólne kryteria zaburzeń preferencji:

G1. Osoba doświadcza nawracających (recurrent), silnych (intense) seksualnych pragnień (urges) i fantazji dotyczących niezwykle przedmiotów lub działań.

G2. Osoba działa zgodnie z tymi impulsami lub odczuwa z ich powodu znaczące cierpienie (acts on the urges or is markedly distressed by them).

G3. Preferencja występuje, przez co najmniej 6 miesięcy.

oraz specyficzne kryteria pedofilii (F65.4):

B. Utrwalona (persistent) lub dominująca (predominant) skłonność (preference) do aktywności seksualnej z dzieckiem lub dziećmi w wieku przed pokwitaniem (with a prepubescent child or children).

C. Osoba ma, co najmniej 16 lat i jest, co najmniej pięć lat starsza od dziecka lub dzieci z kryterium B (za: Beisert, 2012, s.22-23).

W najnowszym wydaniu ICD-10 z 2010 roku, zamieszczono dodatkowo skrótową definicję pedofilii określającą ją, jako „seksualną skłonność (*preference*) do dzieci, chłopców, dziewczynek lub obojga, zwykle w wieku przedpokwitaniowym (*prepubertal*) lub wczesnym pokwitaniowym (*early pubertal*)”.

W nowej wersji Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych (ICD-11; WHO, 2019) grupę zaburzeń preferencji seksualnych z klasyfikacji ICD-10 zastąpiono pojęciem zaburzenia parafilne (Paraphilic Disorders). Kluczowym elementem, wokół którego oscyluje ta diagnoza, jest osiągnięcie podniecenia seksualnego, któremu towarzyszy brak świadomej zgody osób (bądź obiektów) w nim uczestniczących. W ramach ICD-11 zaburzenia parafilne w odróżnieniu od pozostałych trudności seksualnych nie zostały włączone do kategorii „warunków związanych ze zdrowiem seksualnym”, tylko nadal pozostały w kategorii „zaburzenia psychiczne, zaburzenia zachowania i zaburzenia neurorozwojowe”. Decyzja ta podyktowana została tym, że:

- zachowania seksualne z udziałem osób, które nie wyrażają na to zgody, mogą występować w kontekście niektórych zaburzeń psychicznych i behawioralnych (...);
- diagnoza i leczenie zaburzeń parafilnych często ma związek z postępowaniem sądowym, gdyż w wielu krajach PD są zachowaniami przestępczymi, karanymi przez prawo (...) (za: Smaś-Myszczyżyn, Ryziński, 2022).

Podstawowe kryteria diagnostyczne ICD-11 dla zaburzenia pedofilnego to:

- 1) utrzymujący się, skoncentrowany i intensywny wzorzec podniecenia seksualnego – przejawiający się uporczywymi myślami, fantazjami, pragnieniami lub zachowaniami seksualnymi – obejmujący dzieci w okresie przedpokwitaniowym;
- 2) osoba musiała działać zgodnie z tymi myślami, fantazjami lub popędami albo odczuwać z ich powodu znaczące cierpienie;
- 3) diagnoza nie dotyczy zachowań seksualnych pomiędzy dziećmi w wieku przed – lub popokwitaniowym z rówieśnikami w zbliżonym wieku¹.

¹ Wersja oryginalna: „*Pedophilic disorder is characterised by a sustained, focused, and intense pattern of sexual arousal—as manifested by persistent sexual thoughts, fantasies, urges, or behaviours—involving pre-pubertal children. In addition, in order for Pedophilic Disorder to be diagnosed, the individual must have acted on these thoughts, fantasies or urges or be markedly distressed by them. This diagnosis does not apply to sexual behaviours among pre- or post-pubertal children with peers who are close in age*” (ICD-11, Version: 01/2023).

Jako dodatkowe cechy kliniczne w ramach kryteriów diagnostycznych podano następujące:

- 1) Zaburzenia pedofilne nie powinny być diagnozowane wśród dzieci, a wśród młodzieży – tylko z najwyższą ostrożnością. Eksperymentowanie seksualne jest typowe w okresie dojrzewania, a akty seksualne mogą występować raczej impulsywnie lub oportunistycznie niż jako powtarzający się wzorzec pobudzenia seksualnego.
- 2) Rozpoznanie zaburzeń pedofilnych nie uznaje się za odpowiednio uzasadnione, gdy dowody wskazujące na trwały, skoncentrowany i intensywny wzorzec pobudzenia seksualnego są efektem pojedynczego lub bardzo ograniczonej liczby przypadków zachowań pedofilnych, ponieważ mogą istnieć inne wyjaśnienia (np. odurzenie, okazja). W przypadku braku informacji o seksualnych myślach, fantazjach lub popędach danej osoby można wziąć pod uwagę inne rodzaje wskaźników potwierdzających występowanie pedofilnego wzorca pobudzenia: preferowanie określonych rodzajów pornografii, preferowanie zachowań pedofilnych ponad inne formy zachowań seksualnych, planowanie i wielokrotne poszukiwanie okazji do ekshibcjonistycznych zachowań, wynik badań w formie pomiarów czasu oglądania i/lub pletyzmografii prącia.
- 3) Niektóre osoby z zaburzeniem pedofilnym odczuwają pociąg wyłącznie wobec chłopców, inne tylko wobec dziewczynek, a jeszcze inne wobec obu płci.
- 4) Niektóre osoby realizują pedofilny popęd seksualny tylko wobec członków rodziny, podczas gdy inne mają ofiary poza najbliższą rodziną lub w obu przypadkach (za: Bartoszak, 2022, str.22-23).

Podsumowując sprawcą w rozumieniu wyżej przytoczonych definicji klinicznych może być zarówno kobieta, jak i mężczyzna. Wiek sprawcy traktowany jest różnie w zależności od przyjmowanej definicji. Niemniej cecha, jaką jest dorosłość, uznawana jest za wystarczający warunek do rozpoznania wykorzystania. Najszerzej definiuje go Faller (1988) uwzględniając tu jedynie „wyższy poziom rozwoju”, SCOSAC wskazuje na osobę dojrzałą seksualnie, a definicje Finkelhora (1984) i ICD-10 wskazują na konkretny wiek lub różnicę wieku – powyżej 16 lat, różnica wieku powyżej 5 lub 10 lat. Niejasność w określeniu wieku sprawcy powoduje, że w rozumieniu niektórych definicji (np. Faller, 1988) wykorzystanie seksualne może mieć miejsce nie tylko między osobą dorosłą, a dzieckiem, ale również między dwójką dzieci. Natomiast w sytuacji zakwalifikowania aktywności seksualnej między rówieśnikami do kategorii wykorzystania niezbędne jest wystąpienie dodatkowych warunków takich jak np.: brak zgody, przymus, określona różnica wieku. Dodatkowo

sprawcą może być zarówno osoba, która w sposób aktywny dopuszcza się czynności seksualnych wobec dziecka, ale również według definicji SCOSAC osoba, która przez swoje zaniedbanie dopuszcza do sytuacji wykorzystania seksualnego dziecka.

Ofiarą wykorzystania seksualnego, niezależnie od klasyfikacji zawsze jest dziecko, bez względu na płeć lub stopień pokrewieństwa wobec sprawcy. W ICD-10 oraz w ICD-11 nie ma wskazanego dokładnego wieku dziecka, spotykać można się jedynie z opisem „przed pokwitaniem”, który koncentrując się na dojrzałości fizycznej, czyli aspekcie biologicznym, pomija tym samym takie kryteria jak niedojrzałość emocjonalna czy społeczna. Definicja WHO zwraca uwagę na takie cechy ofiary jak brak możliwości pełnego zrozumienia sytuacji, nieumiejętność udzielenia na nią świadomej zgody, brak dojrzałości rozwojowej lub brak możliwości zgodzenia się na daną aktywność w ważny prawnie sposób. Dodatkowo Faller (1988) w swojej definicji wyraźnie akcentuje nierówność pozycji ofiary i sprawcy (zakładając jego wyższą pozycję). Opis ofiary w kategorii dziecka (SCOSAC; WHO; Finkelhor, 1984), powoduje, że nie musi ona spełniać żadnych dodatkowych warunków, poza określonym wiekiem, by zostać uznanym za ofiarę wykorzystania seksualnego. W tym wypadku jej zdolności do rozumienia sytuacji, decydowania, czy informacje udzielane sprawcy oraz jej zachowanie pozostają poza oceną.

Sposób działania sprawcy jest kolejnym elementem wchodzącym w zakres definicji wykorzystania seksualnego dziecka, który budzi wiele zastrzeżeń. Problematiczne jest nie tylko określenie konkretnych zachowań sprawcy, ale również próby uwzględnienia w definicji intencjonalności działań sprawcy, co powoduje powstanie różnych typów definicji. Jednym z nich są definicje funkcjonalne, które ogólnie wskazują, że wykorzystaniem jest aktywność seksualna dorosłego, mająca na celu zaspokojenie potrzeb osoby dorosłej (SCOSAC; Faller, 1988). Taki sposób ujęcia zachowań seksualnych pozwala włączyć w nie wiele różnych zachowań, w tym nietypowych i nieprzewidywalnych, ale jednocześnie implikuje potrzebę diagnozowania motywacji sprawcy, co często bywa niemożliwe lub jest bardzo utrudnione. Również klasyfikacje diagnostyczne ICD-10 i ICD-11 wskazują na fakt realizacji przez sprawcę konkretnego zamiaru, ponieważ wspominają o popędie, fantazjach i impulsach seksualnych. Jednoznacznie wskazują one, że motyw seksualnych powinien wystąpić u sprawcy. Finkelhor i Araj (1986) podkreślają natomiast, że zachowanie o charakterze seksualnym, może być podjęte również z motywów pozaseksualnych, np. emocjonalnych, nie tracąc przy tym cech wykorzystania seksualnego. Definicje te są bardzo

ogólne i pozwalają na wiele możliwości interpretacyjnych zjawiska pod nazwą „czynności seksualne” lub „zachowania o charakterze seksualnym”. Z jednej strony zabezpieczają one przed pominięciem zachowań bardzo nietypowych, ale z drugiej strony nie porządkują opisu zjawiska. W tym zakresie uzupełnienie stanowią klasyfikacje wyliczające, a szczególnie klasyfikacja stworzona przez Finkelhora zamieszczona w tabeli 1.

1.1.1. Przestępstwo wykorzystania seksualnego dzieci w polskim systemie prawnym

Z punktu widzenia prawa, definicja wykorzystania seksualnego małoletniego, odnosi się do czynu i konkretnego zdarzenia. Termin ten w naukach prawnych określony został w rozdziale XXV polskiego kodeksu karnego przestępstw. Rozdział XXV *Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności* zawiera art. 200 §1, dotyczący przestępstwa przeciwko wolności seksualnej małoletniego, stanowi:

„Kto obcuje płciowo z małoletnim poniżej lat 15 lub dopuszcza się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadza ją do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.”

Definicje prawnicze obecne w polski kodeksie karnym wyraźnie określają, kim jest ofiara, sprawca oraz na czym polega czynność zabroniona. Ofiarą jest osoba małoletnia – do 15 roku życia, niezależnie od tego czy jest ona osobą spokrewnioną, znaną lub nieznaną sprawcy. Ustawodawca w tym fragmencie nie skupił się wyłącznie na aspekcie biologicznym dziecka, czyli na fakcie wystąpienia lub nie u niego oznak pokwitania. Z góry zakłada, że pomimo różnic w tempie rozwoju, osoba przed 15 rokiem życia, nie jest wystraszająco dojrzała poznawczo, fizycznie i emocjonalnie, dlatego powinna podlegać specjalnie ochronie. Traktowanie ofiary jako dziecka pociąga za sobą kolejne implikacje, a mianowicie, ofiara nie musi spełniać żadnych dodatkowych kryteriów, poza wiekiem. Nie jest więc odpowiedzialna i nie ma wpływu na sytuację, w której się znalazła. Dodatkowo przyjmuje się, że osoba małoletnia nie jest wystarczająco dojrzała poznawczo, dlatego nie jest w stanie właściwie ocenić zachowań sprawcy, stąd też fakt wyrażenia przez nią zgody, zachęta lub brak stawiania oporu, w żaden sposób nie powoduje zmiany charakteru czynu z wykorzystania na akt dobrowolny. Jednym słowem, zachowanie ofiary, nie zmienia faktu, iż za czyn odpowiedzialna i winna jest osoba dorosła.

Sprawcą wykorzystania seksualnego dziecka zgodnie z art. 200 §1 kk. może być każda osoba, niezależnie od płci. Polski kodeks karny obowiązuje osoby od 17 r.ż., jednak według Warylewskiego (2001), sprawcą może być każdy, ponieważ wobec osób nieletnich należy dopuścić stosowanie ustawy z 26.10.1982 roku o postępowaniach w sprawie nieletnich (Dz. U. z 2010 r. Nr 33 poz. 178 z późn. zm.). Odmienne zdanie przedstawiają Gardocki (1998) i Surkont (1998) podkreślając, iż art. 200 kk stworzony został w celu ochrony osób małoletnich przed wykorzystaniem seksualnym ze strony osób dorosłych, w związku z czym przepis ten nie ma zastosowania w sytuacji, gdy żaden z uczestników zdarzenia nie ma ukończonych 15 lat.

Drugą bardzo ważną kwestią jest charakter intencji sprawcy. Art. 200 § 1 nie jest przestępstwem kierunkowym, oznacza to, że pomimo seksualnego charakteru przestępstwa, sprawca nie musiał działać z wyłącznie z motywów seksualnych. A wręcz może ich nawet nie posiadać. Musi mieć jednak zamiar wykonania czynności określonych w art. 200 § 1 kk. i zamiar ten zrealizować. W tym miejscu warto zwrócić szczególną uwagę na pojawiające się w art. 200 § 1 dwa wyrażenia „dopuszcza się” i „doprowadza”, ponieważ zwiększają one znacząco zakres definiowania przestępstwa wykorzystania seksualnego dzieci. Słowo „doprowadza” według Filara (2004) nie implikuje własnoręczności czynu oraz nie opisuje możliwości zachowania się ofiary. Powyższe rozwiązanie umożliwia więc oddzielenie dwóch osób – tej, która do czynu doprowadza i tej, która się go dopuszcza. W praktyce może być to jedna i ta sama osoba i często tak jest, ale co istotne, przepis ten dopuszcza możliwość uczestniczenia w czynie dwóch i więcej sprawców. Termin „doprowadza” zakłada też czynność sprawcy, a bierność ofiary. Termin „dopuszcza się” (Filar, 2004) nawiązuje natomiast do czynów własnoręcznych, w których zachowanie ofiary niekoniecznie musi być bierne. Użycie tych dwóch terminów w znaczący sposób poszerza sposób definiowania przestępstwa wykorzystania seksualnego dzieci.

Charakter czynu wykorzystania seksualnego dziecka opisany w art. 200 § 1 kk. przewiduje dwie kategorie czynu: obcowanie oraz inne czynności seksualne. Za obcowanie płciowe zgodnie z wykładnią (Górniok, Hoc i Przyjemski, 1999) zawartą w komentarzach i opracowaniach teoretycznych (m.in. Warylewski, 2001) przyjmuje się heteroseksualne kontakty genitalne oraz ich surogaty, traktowanie przez sprawcę, jako ekwiwalenty spółkowania płciowego. Termin „obcowanie płciowe” obejmuje więc wszelkie zachowania odnoszące się do penetracji ciała jednego z uczestników interakcji niezależnie od tego, jakie otwory naturalne są penetrowane. „Inne czynności seksualne” są terminem znacznie szerszym. Według Postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2008 r. V KK 139/08

"Inna czynność seksualna", w rozumieniu art. 200 § 1 k.k. (a także w rozumieniu art. 197 § 2 k.k. oraz art. 198 i 199 k.k.), to takie zachowanie, niemieszczące się w pojęciu "obcowania płciowego", które związane jest z szeroko rozumianym życiem płciowym człowieka, polegające na kontakcie cielesnym sprawcy z pokrzywdzonym lub przynajmniej na cielesnym i mającym charakter seksualny zaangażowaniu ofiar. Obejmuje to sytuacje, w których sprawca, zmierzając do pobudzenia lub zaspokojenia swojego popędu, nie tylko dotyka narządów płciowych pokrzywdzonego (choćby przez bieliznę lub odzież), lecz podejmuje również inne czynności w zetknięciu z jego ciałem (np. pieszczoty, pocałunki). Bez wątplenia w tym zakresie znaczeniowym mieści się także dotykanie piersi ofiary. Według Warylewskiego (2001), w art. 200 § 1 kk. nie mieszczą się czynności seksualne niezwiązane z kontaktem fizycznym. Czynności bez kontaktu fizycznego ujęte zostały w art. 200 § 3 i § 4 kk.

W niniejszej pracy przy wyznaczaniu grupy badanych brane będą pod uwagę osoby, które zostały skazane prawomocnym wyrokiem za przestępstwo z art. 200 § 1 kk.

1.1.2. Rozpowszechnienie zjawiska

Określenie skali zjawiska wykorzystania seksualnego dzieci w Polsce i na świecie jest niezwykle trudne, ze względu na jego przestępczy charakter oraz tabu, jakiemu podlega aktywność seksualna, szczególnie z dzieckiem. Wykorzystanie seksualne w okresie dzieciństwa jest tematem bardzo drażliwym i wiele osób wykorzystanych nie decyduje się na jego ujawnienie, nawet po wielu latach. W związku tym oszacowanie prawdziwej skali zjawiska przemocy seksualnej wobec dzieci oraz próby jego lepszego zrozumienia są utrudnione. Pomimo, to posiadamy dwa typy danych, do których możemy się odwoływać.

Pierwszym typem są dane *incidence*, które dają nam informacje na temat zgłoszonych przypadków wykorzystania seksualnego dzieci. Są to dane pochodzące ze statystyk policyjnych, centrów pomocy czy gabinetów profesjonalistów. Do ich zebrania niezbędne jest istnienie oraz przyjęcie zgłoszenia przez formalne instytucje. W Polsce jedynymi instytucjami zajmującymi się zbieraniem tego typu danych są policja i sądy (tabela 2). Należy jednak pamiętać, że są to dane niedoszacowane, niedające nam pełnego obrazu zjawiska wykorzystania seksualnego dzieci w kraju, a jedynie wskazujące na ilość przestępstw, wobec których zostało wszczęte postępowania karne.

Tabela 2 Statystyki postępowań z art. 200 §1 kodeksu karnego

Seksualne wykorzystanie małoletniego (art. 200)		
Rok	Liczba postępowań wszczętych	Liczba przestępstw stwierdzonych
2020	2 367	1 360
2019	2 791	1 489
2018	2 613	1 438
2017	2 391	1 324
2016	2 289	1 241
2015	2 187	1 096

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: <http://statystyka.policja.pl/st/kodeks-karny/przestępstwa-przeciwko-6/63501,Seksualne-wykorzystanie-małoletniego-art-200.html>

Drugi typ danych, według wielu badaczy, dający szerszy obraz zjawiska, to dane typu *prevalence*. Odnoszą się one do informacji pozyskiwanych w czasie badań prowadzonych metodą retrospektywną self-report. W ramach tych badań osoby dorosłe są pytane o ich przeszłe doświadczenia, w tym między innymi o bycie ofiarą wykorzystania seksualnego. Niestety, analizy jakości tej techniki ujawniły, że nawet 30% osób z udokumentowaną historią wykorzystania, nie ujawniało ich w trakcie badania (Berliner, Elliott, 2002). Williams (1994) zauważył, że brak ujawnienia dotyczy głównie osób, które doświadczyły szczególnie okrutnego wykorzystania seksualnego. Mimo, to badania te ukazują bardziej realistyczny obraz rzeczywistości niż statystyki policyjne, ponieważ zawarte są w nich, również przestępstwa niezgłoszone organom prawnym oraz te wcześniej nieujawniane. Jednakże wyniki uzyskiwane przez badaczy często różnią się od siebie. Wynika to m.in. z zastosowanej przez nich definicji zjawiska wykorzystania seksualnego dzieci, techniki badania, doboru próby oraz rodzaju i liczby zadawanych pytań (Sajkowska, 2002). Przykładowe dane typu *prevalance* pochodzące z Polski zawarte zostały w tabeli 3.

Tabela 3 Metodologia i wyniki badań polskich na temat wykorzystania seksualnego osób małoletnich

Autor	Rejon	Próba	Metoda badawcza	Definicja wykorzystania seksualnego dziecka	% kobiet	% mężczyzn
Lew-Starowicz (2002)	Polska	Reprezentatywna próba 796 dorosłych Polaków.	Ankieta wypełniana w obecności ankietera	Do 15 r.ż. Aktywność: ekshibicjonizm, pieszczoty seksualne, kontakty seksualne, usiłowanie gwałtu, gwałt.	14	18
Fluderska, Sajkowska (2001)	Polska	Reprezentatywna próba 1057 dorosłych Polaków.	Ankieta wypełniana w obecności ankietera	Do 15 r.ż., ze strony osoby dorosłej: ekshibicjonizm, namawianie do oglądania pornografii, dotykane, współzycie seksualne	16	12
Sajkowska, Siemaszko (1999)	Warszawa	Losowa próba 250 12-letnich dzieci	Ankieta audytoryjna	Dotykanie intymnych części ciała i namawianie do oglądania pornografii przez osobę dorosłą	9	12
Izdebski (1997)	Polska	Reprezentatywna próba 3209 Polaków w wieku 15-59 lat.	Ankieta wypełniana w obecności ankietera	Przemoc seksualna do 15 r.ż.	5	3
Sajkowska (2010)	Polska	Reprezentatywna próba 1000 osób w wieku 15-18 lat	Kwestionariusz wypełniany na komputerze (CAWI)	Dotykanie seksualne, współzycie do 15 r.ż. z osobą dorosłą	11	6

Ogólnopolska diagnoza przemocy wobec Dzieci (FDN, 2012; Włodarczyk, Sajkowska, 2013)	Polska	Reprezentatywna próba 1005 osób w wieku 11-17 lat	Kwestionariusz	Pytano o następujące formy wykorzystywania seksualnego: kontakt seksualny, dotyk seksualny, molestowanie werbalne, ekshibicjonizm i werbowanie w internecie do kontaktów seksualnych	16	9
Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie (MPiPS, Miedzik, 2014)	Polska	Losowa próba 1210 osób w wieku 11-17 lat	Kwestionariusz wypełniany grupowo w szkole	Dotykanie, oglądanie pornografii, rozmowy o nieprzyzwoitych treściach z członkami rodziny	3	5
Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie (MPiPS, Miedzik, Godlewska – Szurkowa, 2014)	Polska	Losowa-warstwowa próba 3000 osób >18r.ż.	Wywiad telefoniczny wspomagany komputerowo (CATI)	Zmuszanie do niechcianych zachowań seksualnych (niezależnie od tego czy sytuacja dotyczy współmałżonków, czy też nie), ale także niechciane obłąpywanie, obmacywanie, czy poniżające opowiadanie innym osobom o upodobaniach i zachowaniach seksualnych drugiej osoby itd.	2	0,2

Źródło: Opracowanie własne.

Porównanie danych typu *incidence* i *prevalence* ukazuje nam ogromną dysproporcję ilościową, której nie powinniśmy pomijać w opisie i przy analizie zjawiska, jakim jest wykorzystanie seksualne dziecka. W związku z powyższym przy opracowywaniu wszelkich wyników badań, w tym zawartych w poniższej pracy badawczej, musimy mieć świadomość tego, że odnoszą się one wyłącznie do wąskiej grupy sprawców – najczęściej jedynie do skazanych i jednocześnie przebywających w trakcie prowadzonych badań w Zakładach Karnych.

1.2. Koncepcje wyjaśniające etiologię przestępczości seksualnej oraz Zintegrowana Teoria Przestępczości Seksualnej (ITSO)

Jak wskazano w poprzednim rozdziale, wykorzystanie seksualne dzieci jest zjawiskiem niejednorodnym. W związku z tym poszukiwania przyczyn jego powstania powinny obejmować swoim zakresem zarówno poziom wyjaśnień biologicznych, psychologicznych, jak i społecznych. W aktualnych publikacjach spotkać można wiele teorii starających się wyjaśnić przyczyny angażowania się dorosłej osoby w kontakty seksualne z dzieckiem. Owe teorie można podzielić ze względu na kryteria formalne i treściowe (Beisert, 2017). Ward, Polaschek oraz Beech (2006) zaproponowali klasyfikację teorii przemocy seksualnej ze względu na kryteria formalne. Dzielią oni teorie na podstawie ich zakresu i szczegółowości na trzy poziomy.

Poziom III, nazwany przez autorów klasyfikacji mikropoziomem, obejmuje teorie bardzo szczegółowe, wyjaśniające mały fragment rzeczywistości. Zawierają się w nim modele deskryptywne cyklu przemocy seksualnej i modele dotyczące procesu nawrotu.

Poziom II to teorie jednoczynnikowe. Są to teorie najczęściej tworzone i jednocześnie najłatwiejsze do empirycznego potwierdzenia. Teorie te jednak, ze względu na swoją jednostronność w opisie genezy przestępczości seksualnej, przedstawiają często nadmiernie uproszczony obraz tego zjawiska.

Poziom I zajmują teorie wieloczynnikowe (zintegrowane), które w swoim wyjaśnieniu biorą pod uwagę wiele aspektów przemocy seksualnej i w założeniu ich autorów mają w sposób kompletny wyjaśniać etiologię przemocy seksualnej.

Ward, Polaschek oraz Beech (2006) do poziomu I koncepcji wyjaśniających etiologię przemocy seksualnej wobec dzieci zakwalifikowali m.in.:

- 1) czteroczynnikowy model Finkelhora i Araj (1986);
- 2) zintegrowaną teorię przestępczości seksualnej Marshalla i Barbaree'ego (1990);
- 3) czterostronną teorię Halla i Hirschmana (1991,1992);
- 4) model ścieżek Warda i Siegerta (2002).

W niniejszym opracowaniu szczegółowo przedstawiona zostanie Zintegrowana Teoria Przemocy Seksualnej (ITSO) zaproponowana przez Warda i Beecha (2006), która jest próbą zintegrowania teorii z różnych poziomów. Teoria ta jest również punktem wyjścia dla badań własnych, które ze względu na bardzo szeroki zakres omawianych przez Warda i Beecha (2006) czynników, obejmować będzie weryfikację jedynie wybranego jej fragmentu.

Zintegrowana teoria przestępczości (ITSO) Warda i Beecha (2006) jest próbą stworzenia ogólniejszych ram umożliwiających wyjaśnienie etiopatogenezy przestępczości seksualnej. Autorzy odwołując się do wspomnianej metaklasyfikacji teorii przestępczości seksualnej zaproponowanej przez Warda i Hudsona (1998) lokują swoją teorię na jeszcze wyższym poziomie uogólnień, ponieważ integrują w niej teorie ze wszystkich trzech poziomów, łącząc tym samym ze sobą różne poziomy wyjaśnień m.in. genetyczny, ekologiczny, neuronalny oraz kliniczny. Autorzy w swojej teorii łączą „powierzchnowy poziom” wyjaśnień przyczyn przestępczości seksualnej, odnoszący się do klinicznych objawów, możliwych do zaobserwowania w zachowaniu sprawców (problemy z regulacją emocji, zniekształcenia poznawcze, trudności społeczne oraz dewiacyjne wzorce pobudzenia seksualnego), z poziomem głębszym, odnoszącym się do przyczyn występowania tych objawów. Model zaproponowany przez Warda i Beecha (2006) przedstawia rys.1.

Według zaproponowanej przez nich teorii objawy kliniczne są bezpośrednim efektem nieprawidłowości w obrębie procesów neurobiologicznych. Autorzy ITSO, za Łurią (1966; za Ward, Beech, 2006) i Penningtonem (2002), wyróżnili trzy wpływające na siebie, funkcjonalne systemy neuropsychologiczne:

- 1) system percepcji i pamięci;

2) system motywacyjno – emocjonalny;

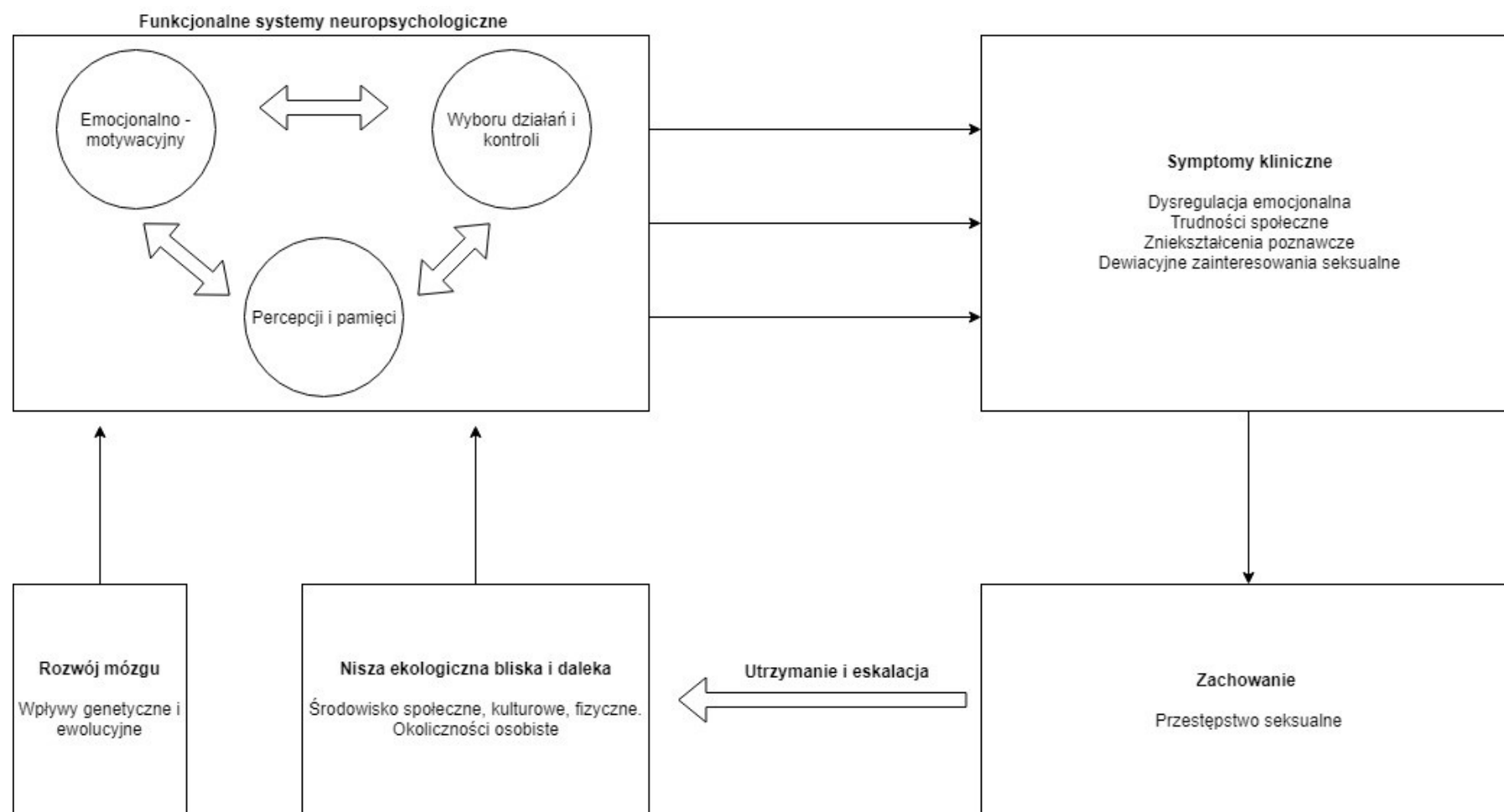
3) system wyboru działań i kontroli.

System percepcji i pamięci odpowiada za odbiór i przetwarzanie dostępnych bodźców i informacji oraz udostępnianie ich reprezentacji pozostałym systemom, tak by mogły one efektywnie funkcjonować. System wyboru działań i kontroli odpowiada za planowanie, wprowadzanie, modyfikowanie oraz kontrolę zachowań, myśli i emocji. Dzięki działaniu systemu motywacyjno – emocjonalnego wyższe wartości i cele danej osoby mogą determinować funkcjonowanie dwóch pozostałych systemów oraz dostosowywać poziom działania i motywacji do zmieniającego się środowiska. Za pośrednictwem przedstawionych procesów neuropsychologicznych na symptomy kliniczne wpływają jeszcze dwie grupy mechanizmów – czynniki biologiczne i ekologiczne – które także wchodzą ze sobą w interakcje. Czynniki biologiczne odnoszą się do wrodzonych (np. geny, ewolucja), nabytych (np. uszkodzenia) oraz częściowo środowiskowych (np. zmiany strukturalne w mózgu na skutek znaczącego zaniedbania w okresie wczesnego dzieciństwa) determinantów rozwoju mózgu, które kształtują zachowanie człowieka. Grupa czynników ekologicznych odwołuje się do tak zwanej niszy danej osoby, czyli jej środowiska życia. Wpływają na nią takie czynniki jak: kulturowe, społeczne i fizyczne aspekty aktualnego otoczenia człowieka, oraz jego indywidualny zestaw doświadczeń życiowych. Autorzy teorii wyróżniają w związku z tym dwa typy niszy ekologicznej - bliższą i dalszą. Do niszy ekologicznej dalszej autorzy zaliczają pewne doświadczenia życiowe jednostki, które wpłynęły na zaistnienie u niej „skaz” psychologicznych lub nie pozwoliły jej w pełnym stopniu wykształcić mechanizmów umożliwiających prawidłowe radzenie sobie ze środowiskiem społecznym i kulturowym, w którym się znajduje. Do niszy ekologicznej bliższej autorzy zaliczają specyficzne i nietypowe warunki środowiska społecznego, w którym osoba znajduje się w chwili obecnej. Warunki te mogą m.in. sprzyjać popełnianiu przestępstw seksualnych, na przykład przez wyjątkowo łatwy dostęp do potencjalnych ofiar lub tworząc bardzo specyficzne środowisko, w którym wszelkie psychiczne deficyty osoby zostają uruchomione (Ward, Beech, 2006).

Łącząc ze sobą powyższe poziomy wyjaśnienie przestępczości seksualnej, autorzy wyraźnie podkreślają, iż jej powstanie, rozwój oraz utrzymanie jest wynikiem dynamicznego oddziaływania zarówno bliższych, jak i dalszych czynników. Dzięki cyrkularnemu charakterowi model ITSO, oprócz etiologii przestępstw, wyjaśnia również mechanizm powstania recydywy, gdyż już popełnione przestępstwo zamyka cykl

przyczynowo - skutkowy powodując, iż czynniki pierwotnie prowadzące do czynu zaczynają odpowiadać za jego utrwalanie i eskalację. Zależności między poszczególnymi elementami ITSO przedstawia Rysunek 1.

Rysunek 1 Zintegrowana Teoria Przystępczości Seksualnej ITSO

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie: Ward i Beech, 2006.

Rozdział 2 Zdolność do mentalizacji

Pojęcie mentalizacji we współczesnej literaturze jest definiowane na wiele różnych sposobów. We wszystkich tych definicjach obecne są takie aspekty mentalizacji, jak orientacja na stany wewnętrzne oraz istnienie symbolicznych reprezentacji stanów umysłowych (Górska, 2015). Pojęcie to nie ogranicza się jednak jedynie do posiadania przez jednostkę stanów wewnętrznych, takich jak uczucia, emocje, myśli, pragnienia, przekonania czy wyobrażenia. Koncepcja mentalizacji jest ściśle powiązana z takimi konstrukcjami jak empatia, poznanie społeczne, inteligencja emocjonalna (EI) i teoria umysłu (ToM; Allen, 2006). By odróżnić pojęcie teorii umysłu (ToM) od mentalizacji, zauważyć należy, iż w swoim klasycznym znaczeniu ToM pomija relacyjny i emocjonalny aspekt rozumienia zachowań innych osób (Fonagy, Gergely, Traget, 2007). W ujęciu Petera Fonagy'ego zdolność do mentalizacji jest aktywnością z „metapoziomu”, przejawiającą się w zdolności do rozpoznawania własnych stanów emocjonalnych i modulowania ich oraz rozpoznawania stanów emocjonalnych i stanów umysłu innych osób (Allen, Fonagy, Bateman, 2014). Składa się ona z kilku komponentów, między innymi reprezentacji stanów umysłowych, zdolności do tolerowania ich obecności bez konieczności włączania mechanizmów obronnych, wnioskowania na ich podstawie oraz modulowania ich i wynikającego z nich zachowania (Fonagy, Bateman, Luyten, 2012). W związku z tym mentalizacja wykracza poza postrzeganie i rozumienie emocji (sfera EI) lub przypisywanie intencji, myśli i przekonań (sfery ToM), powołując różnorodne stany i procesy wewnętrzne do interpretacji manifestowanych zachowań (Dimitrijević, Hanak, Dimitrijević, Marjović, 2018). Fonagy i Luyten (2009) opisują mentalizację jako konstrukt wielowymiarowy, rozpisany na czterech dymensjach o zdefiniowanych biegunach, z których każdy powiązany jest z funkcjonowaniem określonych ośrodków neuroanatomicznych w mózgu. Wymiary te przedstawione zostały w tabeli 4.

Tabela 4 *Wymiary mentalizacji*

Wymiary mentalizacji	
1	<p>Automatyczna - inaczej utajona lub niejawna, przebiega nieświadomie i bezrefleksyjnie. Wymaga niewielkiego zaangażowania uwagi i wysiłku od jednostki, ma charakter proceduralny. Jest aktywowana w sytuacjach wysokiego pobudzenia emocjonalnego.</p>
2	<p>Kontrolowana – inaczej jawna, przebiega w sposób świadomy, refleksyjny. Polega na zaangażowaniu uwagi, wymaga od osoby wysiłku i jest inicjowana w sposób intencjonalny. Jest hamowana w sytuacjach silnego pobudzenia emocjonalnego.</p>
3	<p>Oparta na zewnętrznych wskazówkach (<i>external polarity</i>) – wnioskowanie oparte jest na fizycznych i zewnętrznych aspektach np. gestach, mimice czy działaniu.</p>
4	<p>Oparta na wewnętrznych wskazówkach (<i>internal polarity</i>) – wnioskowanie oparte jest bezpośrednio na myślach, uczuciach, intencjach i pragnieniach własnych i innych osób.</p>
5	<p>Nastawiona na self – inaczej autorefleksja. Dotyczy rozpoznawania i wnioskowania o osobistych uczuciach, myślach, pragnieniach.</p>
6	<p>Nastawiona na innych – inaczej interpersonalna. Obejmuje rozpoznanie i wnioskowanie o stanach innych niezależnie od własnych przeżyć, czy myśli.</p>
7	<p>Poznawcza – odnosi się wprost do mechanizmu teorii umysłu (ToM). Dotyczy poznawczych przekonań i wiedzy na temat kształtowania się ludzkich postaw i zachowań. Wnioskowanie prowadzone jest z dystansu, bez zaangażowania emocjonalnego osoby.</p>
8	<p>Emocjonalna – zbliżona teoretycznie do empatii i inteligencji emocjonalnej. Dotyczy zdawania sobie sprawy z emocji, które aktualnie odczuwamy lub identyfikujemy u partnera interakcji. Wnioskowanie występuje wraz z emocjonalnym zaangażowaniem osoby.</p>

Zródło: Opracowanie własne na podstawie: Allen, Fonagy, Bateman (2014) oraz Cierpiałkowska, Górską (2016).

W niniejszej pracy badawczej postanowiono skoncentrować się na zbadaniu emocjonalnego aspektu mentalizacji, w związku z tym dalsze wyjaśnienia odnoszą się do rozwoju konstruktów mentalizacji w kontekście teorii przywiązania w ujęciu P. Fonagy’ego (np. 2008) oraz E. Jurista (2005).

2.1. Uwarunkowania zaburzeń zdolności do mentalizacji

Pomimo intensywnie prowadzonych w ostatnich latach badań, wciąż niejasne są warunki, w których dochodzi do deficytów w zdolności do mentalizacji. Można bowiem traktować ją nie tylko jako cechę (względnie stały poziom zdolności do mentalizacji charakterystyczny dla jednostki, diagnozowany w sytuacjach niskiego pobudzenia), ale również jako stan (poziom mentalizacji w określonym kontekście, diagnozowany w sytuacji pobudzenia) (za: Cierpiałkowska, Górską 2016; Allen, Fonagy, Bateman, 2014). Postrzeganie mentalizacji jako specyficznej zdolności kontekstowej (stanu), implikuje, iż zaburzenia w zdolności do mentalizacji, występować mogą w kontekście konkretnych relacji (np. relacji przywiązania), myśli, uczuć i sytuacji (Fonagy i in., 2002). W związku z tym, odwołując się również do rozwoju konstruktów mentalizacji w kontekście teorii przywiązania w niniejszej pracy postanowiono skupić się na dwóch aspektach powiązanych z rozwojem

tej zdolności – relacji przywiązania oraz doświadczeniu przemocy (fizycznej, emocjonalnej i seksualnej) w okresie dzieciństwa.

2.1.1. Relacja przywiązania

Fonagy i współpracownicy (2002) uważają, iż zdolność do mentalizacji rozwija się w pierwszych 4 – 5 latach życia. Zdolność ta jest jednak osiągnięciem realizowanym wieloetapowo, wyrastającym ze zbioru zdolności widocznych już we wczesnym wieku niemowlęcym (Hobson, 2002; Klin i in., 2000; Stern, 1985; za: Allen i in., 2014). Dzieci w naturalny sposób uczą się rozumienia zachowań osób im bliskich - najczęściej osób będących głównymi figurami przywiązania dla dziecka. W związku z tym nie powinien dziwić fakt, iż badania wskazują, że znaczący wpływ na kształtowanie się zdolności do mentalizacji ma jakość rodzicielstwa. Na podstawie przeprowadzonych badań Fonagy i Target (1997) zauważyli, iż dzieci, które w dzieciństwie rozwinęły bezpieczny rodzaj przywiązania, wcześniej zyskiwały zdolność do mentalizacji. Według nich, wynika to z warunków determinujących powstanie bezpiecznego przywiązania pomiędzy dzieckiem a opiekunem, odnoszących się do uważności opiekuna, jego responsywności oraz komunikowania zainteresowania światem wewnętrznym dziecka (tzw. przejaw mentalizacji jawnej). Mentalizujący opiekun komunikując rozpoznawane u dziecka emocje w tak zwany sposób "oznaczony" (tzn. przerysowując emocje tak, by dziecko zauważyło, że są to odbicia jego afektu, a nie afektu opiekuna), tworzy podstawę do wytworzenia się u niego samoświadomości emocjonalnej. Wzorzec ten stanowi bazę, dzięki której dziecko buduje przekonanie o związku przyczynowo - skutkowym pomiędzy stanem umysłu a zachowaniem (Fonagy Gergely, Jurist, Target, 2002), które to jest podstawą rozwoju zdolności do metalizacji emocji, a więc także regulacji afektu i kontroli impulsów (Allen, Fonagy, Bateman, 2014).

Niepowodzenie w procesie rozwoju zdolności mentalizacji u dziecka przypisuje się załamaniom w procesie refleksji rodzicielskiej, które przyczyniają się do nieprawidłowego komunikowaniu dziecku rozpoznawanych u niego emocji. Fonagy i współpracownicy (2002) wyjaśniają, iż lustrzane (oznaczone) odbicie afektu niemowlęcia nie powiedzie się, jeśli będzie zbyt bliskie jego doświadczeniu lub zbyt od niego oddalone. Niepowodzenia te wynikać mogą z faktu, iż u niektórych rodziców ich własne, nieoptymalne wczesne doświadczenia z relacji przywiązania i/lub obecne konflikty emocjonalne ograniczają

zdolność do zauważania i kontemplowania stanów mentalnych ich niemowlęcia (Fonagy i in., 2002). Przykładowo, jeśli lustrzane odbicie jest zbyt dokładne, sama percepcja może stać się źródłem strachu i utracić swój symboliczny potencjał. W konsekwencji lęk dziecka przed treścią umysłu opiekuna może sprawić, że będzie ono unikać kontemplacji nad subiektywnymi doświadczeniami innych osób (Fonagy, 2003). Ponadto, niezdolność opiekuna do dokładnej mentalizacji dziecka pozbawia dziecko podstaw do wytworzenia jego „subiektywnego ja” (Winnicott, 1960).

W wyniku analizy relacji pomiędzy dziećmi a opiekunami badacze (Bowlby, 2007) ostatecznie wyróżnili 4 style przywiązania u dzieci: 1) bezpieczny, 2) unikający, 3) lękowo – ambiwalentny; 4) zdezorganizowany. Style te traktowane są jako sposób adaptacji dziecka do otoczenia, przy czym styl bezpieczny oznacza prawidłową adaptację, a 3 pozostałe style – określane jako pozabezpieczne – również są formą adaptacji dziecka, tyle że do sytuacji nieoptymalnej. W swojej pracy Fonagy i współpracownicy (2002) opisują deficyty w zdolności do mentalizacji charakterystyczne dla różnych typów relacji przywiązania. Według nich dzieci z bezpiecznym stylem przywiązania czują się bezpiecznie w dokonywaniu atrybucji stanów psychicznych w celu zrozumienia i uwzględnienia zachowania opiekuna oraz własnego zachowania. Natomiast dzieci z pozabezpiecznym stylem przywiązania charakteryzują się deficytami zdolności do mentalizacji w jej różnych aspektach. Zarówno dzieci o unikającym stylu przywiązania, jak i dzieci o lękowym stylu przywiązania będą miały trudności w dokonywaniu atrybucji stanów psychicznych opiekuna. U dzieci o unikającym stylu przywiązania deficyt ten w pewnym stopniu może wynikać z faktu, iż będą one unikać dostrzeżenia stanu psychicznego opiekuna. Natomiast u dzieci o lękowym stylu przywiązania zaburzenia w mentalizacji stanów psychicznych opiekuna w głównej mierze związane będą z faktem, iż dzieci te dużo częściej będą skupione na swoim własnym stanie emocjonalnym, tak mocno, iż nie będą w stanie zaangażować się w wymianę w kontaktach interpersonalnych (Fonagy, i in., 2002). Z obserwacji Fonagy’ego i współpracowników (2002) wynika, iż niemowlęta o zdezorganizowanym stylu przywiązania przejawiały wzmożoną czujność w odczytywaniu i zauważaniu zachowań opiekuna. W tym celu używały wszystkich dostępnych wskazówek do przewidywania jego dalszego postępowania co powodowało, iż były one głównie skupione na mentalizacji zachowań i uczuć opiekuna. Nadmierne skoncentrowanie na mentalizacji opiekuna zdaniem badaczy (Fonagy i in., 2002) wiązało się z obniżeniem zdolności autorefleksyjnych oraz, w

przeciwieństwie do dzieci bezpiecznie przywiązanych, zdolność do mentalizacji siebie nie była u nich związana ze zwiększeniem zdolności do samoorganizacji i samoregulacji.

2.1.2. Doświadczenie przemocy w dzieciństwie

Biorąc pod uwagę wpływ zdolności rodzica do odzwierciedlania stanów emocjonalnych własnych i dziecka na rozwój zdolności do mentalizacji, nie dziwi fakt, iż w badaniach odkryto deficyty w różnych aspektach tej zdolności u dzieci, które doświadczyły przemocy w rodzinie. Badania przeprowadzone przez Shipman i Zeman (2001) w grupie dzieci maltretowanych, koncentrowały się na zależności pomiędzy procesami mającymi miejsce w rodzinie, a zdolnością dzieci do rozpoznawania emocji. Wynika z nich, iż rodzice, w których domu dochodziło do przemocy wobec dziecka, znacznie rzadziej angażowali się w interakcje z nimi polegające m.in. na rozmowie o doświadczanych stanach emocjonalnych oraz wykazywali deficyty w rozumieniu ekspresji emocjonalnej własnych dzieci. Z badań wynika, iż fakt bycia wykorzystanym i odrzuconym wiązał się u dzieci z niższą zdolnością do uświadamiania i rozróżniania wszystkich emocji (Edwards, Shipman, Brown, 2005), opóźnieniem w rozwoju zdolności do rozpoznawania siebie w lustrze przez dziecko między 18 a 30 miesiącem życia oraz opóźnieniem w rozwoju teorii umysłu i zdolności do rozumienia emocji (Camras, Sachs-Alter, Ribordy, 1996; Shipman, Zeman, 1999), czyli umiejętności wchodzących w skład pojęcia mentalizacji.

Współcześnie niewiele z przeprowadzonych badań koncentrowało się na specyficznym wpływie doświadczenia wykorzystania seksualnego dziecka na rozwój u niego zdolności do mentalizacji, ale ich wyniki wskazują na potencjalne potwierdzenie tego przypuszczenia. W jednym z badań zauważono, iż dziewczynki będące wykorzystane seksualnie w dzieciństwie uzyskują istotnie niższe wyniki w zdolności do rozpoznawania emocji niż ich rówieśniczki, które nie doświadczyły przemocy (Shipman, Zeman, Penza, Champion, 2000). Następnie w badaniach przeprowadzonych przez K. Ensink i jej zespół w 2015 roku porównano ze sobą dzieci, które zostały wykorzystane seksualnie, z dziećmi nie posiadającymi w swojej historii tego typu traumatycznego przeżycia, ani żadnej innej traumy związanej z przemocą fizyczną lub emocjonalną. Badacze doszli do wniosków, z których jasno wynikało, iż dzieci, które doświadczyły wykorzystania seksualnego w dzieciństwie posiadają znaczne trudności w zdolności do mentalizacji stanów własnych i innych. Dodatkowo dzieci, które zostały wykorzystane przez osobę z rodziny, wykazywały znacząco niższy ogólny poziom zdolności do mentalizacji w porównaniu z dziećmi

wykorzystanymi przez osoby obce. Kolejne badania przeprowadzone przez Ensink i jej zespół (2016) wykazały, iż zdolność do mentalizacji u dzieci częściowo mediowała związek pomiędzy doświadczeniem wykorzystania seksualnego a objawami depresji i skłonnością do zachowań eksternalizacyjnych. Biorąc pod uwagę wpływ dwóch zmiennych (doświadczenie przemocy oraz jakość relacji przywiązania) można przypuszczać, iż wewnątrzrodzinne wykorzystanie seksualne będzie w znaczący sposób wpływało na rozwój zdolności do mentalizacji u dziecka. Wpływ ten wynikać może z działania dwóch mechanizmów. Z jednej strony rodzice stosujący przemoc wobec dziecka mogą być niezdolni lub niechętni do wyobrażania sobie intencjonalnych wewnętrznych stanów dziecka, w związku z czym mogą zniechęcać je do rozmów na ich temat, wpływając tym samym na brak stymulacji rozwoju mentalizacji u dziecka. Jednym z celów takiego zachowania może być chęć uniknięcia zaangażowania się w życie psychiczne dziecka oraz refleksji nad tym, jaki wpływ na nie, ma ich przemocowe działanie (Fonagy i Luyten, 2009). Z drugiej strony, dziecko samo może powstrzymywać swój rozwój mentalizacji na zasadzie działania mechanizmu obronnego. Może ono być zbyt przerażone, by próbować zrozumieć stan umysłu rodzica, a tym samym intencje prowadzące do działań przemocowych wobec niego, które często oparte są na złej woli opiekunów lub ich zniekształceniach poznawczych. Mechanizm ten pełniąc funkcję obronną, może pozwolić dziecku zachować złudzenie relacji przywiązania z rodzicem (Fonagy i in., 2002).

Przedstawione badania są jednymi z niewielu na temat wpływu doświadczenia wykorzystania seksualnego w okresie dzieciństwa na rozwój zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób. Aktualnie nie przeprowadzono wielu badań dotyczących bezpośredniego wpływu wykorzystania seksualnego w dzieciństwie na zdolności mentalizacji u osób dorosłych. Niezwykle ciekawe wnioski wyciągnąć można jednak z badania przeprowadzonego przez Borelli i współpracowników (2019). Postanowili oni zbadać związek pomiędzy historią wykorzystania seksualnego matek i ich dzieci. Uzyskane przez nich wyniki wskazują, iż dzieci matek, które były wykorzystywane seksualnie w dzieciństwie, znacząco częściej również stawały się ofiarami CSA (child sexual abuse). Najważniejszym jednak dla powyższego opracowania wynikiem, uzyskanym w badaniu Borelli i współpracowników (2019), jest fakt, iż wyższy poziom funkcjonowania refleksyjnego matki w odniesieniu do jej własnego wykorzystania, pełnił funkcję ochronną, gdyż zmniejszał prawdopodobieństwo wykorzystania seksualnego jej dziecka. Powyższy wynik wskazuje więc, na to, iż to nie sam fakt doświadczenia przemocy seksualnej przez

matkę stanowi czynnik zwiększający ryzyko, iż jej dziecko również doświadczy wykorzystania seksualnego. Znaczący jest fakt, czy i w jaki sposób, dzięki własnemu funkcjonowaniu refleksyjnemu matka będzie w stanie opracować swoje myśli i emocje związane z doświadczeniem przemocy seksualnej. Borelli i współpracownicy wskazują, iż teoretycznie sensownym jest konceptualizowanie matczynego funkcjonowania refleksyjnego jako pełniącej rolę ochronną - być może dokładne przetwarzanie emocji związanych z własnym CSA, ułatwione poprzez mentalizację, może zrównoważyć szkodliwe skutki psychologiczne, behawioralne lub społeczno-ekonomiczne związane z CSA, które narażają następne pokolenie na zwiększone ryzyko. Sugerują, iż matki te mogą mniej bezrefleksyjnie podchodzić do schematów społecznych i kulturowych w swoim środowisku życia (m.in. odnoszących się np. do roli i praw mężczyzn i kobiet, poziomu przyzwolenia społecznego na zachowania agresywne), które mogą zwiększać ryzyko ponownej wiktyimizacji siebie lub swojego dziecka, jak wykazali w swoich badaniach Testoni i współpracownicy (2018). Alternatywnie Borelli i współpracownicy (2019) sugerują również, iż, matki, które są w stanie lepiej mentalizować swoje doświadczenia związane z wykorzystywaniem, mogły mieć inne zasoby psychologiczne, które pomogły im poradzić sobie po CSA, takie jak bardziej dostępni psychologicznie opiekunowie, lepsze zdrowie psychiczne przed CSA lub dostęp do usług zdrowia psychicznego.

Wyniki przytoczonych badań wskazują więc, iż doświadczenie wykorzystania seksualnego w dzieciństwie oraz innych rodzajów przemocy, może mieć znaczący wpływ na zahamowanie rozwoju zdolności do mentalizacji, a skutki te mogą manifestować się również w dorosłości.

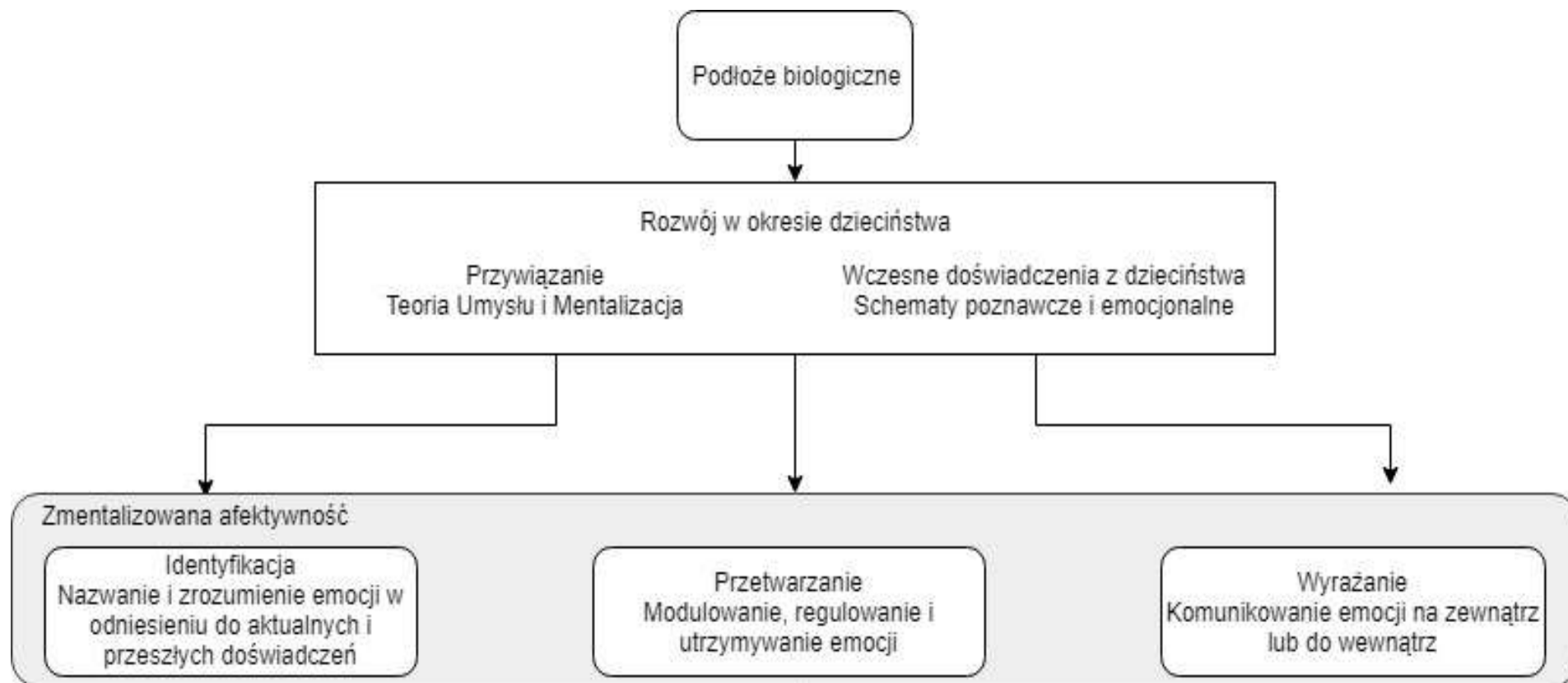
2.2. Mentalizacja a regulacja emocji

Regulacja emocji jest szerokim pojęciem opisującym procesy jawne i ukryte, które obejmują monitorowanie, ocenę, zmianę i modulację emocji (Gross, 2013). Jak wspomniano wcześniej mentalizacja jest natomiast zdolnością poznawczą i afektywną umożliwiającą rozumienie myśli i uczuć własnych oraz innych osób (Fonagy, Bateman, Luyten, 2012). Oba te konstrukty, mimo, iż w psychologii zazwyczaj omawiane oddzielnie, mają fundamentalne znaczenie dla tego, jak ludzie rozumieją, doświadczają i reagują na swoje emocje.

Fonagy (2008) oraz Jurist (2005) zaproponowali nową perspektywę regulacji emocji nazwaną zmentalizowaną afektywnością (*mentalized affectivity - MA*), która uwzględnia mentalizację w procesie regulacji emocji. Według nich, efektywne regulowanie (zarządzanie, modulacja lub zmiana) emocji opiera się właśnie na zdolności do mentalizacji (Greenberg i in., 2017). Według Jurista (2005) emocje są nie tylko dostosowywane w procesie regulacyjnym, ale również ich znaczenie może podlegać rewaluacji. Ten bardziej wyrafinowany aspekt regulacji emocji wymaga zdolności do refleksji nad własnymi myślami i uczuciami oraz zdolności do mentalizowania czynników, które mogą wpływać na emocje, np. doświadczeń z dzieciństwa lub charakteru obecnej sytuacji i kontekstu. Efektywne mentalizowanie emocji wymaga w związku z tym płynnego, elastycznego przechodzenia pomiędzy powyższymi procesami w sposób, umożliwiając dotarcie do sensu własnych emocji (Fonagy i in., 2002) oraz przewidywanie procesów emocjonalnych swoich i innych osób w aktualnych i przyszłych sytuacjach (Greenberg i in., 2017).

W ramach koncepcji zmentalizowanej afektywności Jurist (2005) zaproponował trzy określone aspekty, które składają się na proces regulacji emocji (Rys. 2). Pierwszym z nich jest identyfikacja emocji, która w swojej najbardziej podstawowej formie polega na nazywaniu emocji. Obejmuje również głębsze zawilości, które polegają na nadawaniu sensu emocjom w kontekście własnej historii i odkrywaniu ich aktualnego znaczenia.

Rysunek 2 Zmentalizowana afektywność

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie: Greenberg i in., 2017.

Drugim aspektem, który następuje po identyfikacji emocji, jest ich przetwarzanie. Obejmuje regulowanie i modulowanie nasilenia stanów emocjonalnych (osłabienie ich lub wzmacnianie) oraz polega na ciągłej ocenie emocji w nieprzerwanym procesie ich weryfikacji (Allen, Fonagy, Bateman, 2014). Trzecim procesem, który następuje po przetwarzaniu jest wyrażanie emocji. Obejmuje ono całe spektrum przekazywania myśli i emocji z wnętrza danej osoby na zewnątrz. Wcześniejsza historia i doświadczenia życiowe wpływają na każdy z wyróżnionych aspektów doświadczenia emocjonalnego, od identyfikacji i przetwarzania do wyrażania emocji. Ponadto zmentalizowanie afektywności, poza rozpoznawaniem uczuć, wymaga również rozjaśnienia ich intencjonalnej struktury, czyli „zdolności dotarcia do sensu własnych emocji” (Fonagy i in. 2002). Ten sposób ujmowania regulacji emocji wykracza poza analizę przyczyn wzbudzenia emocji w bieżącym doświadczeniu, odnosząc historię reakcji emocjonalnej do danej relacji i w odniesieniu do poprzednich związków w jakich osoba się znajdowała. Powyższe jest szczególnie istotne w zrozumieniu reakcji nieproporcjonalnych do sytuacji, które występują w kontekście traumy (Allen, 2005), która wynikać może m.in. z doświadczenia w okresie dzieciństwa przemocy.

2.3. Zdolność do mentalizacji a zachowania agresywne

W kontekście analizy wpływu zdolności do mentalizacji na regulację emocji znaczącym w ramach analizy przestępczości seksualnej jest również odniesienie jej do regulacji złości i mogących wynikać z przeżywania m.in. tej emocji zachowań o charakterze agresywnym. Klasyczne modele dotyczące zachowań agresywnych mają tendencję do konceptualizacji przemocy interpersonalnej jako "nabytej poprzez naukę, modelowanie i wzmacnianie" (Levinson i Fonagy 2004, s. 226). Jednak współczesna teoria rozwoju zachowań agresywnych łączy się z klasyczną psychoanalityczną (Freud, 1930) konceptualizacją agresji jako popędu wrodzonego (Levinson i Fonagy, 2004). Dla Fonagy'ego (2003) ewolucyjną funkcją relacji przywiązania jest socjalizacja wrodzonej agresji poprzez rozwój teorii umysłu. W związku z tym, występowanie u danej jednostki zachowań agresywnych i przemocy "sygnalizuje niepowodzenie procesów rozwojowych w radzeniu sobie z czymś, co występuje naturalnie" (s. 190). W ujęciu teoretycznym Fonagy'ego (2003) "Biologiczne predyspozycje i wpływy społeczne nie wywołują destruktywności, lecz raczej pośredniczą w działaniu procesów społecznych, które

normalnie ją regulują i oswajają" (Fonagy, 2003; s. 190). Fonagy (2003) wyróżnił trzy mechanizmy, za pomocą których niewystarczające zdolności w zakresie mentalizacji mogą wpływać na występowanie przemocy interpersonalnej:

1. Przemoc interpersonalna jest postrzegana jako "w dużej mierze niekompatybilna z jednoczesną zdolnością do reprezentacji subiektywnego stanu drugiej osoby" (Fonagy, 2003, s. 191). W konsekwencji deficyty w zdolności do mentalizacji, skutkują rozluźnieniem konstytucyjnego "mechanizmu hamującego przemoc" (Blair i in., 1997, Blair i in., 1999).
2. Niedokładne odczytywanie stanów psychicznych innych może zwiększyć prawdopodobieństwo, że ich pozytywne intencje zostaną zinterpretowane jako wrogie (np. Dodge i Crick, 1990).
3. Przemoc może być promowana poprzez "alternatywne strategie, które wyłaniają się w miejsce mentalizacji, takie jak: eksternalizacja afektu, funkcjonowanie w trybie równoważności psychicznej oraz zaburzenia w zdolności do przejęcia odpowiedzialności za własne działania" (Fonagy, 2004, s. 34).

Allen (2006) stwierdza, że mentalizacja pośrednio pociąga za sobą zdolność do refleksyjnego odniesienia się do agresywnych aspektów własnego Ja: "ma się poczucie siebie jako jednostki emocjonalnie zaangażowanej". Natomiast w przypadku osób, które popełniają akty przemocy "możliwość rozłączenia stanu wewnętrznego i działania doprowadza do zachowań, które nie są ograniczane przez mentalizację ich skutków" (Fonagy, 2004, str. 36) i które są doświadczane jako "bezosobowe". W związku z tym zdolność do mentalizacji ma kluczowe znaczenie, nie tylko dla sprawnego funkcjonowania jednostki w świecie społecznym (Fonagy i Target, 1997), ale również na przejawienie przez nią zachowań agresywnych wobec innych osób. Zniekształcona zdolność do mentalizacji objawia się m.in. brakiem zainteresowania własnymi stanami psychicznymi, brakiem wyobrażeń dotyczących świata mentalnego innych osób, skoncentrowaniem na zewnętrznych czynnikach i opisach zachowań oraz utratą świadomości relacji pomiędzy wewnętrznymi i zewnętrznymi rzeczywistościami (Luyten, Fonagy, Lowyck, Vermote, 2011). Wyniki badań odnoszące się do związków zaburzeń mentalizacji z zachowaniami agresywnymi i przestępczymi przedstawiono w tabeli 5.

Tabela 5 *Badania dotyczące związku zaburzeń zdolności do mentalizacji z przejawianiem zachowań agresywnych i przestępczych*

Badacze	Cel badania	Metody pomiaru	Wyniki
Newbury-Helps, Feigenbaum, Fonagy (2016)	Badanie miało na celu sprawdzenie czy osoby z osobowością antyspołeczną, które w swojej historii dokonywały szczególnie brutalnych przestępstw mają specyficzne problemy w zdolności do mentalizacji.	<i>Perspective Taking Task.</i> (Dumontheil, Apperly, Blakemore, 2010). <i>Movie for the Assessment of Social Cognition MASC</i> (Dziobek i in., 2006). <i>Reading the Mind in the Eyes Test, Revised Version (RMET).</i> (Baron-Cohen, Wheelwright, Hill, Raste, i Plumb, 2001)	Grupa przestępców wykazała zaburzenia w zdolności do mentalizacji we wszystkich zadaniach w porównaniu z grupą kontrolną. Przestępcy z ASPD wykazywali większe trudności z mentalizacją niż przestępcy spoza ASPD.
Taubner, Curth (2013)	Badanie miało na celu sprawdzenie czy zdolność do mentalizacji pełni rolę czynnika ochronnego przeciwko agresywnym zachowaniom w okresie dojrzewania w kontekście wczesnej traumatyzacji. Badani: Nastolatkwie (N=97)	Reflective Functioning Scale on the Adult Attachment Interview (Fonagy, i in. 1998)	Wyniki wskazują na całkowitą mediację zdolności do mentalizacji na związek między doświadczeniem wczesnej przemocy a agresywnym zachowaniem.
Taubner, White, Zimmermann, Fonagy, Nolte (2013)	Zbadanie roli mentalizacji w relacji między psychopatią a agresją w próbie 75 nastolatków.	Adult Attachment Interview (Fonagy, i in. 1998)	Analiza mediatora wykazała, że mentalizacja częściowo wyjaśnia związek między cechami psychopatycznymi a proaktywnym agresywnym zachowaniem. Co więcej, mentalizacja ma efekt łagodzący, wskazując, że tylko osoby o niskim poziomie mentalizacji zachowują się agresywnie, gdy dodatkowo posiadają wysoki poziom cech psychopatycznych.
Levinson, Fonagy (2004)	Relacje między samoświadomością (interpersonal awarness) a przestępczością w populacji więźniów z zaburzeniami psychicznymi	Reflective Functioning Scale on the Adult Attachment Interview (Fonagy, i in. 1998)	Więźniowie częściej przejawiali odrzucający styl przywiązania, a RF więźniów było bardziej upośledzone niż RF pacjentów. Największym deficytem w RF wykazali się sprawcy przestępstw z użyciem przemocy.
Moller, Falkenstrom, Holmqvist, Holmqvist (2014)	Zaburzenia zdolności do mentalizacji w grupie młodocianych przestępców. Związek zaburzeń mentalizacji z psychopatią i aleksytymią.	Reflective Functioning Scale on the Adult Attachment Interview (Fonagy, i in. 1998) (Psychopathy Checklist, Screening Version [PCL:SV]) and alexithymia (Toronto Alexithymia Scale [TAS]).	Wyniki wskazują deficyty w zdolności do mentalizacji u przestępców kryminalnych. W badaniach przedstawiono przykłady anty- i prementalizującego rozumowania na temat

			dokonanych zbrodni. Wyniki RF nie były skorelowane z wynikami PCL:SV lub TAS.
--	--	--	---

Źródło: Opracowanie własne.

2.4. Przegląd badań dotyczących funkcjonowania sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci

Przedstawione w poprzednim rozdziale zestawienie teorii i wyników badań wskazuje, iż styl przywiązania oraz doświadczenie przemocy (emocjonalnej, fizycznej i/lub seksualnej) w okresie dzieciństwa są czynnikami, które w pewnym stopniu, determinują rozwój zdolności do mentalizacji. Zdolność do regulacji emocji (m.in. złości) rozumiana jest jako efekt prawidłowego funkcjonowania mentalizacji, a występowanie zachowań agresywnych jako efekt zaburzeń w zakresie zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób.

Dotychczas przeprowadzone badania dotyczące etiologii wykorzystania seksualnego dzieci oraz funkcjonowania sprawców tych przestępstw, również odnoszą się do powyższych aspektów, co przedstawione zostanie w poniższym opracowaniu.

2.4.1. Badania dotyczące wpływu jakości przywiązania do opiekuna oraz doświadczania przemocy w dzieciństwie na funkcjonowania sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci

W procesie powstawania zachowań o charakterze pedofilii znaczenie ma przebieg procesu socjalizacji, a jednym z podstawowych elementów procesu socjalizacji jest oddziaływanie środowiska rodzinnego. Marshall i Barbaree (1990) uważają, że mężczyźni dokonujący przestępstw seksualnych (w tym przestępstw seksualnych wobec dzieci) doświadczają trudności już we wczesnym dzieciństwie ze względu na niedostatki opieki rodzicielskiej, niekonsekwentną i surową dyscyplinę czy doświadczenie przemocy. Prowadzi to do wykształcenia się zaburzonych więzi z innymi i słabo rozwiniętych umiejętności społecznych i emocjonalnych. Deficyty te powstają we wczesnym dzieciństwie, a ich skutki uwidaczniają się już w okresie dorastania oraz później w okresie dorosłości, gdy sprawca uruchamia działania przestępcze (Beisert, 2017). Dlatego dla wyjaśnienia związku pomiędzy doświadczeniami wczesnodziecięcymi, a przestępstwem o

charakterze seksualnym, badacze wykorzystują m.in. teorię przywiązania (Marshall, 1989, 1993; Ward, Hudson, Marshall, Siegert, 1995). Wynika to z faktu, iż liczne badania empiryczne, udowodniły, że teoria przywiązania stwarza szerokie możliwości wyjaśniania zaburzeń funkcjonowania seksualnego człowieka (Beisert, 2017). Opierając się na założeniu Bowlby'ego, pierwotnym i wrodzonym dążeniem człowieka jest chęć stworzenia więzi z drugim człowiekiem (Cassidy, 1999). Sposób w jaki opiekunowie zaspokoją tę potrzebę dziecka, rzutuje na jego zdolność do tworzenia więzi oraz na jakość relacji interpersonalnych w ciągu jego całego życia – wykształcając określony styl przywiązania. W związku z tym, iż zdolność do nawiązania dojrzałej więzi z partnerem decyduje o prawidłowym funkcjonowaniu seksualnym jednostki (poza zdolnością do realizacji seksualnej), czynniki, które wpływają na powstanie tej więzi mają istotne znaczenie w procesie powstawania zaburzonej i niezaburzonej seksualności (Beisert, 2017). Styl przywiązania zbudowany w dzieciństwie wywiera wpływ na funkcjonowanie danej osoby w życiu dorosłym. Bortholomew i Horowitz (1991; za Beisert, 2017) na podstawie założenia, iż różnice stylów wynikają z różnicy modeli operacyjnych, wyróżnili kilka stylów przywiązania w dorosłości i wskazali, że są one odpowiednikami stylów wyróżnionych w dzieciństwie. Wyróżnione przez nich style to: bezpieczny, zaabsorbowany, odrzucający i lękowy, a każdy z nich wpływa odmiennie na sposób funkcjonowania osoby w relacjach z innymi ludźmi. W uproszczeniu, osoby o przywiązaniu bezpiecznym dzięki posiadaniu pozytywnego obrazu siebie i innych osób czerpią komfort z intymności i autonomii. Osoby o przywiązaniu zaabsorbowanym posiadają pozytywny obraz innych osób, ale negatywny siebie, co powoduje, iż często przywierają do partnera, uzależniają się od niego jednocześnie mocno go kontrolują w obawie przed opuszczeniem. Osoby o przywiązaniu odrzucającym są wrogie, niepewne, samotne i źle znoszą intymność. Osoby przywiązane lękowo bardzo boją się intymności i w związku z tym unikają towarzystwa innych osób przez co są również niedostosowane społecznie. W związku z tymi różnicami prowadzone zostały badania dotyczące wpływu stylu przywiązania na skłonności do popełniania przestępstw seksualnych, które potwierdziły hipotezę, iż sprawcy tych przestępstw dużo częściej charakteryzowali się pozabezpiecznym stylem przywiązania (m.in. Baker, Beech, Tyson, 2006; Hudson, Marshall i Ward, 1996; Stripe, Abracen, Stermac, Wilson, 2006; za: Beisert, 2017). W tabeli 6. zaprezentowane zostały wyniki badań odnoszące się do wpływu stylów przywiązania na skłonność do popełniania przestępstw seksualnych wobec dzieci.

Tabela 6 Styl przywiązania u sprawców przestępstw seksualnych wobec dzieci

Autorzy	Osoby badane	Rodzaj stylu przywiązania (%)			
		Styl bezpieczny	Styl zaabsorbowany	Styl lękowy	Styl odrzucający
Hudson, Marshall, Ward (1996)	Sprawcy wykorzystujący dzieci (N = 55)	18	22	38	22
Stripe, Abracen, Stermac, Wilson (2006)	Sprawcy wykorzystujący dzieci (N = 22)	9,1	40,9	9,1	13,6
Beisert (2012)	Sprawcy wykorzystujący dzieci (N = 248)	27,82	4,84	48,39	12,9
Szymańska – Pytlińska, Szumski (2014)	Sprawcy wykorzystujący dzieci (N = 68)	26,1	30,4	18,8	24,6

Źródło: Opracowanie własne.

W wyniku bardziej szczegółowych analiz Knight i Prentky (1993) wykazali, że niektórzy sprawcy przemocy seksualnej wobec dzieci – głównie kazirodczy – bywają przywiązani bezpiecznie, natomiast inni sprawcy, w szczególności ci, którzy działają agresywnie, przejawiają styl odrzucający lub zaabsorbowany. Przywiązanie lękowe według nich częściej występowało u sprawców preferencyjnych i sprawców pozarodzinnych, którzy obawiając się kontaktów z dorosłymi, dążyli ku dzieciom odbieranym przez nich jako obiekty bezpieczniejsze (za: Beisert, 2017).

Analiza czynników odnoszących się do rozwoju sprawców w okresie dzieciństwa nie ogranicza się jedynie do jakości relacji przywiązania z opiekunem. Kolejnym czynnikiem, który może zaburzyć proces rozwoju (w tym również rozwoju seksualnego) jest wczesny kontakt dziecka z przemocą. Widom i Ames (1994) porównując przestępców z doświadczeniem przemocy fizycznej i seksualnej w dzieciństwie wykazały, iż ich czyny przestępcze były jakościowo podobne, do tego czego oni sami doświadczyli w okresie dzieciństwa. Autorki na podstawie wyników swoich badań, stwierdziły, iż decydujące znaczenie dla późniejszych zachowań zawierających przemoc wobec innych ma osobiste doświadczenie traumy czy stresu pochodzącego z przemocy (Widom, Ames, 1994; za: Beisert, 2017). Wyniki badań zaprezentowane w tabeli 7 oraz podstawy teoretyczne odnoszące się do wpływu wykorzystania seksualnego w dzieciństwie na zaburzenie rozwoju seksualnego doprowadziły do stworzenia hipotezy abused – abuser. Hipoteza ta odnosi się do zjawiska przekształcenia się ofiary wykorzystania seksualnego w dzieciństwie w sprawcę tego czynu wobec innego dziecka. Różni autorzy wyjaśniają to zjawisko posługując się

odmiennymi paradygmatami m.in. biologicznym, psychodynamicznym, behawioralno – poznawczym oraz społeczno – kulturowym².

Tabela 7 Wyniki badań odnoszące się do hipotezy *abused – abuser*

Autorzy:	Badani sprawcy:	% sprawców, którzy doświadczyli wykorzystania seksualnego w dzieciństwie
Worling (1995) oraz Ryan, Miyoshi, Metzner, Krugman, Freyer (1996)	Nieletni sprawcy wykorzystania seksualnego dzieci.	Ok. 40%
Briggs (1995)	Nieletni sprawcy wykorzystania seksualnego dzieci.	93%
Graham (1996)	Nieletni sprawcy wykorzystania seksualnego dzieci.	70%
Izdebski (2004)	Nieletni sprawcy wykorzystania seksualnego dzieci.	68%
Hanson, Slater (1988) oraz Dhawn, Marshall (1996)	Dorośli sprawcy wykorzystania seksualnego dzieci.	20%
Conolly, Woolons (2008)	Dorośli sprawcy wykorzystania seksualnego dzieci.	45% (w porównaniu do 28% sprawców przestępstw nieseksualnych).
Beisert (2012)	Dorośli sprawcy wykorzystania seksualnego dzieci.	47,6 %

Źródło: Opracowanie własne.

² Dokładne omówienie znajduje się w książce pt. „Pedofilia – geneza i mechanizm zaburzenia” autorstwa Beisert (2017).

2.4.2. Badania dotyczące funkcjonowania emocjonalnego sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci

Zdolność do radzenia sobie z napięciem emocjonalnym i negatywnymi emocjami uważana jest za kolejną umiejętność adaptacyjną, która odgrywa znaczącą rolę w procesie rozwoju zachowań pedofilnych (Beisert, 2012). Przeprowadzone badania wykazały, iż przestępcy seksualni wykazują deficyty w wielu aspektach funkcjonowania emocjonalnego, m.in. w zakresie empatii (Fisher, Beech, Browne, 1999), percepcji emocjonalnej (Lisak, Ivan, 1995; Marshall, in., 1995; Scully, 1988), czy zdolności do radzenia sobie z negatywnymi emocjami (Bridges, Wilson, Gacono, 1998; Brown, Forth, 1997). Takie deficyty w zakresie funkcjonowania emocjonalnego według badaczy związane są nie tylko z faktem popełniania przestępstwa (Ward, Loudon, Hudson, Marshall, 1995), ale także wydają się być kluczowym czynnikiem odpowiadającym za wystąpienie recydywy (Ward i in., 1995). Wyniki niektórych badań odnoszących się do funkcjonowania emocjonalnego sprawców przemocy seksualnych wobec dzieci prezentuje tabela 8.

Tabela 8 *Badania dotyczące funkcjonowania emocjonalnego sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci*

Badacze	Cel badania	Metody pomiaru	Wyniki
Ross, Fontano (2006)	Określenie poziomu samoregulacji oraz sposobu doświadczania emocji u sprawców przestępstw seksualnych i nieseksualnych.	Volitional Components Questionnaire (VCQ; Kuhl, Fuhrmann, 2000) Emotional Experience Scale (SEE; Behr, Becker, 2004)	Sprawców przestępstw nieseksualnych charakteryzowała lepsza zdolność w zakresie regulacji nastroju (mood management) i mniejsza podatność na zagrażające/stresujące sytuacje.
Ross (2008)	Określenie poziomu samoregulacji oraz regulacji emocji w grupie przestępców i ich znaczenia dla praktyki terapeutycznej.	Volitional Components Questionnaire (VCQ; Kuhl, Fuhrmann, 2000) Emotional Experience Scale (SEE; Behr, Becker, 2004)	Sprawcy przestępstw seksualnych osiągnęli niższe wyniki na skalach dotyczących samoregulacji: trudności w regulacji nastroju (mood management) oraz stosowania strategii samo uspokajania (self-soothing strategies), a także cechowały ich większe trudności w zakresie regulacji emocji.
Kalichman (1991)	Funkcjonowanie afektywne sprawców przestępstw seksualnych przeciwko dzieciom, nastolatkom i dorosłym.	State-Trait Personality Inventory (STPI; Spielberg, i in, 1979)	Przestępcy seksualni wobec dzieci uzyskiwali istotnie statystycznie wyższe wyniki na skalach mierzących ich skłonność do przeżywania agresji i lęku w różnych sytuacjach życiowych.
Puglia, Stough, Carter, Joseph (2005)	Inteligencja emocjonalna u sprawców przestępstw seksualnych wobec dzieci.	Mayer Salovey Caruso Emotional Intelligence Test (MSCEIT)	Brak różnic pomiędzy sprawcami przemocy seksualnej wobec dzieci i sprawcami nieseksualnymi oraz osobami niekaranymi.
Domes Hollerbach, Vohs, Mokros, Habermeyer (2013)	Określenie związku pomiędzy poznawczym i afektywnym komponentem empatii a poziomem psychopatii u sprawców przestępstw	Interpersonal Reactivity Index (IRI; Davis, 1983). Empathy Quotient (Baron-Cohen, Wheelwright, 2004) Multifaceted Empathy Test (MET; Dziobek i in. 2008)	Brak związku pomiędzy poziomem empatii, a psychopatii. Jednak grupa sprawcy przestępstw uzyskała istotnie niższe wyniki w zakresie poznawczego i afektywnego komponentu empatii niż grupa kontrolna (nie przestępców).
Bridges, Wilson, Gacono (1998)	Badanie obronności, postrzegania samego siebie, relacji międzyludzkich i stanów emocjonalnych u pedofilii.	Rorschach protocols	Wypowiedzi pedofilów ujawniały więcej oznak lęku i bezradności, zniekształceń poznawczych oraz ujawniły więcej potrzeb w zakresie zależności niż wypowiedzi grupy porównawczej. Podobnie jak inni osadzeni mężczyźni, pedofile wykazywali zaburzenia w poczuciu własnej wartości (albo słabe poczucie własnej wartości, albo nadmierna samoocena), tendencje do nadużywania fantazji i unikania emocjonalnie zabarwionych bodźców oraz chroniczną opozycyjność i wrogość.

Źródło: Opracowanie własne.

2.4.3. Badania dotyczące zdolności do mentalizacji sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci

Aktualnie badania zdolności do mentalizacji u sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci prowadzone są głównie w paradygmacie poznawczym, w którym to zdolność do mentalizacji określa się zamiennie terminem teoria umysłu (ToM). Wspólną cechą narzędzi do pomiaru mentalizacji powstałych w paradygmacie poznawczym jest dokonywanie pomiaru w kontekście braku pobudzenia emocjonalnego, co oznacza, że z założenia mierzą one ogólną, wyabstrahowaną zdolność do wnioskowania o stanach mentalnych (Marszał, 2016). Narzędzia te również skupiają się na zdolności do mentalizacji w odniesieniu do umysłów innych osób, a nie własnego subiektywnego doświadczenia. Badania dotyczące funkcjonowania emocjonalnego aspektu mentalizacji u sprawców odnoszą się głównie do aspektów związanych z rozpoznawaniem emocji innych osób np. rozpoznawania mimiki. Podobnie jak zdolność do regulacji własnego afektu umiejętności te niewątpliwie wpływają na efektywność jednostki w zakresie jej funkcjonowania społecznego i relacyjnego, np. Barnett i Mann (2013) podają, że deficyty w obrębie teorii umysłu są jednym z czynników zakłócających proces empatii w grupie sprawców przestępstw seksualnych. Wyniki tych badań oraz części pozostałych z tego zakresu przedstawione w tabeli 9 nie są jednak jednoznaczne. W tym miejscu warto wspomnieć, iż Keenan i Ward (2000) rozważając deficyty w teorii umysłu u sprawców przestępstw seksualnych wobec dzieci, zauważają heterogeniczność tej grupy w tym zakresie. Uważają bowiem, iż niektórzy sprawcy wykorzystujący dzieci mogą mieć bardzo dobrze rozwiniętą teorię umysłu, co umożliwi im manipulowanie dziećmi i ich uwodzenie (badacze uznają, że takich sprawców jest mniej od tych, którzy mają deficyty w obrębie teorii umysłu). Keenan i Ward (2000) podkreślają także, że niektórzy sprawcy mogą posiadać zdolności do tego by tworzyć teorie umysłu w sposób adekwatny, ale nie będą sobie oni radzić z tym zadaniem w specyficznych sytuacjach, na przykład podczas przeżywania silnych, nieprzyjemnych stanów emocjonalnych, doświadczania silnego pożądania seksualnego czy bycia pod wpływem alkoholu lub narkotyków.

Tabela 9 *Badania dotyczące zdolności do mentalizacji u sprawców przestępstw seksualnych wobec dzieci w paradygmacie poznawczym (odnoszące się do koncepcji ToM - theory of mind)*

Badacze	Grupa	Metody pomiaru	Wyniki
Hudson, Marshall, Wales, McDonald, Bakker, McLean. (1993)	75 osadzonych, w tym: 21 sprawców przemocy seksualnej (w tym 11 wykorzystujących seksualnie dzieci i 10 gwałcicieli), 21 sprawców przemocy innej niż seksualna, 9 skazanych za przestępstwo związane z narkotykami, 24 skazanych za przestępstwa przeciwko mieniu.	Facial affect recognition task (Ekman, Friesen, 1975)	Sprawcy przemocy seksualnej wykazali się najniższą w porównaniu z pozostałymi grupami wrażliwością na emocjonalną ekspresję mimiczną.
Racey, Lopez, Schneider (2000)	36 nastoletnich sprawców przemocy seksualnej, 38 sprawców innych przestępstw niż seksualne.	The Receptive Facial Expressions Subtest (Nowicki, Duke, 1994), Interpersonal Perception Task-15. (IPT-15; Constanzo, Archer, 1993)	Nastoletni sprawcy przemocy seksualnej gorzej niż sprawcy z grupy kontrolnej poradzi sobie z zadaniem rozpoznawania stanu afektywnego na podstawie ekspresji mimicznej (kolejno 32% i 43% prawidłowych rozpoznań). Autorzy zwrócili uwagę, że żadna z grup nie poradziła sobie z tym zadaniem bardzo dobrze - studenci potrafili rozpoznać 80% emocji prawidłowo (Schneider, Bazzini, 1995).
Elsgood, Duff (2015)	46 sprawców wykorzystujących seksualnie dzieci, 46 osób nie karanych	Reading the Mind in the Eyes test (the Adult task), The Mind in a Child's Eyes task (MCET; the Child task)	Sprawcy istotnie gorzej niż grupa kontrolna radzi sobie z rozpoznawaniem stanów mentalnych osób dorosłych. Nie wykryto różnic między sprawcami a grupą kontrolną w zakresie rozpoznawania stanów mentalnych dzieci.
Gillespie, Rotshtein, Satherley, Beech, Mitchell (2015)	13 sprawców przemocy seksualnej, 16 sprawców przemocy innej niż seksualna, 19 osób nie karanych	Facial Expression Stimuli (narzędzie opracowane przez autorów na podst. NimStim Face Stimulus Set, Tottenham i in., 2009)	W porównaniu z grupą osób nie będących sprawcami, sprawcy przestępstw seksualnych wykazali się w nieznacznym stopniu mniejszą wrażliwością na ekspresję emocji pod kątem płci osoby ją przejawiającej oraz rodzaju ekspresji. Ponadto sprawcy przestępstw seksualnych cechowali się mniejszą wrażliwością na ekspresję strachu oraz obrzydzenia. Obie grupy sprawców były mniej wrażliwe na ekspresję złości i strachu u kobiet niż grupa nie będąca sprawcami.

Źródło: Opracowanie własne.

Aktualnie autorce udało dotrzeć się jedynie do pojedynczego badania, w którym badacz odnosił się do pomiaru zdolności do mentalizacji u sprawców przestępstw seksualnych w rozumieniu mentalizacji zaproponowanej przez P. Fonagy'ego (Allen,

Fonagy, Bateman, 2014). W swojej pracy doktorskiej O. Sklyarov (2019) porównała zdolność do mentalizacji mierzoną przy pomocy Reflective Functioning Questionnaire (RFQ) pomiędzy grupą sprawców przestępstw seksualnych (była to grupa niejednorodna, w której zawierali się zarówno sprawcy przestępstw seksualnych wobec dorosłych, jak i wobec dzieci), a wynikami uzyskiwanymi w innych badaniach w populacji ogólnej. Uzyskane przez nią wyniki nie były spójne. Wykazały brak różnic w obu grupach w aspekcie „uncertainty” odnoszącego się do braku umiejętności w zakresie spostrzegania złożonych stanów mentalnych u siebie i u innych osób, oraz znacząco niższy wynik w grupie sprawców przestępstw seksualnych w aspekcie „certainty” odnoszącego się do tendencji do nieadekwatnego rozpoznawania stanów mentalnych u siebie i innych osób.

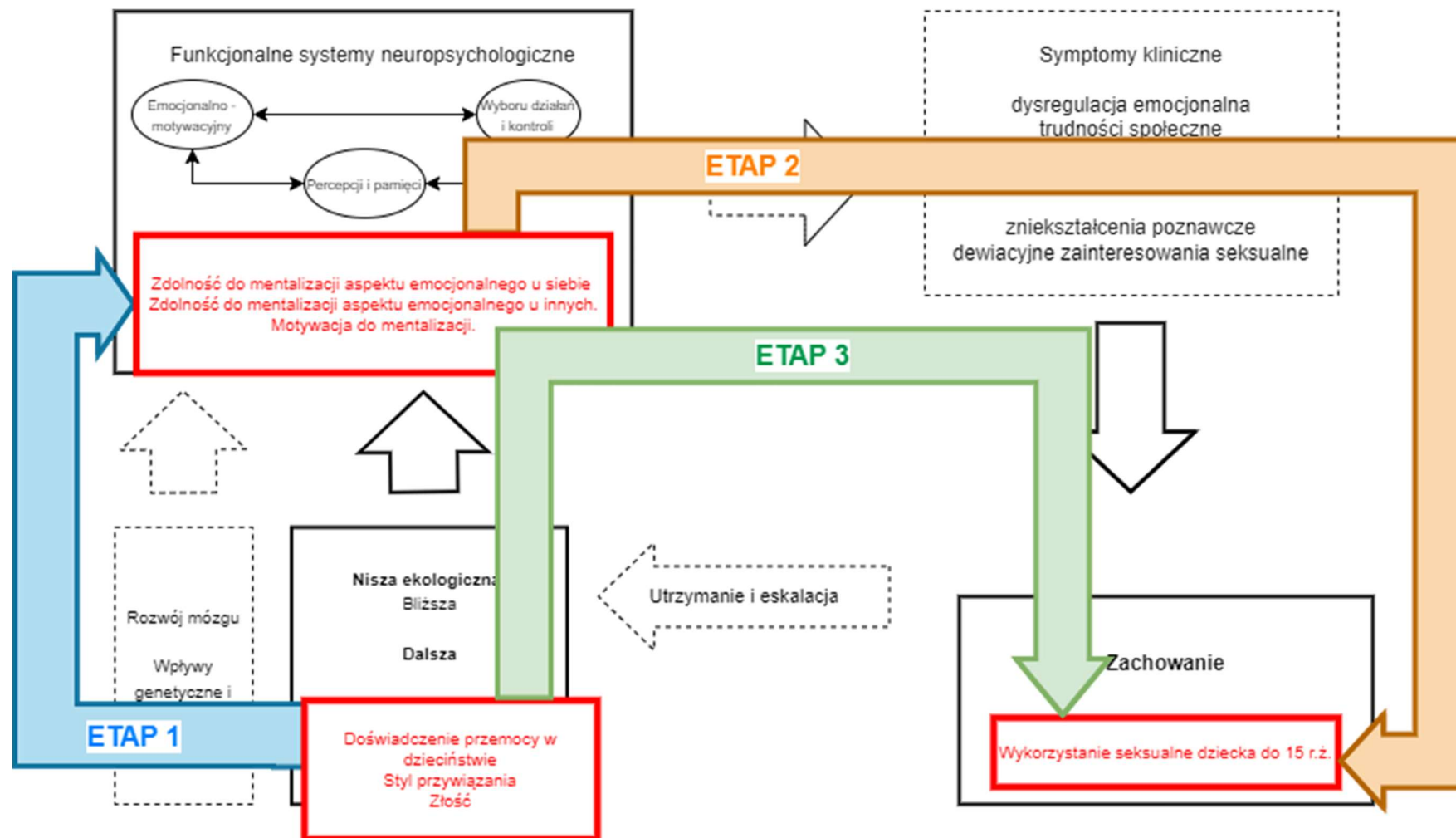
W związku z brakiem badań w zakresie zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób odnoszących się bezpośrednio do grupy sprawców przestępstw seksualnych wobec dzieci podstawowym celem autorki jest zaproponowanie własnej konceptualizacji, która pozwoli na charakterystykę opisywanych w projekcie deficytów zdolności do mentalizacji emocji własnych oraz innych osób. Dodatkowo w niniejszym projekcie autorka będzie dążyła do rozpoznania tego, w jaki sposób deficyty w zakresie mentalizacji (w jej aspekcie emocjonalnym) będą wiązały się z charakterystyką dokonanych przez sprawców czynów, przede wszystkim w zakresie poziomu zastosowanej przez nich przemocy seksualnej, fizycznej i emocjonalnej wobec ofiary.

Rozdział 3 Model teoretyczny opisujący udział zaburzeń zdolności do mentalizacji w genezie i podtrzymywaniu zachowań pedofilnych

Zgodnie z modelem Zintegrowanej Teorii Przystępczości Seksualnej ITSO (Ward i Beech, 2006) powstawanie, a następnie specyficzny charakter czynów przemocy seksualnej wynika z różnorodnych symptomów, które występują u sprawców. Symptomy te, jak wskazali autorzy, są zdeterminowane zarówno przez czynniki etiologiczne takie, jak rozwój mózgu i czynniki wchodzące w zakres bliższej i dalszej niszy ekologicznej oraz sposób ukształtowania i działania funkcjonalnych systemów neuropsychologicznych (Ward i Beech, 2006).

W niniejszej pracy szczególną uwagę poświęcono zdolności do mentalizacji u sprawców przestępstw seksualnych wobec dzieci, a dokładniej emocjonalnego aspektu mentalizacji w kontekście teorii przywiązania w ujęciu P. Fonagy'ego (np. 2010). Zgodnie z wynikami najnowszych badań wskazuje się na neuronalne podstawy zdolności do mentalizacji (Roszyk, 2016; Allen, Fonagy, Bateman, 2014), stąd adekwatnym wydaje się być analizowanie tego czynnika jako elementu wchodzącego w skład funkcjonalnych systemów neuropsychologicznych. W powyższej pracy analizie poddano przyczyny trudności w zakresie zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego, a także wpływ powyższego aspektu na podejmowanie zachowań przestępczych o charakterze pedofilnym. Biorąc powyższe pod uwagę wyodrębniono 3 etapy w ramach, których analizowano udział zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego w etiologii wykorzystania seksualnego dzieci. Powyższe etapy analizy zostały wkomponowane w model ITSO, co zaprezentowane zostało na rysunku 3.

Rysunek 3 Konceptualizacja badań własnych na podstawie Zintegrowanej Teorii Przystępczości Seksualnej (ITSO)

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie: Ward, Beech, 2006.

Etap 1: Rozpoznanie wpływu wybranych czynników na poziom zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób.

Pierwszy etap, leżący u podłoża zaburzeń zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego, rozpoczyna swoje działanie już we wczesnych etapach życia sprawcy. Ze względu na fakt, iż zdolność do mentalizacji jest pojęciem bardzo szerokim oraz wielowymiarowym, zdecydowano się na zbadanie mentalizacji emocji jako cechy, czyli bazowej właściwości, odzwierciedlającej poziom organizacji osobowości jaką osoba zdołała osiągnąć na bazie struktury reprezentacji więzi między dzieckiem a opiekunem (Górska, Cierpiałkowska, 2016). W związku z tym w powyższej pracy uwzględniono trzy czynniki etiologiczne rozwoju zdolności do mentalizacji, które wzajemnie na siebie wpływają. Pierwszym z najważniejszych aspektów wskazywanych przez Fonagy'ego (2003) jako bezpośrednio oddziałującego na rozwój zdolności do mentalizacji jest jakość relacji pomiędzy dzieckiem a opiekunem wyrażająca się w stylu przywiązania pomiędzy nimi. Drugim niezwykle istotnym czynnikiem etiologicznym jest fakt doświadczania przemocy (fizycznej, emocjonalnej i seksualnej) w okresie dzieciństwa ze strony dorosłych osób, który to wpływa nie tylko na rozwój zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego, ale również na rozwój seksualny sprawcy (w szczególności w sytuacji doświadczania przemocy seksualnej – por. Beisert, 2012). Zgodnie z koncepcją ITSO styl przywiązania oraz doświadczenie przemocy w okresie dzieciństwa umiejscowione zostały na poziomie niszy ekologicznej dalszej, gdyż odnoszą się one do indywidualnej historii życia i rozwoju sprawcy. Trzecim istotnym czynnikiem etiologicznym brany pod uwagę w powyższym badaniu jest złość, rozumiana zgodnie z klasyczną psychoanalityczną conceptualizacją agresji jako popędu wrodzonego (Levinson i Fonagy, 2004). Powyższy czynnik łączy się bezpośrednio z dwoma wcześniejszymi – jakością relacji przywiązania pomiędzy dzieckiem i opiekunem, jak i faktem doświadczania przemocy, ponieważ dla Fonagy'ego (2003) ewolucyjną funkcją relacji przywiązania jest właśnie socjalizacja wrodzonej agresji poprzez rozwój teorii umysłu i w dalszej kolejności zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego. W ujęciu teoretycznym Fonagy'ego (2003) "biologiczne predyspozycje i wpływy społeczne nie wywołują destruktywności, lecz raczej pośredniczą w działaniu procesów społecznych, które normalnie ją regulują i osławają" (Fonagy, 2003; s. 190).

Etap 2: Bezpośredni wpływ zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób na charakterystykę wykorzystania seksualnego dziecka.

Dodatkowo w niniejszej pracy postanowiono zbadać w jaki sposób deficyty w poszczególnych aspektach mentalizacji aspektu emocjonalnego wpływają na charakterystykę czynu. Z badań przeprowadzonych przez Skylarową (2022) wynika, iż mężczyźni z grupy sprawców przestępstw seksualnych, w której ujęci byli również sprawcy przemocy seksualnej wobec małoletnich, osiągnęli niższe wyniki reflection functioning – Certainty (badanej testem RFQ) niż mężczyźni z grupy ogólnej (nie przestępczej) pochodzącej z badań Fonagy’ego i współpracowników (2016). W badaniach Skylarowej (2019) uzyskano również wyniki świadczące o deficytach w tej grupie w zakresie zdolności rozumienia perspektywy drugiej osoby (ang. *perspective taking*) będącej jednym ze składników zdolności do mentalizacji. Z przytoczonych w punkcie 2.4.3. badań odnoszących się do zdolności w zakresie rozpoznawania emocji u drugiej osoby, przeprowadzonych m.in. przez Barnett i Mann również wynika, iż u sprawców przemocy seksualnej (w tym sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci) mogą występować deficyty w obrębie teorii umysłu, które zaburzą zdolność empatii w tej grupie sprawców, co może być jednym z czynników predysponujących do zachowań o charakterze przemocy seksualnej. Wyniki tych badań oraz pozostałe przedstawione w tabeli 2.6. nie są jednak jednoznaczne. W tym miejscu warto wspomnieć, iż Keenan i Ward (2000) rozważając deficyty w teorii umysłu u sprawców przestępstw seksualnych wobec dzieci, podkreślają heterogeniczność tej grupy w tym zakresie. Uważają bowiem, iż niektórzy sprawcy wykorzystujący dzieci mogą mieć bardzo dobrze rozwiniętą teorię umysłu, co umożliwiającą im manipulowanie dziećmi i ich uwodzenie. Z tego względu w niniejszej pracy postanowiono przede wszystkim zbadać nie tylko ogólne różnice w poziomie zdolności do mentalizacji w grupie sprawców przestępstw seksualnych wobec małoletnich w porównaniu do grup kontrolnych (populacji ogólnej i sprawców przestępstw o charakterze nieseksualnym), ale również to, w jaki sposób poszczególne deficyty w zakresie mentalizacji aspektu emocjonalnego będą wpływać na charakterystykę popełnionego czynu w zakresie stopnia przemoc fizycznej, emocjonalnej i seksualnej zastosowanej przez sprawcę wobec małoletniej ofiary.

Etap 3: Udział zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, jako czynnika mediującego wpływ czynników z niszy ekologicznej na charakterystykę czynu wykorzystania seksualnego dziecka.

Ostatnim etapem analizy w powyższej pracy będzie zbadanie czy zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę czynnika mediującego wpływ czynników z niszy ekologicznej (w szczególności doświadczenia przemocy fizycznej, emocjonalnej i seksualnej w dzieciństwie) na sposób działania sprawcy przemocy seksualnej wobec dziecka. Przypuszczenie, iż mentalizacja może pełnić rolę mediatora pomiędzy wyróżnionymi czynnikami wynika z zestawienia trzech aspektów przywoływanych w niniejszym opracowaniu teoretycznym. Po pierwsze badań m.in. Widom i Ames (1994) wskazujących, iż przestępcy z doświadczeniem przemocy fizycznej i seksualnej w dzieciństwie dokonywali czynów przestępczych jakościowo podobnych, do tego czego oni sami doświadczyli w okresie dzieciństwa. Po drugie przywoływanej w punkcie 2.4.1. poniższej pracy hipotezy abused - abuser odnoszącej się do zjawiska przekształcenia się ofiary wykorzystania seksualnego w dzieciństwie w sprawcę tego czynu wobec innego dziecka. Po trzecie z wniosków płynących z analizy badań m.in. Taubner i Curth (2013), które wykazały całkowitą mediację zdolności do mentalizacji na związek między doświadczeniem wczesnej przemocy w okresie dzieciństwa, a agresywnym zachowaniem w grupie badanych nastolatków skazanych za przestępstwa z użyciem przemocy. A także wyników badań Schwarzer, Nolte, Fonagy i Gingelmaier (2021), w których wykazano, iż zdolność do mentalizacji pełni rolę mediatora między doświadczeniem przemocy emocjonalnej w okresie dzieciństwa, a zachowaniami agresywnymi w okresie dorosłości w nieklinicznej grupie dorosłych osób.

Rozdział 4 Metodologiczne podstawy badań własnych

4.1. Problemy i hipotezy badawcze

Celem prezentowanych badań jest poszukiwanie odpowiedzi na pytanie, jaką rolę odgrywa zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób w etiologii oraz przebiegu wykorzystania seksualnego dzieci. Za podstawę teoretyczną planu badawczego przyjęto model Zintegrowanej Teorii Przystępczości Seksualnej (ITSO, Ward, Beech, 2006) przedstawiony w rozdziale 3 i zilustrowany na rys.3.

Sformułowano następujące 4 pytania badawcze, które pozwalają na bardziej precyzyjne określenie udziału zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób w mechanizmie wykorzystania seksualnego dzieci.

- 1) **Czy sprawcy wykorzystania seksualnego dzieci wykazują specyficzne deficyty w zakresie zdolności oraz motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, to znaczy odróżniające ich od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych?**
- 2) **Jakie czynniki kształtują zdolność i motywację do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dzieci?**
- 3) **Jaki jest udział zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób w sprawstwie wykorzystania seksualnego dzieci – czy i w jaki sposób wpływa ona na charakterystykę przestępstwa?**
- 4) **Czy zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób w wykorzystaniu seksualnym dzieci modyfikują charakter związku pomiędzy czynnikami z niszy ekologicznej dalszej a charakterystyką dokonanego przez sprawcę wykorzystania seksualnego dziecka?**

Na podstawie wyżej wymienionych pytań sformułowano problemy i hipotezy badawcze. Wyodrębniono 1 problem o charakterze różnicowym oraz 3 problemy o charakterze zależnościowym, które odpowiadają wyodrębnionym w rozdziale 3 etapom analizy prowadzonej w obrębie Zintegrowanej Teorii Przystępczości Seksualnej (ITSO, Ward, Beech, 2006), co przedstawione zostało na rysunku 4.

Problem 1

Czy sprawcy wykorzystania seksualnego dzieci wykazują specyficzne deficyty w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, to znaczy odróżniające ich od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyźn niekaranych?

H.1.1. Sprawcy wykorzystania seksualnego dzieci różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyźn niekaranych pod względem poziomu zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie.

H.1.2. Sprawcy wykorzystania seksualnego dzieci różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyźn niekaranych pod względem poziomu zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób.

H.1.3. Sprawcy wykorzystania seksualnego dzieci różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyźn niekaranych pod względem poziomu motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób.

Problem 2

Jakie czynniki kształtują zdolność i motywację do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dzieci?

H.2.1. Zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób wiąże się z doświadczeniem przemocy seksualnej w dzieciństwie.

H.2.2. Zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób wiąże się z doświadczeniem przemocy fizycznej w dzieciństwie.

H.2.3. Zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób wiąże się z doświadczeniem przemocy emocjonalnej w dzieciństwie.

H.2.4. Zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób wiąże się ze stylem przywiązania sprawcy.

H.2.5. Zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób wiąże się ze złością u sprawcy.

Problem 3

Czy zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dzieci jest związana z cechami dokonanego czynu wykorzystania seksualnego dziecka?

H.3.1. Istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, a płcią ofiar.

H.3.2. Istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, a liczbą ofiar.

H.3.3. Istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, a wiekiem ofiar.

H.3.4. Istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, a rodzajem relacji między sprawcą a ofiarą.

H.3.5. Istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, a częstością czynu.

H.3.6. Istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, a zaplanowaniem czynu.

H.3.7. Istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, a poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu.

H.3.8. Istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu.

H.3.9. Istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu.

Problem 4.

Czy zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób pełnią rolę mediatora pomiędzy czynnikami z zakresu niszy ekologicznej dalszej a charakterystyką dokonanego przez sprawcę czynu wykorzystania seksualnego dzieci?

H.4.1. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy seksualnej w dzieciństwie, a poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu.

H.4.2. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy seksualnej w dzieciństwie, a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu.

H.4.3. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy seksualnej w dzieciństwie, a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu.

H.4.4. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy emocjonalnej w dzieciństwie, a poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu.

H.4.5. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy emocjonalnej w dzieciństwie, a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu.

H.4.6. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy emocjonalnej w dzieciństwie, a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu.

H.4.7. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy fizycznej w dzieciństwie, a poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu.

H.4.8. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy fizycznej w dzieciństwie, a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu.

H.4.9. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy fizycznej w dzieciństwie, a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu.

H.4.10. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy stylem przywiązania u sprawcy, a poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu.

H.4.11. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy stylem przywiązania u sprawcy, a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu.

H4.12. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy stylem przywiązania u sprawcy, a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu.

H.4.13. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy złością u sprawcy, a poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu.

H.4.14. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora złością u sprawcy, a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu.

H4.15. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora złością u sprawcy, a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu.

4.2. Zmienne i ich operacjonalizacja

4.2.1. Zmienne niezależne

4.2.1.1. Doświadczenie przemocy w dzieciństwie

X1. Doświadczenie przemocy seksualnej – zmienna jest badana przy pomocy kilku wskaźników. Pierwszy z nich odnosi się do samego faktu doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie, a kolejne wskaźniki odnoszą się do cech doświadczonej przemocy. Wskaźnik odnoszący się do faktu doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie może przyjąć dwie różne wartości – 0 lub 1. Gdzie wartość „0” oznacza brak doświadczenia przemocy seksualnej ze strony dorosłych osób przed ukończeniem 18 r.ż., a wartość „1” oznacza doświadczenie co najmniej jednej z wyróżnionych w kwestionariuszu form przemocy seksualnej ze strony osoby dorosłej przed ukończeniem przez badanego 18 r.ż.

X1.1. Wielopostaciowość doświadczonej przemocy seksualnej – zmienna mogła przyjąć wartości od 1 do 15, co wynikało z faktu wyodrębnienia w kwestionariusza CSA 15 różnych form przemocy seksualnej, których badany mógł doświadczyć w okresie dzieciństwa ze strony osoby dorosłej. Im wyższy wynik, tym więcej różnorodnych form przemocy seksualnej osoba badana doznała ze strony osób dorosłych. Ostateczny wynik uzyskiwany był na podstawie obliczenia poprzez dodawanie ilości zaznaczonych przez badanego form przemocy seksualnej. Oznacza to, iż osoba, która zaznaczyła, że doświadczyła tylko jednego typu przemocy seksualnej uzyskiwała wynik równy 1, a osoba, która zaznaczyła, iż doświadczyła trzech różnych form przemocy seksualnej otrzymywała wynik równy 3. Maksymalny uzyskany wynik mógł wynieść 15, co oznacza sytuację, w której badany doświadczył wszystkich wyróżnionych w kwestionariuszu form przemocy seksualnej w okresie dzieciństwa.

X1.2. Wiek doświadczenia przemocy seksualnej – zmienna odnosi się do najniższego wieku, w którym badany doznał jakiegokolwiek ze wskazanej przez niego formy przemocy seksualnej w okresie dzieciństwa ze strony osoby dorosłej.

X1.3. Poziom stresu w trakcie doświadczenia przemocy seksualnej – zmienna mogła przyjąć wartość od 1 (zdarzenie nieprzyjemne, ale poziom stresu niski) do 5 (bardzo wysoki poziom stresu). W przypadku, w którym badany doświadczył więcej niż jednej z form przemocy seksualnej wartość ostateczna zmiennej jest wskazaną wartością najwyższą.

X1.4. Poziom doświadczonej przemocy seksualnej – zmienna mogła przyjąć wartości od 1 do 15, co wynikało z faktu wyodrębnienia w kwestionariusza CSA 15 różnych form przemocy seksualnej, których badany mógł doświadczyć w okresie dzieciństwa ze strony osoby dorosłej. Badane formy przemocy seksualnej były ułożone w kwestionariuszu od form o najniższym poziomie przemocy seksualnej (bez kontaktu z ciałem ofiary), po formy o najwyższym poziomie przemocy seksualnej (penetracja ciała ofiary). Im wyższa wartość wskaźnika, tym badany doświadczył wyższego poziomu przemocy seksualnej w okresie dzieciństwa. W przypadku, gdy osoba badana zaznaczyła, iż doświadczyła więcej niż jednej z form przemocy seksualnej ostateczna wartość zmiennej odnosi się do formy o najwyższym poziomie przemocy.

X2. Doświadczenie przemocy emocjonalnej - zmienna jest badana przy pomocy kilku wskaźników. Pierwszy z nich odnosi się do samego faktu doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie, a kolejne wskaźniki odnoszą się do cech doświadczonej przemocy. Wskaźnik odnoszący się do faktu doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie może przyjąć dwie różne wartości – 0 lub 1. Gdzie wartość „0” oznacza brak doświadczenia przemocy emocjonalnej ze strony dorosłych osób przed ukończeniem 18 r.ż., a wartość „1” oznacza doświadczenie co najmniej jednej z wyróżnionych w kwestionariuszu form przemocy emocjonalnej ze strony osoby dorosłej przed ukończeniem przez badanego 18 r.ż.

X2.1. Wielopostaciowość doświadczonej przemocy emocjonalnej – zmienna mogła przyjąć wartości od 1 do 8, co wynikało z faktu wyodrębnienia w kwestionariusza CPaEA ośmiu różnych form przemocy emocjonalnej, których badany mógł doświadczyć w okresie dzieciństwa ze strony osoby dorosłej. Im wyższy wynik, tym więcej różnorodnych form przemocy emocjonalnej osoba badana doznała ze strony osób dorosłych. Ostateczny wynik uzyskiwany był na podstawie obliczenia poprzez dodawanie ilości zaznaczonych przez badanego form przemocy emocjonalnej. Oznacza to, iż osoba, która zaznaczyła, że doświadczyła tylko jednego typu przemocy emocjonalnej uzyskiwała wynik równy 1, a osoba, która zaznaczyła, iż doświadczyła trzech różnych form przemocy emocjonalnej otrzymywała wynik równy 3. Maksymalny uzyskany wynik mógł wynieść 8, co oznacza sytuację, w której badany doświadczył wszystkich wyróżnionych w kwestionariuszu form przemocy emocjonalnej w okresie dzieciństwa.

X2.2. Wiek doświadczenia przemocy emocjonalnej – zmienna odnosi się do najniższego wieku, w którym badany doznał jakiegokolwiek ze wskazanej przez niego formy przemocy emocjonalnej w okresie dzieciństwa ze strony osoby dorosłej.

X2.3. Poziom stresu w trakcie doświadczenia przemocy emocjonalnej – zmienna mogła przyjąć wartość od 1 (zdarzenie nieprzyjemne, ale poziom stresu niski) do 5 (bardzo wysoki poziom stresu). W przypadku, w którym badany doświadczył więcej niż jednej z form przemocy emocjonalnej wartość ostateczna zmiennej jest wskazaną wartością najwyższą.

X3. Doświadczenie przemocy fizycznej - zmienna jest badana przy pomocy kilku wskaźników. Pierwszy z nich odnosi się do samego faktu doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie, a kolejne wskaźniki odnoszą się do cech doświadczanej przemocy. Wskaźnik odnoszący się do faktu doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie może przyjąć dwie różne wartości – „0” lub „1”. Gdzie wartość „0” oznacza brak doświadczenia przemocy fizycznej ze strony dorosłych osób przed ukończeniem 18 r.ż., a wartość „1” oznacza doświadczenie co najmniej jednej z wyróżnionych w kwestionariuszu form przemocy fizycznej ze strony osoby dorosłej przed ukończeniem przez badanego 18 r.ż.

X3.1. Wielopostaciowość doświadczanej przemocy fizycznej – zmienna mogła przyjąć wartości od 1 do 8, co wynikało z faktu wyodrębnienia w kwestionariusza CPaEA ośmiu różnych form przemocy fizycznej, których badany mógł doświadczyć w okresie dzieciństwa ze strony osoby dorosłej. Im wyższy wynik, tym więcej różnorodnych form przemocy fizycznej osoba badana doznała ze strony osób dorosłych. Ostateczny wynik uzyskiwany był na podstawie obliczenia, poprzez dodawanie, ilości zaznaczonych przez badanego form przemocy fizycznej. Oznacza to, iż osoba, która zaznaczyła, że doświadczyła tylko jednego typu przemocy fizycznej uzyskiwała wynik równy 1, a osoba, która zaznaczyła, iż doświadczyła trzech różnych form przemocy fizycznej otrzymywała wynik równy 3. Maksymalny uzyskany wynik mógł wynieść 8, co oznacza sytuację, w której badany doświadczył wszystkich wyróżnionych w kwestionariuszu form przemocy fizycznej w okresie dzieciństwa.

X3.2. Wiek doświadczenia przemocy fizycznej – zmienna odnosi się do najniższego wieku, w którym badany doznał jakiegokolwiek ze wskazanej przez niego formy przemocy fizycznej w okresie dzieciństwa ze strony osoby dorosłej.

X3.3. Poziom stresu w trakcie doświadczenia przemocy fizycznej – zmienna mogła przyjąć wartość od 1 (zdarzenie nieprzyjemne, ale poziom stresu niski) do 5 (bardzo wysoki poziom stresu). W przypadku, w którym badany doświadczył więcej niż jednej z form przemocy fizycznej wartość ostateczna zmiennej jest wskazaną wartością najwyższą.

4.2.1.2. Styl przywiązania

X4 Styl przywiązania - do pomiaru stylu przywiązania danej osoby zdecydowano się na użycie Zrewidowanej Skali Doświadczeń w Bliskich Związkach (DBZ-RS) (ang. Experience in Close Relationships-Revised; Fraley i in., 2000; w adaptacji Lubiewskiej i in. 2016) W związku z użyciem tego narzędzia ocenie podlegały dwa wymiary przywiązania – unikanie i niepokój, które zgodnie z koncepcją Brennan, Clark i Shavera (1998) stanowią podłoże czterech stylów przywiązania (tab.10).

Tabela 10 Style przywiązania w koncepcji Brennan, Clark i Shavera (1998)

Czynnik	Styl przywiązania			
	Bezpieczny	Zaabsorbowany	Oddalająco - unikający	Lękowo - unikający
Lęk	Niski	Wysoki	Niski	Wysoki
Unikanie	Niskie	Niskie	Wysokie	Wysokie

Źródło: Karbowa (2012).

X4.1. Poziom unikania – jest wskaźnikiem tendencji osoby badanej do unikania bliskości z obiektem przywiązania, dyskomfortu w bliskości oraz skłonności do polegania na samym sobie (odrzućenie emocjonalnej zależności od innych) (Karbowa, 2012).

X4.2. Poziom niepokoju – jest wskaźnikiem tendencji osoby badanej odczuwania lęku przed odrzuceniem oraz do dążenia do zaspokojenia potrzeby bliskości i motywacji do jej poszukiwania.

4.2.1.3. Złość

X5. Złość T-Ang – **Ogólna dyspozycja do reagowania stanem złości** - zmienna ta odnosi się do różnic indywidualnych w częstotliwości doświadczenia uczuć złości na przestrzeni czasu i w różnych sytuacjach. Osoba z dużym nasileniem cechy złości postrzega szeroki zakres sytuacji jako prowokujących złość, irytujących, frustrujących i w konsekwencji

częściej i bardziej intensywnie doświadcza stanu złości w porównaniu z osobą cechującą się niskim poziomem cechy złości (Spielberger, 1999 za: Bąk, 2016). W jej obrębie wyróżniono dwa składowe wskaźniki – złość jako cechę temperamentu oraz skłonność do sytuacyjnego reagowania złością.

X5.1. T-Ang/T – Złość jako cecha temperamentalna – różnice indywidualne w ogólnej skłonności do doświadczania złości bez wystąpienia specyficznych czynników prowokujących złość.

X5.2. T-Ang/R – Skłonność do sytuacyjnego reagowania złością – różnice indywidualne w ogólnej skłonności do odczuwania złości w sytuacji doświadczania krytyki lub niesprawiedliwego traktowania ze strony innych.

4.2.1.4. Zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego

X6. Zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób. Mentalizacja to proces tworzenia, opracowywania oraz interpretowania stanów mentalnych (m.in. przekonań, motywacji, emocji, intencji, pragnień, potrzeb) swoich i innych osób (Bateman, Fonagy, 2004). Mentalizacja zgodnie z koncepcją Fonagy’ego może być rozumiana jako ogólna dyspozycja (poziom mierzony w warunkach neutralnych) lub dyspozycja specyficzna (poziom mentalizacji mierzony w warunkach aktywacji wewnętrznych modeli operacyjnych). W niniejszym badaniu zdolność do mentalizacji mierzona będzie jako dyspozycja ogólna osoby, czyli cecha przy pomocy The Mentalization Scale (MentS) Dimitrijievic, Dimitirijevic, Marjanovic (2017) w adaptacji polskiej M. Jańczak (2021). W związku z użyciem tego narzędzia, które jest skalą samoopisową mierzona będzie mentalizacja w swoim wymiarze kontrolowanym (jawnym), która jest procesem świadomym oraz refleksyjnym. W powyższym narzędziu wyróżnione zostały 3 wskaźniki – zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie, zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób oraz motywacja do mentalizacji.

X6.1. Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie – wskaźnik dotyczy samodzielnej oceny zdolność do spostrzegania i rozumienia własnych stanów emocjonalnych.

X6.2. Zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób – wskaźnik dotyczy oceny zdolność do spostrzegania i rozumienia stanów emocjonalnych innych osób.

X6.3. Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób - wskaźnik odnosi się do deklarowanej motywacji osoby do podjęcia wysiłku, jakim jest refleksja nad stanem emocjonalnym własnym oraz innych osób.

4.2.2. Zmienne zależne

4.2.2.1. Przestępstwo wykorzystania seksualnego dziecka

Wszystkie zmienne dotyczące popełnianych czynów odnoszą się do informacji pozyskiwanych przez badacza z akt penitencjarnych, a dokładniej z ich części A i B, w tym z sentencji lub uzasadnień prawomocnych wyroków skazujących za przestępstwo seksualne z art. 200§1. Wszystkie te informacje były zbierane za pomocą Ankiety Informacji z Akt Penitencjarnych (Szumski, 2013). Dzięki pozyskanym danym możliwe było wyróżnienie zmiennych związanych zarówno z cechami ofiar przestępstwa oraz zmiennych związanych z cechami czynu wykorzystania seksualnego, którego dopuścił się sprawca. Ze względu na to, że zachowania agresywne towarzyszące czynowi seksualnemu mają niejednorodny charakter (Beisert, 2012), zmienne dotyczące przemocy w popełnionym czynie opisują ją na kilku wymiarach.

4.2.2.1.1. Cechy ofiar

Y1. Płeć ofiar - zmienna ta ma charakter nominalny i odnosi się do tego, czy sprawca wybierał ofiary płci żeńskiej, męskiej czy obu płci.

Y2. Liczba ofiar - zmienna ta ma charakter ilościowy i odnosi się do łącznej liczby ofiar małoletnich, ujawnionych w wyrokach sądowych, które badany wykorzystał seksualnie.

Y3. Wiek ofiar - zmienna ta ma charakter ilościowy i odnosi się do wieku najmłodszej ofiary, ujawnionej w wyrokach sądowych, którą badany wykorzystał seksualnie.

Y4. Rodzaj relacji między ofiarą a sprawcą – zmienna ta ma charakter nominalny i odnosi się do znajomości sprawcy i ofiary. Może przyjmować dwie wartości - sprawca znany ofierze (krewny, przyjaciel rodziny, znany dorosły) lub obcy.

4.2.2.1.2. Cechy związane z czynem

Y5. Krotność czynu – zmienna ta ma charakter ilościowy i odnosi się do liczby czynów popełnionych przez sprawcę wobec jednej ofiary. Może przyjąć cztery wartości - czyn jednokrotny, kilkukrotny (2-5 razy), wielokrotny i ciągły (przy czynach odnoszących się do jednej ofiary, które odbywały się wielokrotnie przez więcej niż rok).

Y6. Zaplanowanie czynu – zmienna ta ma charakter nominalny i odnosi się do tego, czy można wskazać na elementy świadczące o tym, że sprawca zaplanował czyn (m.in. nawiązanie wcześniejszego kontaktu z ofiarą, przygotowanie miejsca czy narzędzi za pomocą których doszło do przestępstwa) czy też nie. Zmienna przyjmuje dwie wartości: czyn zaplanowany lub nieplanowany.

Y7. Poziom przemoc seksualnej czynu – zmienna ta ma charakter porządkowy i odnosi się do poziomu zaangażowania osoby, a konkretnie (ciała) ofiary przez sprawcę w trakcie aktywności seksualnej (Beisert, 2012, s. 328). Mierzona jest za pomocą Skali Inwazyjności (Beisert, 2012). Wartość zmiennej odzwierciedla jedną z 16 kategorii czynów uszeregowanych od czynów o najmniejszym poziomie przemoc, tj. czynów bezdotykowych, do czynów o najwyższym poziomie przemoc, tj. czynów polegających na penetrowaniu otworów ciała ofiary. W związku z powyższym wskaźnik ten przyjmuje wartość od 1 do 16. W sytuacji, w której sprawca dokonał czynu zawierającego w sobie różnorodne formy przemoc seksualnej wobec ofiary wartość wskaźnika odnosi się do zachowania o najwyższym poziomie przemoc seksualnej wobec ofiary. Również w sytuacji, w której sprawca skazany był za więcej niż jeden czyn, wartość zmiennej odnosi się do czynu o najwyższym poziomie zastosowanej przez niego przemoc seksualnej.

Y8. Poziom przemoc emocjonalnej - zmienna ta ma charakter porządkowy i odnosi się do manipulacji (innych niż przemoc fizyczna), które stosował sprawca, by doprowadzić ofiarę do czynności seksualnej. Zmienna mierzona jest za pomocą Skali Przemocy Emocjonalnej (Beisert 2012). Może przyjmować wartości od 1 (czyny, w których sprawca posługuje się wzmocnieniami pozytywnymi) do 7 (czyny, w których sprawca wzbudza w ofierze poczucie ekstremalnego zagrożenia, w tym zagrożenia życia własnego lub zagrożenia życia bliskich). W sytuacji, w której sprawca dokonał czynu zawierającego w sobie różnorodne formy przemoc emocjonalnej wobec ofiary, wartość wskaźnika odnosi się do zachowania o najwyższym poziomie przemoc emocjonalnej wobec ofiary. Również w sytuacji, w której sprawca skazany był za więcej niż jeden czyn, wartość zmiennej odnosi się do czynu o najwyższym poziomie zastosowanej przez niego przemoc emocjonalnej.

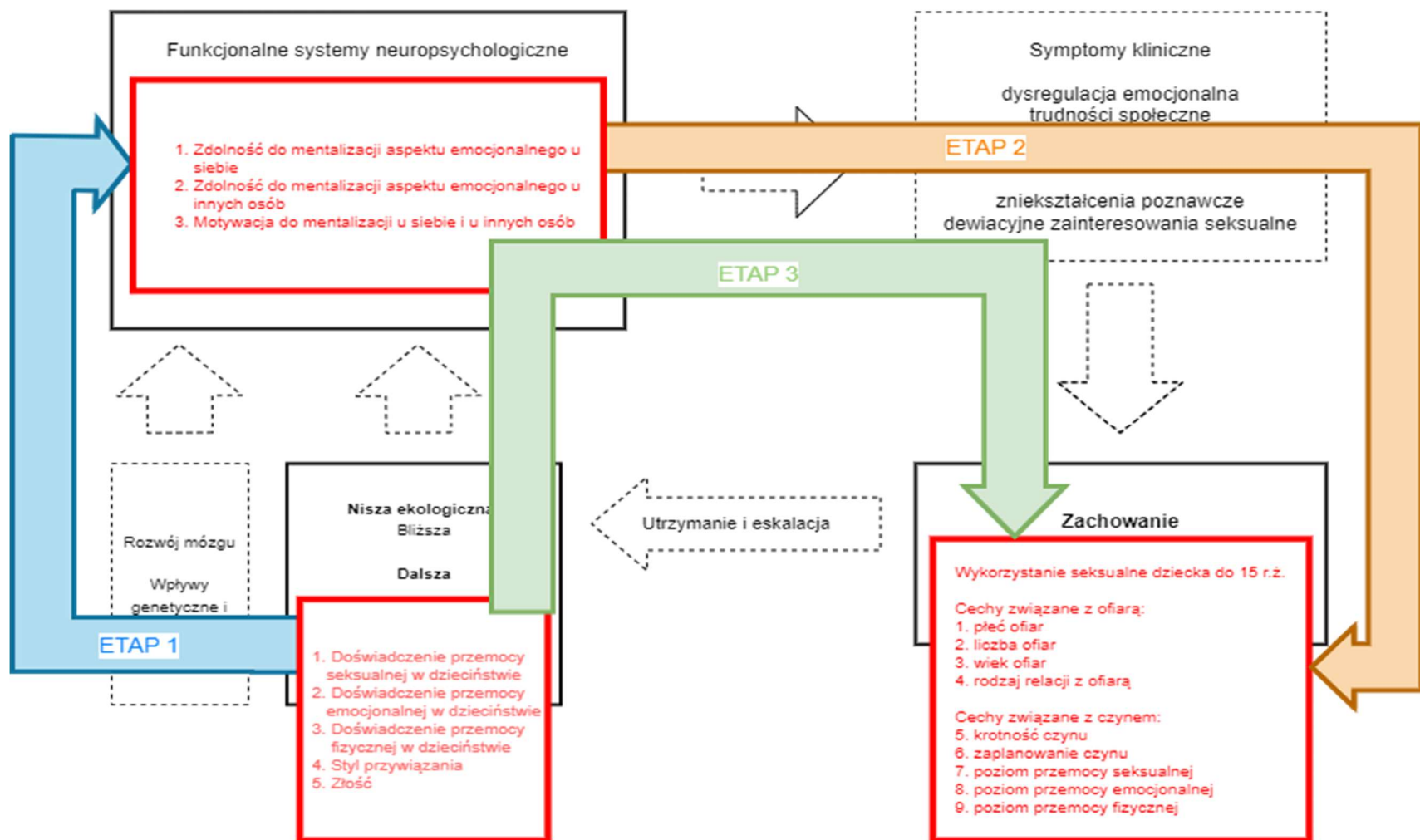
Y9. Poziom przemoc fizycznej – zmienna ta ma charakter porządkowy i odnosi się do poziomu agresji stosowanej przez sprawcę wobec ofiary podczas czynności seksualnych. Zmienna mierzona jest za pomocą Skali Przemocy Fizycznej (Beisert 2012). Przyjmuje wartość od 0 (czyny całkowicie pozbawione przemoc fizycznej) do 7 (czyny, w których

sprawca stosuje drastyczne formy przemocy, prowadzące do trwałego okaleczenia lub śmierci ofiary). W sytuacji, w której sprawca dokonał czynu zawierającego w sobie różnorodne formy przemocy fizycznej wobec ofiary wartość wskaźnika odnosi się do zachowania o najwyższym poziomie przemocy fizycznej wobec ofiary. Również w sytuacji, w której sprawca skazany był za więcej niż jeden czyn, wartość zmiennej odnosi się do czynu o najwyższym poziomie zastosowanej przez niego przemocy fizycznej.

4.3. Struktura zmiennych

Na podstawie przedstawionych wcześniej hipotez przygotowano schemat ilustrujący przewidywane zależności między zmiennymi. Przedstawia go rysunek 4. Linie przerywane oznaczają, że dane elementy lub zależności wyróżnione w modelu ITSO nie były bezpośrednio badane w powyższym projekcie.

Rysunek 4 Struktura zależności między przedstawionymi zmiennymi

Źródło: opracowanie własne.

4.4. Zastosowane narzędzia do pomiaru zmiennych

W zestaw zastosowanych narzędzi do pomiaru wyodrębnionych w badaniu zmiennych wchodziły narzędzia o charakterze kwestionariuszy samoopisowych, które wypełniał badany samodzielnie w obecności badacza oraz narzędzia, które stosował badacz samodzielnie, już bez obecności osoby badanej, a które w głównej mierze odnosiły się do ustrukturyzowanej analizy akt penitencjarnych badanych osadzonych mężczyzn.

4.4.1. Narzędzia wypełniane przez osobę badaną

4.4.1.1. Kwestionariusz doświadczenia wykorzystania seksualnego w dzieciństwie (CSA - Child Sexual Abuse; Beisert, 2012)

Narzędzie to stworzone zostało do pomiaru zmiennej jaką jest doświadczenie w dzieciństwie (do 18 r. ż.) wykorzystania seksualnego. Skala w wersji dla mężczyzn składa się z 15 stwierdzeń opisujących różne formy przemocy seksualnej dorosłego wobec dziecka w kolejności od zachowań o najniższym poziomie przemocy seksualnej (bezdotykowych), poprzez zachowania o wyższym poziomie przemocy (dotykowe), po formy wykorzystania seksualnego o najwyższym poziomie przemocy seksualnej (penetracyjne). Stwierdzenia te zostały ułożone w tabeli w celu zapewnienia badanemu jak najmniejszego dyskomfortu w trakcie udzielania informacji, poprzez zniwelowanie potrzeby dokonywania opisu (pisemnego lub w trakcie rozmowy) sytuacji, w których wyróżnionych w tabeli zachowań ze strony osoby dorosłej. Dodatkowo kwestionariusz umożliwia zebranie danych dotyczących tego, kto był sprawcą wykorzystania seksualnego, jaka była częstotliwość doświadczenia przemocy seksualnej (jednokrotne/kilkukrotne/wielokrotne), w jakim wieku doszło do wykorzystania oraz z jakim poziomem stresu wiązało się dla badanego dane zdarzenie (od 0 – nieprzyjemne, ale poziom stresu niski, do 5 – bardzo stresujące).

4.4.1.2. Kwestionariusz doświadczenia przemocy fizycznej i emocjonalnej w dzieciństwie (CPaEA - Child Physical and Emotional Abuse; Pilarczyk-Parchanowicz, Węglerska, 2020)

Narzędzie to zostało opracowane na wzór metody CSA autorstwa Beisert (2012), służącej do pomiaru doświadczenia wykorzystania seksualnego w dzieciństwie. CPaEA służy do oceny czy osoba badana przed 18 r.ż. doświadczyła przemocy fizycznej i/lub emocjonalnej ze strony osób dorosłych oraz jaka była charakterystyka doświadczonej

przemocy. Autorki na podstawie przeglądu literatury stworzyły zestaw 16 stwierdzeń opisujących zachowania zawierające przemoc fizyczną (8) oraz emocjonalną (8). Stwierdzenia te zostały ułożone w tabeli, po pierwsze w celu zachowania spójności z metodą CSA, a po drugie w celu zapewnienia badanemu jak najmniejszego dyskomfortu w trakcie udzielania informacji, poprzez zniwelowanie potrzeby dokonywania opisu (pisemnego lub w trakcie rozmowy) sytuacji, w których doświadczył przemocy w dzieciństwie. Dodatkowo narzędzie umożliwia zebranie danych dotyczących tego, kto był sprawcą przemocy, jaka była częstotliwość doświadczania danego rodzaju przemocy (jednokrotne/kilkukrotne/wielokrotne), w jakim wieku doszło do zachowań przemocowych wobec osoby badanej oraz z jakim poziomem stresu wiązało się dla badanego dane zdarzenie (od 0 – nieprzyjemne, ale poziom stresu niski, do 5 – bardzo stresujące).

4.4.1.3. Zrewidowana Skala Doświadczeń w Bliskich Związkach (DBZ-RS) (ang. Experience in Close Relationships-Revised; Fraley i in., 2000) w adaptacji polskiej Lubiewska i in. 2016)

Skala DBZ-RS składa się z 16 pytań, wśród których połowa (8) jest wskaźnikiem niepokoju, zaś druga połowa – unikania przywiązaniowego. Jest to skala samoopisowa, w której osoba badana na siedmiostopniowej skali Likerta (1- całkowicie się nie zgadzam, 7 całkowicie się zgadzam) wskazuje na ile dane stwierdzenie odnosi się do niej. DBZ-RS powstała w oparciu o oryginalną wersję kwestionariusza ECR stworzonego początkowo przez Brennan i współpracowników (1998), a następnie zrewidowanego przez Fraley i współpracowników (2010). Konstrukcja kwestionariusza opiera się na dwóch dymensjach: lęku i unikania. Pytania skali ECR-R zostały sformułowane w taki sposób, aby badać związki intymne. Niemniej autorzy podkreślają (Fraley, i in., 2015), iż pytania mogą być dostosowywane do innych relacji, np. relacji z rodzicami, jak również do badania generycznego przywiązania jako wewnętrznego modelu roboczego (Bowlby, 1973), niezwiązanego z konkretną bliską relacją. W wersji oryginalnej ECR-R posiada 36 pytań (18 podskala Niepokoju i 18 podskala Unikania). Podskale Niepokoju i Unikania korelują z sobą w sposób pozytywny i umiarkowany (np. r wynosi od .35 do .48 w: Fraley, 2015; Rotaru, Rusu, 2013; Sibley, Fischer, Liu, 2005; Tsagarakis, Kafetsios, Stalikas, 2007). Wartości psychometryczne skali są określane przez autorów narzędzia jako zadowalające (np. Fraley i in., 2015; Fraley i in., 2000; za: Lubiewska, i in., 2016). Lubiewska i współpracownicy początkowo dokonali adaptacji pełnej wersji skali ECR-R, jednak analizując wartość psychometryczne skali w wersji polskiej zalecają, by stosować jej wersje

skróconą DBZ-RS (16 pytań). Dodatkowo dzięki przeprowadzonej przez nich analizie w wersji DBZ-RS udało się obniżyć poziom korelacji podskali Niepokoju i Unikania.

4.4.1.4. The Mentalization Scale (MentS) Dimitrijewic, Dimitirijewic, Marjanovic (2017) w adaptacji polskiej M. Jańczak (2021)

Skala MentS stworzona została do pomiaru mentalizacji jako cechy osobowości i w oparciu o koncepcję Fonagy'ego i współpracowników (1998) oraz stworzony przez nich podręcznik do pomiaru funkcjonowania refleksyjnego. Ostateczna wersja skali MentS zawiera 28 pozycji. Badani udzielają odpowiedzi na 5-stopniowej skali Likerta, gdzie 1 oznacza – całkowicie się nie zgadzam, a 5 – całkowicie się zgadzam. Analizy psychometryczne wykazały zadowalającą spójność wewnętrzną dla trzech komponentów określonych jako: MentS-O (mentalizacja skierowana na inne osoby; $\alpha = .77$) i MentS-M (motywacja do mentalizacji; $\alpha = .77$) oraz MentS-S (mentalizacja siebie; $\alpha = .76$) (Dimitrijewic, Dimitirijewic, Marjanovic, 2017).

4.4.1.5. Kwestionariusz STAXI-2 Spielberger (1999) w adaptacji polskiej: Bąk (2016)

Kwestionariusz STAXI-2 jest zrewidowaną wersją kwestionariusza STAXI. Zwiększono w nim liczbę twierdzeń do 57, wprowadzając nowe skale i podskale, które dotyczą zróżnicowania w obszarze kontroli oraz stanu złości. Metoda jest podzielona na trzy części. W całej metodzie wyodrębniono 6 skal oraz 5 podskal. Podskale odnoszą się do szczegółowych rozróżnień w ramach stanu i cechy złości. Pierwsza część zawiera stwierdzenia odnoszące się do aktualnego stanu emocjonalnego osoby badanej, badani udzielają odpowiedzi na 4 stopniowej skali, gdzie: 1 – zdecydowanie nie, 2 – raczej nie; 3 – raczej tak; 4 – zdecydowanie tak. Druga część zawiera szereg twierdzeń odnoszących się do tego, jak badany czuje się zazwyczaj, a 3 część zawiera stwierdzenia odnoszące się do sposobów reakcji badanego, gdy odczuwa złość lub wściekłość. W 2 i 3 części kwestionariusza badani udzielają odpowiedni na 4 stopniowej skali, gdzie: 1 – prawie nigdy; 2 – czasem; 3 – często; 4 – prawie zawsze. W badaniu została zastosowana 2 część kwestionariusza odnosząca się do pomiaru złości jako stanu - względnie stałej dyspozycji określanej również, jako cecha temperamentu.

4.4.2. Narzędzia stosowane przez badacza, bez udziału osoby badanej

4.4.2.1. Ankieta informacji z akt penitencjarnych – (oprac. Pilarczyk-Parchanowicz i Węglerska, 2021, na podst. ankiety Szumskiego, 2013).

Narzędzie to służy do utrwalenia informacji o sprawcy pochodzących z akt penitencjarnych A i B dotyczących jego osoby, jego sytuacji w zakładzie karnym oraz czynu, za który został skazany.

4.4.2.2. Skala Inwazyjności Czynu (Beisert, 2012)

Skala Inwazyjności Czynu autorstwa M. Beisert jest narzędziem służącym do określania stopnia nasilenia poziomu przemocy seksualnej czynu popełnionego przez sprawcę wykorzystania seksualnego dziecka. Zastosowanie narzędzia polega na ocenie przez minimum dwóch sędziów kompetentnych przestępstw seksualnych. Opierając się na danych z akt penitencjarnych, sędziowie kompetentni, przyporządkowują czynom wartości odpowiadające czynom o danych charakterystykach. Poszczególnym czynom przyporządkowana została wartość od 1 do 16. Im większa wartość zmiennej, tym bardziej inwazyjny seksualnie czyn.

Tabela 11 *Skala Inwazyjności Czynu*

Typ zachowania	Pozycja na skali	Charakterystyka zachowania sprawcy
Zachowania bezdotykowe	1	Prezentowanie ofierze treści pornograficznych
	2	Odbywanie z ofiarą rozmów o treści seksualnej
	3	Składanie propozycji o charakterze seksualnym
	4	Pokazywanie narządów płciowych, eksponowanie czynności seksualnych (inne niż w pkt. 5)
	5	Odbywanie stosunku płciowego (lub jego ekwiwalentów) na oczach ofiary
	6	Podglądanie ofiary w sytuacjach intymnych
Zachowania z kontaktem fizycznym	7	Dotykanie (całowanie) mające charakter seksualny (z wyłączeniem intymnych cz. ciała ofiary)
	8	Głębokie całowanie ofiary w usta
	9	Dotykanie intymnych części ciała ofiary
	10	Masturbowanie ofiary przez sprawcę
	11	Masturbowanie sprawcy przez ofiarę
	12	Odbywanie stosunku udowego
Zachowania przekraczające granice ciała	13	Odbywanie stosunku oralnego
	14	Wprowadzenie palców lub przedmiotów do odbytu, pochwy
	15	Odbywanie stosunku analnego
	16	Odbywanie stosunku intrawaginalnego

Źródło: Beisert (2012).

4.4.2.3. Skala Przemocy Fizycznej (Beisert, 2012)

Skala Przemocy Fizycznej autorstwa M. Beisert jest narzędziem służącym do określania poziomu przemocy fizycznej w momencie popełnienia przez sprawcę wykorzystania seksualnego dziecka. Zastosowanie narzędzia polega na ocenie przez minimum dwóch sędziów kompetentnych przestępstw seksualnych. Opierając się na danych z akt penitencjarnych, sędziowie kompetentni, przyporządkowują czynom wartości odpowiadające czynom o danych charakterystykach. Poszczególnym zachowaniom sprawców przyporządkowana została wartość od 0 do 7, gdzie 0 oznacza brak przemocy fizycznej, natomiast wartości 1-7 odnosiły się do czynności zawartych w tabeli 12.

Tabela 12 Skala Przemocy Fizycznej

Pozycja na skali	Nazwa pozycji na skali (stopień nasilenia przemocy fizycznej)	Charakterystyka zachowań sprawcy
1	Przemoc fizyczna o bardzo niskim nasileniu (zachowania są dopuszczalne w innych sytuacjach społecznych – w bliskiej relacji – za zgodą ofiary)	Sadzanie na kolanach, ocieranie się o ciało ofiary, pociąganie za włosy, klepanie, głaskanie, zdejmowanie ubrania, ubieranie się w rzeczy ofiary, lekkie drapanie, lekkie szczypanie
2	Przemoc fizyczna o niskim nasileniu (zachowania nastawione na sprawienie przykrości ofierze, dyskomfortu, ale bez zamiaru sprawienia bólu)	Zachowania z poprzedniego poziomu stosowane z większą siłą oraz takie zachowania jak ściśnięcie, szturchnięcie, potrząśnięcie, ograniczenie swobody (np. zamykanie w dobrych warunkach)
3	Przemoc fizyczna o mniejszym niż średnie nasileniu (działania nastawione na wywołanie bólu i cierpienia, ale ich siła nie jest tak duża, by pozostawiały ślady)	Obnażanie (niepubliczne), zdejmowanie ubrania z ofiary, pociąganie za włosy, obezwładnianie bez wiązania
4	Przemoc fizyczna o średnim nasileniu (działania nastawione na wywołanie dyskomfortu, bólu i cierpienia ofiary w trakcie ich stosowania, bez pozostawiania wyraźnych śladów – ewentualnie otarcia, zasinienia)	Kopnięcia, ugryzienie, plucie, policzkowanie, obezwładnianie (zamykanie w złych warunkach), uderzenie w twarz, oddawanie moczu i kału na ofiarę, obezwładnianie z użyciem siły fizycznej, przytrzymywanie
5	Przemoc fizyczna o wyższym niż średnie nasileniu (działania nastawione na wywołanie bólu i cierpienia, pozostawiające przemijające ślady)	Siadanie na ofierze, bicie ręką (niegroźnymi) przedmiotami, kopanie, podtapianie, gryzienie, leżenie na ofierze, zatykanie ust, upijanie ofiary, niszczenie przedmiotów na oczach ofiary
6	Przemoc fizyczna o wysokim nasileniu (działania nastawione na wywołanie bólu i cierpienia, pozostawiające trwałe uszkodzenia i oszpecenia – zagrożenie kalectwem, utratą życia, uszkodzeniem funkcji)	Bicie przedmiotami, silne krępowanie, przywiązywanie, kneblowanie, przypalanie, zadawanie ran, cięcie skóry, skakanie po ofierze, topienie, podduszenie (chwytywanie za gardło), chłostanie, wkładanie przedmiotów do otworów ciała, niszczenie ubrania na ciele ofiary
7	Przemoc fizyczna o bardzo wysokim (ekstremalnym) nasileniu (działania nastawione na wywołanie bólu i cierpienia, pozostawiające nieodwracalne uszkodzenia – kalectwo, trwałe uszkodzenie funkcji lub powodujące zgon)	Bicie do nieprzytomności, łamanie kończyn, wybijanie zębów, zadawanie ciężkich ran (przedmiotami), używanie broni (lub innych podobnych przedmiotów), duszenie, tortury

Źródło: Beisert (2012).

4.4.2.4. Skala oceniająca natężenie przemocy emocjonalnej zastosowanej w trakcie aktywności seksualnej z dzieckiem Beisert (2012)

Narzędzie to umożliwia ocenę poziomu przemocy emocjonalnej zastosowanej przez sprawcę w trakcie aktywności seksualnej z dzieckiem (Beisert, 2012). Innymi słowy, jakiego rodzaju manipulacje zastosował sprawca by dziecko stało się uczestnikiem kontaktów seksualnych (Beisert, 2012). Zastosowanie narzędzia polega na ocenie przez minimum dwóch sędziów kompetentnych przestępstw seksualnych. Opierając się na danych z akt penitencjarnych, sędziowie kompetentni, przyporządkowują czynom wartości odpowiadające czynom o danych charakterystykach. Poszczególnym formom zachowania

przejawianym przez sprawców przyporządkowywano wartości od 1 – kiedy dorosły podejmował działania nagradzające, za pomocą których nakłaniał dziecko do udziału w kontakcie – do 7 – kiedy sprawca stosował manipulacje grożące ofierze utratą najwyższych wartości.

Tabela 13 *Skala przemocy emocjonalnej*

Pozycja na skali	Nazwa pozycji na skali (stopień nasilenia przemocy emocjonalnej)	Charakterystyka zachowań sprawcy
1	Przemoc emocjonalna o znikomym nasileniu (działania nastawione na wywołanie wrażenia, że sprawca niczym nie grozi, a jedynie działa dla dobra ofiary).	Wyjaśnianie czynności seksualnych otrzymaniem przez ofiarę czegoś wartościowego; przewaga sprawcy.
2	Przemoc emocjonalna o bardzo niskim nasileniu (działania nastawione na wywołanie wrażenia, że sprawca niczym nie grozi, a jedynie przedstawia obiektywnie stan rzeczy).	Wyjaśnianie czynności seksualnych ich powszechnością, zwyczajnością.
3	Przemoc emocjonalna o niskim nasileniu (działania nastawione na wywołanie poczucia, że ofiara może uczynić wiele dobrego dla innych swoim działaniem).	Wzbudzanie litości w ofierze, wskazywanie na korzyści, jakie płyną z zachowań seksualnych sprawcy z ofiarą dla innych (rodziny, rodzeństwa).
4	Przemoc emocjonalna o średnim nasileniu (działania nastawione na wywołanie wrażenia, że sprawca wykonuje swoje obowiązki wobec ofiary, sprawuje opiekę, przeprowadza badanie).	Wyjaśnienie czynności koniecznością przeprowadzenia badania, wykonania obowiązku.
5	Przemoc emocjonalna o wysokim nasileniu (działania nastawione na wywołanie poczucia krzywdzenia innych przez ofiarę).	Groźenie zmartwieniem bliskich, utratą przyjaciół; relacja zależności; upijanie; wyzwiska pozbawiające ofiarę godności (także tłumaczenie ofierze, że to „za karę”).
6	Przemoc emocjonalna o bardzo wysokim nasileniu (działania nastawione na wywołanie poczucia zagrożenia zdrowia ofiary i jej bliskich lub utraty ważnych wartości).	Groźenie biciem, więzieniem, oddaniem ofiary do placówki lub osoby obcej, utratą ulubionych rzeczy, zwierząt, miłości rodzica, porzuceniem; publiczne lub drastyczne wyzwiska pozbawiające ofiarę godności, pokazywanie całkowitego pozbawienia ochrony.
7	Przemoc emocjonalna o ekstremalnym nasileniu (działania nastawione na wywołanie poczucia zagrożenia życia ofiary i jej bliskich lub utrata bardzo ważnych wartości).	Groźenie zabiciem ofiary lub bliskich, znęcaniem, uszkadzaniem, podaniem informacji do Internetu, rozpowszechnieniem zdjęć ofiary z czynności seksualnej, publiczne i drastyczne wyzwiska pozbawiające ofiarę godności.

Źródło: Beisert (2012).

4.5. Plan i organizacja badań

Realizacja projektu badawczego obejmowała szereg etapów, które zostały przedstawione w tabeli 14.

Tabela 14 *Etapy realizacji projektu badawczego*

LP	Działania	Komentarz
1.	Przygotowanie narzędzi badawczych	Uzyskanie zgody twórców narzędzi oraz adaptacji na wykorzystanie narzędzi badawczych wykorzystywanych w projekcie.
2.	Przygotowanie samodzielnie skonstruowanej metod badawczej.	Wraz z Katarzyną Pilarczyk - Parchanowicz opracowano Kwestionariusz przemocy fizycznej i emocjonalnej (CPaEA - Child Physical and Emotional Abuse).
3.	Uzyskanie zgody Komisji Etyki ds. Projektów Badawczych Wydziału Psychologii i Kognitywistyki UAM na prowadzenie badań.	Ze względu na wartość merytoryczną oraz wynikającą z pandemii zbieżność czasową realizacji dwóch projektów badawczych w ramach Zakładu Seksuologii Społecznej i Klinicznej WPiK UAM zdecydowano się na połączenie badań do pracy doktorskiej, z ówczesną doktorantką Katarzyną Pilarczyk – Parchanowicz. Decyzja o połączeniu badań dyktowana była również względami etycznymi, związanymi z faktem, iż w obu badaniach używane były narzędzia CSA oraz CPaEA, które wymagają od badanego udzielenia informacji nt. doświadczonej w okresie dzieciństwa przemocy seksualnej, emocjonalnej oraz fizycznej ze strony dorosłych osób. W związku z tym, iż badania Katarzyny Pilarczyk-Parchanowicz uzyskały zgodę komisji etycznej na początku 2020 r. zdecydowano się na złożenie wniosku w postaci aneksu. Akceptację powyższych zmian oraz połączenia obu projektów uzyskano 28.07.2020 r.
4.	Dostosowanie procedury badawczej do warunków pandemicznych.	Zmodyfikowanie założeń badawczych, harmonogramu pracy, dostosowanie procedury do warunków pandemicznych (w ramach równolegle trwających konsultacji z Dyrekcją Generalną Służby Więziennej, Dyrekcją Okręgową Służby Więziennej oraz Dyrekcją poszczególnych Zakładów Karnych, w których planowano obycie badań).
5.	Dobór i szkolenie współwykonawców projektu. Współwykonawcami było dwóch psychologów, posiadających doświadczenie badawcze lub kliniczne dotyczące przestępczości seksualnej oraz studenci, którzy byli uczestnikami seminarium magisterskiego poświęconego przestępczości seksualnej prowadzonego przez prof. dr hab. M. Beisert	Szkolenie z zakresu używania poszczególnych narzędzi oraz przebiegu procedury badawczej (m.in. kolejność wykorzystywanych narzędzi, sposób informowania osób badanych o procedurze – całym jej przebiegu oraz poszczególnych etapach) z uwzględnieniem warunków pandemicznych. Przygotowanie osób (uwzględniając terapeutów zatrudnionych w zakładach karnych) odpowiedzialnych za niwelowanie negatywnych skutków procedury badawczej.
6.	I etap badań właściwych. Przeprowadzenie badań właściwych w grupie mężczyzn niekaranych.	Ze względu na sytuację epidemiczną i zamknięcie Zakładów Karnych zdecydowano się na przeprowadzenie w pierwszej kolejności badań w grupie mężczyzn niekaranych. Badania odbywały się w sytuacji 1:1, z zachowaniem zaleceń sanitarnych w okresie pandemii Covid-19. Badania mężczyzn niekaranych przeprowadzono w okresie od kwietnia 2021 do stycznia 2022.

7.	Uzyskanie zgody na przeprowadzenie badań w zakładach karnych w Polsce.	Uzyskanie zgody Dyrektora Generalnego Służby Więziennej 10.09.2021 na przeprowadzenie badań w zakładach karnych w - nieprzewidzianych w pierwotnym projekcie - warunkach pandemicznych. Następnie pozyskanie zgody od Dyrekcji Okręgowej Służby Więziennej w Szczecinie i w Poznaniu oraz od Dyrekcji Zakładów Karnych w Goleniowie i Gębarzewie. Ustalenie warunków oraz terminów, w których będą miały miejsce badania. Omówienie procedury prowadzenia badań z pracownikami służby więziennej i uzyskaniem akceptacji dla przedstawionych warunków. Uwzględnienie wymogów związanych z sytuacją pandemiczną przedstawianych przez pracowników okręgowej służby więziennej oraz poszczególnych zakładów karnych.
8.	II etap badań właściwych. Przeprowadzenie badań wśród osób przynależących do trzech grup: (1) przestępcy seksualni (2) przestępcy przeciw mieniu.	Badania mężczyzn osadzonych w okresie od października 2021 do stycznia 2022 odbywały się w Zakładzie Karnym w Goleniowie (woj. Zachodniopomorskie) oraz w Zakładzie Karnym w Gębarzewie (woj. Wielkopolskie).
9.	III etap badań właściwych. Przeprowadzenie badania bez udziału osób badanych.	Badanie obejmowało pozyskanie przez badacza informacji z Akt Penitencjarnych przy pomocy ankiety Informacji z Akt Penitencjarnych (opracowanie własne na podstawie ankiety Filipa Szumskiego, 2013). Badanie ze względów formalnych przeprowadzane było na terenie zakładów karnych oraz równoległe z badaniami mężczyzn osadzonych.
10.	Kodowanie zebranych danych z wykorzystaniem pakietów statystycznych (IBM SPSS) i ich statystyczna analiza	
11.	Interpretacja uzyskanych rezultatów, formułowanie wniosków i rozpowszechnienie rezultatów projektu	

Źródło: opracowanie własne.

4.5.1. Reorganizacja planu badań związana z wystąpieniem pandemii SARS-Cov-2

Przedstawiony plan badawczy jest efektem modyfikacji wprowadzonej w pierwotnym projekcie w związku z wystąpieniem pandemii SARS-Cov-2 i wprowadzeniem środków zapobiegawczych mających ograniczyć rozprzestrzenianie się wirusa COVID-19 w Polsce. W wyniku wprowadzonych środków zabezpieczających służba więzienna wstrzymała widzenia osób skazanych z rodzinami i osobami bliskimi w okresie od marca 2020 do czerwca 2021 roku i ponownie od 31 stycznia 2022 roku do 27 lutego 2022 roku. Decyzja ta oznaczała również zakaz wstępu dla badaczy i niemożliwość terminowego zakończenia badań, a następnie konieczność przerwania ich. Jednocześnie 23.03.2020 r. w Polsce został wprowadzony stan epidemii, a od 24.03.2020 r. zaczęło obowiązywać ograniczenie w przemieszczaniu się poza celami bytowymi, zdrowotnymi i zawodowymi.

W związku z tym niektóre założenia projektu zostały zmodyfikowane, a wprowadzone zmiany poddano ocenie Komisji Etyki ds. Projektów Badawczych Instytutu Psychologii UAM, która udzieliła kolejnej zgody na jego realizację 28.07.2020. Ze względu na fakt utrzymania zakazu odwiedzin w Zakładach Karnych, który potrwał do czerwca 2021 r., przy wcześniejszym znaczącym ograniczeniu obostrzeń dotyczących przemieszczania się i spotkań w grupie osób przebywających na wolności, zdecydowano się na rozpoczęcie badania grupy kontrolnej (mężczyzn niekaranych). Badania realizowane były przed i w trakcie trwania badań mężczyzn osadzonych (a nie - jak początkowo zakładano - po badaniach w zakładach karnych).

Pomimo wcześniejszego kontaktu z Dyrekcją Generalną Służby Więziennej otrzymywano informację o braku możliwości wyrażenia zgody na przeprowadzenie badań do czasu zniesienia decyzji o ograniczeniu wizyt osób postronnych w Zakładach Karnych. W momencie zniesienia tego obostrzenia wystosowano odpowiednie pismo z prośbą o wyrażenie zgody na przeprowadzenie badań, a zgodę otrzymano 10.09.2021r, w tym samym miesiącu otrzymano również zgody od Dyrekcji Okręgowej Służby Więziennej w Szczecinie i Poznaniu oraz Dyrekcji Zakładów Karnych w Goleniowie i Gębarzewie. Pomimo tego, iż dzięki pozostawianiu w stałym kontakcie z dyrekcją i pracownikami poszczególnych zakładów karnych, udało się rozpocząć badania w grupie mężczyzn niekaranych już w miesiąc po otrzymaniu zgody od Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, ze względu na wystąpienie kolejnej fali zachorowań na Covid-19 badania musiały zostać przerwane po ponownym wprowadzeniu zakazu odwiedzin w zakładach karnych w styczniu 2022 r. Ponadto same badania na terenie zakładów karnych były podporządkowane wprowadzonym restrykcjom takim jak: ograniczony czas realizacji badań (którego nie można było w pełni przewidzieć), konieczność dostosowania się do obowiązujących procedur (korzystanie z maseczek podczas całego pobytu na terenie zakładu karnego, dezynfekowanie rąk i wykorzystywanego sprzętu, utrzymywanie dystansu z osobami badanymi, stosowanie przerw na przewietrzenie pomieszczeń pomiędzy kolejnymi spotkaniami), niechęć osadzonych do kontaktu z osobami z zewnątrz ze względu na możliwość przenoszenia wirusa (skutkująca odmowami wzięcia udziału w badaniu), utrudnienia w odbywaniu podróży (związane z limitami wprowadzanymi w środkach transportu i hotelach) wymusiły zweryfikowanie początkowych założeń co do liczebności grupy badawczej mężczyzn osadzonych i znaczne jej zmniejszenie.

4.6. Grupa badana

4.6.1. Charakterystyka socjodemograficzna

W badaniu wzięło udział 96 mężczyzn, którzy zgodnie z planem badawczym przynależeli do jednej z trzech grup. Pierwszą grupę badanych (CSO³) stanowili mężczyźni, którzy byli sprawcami wykorzystania seksualnego dzieci (n=33). Drugą grupę – mężczyzn skazanych za przestępstwa nieseksualne (NCSO⁴) - stanowili sprawcy przestępstw przeciwko mieniu (n=30), a trzecią grupę (NO⁵) stanowili mężczyźni niekarani (n=33). Kryterium doboru badanych do pierwszej grupy (CSO) był prawomocny wyrok skazujący za przestępstwo z artykułu 200§1 kk. Kryterium doboru badanych do drugiej grupy był prawomocny wyrok skazujący za przestępstwo z art. 280§1 kk. lub 286§1 kk (rozbój i oszustwo). Mężczyzn niekaranych dobierano w taki sposób, by utworzyć grupę zbliżoną pod względem wieku i wykształcenia do grupy sprawców wykorzystania seksualnego dzieci. W przypadku tej grupy podstawowe kryterium doboru stanowił brak posiadania prawomocnego wyroku sądowego w przeciągu całego życia osoby badanej w odniesieniu do przestępstw seksualnych (rozd. XXV kk) oraz w odniesieniu do przestępstw przeciwko mieniu i przestępstw związanych ze stosowaniem przemocy wobec innych osób. Tabela 15 zawiera wybrane charakterystyki socjodemograficzne badanych mężczyzn.

³ CSO – mężczyźni skazani za wykorzystanie seksualne dziecka.

⁴ NCSO – mężczyźni skazani za przestępstwa nieseksualne.

⁵ NO – mężczyźni niekarani.

Tabela 15 Charakterystyka socjodemograficzna mężczyzn zbadanych w podziale na 3 grupy badawcze

Zmienna		CSO n = 33		NCSO n = 30		NO n = 33	
Wiek	M	47.52		32.03		46.79	
	Me	47.00		29.50		47.00	
	Min	24		18		24	
	Max	74		52		77	
	SD	15.68		10.17		15.24	
	Braki danych	0		0		0	
		n	%	n	%	n	%
Wykształcenie	Podstawowe	12	36.4	13	43.3	16	48.5
	Zawodowe	11	33.3	8	26.7	10	30.3
	Średnie	8	24.2	7	23.3	5	15.2
	Wyższe	1	3.0	1	3.0	2	6.1
	Brak danych	1	3.0	1	3.0	0	0
		n	%	n	%	n	%
Miejsce zamieszkania	Wieś	8	24.2	12	40.0	14	42.4
	Miasto > 10 tys. osób	4	12.1	0	0.0	4	12.1
	Miasto 10 - 50 tys. osób	6	18.2	8	26.7	8	24.2
	Miasto 50 - 100 tys. osób	4	12.1	5	16.7	1	3.0
	Miasto > 100 tys. osób	10	30.3	3	10.0	6	18.2
	Braki danych	1	3.0	2	6.7	0	0.0
		n	%	n	%	n	%
Rodzaj związku	Brak związku	14	42.4	11	36.7	10	30.3
	Konkubinat	4	12.1	6	20.0	4	12.1
	Małżeństwo	5	15.2	1	3.3	15	45.5
	Rozwiedziony	9	27.3	4	13.3	1	3.0
	Wdowiec	0	0.0	0	0.0	3	9.1
	Braki danych	1	3.0	8	26.7	0	0.0
Dzietność (posiadanie dzieci)	Posiada	48.5%		46.7%		66.7%	
	M	3.06		2.29		2.36	
	Me	3		2		2	
	Min	1		1		1	
	Max	7		5		4	
	SD	1.65		1.27		0.95	
	Braki danych	0		0		0	

Źródło: opracowanie własne.

4.6.2. Charakterystyka czynów popełnionych przez sprawców wykorzystania seksualnego dzieci

Z 33 badanych sprawców wykorzystania seksualnego dzieci 21 (63,6%) mężczyzn było recydywistami. W przypadku 14 (42,4%) z nich recydywa polegała na ponownym przestępstwie z art. 200 § 1, pozostali wcześniej skazani byli za czyny nie noszące znamion wykorzystania seksualnego dziecka. Czyny 11 (33,3%) sprawców wykorzystania seksualnego dziecka określone zostały jako zaplanowane (tzn. sprawca przed wykorzystaniem seksualnym dziecka powiązał takie czynności, jak m.in. nawiązanie wcześniejszego kontaktu z ofiarą, przygotowanie miejsca czy narzędzi za pomocą których doszło do przestępstwa), a 22 (66,6%) jako niezaplanowane. 9 (27,3%) sprawców dopuściło się jednokrotnego wykorzystania seksualnego dziecka, 14 (42,5%) dopuściło się czynu wielokrotnego, a w przypadku 10 (30,3%) sprawców czyn miał charakter ciągły. 13 (39,4%) sprawców wykorzystywało dzieci przez okres od dnia do tygodnia, 4 (12,1%) sprawców dłużej niż tydzień, ale krócej niż miesiąc, 8 (24,2%) sprawców dłużej niż miesiąc, ale krócej niż rok, a 7 (21,2%) sprawców dłużej niż rok. W przypadku 1 sprawcy na podstawie zgromadzonych danych nie udało się określić czasu trwania czynu wykorzystania seksualnego dziecka.

W tabeli 16 zwięźle informacje dotyczące charakterystyki dokonanych czynów wykorzystania seksualnego w odniesieniu do inwazyjności seksualnej popełnionych czynów oraz zastosowanej w ich trakcie przez sprawców przemocy emocjonalnej i fizycznej. Przedstawione wyniki wskazują na to, iż skazani sprawcy przemocy seksualnej wobec dzieci popełnili czyny o bardzo różnorodnym charakterze. W zakresie poziomu przemocy seksualnej czynu zauważyć można, iż w grupie CSO znaleźli się sprawcy, którzy dokonali czynu polegającego co najmniej na pokazywaniu ofierze swoich narządów płciowych lub eksponowaniu czynności seksualnych, jak i sprawcy dokonujących czynów o najwyższym stopniu inwazyjności tj. polegające na penetracji waginalnej/analnej. Analizując jednak średni wynik uzyskany w grupie badanych CSO wynika, iż badanej grupie dominowali sprawcy, którzy dokonali czynów obejmujących kontakt fizyczny z ofiarą, w tym również przekraczający granice jej ciała. W zakresie przemocy emocjonalnej i fizycznej w grupie badanych również pojawiła się spora różnorodność sposobów działania – od zachowań z użyciem najniższego poziomu przemocy emocjonalnej (nie zawierających gróźb, a polegających na manipulacji ofiarą poprzez obietnice czegoś przyjemnego dla niej) i bez użycia przemocy fizycznej, po zachowania z użyciem najwyższego poziomu przemocy

emocjonalnej (gróźb śmierci) i najwyższej przemocy fizycznej (powodujące trwałe uszkodzenia ciała ofiary czy śmierć).

Tabela 16 *Charakterystyka dokonanych czynów wykorzystania seksualnego*

	Przemoc seksualna ⁶	Przemoc emocjonalna ⁷	Przemoc fizyczna ⁸
N	33	31	33
M	13.15	4.90	3.18
Me	14	6	3
Min	4	0	0
Max	16	7	7
SD	3.12	2.30	2.27
Braki danych	0	2	0

Źródło: opracowanie własne

4.6.3. Charakterystyka ofiar czynów popełnionych przez sprawców wykorzystania seksualnego dzieci.

Analizując dane dotyczące ofiar czynów przestępców z grupy CSO dostrzec można, iż sprawcy przemocy seksualnej wobec dzieci w przeważającej mierze dokonywali czynów wobec ofiar płci żeńskiej (63,6%). Najczęściej CSO skazani byli za przestępstwa wobec 2 ofiar, jeden ze sprawców skazany został za dokonanie przestępstw seksualnych w odniesieniu aż do 15 dzieci. Z uzyskanych danych potwierdza się tendencja obecna również w innych badaniach odnoszących się do sprawstwa przemocy seksualnej wobec dzieci (m.in. Beisert, 2012), czyli fakt, iż w większości sprawca jest osobą znaną ofierze (72,7%), z czego 24,2% sprawców dokonało czynów o charakterze kazirodczym (wynikającym z bycia biologicznym ojcem dziecka lub pełnienia wobec niego roli ojcowskiej). W tabeli 17 zawarto informacje dotyczące cech ofiar wykorzystania seksualnego dzieci, których dokonali badani sprawcy.

⁶ W przypadku gdy sprawca dokonał czynów wielokrotnych pod uwagę brano czyn o najwyższym stopniu przemocy seksualnej.

⁷ W przypadku gdy sprawca dokonał czynów wielokrotnych pod uwagę brano czyn o najwyższym stopniu przemocy emocjonalnej.

⁸ W przypadku gdy sprawca dokonał czynów wielokrotnych pod uwagę brano czyn o najwyższym stopniu przemocy emocjonalnej.

Tabela 17 *Cechy ofiar*

	Liczba ofiar	Wiek ofiar ⁹	Płeć ofiar			Rodzaj relacji pomiędzy ofiarą a sprawcą ¹⁰		
			n	%		n	%	
M	3.48	9.44						
Me	2	10	Dziewczynki			Znany	24	72.7
Min	1	1	Chłopcy			Nieznany	9	27.3
Max	15	14	Dziewczynki i chłopcy				4	12.1
SD	3.43	3.44						
Braki danych	0	0	Braki danych			Braki danych	0	0.0

Źródło: opracowanie własne.

⁹ W przypadkach, gdy badany sprawca wykorzystał seksualnie więcej niż jedno dziecko pod uwagę w badaniu brano wiek najmłodszego z nich.

¹⁰ W przypadku gdy badany sprawca wykorzystał seksualnie więcej niż jedno dziecko pod uwagę w badaniu brano najbliższą relację pomiędzy sprawcą a ofiarą.

Rozdział 5 Wyniki badań własnych

5.1. Wprowadzenie

W przypadku wszystkich zmiennych sprawdzono normalność rozkładu w badanych grupach i na podstawie uzyskanych wyników dokonywano wyboru odpowiedniego testu do weryfikacji hipotezy wynikających z postawionych w pracy problemów badawczych.

Do weryfikacji hipotez badawczych wykorzystane zostały następujące procedury badawcze: test Shapiro – Wilka, test H Kruskala-Wallisa z testem post hoc Dunna, test t Studenta, jednoczynnikową analizę wariancji w planie dla grup niezależnych (ANOVA) wraz z testami post hoc Bonferroniego, analizę regresji liniowej oraz makro PROCESS z użyciem modelu 4 przeznaczonego dla mediacji z metodą *bootstrappingu* 5000 (95% CI).

5.2. Weryfikacja hipotez

5.2.1. Weryfikacja hipotez odnoszących się do Problemu 1

Problem 1: Czy sprawcy wykorzystania seksualnego dzieci wykazują specyficzne deficyty w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, to znaczy odróżniające ich od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych?

H.1.1. Sprawcy wykorzystania seksualnego dzieci różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych pod względem poziomu zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie.

Wskaźniki zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie pochodzą z kwestionariusza samoopisowego The Mentalization Scale (MentS) w adaptacji M.Jańczak (2021). W wypadku zmiennej dotyczącej poziomu zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie na podstawie testu Shapiro – Wilka otrzymano wynik potwierdzający rozkład zbliżony do normalnego. W związku z tym w celu weryfikacji hipotezy do porównań międzygrupowych przeprowadzono jednoczynnikową analizę wariancji w planie dla grup niezależnych (ANOVA) wraz z testami post hoc Bonferroniego. Wyniki przeprowadzonych analiz przedstawia tabela 18.

Uzyskane wyniki wskazują, iż sprawcy wykorzystania seksualnego dzieci nie różnili się istotnie od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych pod

względem poziomu zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie mierzonego za pomocą kwestionariusza MentS.

H.1.2. Sprawcy wykorzystania seksualnego dzieci różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych pod względem poziomu zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób.

Wskaźniki zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób pochodzą z kwestionariusza samoopisowego MentS. W wypadku zmiennej dotyczącej poziomu zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób na podstawie testu Shapiro – Wilka otrzymano wynik potwierdzający rozkład zbliżony do normalnego. W związku z tym w celu weryfikacji hipotezy do porównań międzygrupowych przeprowadzono jednoczynnikową analizę wariancji w planie dla grup niezależnych (ANOVA) wraz z testami post hoc Bonferroniego. Wyniki przeprowadzonych analiz przedstawia tabela 18.

Wyniki wskazują, iż sprawcy wykorzystania seksualnego dzieci nie różnili się istotnie od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych pod względem poziomu zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób mierzonego za pomocą kwestionariusza MentS.

H.1.3. Sprawcy wykorzystania seksualnego dzieci różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych pod względem poziomu motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób.

Wskaźniki motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pochodzą z kwestionariusza samoopisowego MentS. W wypadku zmiennej dotyczącej poziomu motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób na podstawie testu Shapiro – Wilka otrzymano wynik potwierdzający rozkład zbliżony do normalnego. W związku z tym w celu weryfikacji hipotezy do porównań międzygrupowych przeprowadzono jednoczynnikową analizę wariancji w planie dla grup niezależnych (ANOVA) wraz z testami post hoc Bonferroniego. Wyniki przeprowadzonych analiz przedstawia tabela 18.

Wyniki wskazują, iż sprawcy wykorzystania seksualnego dzieci nie różnili się istotnie od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych pod względem

samoopisowego poziomu motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób mierzonego za pomocą kwestionariusza MentS.

Tabela 18 Międzygrupowe różnice w zakresie zdolności i motywacji mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób na podstawie kwestionariusza *The Mentalization Scale (MentS)* w adaptacji M. Jańczak (2021)

Zmienna	CSO (n=33) M	NCSO (n=30) M	NO (n=33) M	F	df	p	Charakter różnic
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	24,64	24,73	24,67	0,002	2	0,998	Brak
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	35,97	36,20	35,48	0,093	2	0,912	Brak
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób	36,00	35,67	34,03	0,825	2	0,441	Brak

Źródło: opracowanie własne.

5.2.2. Weryfikacja hipotez odnoszących się do Problemu 2

Problem 2: Jakie czynniki kształtują zdolność i motywację do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dzieci?

H.2.1. Zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób wiąże się z doświadczeniem przemocy seksualnej w dzieciństwie.

Fakt doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie mierzono samoopisowym kwestionariuszem doświadczenia przemocy w dzieciństwie (CSA) autorstwa Prof. Beisert. W pierwszym kroku analiz sprawdzono ilu mężczyzn w badanych grupach doświadczyło przemocy seksualnej w dzieciństwie. Spośród badanych, 3 mężczyzn (2 z grupy CSO, i 1 z grupy NCSO) odstąpiło od wypełnienia narzędzia badawczego, motywując swoją decyzję niechęcią powrotu do trudnych wydarzeń z okresu dzieciństwa. Powyższe uzasadnienie sugeruje, iż mogli oni doświadczyć przemocy w okresie dzieciństwa, niemniej ze względu na brak jednoznacznych informacji postanowiono nie włączać ich do grupy badawczej. Wyniki prezentuje tabela 19.

Tabela 19 Międzygrupowe różnice w zakresie doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie na podstawie kwestionariusza doświadczenia wykorzystania seksualnego w dzieciństwie autorstwa M. Beisert (2012)

Zmienna	CSO (n=31)	NCSO (n=29)	NO (n=33)	Ogółem (n=93)
Mężczyźni, którzy <u>doświadczyli</u> przemocy seksualnej w dzieciństwie	15	6	2	23
Mężczyźni, którzy <u>nie doświadczyli</u> przemocy seksualnej w dzieciństwie	16	23	31	70

Źródło: Opracowanie własne.

Powyższe wyniki wskazują, iż w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci (CSO) zdecydowanie częściej, niż w dwóch pozostałych grupach (mężczyzn skazanych za przestępstwa o charakterze nieseksualnym oraz mężczyzn przebywających na wolności), występowało doświadczenie przemocy seksualnej w okresie dzieciństwa.

Następnie w celu weryfikacji hipotezy 2.1. zastosowano test t Studenta, by sprawdzić, czy poziom zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u

siebie i u innych osób był różny w grupie mężczyzn, którzy doświadczyli przemocy seksualnej w okresie dzieciństwa i w grupie mężczyzn, którzy takiego doświadczenia nie posiadali. Wykonane obliczenia nie wykazały znaczących różnic w tym zakresie. Wyniki przedstawia tabela 20.

Tabela 20 *Różnice w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób w grupach mężczyzn, którzy doświadczyli i nie doświadczyli przemocy seksualnej w dzieciństwie*

Zmienna	Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy seksualnej (n=23)		Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie nie doświadczyli przemocy seksualnej (n=70)		t	df	p	Charakter różnic
	M	SD	M	SD				
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	25,70	5,11	24,41	5,80	-0,95	1	0,347	Brak
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	36,57	9,20	35,64	5,51	-0,46	1	0,653	Brak
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób	34,91	8,22	35,51	5,99	0,37	1	0,720	Brak

Źródło: Opracowanie własne.

Następnie w celu weryfikacji hipotezy 2.1. postanowiono sprawdzić, czy specyficzne różnice w zakresie samoopisowej zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób występują w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci. Wykonane obliczenia nie wykazały znaczących różnic w tym zakresie. Wyniki prezentuje tabela 21.

Tabela 21 Różnice w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób w grupie CSO, którzy doświadczyli i nie doświadczyli przemocy seksualnej w dzieciństwie

Zmienna	Grupa CSO, którzy w dzieciństwie doświadczyli i przemocy seksualnej (n=15)		Grupa CSO, którzy w dzieciństwie nie doświadczyli przemocy seksualnej (n=16)		t	df	p	Charakter różnic
	M	SD	M	SD				
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	24,53	5,18	24,69	5,64	0,79	1	0,94	Brak
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	36,07	10,46	36,56	5,44	0,16	1	0,87	Brak
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób	34,80	8,70	37,69	4,50	1,17	1	0,25	Brak

Źródło: Opracowanie własne.

Uzyskane wyniki nie wskazują na to, by sam fakt doświadczenia przemocy seksualnej w okresie dzieciństwa w istotny statystycznie sposób różnicowało samoopisowy poziom zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób w grupie sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci.

W celu pogłębienia weryfikacji hipotezy 2.1. postanowiono dodatkowo sprawdzić, czy specyficzne różnice w zakresie samoopisowej zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób występują pomiędzy grupą mężczyzn, którzy doświadczyli przemocy seksualnej w dzieciństwie i sami stali się sprawcami przemocy seksualnej wobec dzieci, a mężczyznami, którzy doświadczyli przemocy w dzieciństwie, ale sami nie stali się sprawcami przemocy seksualnej wobec dzieci. Wyniki prezentuje tabela 22 i 23.

Tabela 22 Różnice w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób pomiędzy grupą sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci, którzy doświadczyli przemocy seksualnej w dzieciństwie, a grupą sprawców przestępstw nieseksualnych

Zmienna	Grupa CSO, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy seksualnej (n=15)		Grupa NCSO, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy seksualnej (n=6)		t	df	p	Charakter różnic
	M	SD	M	SD				
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	24,53	5,18	29,50	3,44	2.148	1	0,045	CSO<NCSO
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	36,07	10,46	37,50	5,24	.316	1	0,755	Brak
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób	34,80	8,70	35,33	6,97	.133	1	0,895	Brak

Źródło: Opracowanie własne.

Uzyskane wyniki wskazują, na różnice w zakresie zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie. Mężczyźni, którzy byli sprawcami przemocy seksualnej wobec dzieci oraz sami doświadczyli przemocy seksualnej w dzieciństwie uzyskiwali statystycznie istotnie niższe wyniki w zakresie zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie, niż mężczyźni, którzy byli sprawcami przestępstw nieseksualnych oraz sami doświadczyli przemocy seksualnej w dzieciństwie. Nie wykryto istotnych statystycznie różnic w zakresie zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób oraz motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób.

Tabela 23 Różnice w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób pomiędzy grupą sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci, którzy doświadczyli przemocy seksualnej w dzieciństwie, a grupą sprawców przestępstw nieseksualnych i niekaranych

Zmienna	Grupa CSO, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy seksualnej (n=15)		Grupa NCSO i NO, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy seksualnej (n=8)		t	df	p	Charakter różnic
	M	SD	M	SD				
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	24,53	5,18	27,88	4,49	1,54	1	0,069	Brak
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	36,07	10,46	37,50	6,74	,349	1	0,365	Brak
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób	34,80	8,70	35,13	7,79	0,88	1	0,465	Brak

Źródło: Opracowanie własne.

Nie wykryto istotnych statycznie różnic w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pomiędzy grupą mężczyzn, którzy byli sprawcami przemocy seksualnej wobec dzieci oraz sami doświadczyli przemocy seksualnej w dzieciństwie, a grupą mężczyzn z obu grup kontrolnych (NCSO i NO), którzy również doświadczyli przemocy seksualnej w dzieciństwie.

Mając na uwadze jednak fakt, iż doświadczenie przemocy seksualnej może mieć bardzo zróżnicowaną formę oraz charakter postanowiono zbadać, czy istnieje zależność pomiędzy takimi aspektami przemocy seksualnej, jak jej wielopostaciowość, wiek doświadczenia, poziom stresu oraz poziom inwazyjności, a funkcjonowaniem badanych mężczyzn w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób. W związku z tym, iż oba typy danych mają charakter ilościowy dokonano obliczeń za pomocą analizy regresji liniowej. Wyniki przedstawiają tabele 24 - 31.

Tabela 24 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy wielopostaciowością doświadczonej przemocy seksualnej a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn ($n=23$)

Zmienna	Wielopostaciowość doświadczonej przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	F (1,22)	R ²	β	t	p
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	,682	,031	-,177	-,856	,418
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	,005	,000	,015	,068	,947
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	,087	,006	,064	,295	,771

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone obliczenia nie wykazały, by istniała jakakolwiek istotna statystycznie zależność pomiędzy wielopostaciowością doświadczonej przemocy seksualnej w dzieciństwie, a funkcjonowaniem badanych mężczyzn w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób.

Tabela 25 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy wielopostaciowością doświadczonej przemocy seksualnej a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci ($n=14$)

Zmienna	Wielopostaciowość doświadczonej przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	F (1,13)	R ²	β	t	p
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	,751	,055	-,234	-,867	,402
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	,080	,006	,078	,283	,781
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	,303	,023	,151	,551	,591

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone obliczenia nie wykazały, by istniała jakakolwiek istotna statystycznie zależność pomiędzy wielopostaciowością doświadczonej przemocy seksualnej w dzieciństwie, a funkcjonowaniem badanych sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób.

Tabela 26 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy wiekiem doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn ($n=20$)

Zmienna	Wiek doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	F (1,19)	R ²	β	t	p
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	,865	,046	-,214	-,856	,365
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	1,710	,087	,295	1,308	,207
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	1,813	,006	,302	1,346	,195

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone obliczenia nie wykazały, by istniała jakakolwiek istotna statystycznie zależność pomiędzy wiekiem doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie, a funkcjonowaniem badanych mężczyzn w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób.

Tabela 27 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy wiekiem doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci ($n=12$)

Zmienna	Wiek doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	F (1,11)	R ²	β	t	P
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	,065	,006	-,076	-,254	,804
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	2,718	,198	,445	1,649	,127
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	3,205	,226	,475	1,790	,101

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone obliczenia nie wykazały, by istniała jakakolwiek istotna statystycznie zależność pomiędzy wiekiem doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie, a funkcjonowaniem badanych sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób.

Tabela 28 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem stresu przy doświadczeniu przemocy seksualnej w dzieciństwie a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn ($n=20$)

Zmienna	Poziom stresu w trakcie doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	F (1,19)	R ²	β	t	P
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	,019	,001	,032	,137	,893
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	,009	,001	,023	,096	,925
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	,058	,003	,057	,241	,812

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone obliczenia nie wykazały, by istniała jakakolwiek istotna statystycznie zależność pomiędzy poziomem stresu w trakcie doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie, a funkcjonowaniem badanych mężczyzn w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób.

Tabela 29 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem stresu przy doświadczeniu przemocy seksualnej w dzieciństwie a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci (n=12)

Zmienna	Poziom stresu w trakcie doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	F (1,11)	R ²	β	t	p
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	,147	,013	,115	,383	,709
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	,566	,049	,221	,752	,468
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	1,277	,104	,322	1,130	,283

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone obliczenia nie wykazały, by istniała jakakolwiek istotna statystycznie zależność pomiędzy poziomem stresu w trakcie doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie, a funkcjonowaniem badanych sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób.

Tabela 30 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem inwazyjności doświadczonej przemocy seksualnej w dzieciństwie a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn ($n=23$)

Zmienna	Poziom doświadczonej przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	F (1,22)	R ²	β	t	p
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	,084	,004	-,063	-,291	,774
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	,013	,001	-,025	-,114	,910
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	,015	,001	-,027	-,123	,903

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone obliczenia nie wykazały, by istniała jakakolwiek istotna statystycznie zależność pomiędzy poziomem doświadczonej przemocy seksualnej w dzieciństwie, a funkcjonowaniem badanych mężczyzn w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób.

Tabela 31 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem inwazyjności doświadczonej przemocy seksualnej w dzieciństwie a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci ($n=14$)

Zmienna	Poziom doświadczonej przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	F (1,13)	R ²	β	t	p
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	,379	,028	-,168	-,615	,549
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	,319	,024	,155	,565	,582
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	,213	,016	,127	,461	,652

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone obliczenia nie wykazały, by istniała jakakolwiek istotna statystycznie zależność pomiędzy poziomem doświadczonej przemocy seksualnej w dzieciństwie, a funkcjonowaniem badanych mężczyzn w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób.

Podsumowując, w ramach hipotezy 2.1. odnotowano istotne statycznie wyniki jedynie w odniesieniu do różnic w zakresie zdolności do mentalizacji siebie pomiędzy grupą sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci (CSO), którzy również byli ofiarami przemocy seksualnej w dzieciństwie, a grupą sprawców przestępstw nieseksualnych (NCSO), którzy również byli ofiarami przemocy seksualnej w dzieciństwie. Podsumowanie wyników w zakresie porównań międzygrupowych oraz wewnątrzgrupowych prezentuje tabela 32. Nie odkryto związków pomiędzy cechami doświadczonej przemocy seksualnej w okresie dzieciństwa a poziomem zdolności i motywacji do mentalizacji u siebie i u innych osób.

Tabela 32 Podsumowanie wyników porównań przeprowadzonych w ramach hipotezy 2.1.

LP	Porównywane grupy		Porównywane zmienne		
			Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób
1	Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy seksualnej (n=23)	Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie nie doświadczyli przemocy seksualnej (n=70)	Brak różnic	Brak różnic	Brak różnic
2	Grupa CSO, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy seksualnej (n=15)	Grupa CSO, którzy w dzieciństwie nie doświadczyli przemocy seksualnej (n=16)	Brak różnic	Brak różnic	Brak różnic
3	Grupa CSO, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy seksualnej (n=15)	Grupa NCSO, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy seksualnej (n=6)	CSO < NCSO	Brak różnic	Brak różnic
4	Grupa CSO, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy seksualnej (n=15)	Grupa NCSO i NO, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy seksualnej (n=8)	Brak różnic	Brak różnic	Brak różnic

Źródło: Opracowanie własne.

H.2.2. Zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób wiąże się z doświadczeniem przemocy fizycznej w dzieciństwie.

Fakt doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie mierzono samoopisowym kwestionariuszem doświadczenia przemocy fizycznej i emocjonalnej w dzieciństwie (CPEaA) autorstwa K. Pilarczyk-Parchanowicz oraz O. Węglerskiej (2020). W pierwszym kroku analiz sprawdzono ilu mężczyzn w badanych grupach doświadczyło przemocy emocjonalnej w dzieciństwie. Spośród badanych 3 mężczyzn (2 z grupy CSO, i 1 z grupy

NCSO) odstąpiło od wypełnienia narzędzia badawczego, motywując swoją decyzję niechęcią powrotu do trudnych wydarzeń z okresu dzieciństwa. Powyższe uzasadnienie sugeruje, iż mogli oni doświadczyć przemocy w okresie dzieciństwa, niemniej ze względu na brak jednoznacznych informacji postanowiono nie włączać ich do grupy badawczej. Wyniki prezentuje tabela 33.

Tabela 33 Międzygrupowe różnice w zakresie doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie na podstawie kwestionariusza doświadczenia przemocy fizycznej i emocjonalnej w dzieciństwie autorstwa K. Pilarczyk-Parchanowicz i O. Węglerskiej (2020)

Zmienna	CSO (n=31)	NCSO (n=29)	NO (n=33)	Ogółem (n=93)
Mężczyźni, którzy <u>doświadczyli</u> przemocy fizycznej w dzieciństwie	24	15	16	55
Mężczyźni, którzy <u>nie doświadczyli</u> przemocy fizycznej w dzieciństwie	7	14	17	38

Źródło: Opracowanie własne.

Następnie w celu weryfikacji hipotezy 2.2. zastosowano test T-studenta, by sprawdzić, czy poziom zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób był różny w grupie mężczyzn, którzy doświadczyli przemocy fizycznej w okresie dzieciństwa i w grupie mężczyzn, którzy takiego doświadczenia nie posiadali. Wyniki przedstawia tabela 34.

Tabela 34 Różnice w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób w grupach mężczyzn, którzy doświadczyli i nie doświadczyli przemocy fizycznej w dzieciństwie

Zmienna	Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy fizycznej (n=55)		Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie nie doświadczyli przemocy fizycznej (n=38)		t	df	p	Wielkość efektu d	Charakter różnic
	M	SD	M	SD					
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	24,20	5,65	25,50	5,61	1,10	1	0,277	0,231	Brak
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	35,55	6,75	36,34	6,35	0,57	1	0,568	0,121	Brak
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób	34,22	6,69	37,05	6,10	2,06	1	0,042	0,439	T<N

Źródło: Opracowanie własne.

Uzyskane wyniki nie wskazują na to, by doświadczenie przemocy fizycznej w okresie dzieciństwa w istotny statystycznie sposób różnicowało samoopisowy poziom zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób w grupie badanych mężczyzn. Uzyskane dane wskazują jednak, iż mężczyźni, którzy doświadczyli w okresie dzieciństwa przemocy fizycznej zgłaszali istotnie statystycznie mniejszy poziom motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych, niż mężczyźni, którzy nie doświadczyli przemocy fizycznej w dzieciństwie.

W następnym kroku postanowiono sprawdzić również, czy specyficzne różnice w zakresie samoopisowej zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego występują w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci. Wyniki prezentuje tabela 35.

Tabela 35 Różnice w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób w grupie CSO, którzy doświadczyli i nie doświadczyli przemocy fizycznej w dzieciństwie

Zmienna	Grupa CSO, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy fizycznej (n=24)		Grupa CSO, którzy w dzieciństwie nie doświadczyli przemocy fizycznej (n=7)		t	df	p	Wielkość efektu d	Charakter różnic
	M	SD	M	SD					
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	25,29	5,88	24,42	5,28	0,374	1	0,711	0,383	brak
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	37,29	8,79	36,04	8,09	0,351	1	0,728	0,311	brak
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób	39,00	4,51	35,50	7,34	1,189	1	0,244	0,671	brak

Źródło: Opracowanie własne.

Uzyskane wyniki nie wskazują na to, by doświadczenie przemocy fizycznej w okresie dzieciństwa w istotny statystycznie sposób różnicowało samoopisowy poziom zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób w grupie badanych mężczyzn.

Mając na uwadze jednak fakt, iż doświadczenie przemocy fizycznej może mieć bardzo zróżnicowaną formę oraz charakter postanowiono zbadać, czy istnieje zależność pomiędzy takimi aspektami przemocy fizycznej, jak jej wielopostaciowość, wiek doświadczenia oraz poziom stresu, a funkcjonowaniem badanych mężczyzn w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób. W związku z tym, iż oba typy danych mają charakter ilościowy w celu sprawdzenia, czy istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci, a

wiekem ich ofiar dokonano obliczeń za pomocą analizy regresji liniowej. Wyniki przedstawiają tabele 36 - 41.

Tabela 36 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy wielopostaciowością doświadczonej przemocy fizycznej a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn ($n=54$)

Zmienna	Wielopostaciowość doświadczonej przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	F (1,53)	R ²	β	t	p
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	3,640	,065	-,256	-1,908	,062
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	,027	,001	-,023	-,163	,871
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	,166	,003	,056	,407	,686

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone obliczenia nie wykazały, by istniała jakakolwiek istotna statystycznie zależność pomiędzy wielopostaciowością doświadczonej przemocy fizycznej w dzieciństwie, a funkcjonowaniem badanych mężczyzn w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób.

Tabela 37 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy wielopostaciowością doświadczonej przemocy fizycznej a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci (n=24)

Zmienna	Wielopostaciowość doświadczonej przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	F (1,23)	R ²	β	t	P
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	1,432	,061	-,247	-1,197	,244
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	,004	,000	,014	,063	,950
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	,166	,007	,087	,408	,687

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone obliczenia nie wykazały, by istniała jakkolwiek istotna statystycznie zależność pomiędzy wielopostaciowością doświadczonej przemocy fizycznej w dzieciństwie, a funkcjonowaniem badanych sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób.

Tabela 38 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy wiekiem doświadczenia przemocy fizycznej a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn (n=51)

Zmienna	Wiek doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	F (1,50)	R ²	β	t	P
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	2,561	,050	,223	1,600	,116
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	,474	,010	,098	,688	,494
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	,519	,010	-,102	-,720	,475

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone obliczenia nie wykazały, by istniała jakakolwiek istotna statystycznie zależność pomiędzy wiekiem doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie, a funkcjonowaniem badanych mężczyzn w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób.

Tabela 39 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy wiekiem doświadczenia przemocy fizycznej a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci (n=22)

Zmienna	Wiek doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	F (1,21)	R ²	β	t	p
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	,287	,013	,116	,536	,598
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	1,575	,070	,264	1,255	,223
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	1,029	,047	,216	1,014	,322

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone obliczenia nie wykazały, by istniała jakakolwiek istotna statystycznie zależność pomiędzy wiekiem doświadczonej przemocy fizycznej w dzieciństwie, a funkcjonowaniem badanych sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób.

Tabela 40 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem stresu w trakcie doświadczenia przemocy fizycznej a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn (n=53)

Zmienna	Poziom stresu w trakcie doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	F (1,52)	R ²	β	t	p
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	2,007	,038	-,195	-1,417	,163
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	1,237	,024	,154	1,112	,271
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	4,127	,075	,274	2,031	,047

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone obliczenia wykazały istotny statycznie model liniowy zależności pomiędzy deklarowanym poziomem stresu w czasie doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie w grupie badanych mężczyzn, a motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób. Wyniki wskazują, iż poziom stresu w czasie doświadczenia przemocy fizycznej w okresie dzieciństwa wyjaśnia 7,5% zmiennej zależnej i jest to zależność o niskiej sile ($\beta = 0,274$). Przeprowadzone obliczenia nie wykazały, by istniała jakakolwiek istotna statycznie zależność pomiędzy poziomem stresu w trakcie doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie, a funkcjonowaniem badanych mężczyzn w zakresie zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób.

Tabela 41 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem stresu w trakcie doświadczenia przemocy fizycznej a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci (n=22)

Zmienna	Poziom stresu w trakcie doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	F (1,21)	R ²	β	t	P
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	,078	,004	-,061	-,278	,783
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	1,834	,080	,283	1,354	,190
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	6,533	,237	,487	2,556	,018

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone obliczenia wykazały istotny statycznie model liniowy zależności pomiędzy deklarowanym poziomem stresu w czasie doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie w grupie sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci, a motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób. Wyniki wskazują, iż poziom stresu w czasie doświadczenia przemocy fizycznej w okresie dzieciństwa wyjaśnia 23.7% zmiennej zależnej i jest to zależność o umiarkowanej sile ($\beta = 0,487$). Przeprowadzone obliczenia nie wykazały, by istniała jakakolwiek istotna statystycznie zależność pomiędzy poziomem stresu w trakcie doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie, a funkcjonowaniem badanych sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci w zakresie zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób.

H.2.3. Zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób wiąże się z doświadczeniem przemocy emocjonalnej w dzieciństwie.

Fakt doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie mierzono samoopisowym kwestionariuszem doświadczenia przemocy fizycznej i emocjonalnej w dzieciństwie (CPEaA) autorstwa K. Pilarczyk - Parchanowicz oraz O. Węglerskiej (2020). W pierwszym kroku analiz sprawdzono ilu mężczyzn w badanych grupach doświadczyło przemocy emocjonalnej w dzieciństwie. Spośród badanych 3 mężczyzn (2 z grupy CSO, i 1 z grupy NCSO) odstąpiło od wypełnienia narzędzia badawczego, motywując swoją decyzję

niechęcią powrotu do trudnych wydarzeń z okresu dzieciństwa. Powyższe uzasadnienie sugeruje, iż mogli oni doświadczyć przemocy w okresie dzieciństwa, niemniej ze względu na brak jednoznacznych informacji postanowiono nie włączać ich do grupy badawczej. Wyniki prezentuje tabela 42.

Tabela 42 Międzygrupowe różnice w zakresie doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie na podstawie kwestionariusza doświadczenia przemocy fizycznej i emocjonalnej w dzieciństwie autorstwa K. Pilarczyk-Parchanowicz i O. Węglerskiej (2020)

Zmienna	CSO (n=31)	NCSO (n=29)	NO (n=33)	Ogółem (n=93)
Mężczyźni, którzy <u>doświadczyli</u> przemocy emocjonalnej w dzieciństwie	26	20	20	66
Mężczyźni, którzy <u>nie doświadczyli</u> przemocy emocjonalnej w dzieciństwie	5	9	13	27

Zródło: Opracowanie własne.

Następnie w celu weryfikacji hipotezy 2.3. zastosowano test t Studenta, by sprawdzić, czy poziom zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób był różny w grupie mężczyzn, którzy doświadczyli przemocy emocjonalnej w okresie dzieciństwa i w grupie mężczyzn, którzy takiego doświadczenia nie posiadali. Wykonane obliczenia nie wykazały znaczących różnic w tym zakresie. Wyniki przedstawiają tabele 43 – 44.

Tabela 43 Różnice w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób w grupach mężczyzn, którzy doświadczyli i nie doświadczyli przemocy emocjonalnej w dzieciństwie

Zmienna	Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy emocjonalnej (n=66)		Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie nie doświadczyli przemocy emocjonalnej (n=27)		t	df	p	Wielkość efektu d	Charakter różnic
	M	SD	M	SD					
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	25,03	5,53	24,00	5,92	-,80	1	,427	-,182	Brak
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	35,50	6,50	36,78	6,78	-,85	1	,397	,194	Brak
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób	34,89	6,74	36,54	6,11	1,08	1	,283	,250	Brak

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 44 Różnice w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób w grupie sprawców przestępstw seksualnych wobec dzieci (CSO), którzy doświadczyli i nie doświadczyli przemocy emocjonalnej w dzieciństwie

Zmienna	Grupa CSO, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy emocjonalnej (n=26)		Grupa CSO, którzy w dzieciństwie nie doświadczyli przemocy emocjonalnej (n=5)		t	df	p	Wielkość efektu d	Charakter różnic
	M	SD	M	SD					
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	25,08	5,05	22,20	6,72	1,11	1	,277	,541	Brak
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	36,50	8,05	35,40	9,40	,27	1	,787	,133	Brak
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób	36,38	6,55	35,80	9,42	,17	1	,866	,083	Brak

Źródło: Opracowanie własne.

Uzyskane wyniki nie wskazują na to, by doświadczenie przemocy emocjonalnej w okresie dzieciństwa w istotny statystycznie sposób różnicowało samoopisowy poziom zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób w grupie badanych mężczyzn.

Mając na uwadze jednak fakt, iż doświadczenie przemocy emocjonalnej może mieć bardzo zróżnicowaną formę oraz charakter postanowiono zbadać, czy istnieje zależność pomiędzy takimi aspektami przemocy emocjonalnej, jak jej wielopostaciowość, wiek doświadczenia oraz poziom stresu, a funkcjonowaniem badanych mężczyzn w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób. W związku z tym, iż oba typy danych mają charakter ilościowy w celu sprawdzenia, czy istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci, a wiekiem ich ofiar dokonano obliczeń za pomocą analizy regresji liniowej. Wyniki przedstawiają tabele 45 - 50.

Tabela 45 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy wielopostaciowością doświadczonej przemocy emocjonalnej a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn ($n=62$)

Zmienna	Wielopostaciowość doświadczonej przemocy emocjonalnej w dzieciństwie				
	F (1,61)	R ²	β	t	p
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	7,017	,105	-,324	-2,649	,010
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	,016	,000	-,016	-,127	,899
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	,106	,002	-,042	-,326	,745

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone obliczenia wykazały istotny statycznie model liniowy zależności pomiędzy wielopostaciowością doświadczonej przemocy emocjonalnej w dzieciństwie w grupie badanych mężczyzn, a zdolnością do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie. Wyniki wskazują, iż wielopostaciowość doświadczonej przemocy emocjonalnej w okresie dzieciństwa wyjaśnia 10,5% zmiennej zależnej i jest to zależność odwrotna o niskiej sile ($\beta = -0,324$). Przeprowadzone obliczenia nie wykazały, by istniała jakakolwiek istotna

statystycznie zależność pomiędzy wielopostaciowością doświadczonej przemocy emocjonalnej w dzieciństwie, a funkcjonowaniem badanych mężczyzn w zakresie zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób.

Tabela 46 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy wielopostaciowością doświadczonej przemocy emocjonalnej a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci ($n=24$)

Zmienna	Wielopostaciowość doświadczonej przemocy emocjonalnej w dzieciństwie				
	F (1,23)	R ²	β	t	p
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	,369	,016	-126	-,608	,369
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	,328	,014	,119	,573	,572
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	,318	,014	,117	,564	,579

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone obliczenia nie wykazały, by istniała jakakolwiek istotna statystycznie zależność pomiędzy wielopostaciowością doświadczonej przemocy emocjonalnej w dzieciństwie, a funkcjonowaniem badanych sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób.

Tabela 47 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy wiekiem doświadczenia przemocy emocjonalnej a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn ($n=61$)

Zmienna	Wiek doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie				
	F (1,60)	R ²	β	t	p
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	5,116	,080	,282	2,262	,027
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	1,288	,021	,146	1,135	,261
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	,129	,002	,047	,359	,721

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone obliczenia wykazały istotny statycznie model liniowy zależności pomiędzy wiekiem doświadczonej przemocy emocjonalnej w dzieciństwie w grupie badanych mężczyzn, a zdolnością do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie. Wyniki wskazują, iż wiek doświadczonej przemocy emocjonalnej w okresie dzieciństwa wyjaśnia 8% zmiennej zależnej i jest to zależność o niskiej sile ($\beta = 0,282$). Przeprowadzone obliczenia nie wykazały, by istniała jakakolwiek istotna statystycznie zależność pomiędzy wiekiem doświadczonej przemocy emocjonalnej w dzieciństwie, a funkcjonowaniem badanych mężczyzn w zakresie zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób.

Tabela 48 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy wiekiem doświadczenia przemocy emocjonalnej a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci (n=23)

Zmienna	Wiek doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie				
	F (1,22)	R ²	B	t	p
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	1,546	,066	,256	1,244	,227
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	3,516	,138	,371	1,875	,074
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	1,829	,077	,277	1,352	,190

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone obliczenia nie wykazały, by istniała jakakolwiek istotna statystycznie zależność pomiędzy wiekiem doświadczonej przemocy emocjonalnej w dzieciństwie, a funkcjonowaniem badanych sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób.

Tabela 49 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem stresu w trakcie doświadczenia przemocy emocjonalnej a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn (n=65)

Zmienna	Poziom stresu w trakcie doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie				
	F (1,64)	R ²	β	t	p
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	,773	,012	-,110	-,879	,383
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	5,739	,083	,289	2,396	,020
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	7,349	,104	,323	2,711	,009

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone obliczenia wykazały istotny statycznie model liniowy zależności pomiędzy deklarowanym poziomem stresu w czasie doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie a zdolnością do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób w grupie badanych mężczyzn. Wyniki wskazują, iż poziom stresu w czasie doświadczenia przemocy emocjonalnej w okresie dzieciństwa wyjaśnia 8,3% zmiennej zależnej i jest to zależność o niskiej sile ($\beta = 0,289$). Wykazano również istotny statycznie model liniowy zależności pomiędzy deklarowanym poziomem stresu w czasie doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie a motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób w grupie badanych mężczyzn. Wyniki wskazują, iż poziom stresu w czasie doświadczenia przemocy emocjonalnej w okresie dzieciństwa wyjaśnia 10,4% zmiennej zależnej i jest to zależność o umiarkowanej sile ($\beta = 0,323$). Przeprowadzone obliczenia nie wykazały, by istniała jakkolwiek istotna statystycznie zależność pomiędzy poziomem stresu w czasie doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie a zdolnością do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie w grupie badanych mężczyzn.

Tabela 50 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem stresu w trakcie doświadczenia przemocy emocjonalnej a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci ($n=23$)

Zmienna	Poziom stresu w trakcie doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie				
	F (1,22)	R ²	β	t	p
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	,030	,001	-,037	-,174	,863
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	3,376	,151	,389	1,978	,061
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	7,496	,254	,504	2,738	,012

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone obliczenia wykazały istotny statycznie model liniowy zależności pomiędzy deklarowanym poziomem stresu w czasie doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie a motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób w grupie sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci. Uzyskana zależność pomiędzy poziomem stresu w trakcie doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie

wyjaśniała 25,4% zmiennej zależnej i jest to zależność o umiarkowanej sile ($\beta = 0,504$). Przeprowadzone obliczenia nie wykazały, by istniała jakakolwiek istotna statystycznie zależność pomiędzy poziomem stresu w czasie doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie a zdolnością do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób w grupie sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci.

H.2.4. Zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób wiąże się ze stylem przywiązania sprawcy.

Styl przywiązania mierzono samoopisową wersją Zrewidowanej Skali Doświadczeń w Bliskich Związkach (DBZ-RS) w adaptacji K. Lubiewskiej i in. (2016), która wyodrębnia jego dwa aspekty przejawiające się w funkcjonowaniu osoby – poziom niepokoju i poziom unikania w bliskich relacjach. W pierwszym kroku analiz dokonano porównań pomiędzy 3 badanymi grupami mężczyzn w zakresie poziomu unikania i niepokoju w bliskich relacjach. W celu weryfikacji hipotezy użyto testu H Kruskala-Wallisa. Wyniki prezentuje tabela 51.

Tabela 51 Międzygrupowe różnice w zakresie poziomu unikania i niepokoju w bliskich relacjach mierzone za pomocą skali doświadczeń w bliskich związkach (DBZ-RS) w adaptacji K. Lubiewskiej i in. (2016)

Zmienna	CSO (n=30)		NCSO (n=29)		NO (n=33)		Statystyka testu różnic			Charakter różnic
	M	SD	M	SD	M	SD	H	Df	p	
Poziom niepokoju	31,65	9,31	35,27	8,76	29,67	10,2	5,713	2	0,057	brak
Poziom unikania	19,56	9,61	19,48	8,32	22,58	7,86	4,276	2	0,118	brak

Źródło: Opracowanie własne.

Kolejnym krokiem było sprawdzenie za pomocą analizy regresji liniowej czy istnieje zależność pomiędzy poziomem niepokoju i unikania a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych. Tabele 52 - 53 prezentują wyniki uzyskane w grupie obejmującej wszystkich badanych mężczyzn, a tabele 54 - 55 prezentują wyniki uzyskane wyłącznie w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci (CSO).

Tabela 52 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem niepokoju w bliskich relacjach a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn (n=93)

Zmienna	Poziom niepokoju					
	F (1,92)	R ²	β	b ₁	t	p
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	17,48	0,151	-0,400	-,232	-4,18	<0,001
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	0,001	-,011	0,004	0,002	0,04	0,972
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	1,51	0,006	0,128	0,088	1,231	0,222

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 53 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem unikania w bliskich relacjach a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn (n=93)

Zmienna	Poziom unikania					
	F (1,92)	R ²	β	b ₁	t	p
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	1,61	0,007	-,131	-,085	-1,27	0,207
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	30,69	0,242	-0,500	-0,39	-5,54	<0,001
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	17,675	0,153	-,403	-,309	-4,204	<0,001

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone obliczenia wykazały istnienie trzech istotnych modeli liniowych pomiędzy badanymi zmiennymi w grupie wszystkich badanych mężczyzn (CSO, NCOS, NO, n = 93). Pierwszy z istotnych modeli odnosił się do zależności pomiędzy zdolnością do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie a poziomem niepokoju w bliskich relacjach. Wyniki wskazują, iż poziom niepokoju u badanych wyjaśnia 15,1% zmiennej zależnej, jest to zależność umiarkowanie silna i odwrotna ($\beta = -0,4$). Drugi z istotnych modeli odnosił się do zależności pomiędzy zdolnością do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób a poziomem unikania w bliskich relacjach. Wyniki wskazują, iż poziom niepokoju u badanych wyjaśnia 24,2% zmiennej zależnej, jest to zależność silna i odwrotna ($\beta = -0,5$). Trzeci z

istotnych modeli odnosił się do zależności pomiędzy motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób a poziomem unikania w bliskich relacjach. Wyniki wskazują, iż poziom niepokoju u badanych wyjaśnia 15,3% zmiennej zależnej, jest to zależności umiarkowanie silna i odwrotna ($\beta = -0,403$).

Tabela 54 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem niepokoju w bliskich relacjach a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci (CSO, n = 31)

Zmienna	Poziom niepokoju					
	F (1,30)	R ²	β	b ₁	t	p
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	0,31	-0,02	-0,103	-0,058	-0,559	0,058
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	0,048	-0,033	0,041	0,036	0,220	0,827
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	0,519	-0,016	0,133	0,101	0,721	0,477

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 55 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem unikania w bliskich relacjach a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci (CSO, n = 31)

Zmienna	Poziom unikania					
	F (1,30)	R ²	β	b ₁	t	p
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	0,175	-,027	0,076	0,042	0,419	0,678
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	14,094	0,297	-0,565	-0,488	-3,754	<0,001
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	12,099	0,264	-0,536	-0,39	-3,478	0,002

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone obliczenia wykazały istnienie dwóch istotnych modeli liniowych pomiędzy badanymi zmiennymi w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci (CSO, n = 31). Pierwszy z istotnych modeli odnosił się do zależności pomiędzy zdolnością do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób a poziomem unikania w bliskich relacjach. Wyniki wskazują, iż poziom unikania u badanych wyjaśnia 29,7% zmiennej zależnej, jest to zależność silna i odwrotna ($\beta = -0,565$). Drugi z istotnych modeli odnosił się do zależności pomiędzy motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób a poziomem unikania w bliskich relacjach. Wyniki wskazują, iż poziom niepokoju u badanych wyjaśnia 26,4% zmiennej zależnej, jest to zależność silna i odwrotna ($\beta = -0,536$).

H.2.5 Zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób wiąże się ze złością u sprawcy.

Ogólną dyspozycję do reagowania stanem złości (rozumianą jako cecha) mierzono samoopisowym kwestionariuszem STAXI autorstwa Spielberga (1999) w adaptacji Bąka (2016). W pierwszym kroku analiz dokonano porównań pomiędzy 3 badanymi grupami mężczyzn w zakresie aspektów złości jako cechy. W celu weryfikacji hipotezy użyto testu H Kruskala-Wallisa. Wyniki prezentuje tabela 56.

Tabela 56 Międzygrupowe różnice w złości mierzone za pomocą kwestionariusza STAXI (Spielberg, 1999; polska adaptacja: Bąk, 2016)

Zmienna	CSO (n=33)		NCSO (n=30)		NO (n=33)		Statystyka testu różnic H	df	p	Charakter różnic
	M	SD	M	SD	M	SD				
Ogólna dyspozycja do reagowania stanem złości (T-Ang)	20,76	7,15	22,5	6,22	23,9	6,61	4,812	2	0,090	Brak
Złość jako cecha temperamentu (T-Ang/T)	7,82	3,39	9,07	3,29	8,94	3,22	4,471	2	0,107	Brak
Sklonność do sytuacyjnego reagowania złością (T-Ang/R)	9,70	3,35	9,27	2,48	11,3	2,93	7,533	2	0,023	NCSO < NO

Źródło: opracowanie własne.

Uzyskane wyniki wykazały, iż we wszystkich czynnikach odnoszących się do złości jako stałej cechy funkcjonowania, to mężczyźni przebywający na wolności otrzymywali średnio najwyższe wyniki. W zakresie Ogólnej dyspozycji do reagowania stanem złości oraz wchodzącego w jej skład czynnika odnoszącego się do złości jako cechy temperamentu nie wykazano istotnych statycznie różnic pomiędzy grupami. Jedynie w zakresie czynnika odnoszącego się do Skłonności do sytuacyjnego reagowania złością w odpowiedzi na krytykę i/lub dewaluację ze strony innych osób, otrzymano wynik wskazujący na istotnie wyższe wyniki uzyskiwane w tym zakresie przez mężczyzn przebywających na wolności w porównaniu do mężczyzn skazanych za przestępstwa o charakterze nieseksualnym.

Kolejnym krokiem było sprawdzenie za pomocą analizy regresji liniowej czy istnieje zależność pomiędzy złością jako cechą a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych. Tabele 57 - 59 prezentują wyniki uzyskane w grupie obejmującej wszystkich badanych mężczyzn, a tabele 60 – 62 prezentują wyniki uzyskane wyłącznie w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci (CSO).

Tabela 57 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy ogólną dyspozycją do reagowania stanem złości (T-Ang) a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn (n=96)

Zmienna	Ogólna dyspozycja do reagowania stanem złości (T-Ang)					
	F (1,95)	R ²	β	b ₁	t	p
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	17,311	0,147	-0,394	-,327	-4,161	<0,001
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	0,927	-0,001	-0,099	-0,098	-0,963	0,338
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	0,066	-0,010	-0,027	-0,026	-0,256	0,799

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 58 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy złością jako cechą temperamentu (T-Ang/T) a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn (n=95)

Zmienna	Złość jako cecha temperamentu (T-Ang/T)					
	F (1,94)	R ²	β	b ₁	t	p
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	14,910	0,128	-0,370	-,625	-3,861	<0,001
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	1,576	0,006	-0,128	-0,260	-1,256	0,212
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	0,195	-0,009	-0,046	-0,090	-0,441	0,660

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 59 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy skłonnością do sytuacyjnego reagowania złością (T-Ang/R) a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie wszystkich badanych mężczyzn (n=95)

Zmienna	Skłonność do sytuacyjnego reagowania złością (T-Ang/R)					
	F (1,94)	R ²	β	b ₁	t	p
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	8,309	0,071	-0,285	-0,522	-2,883	0,005
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	0,001	-0,011	-0,004	-0,009	-0,038	0,970
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	0,062	-0,010	0,026	0,055	0,250	0,803

Źródło: Opracowanie własne.

Przeprowadzone obliczenia wykazały istnienie dwóch istotnych modeli liniowych pomiędzy badanymi zmiennymi w grupie wszystkich badanych mężczyzn (CSO, NCSO, NO, n = 95/96). Pierwszy z istotnych modeli odnosił się do zależności pomiędzy zdolnością do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie a ogólną dyspozycją do reagowania stanem złością (T-Ang). Wyniki wskazują, iż ogólna dyspozycja do reagowania złością u badanych wyjaśnia 14,7% zmiennej zależnej, jest to zależność umiarkowanie silna i odwrotna ($\beta = -0,394$). Drugi z istotnych modeli odnosił się do zależności pomiędzy zdolnością do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie a złością jako cechą temperamentu. Wyniki wskazują, iż złość jako cecha temperamentu u badanych wyjaśnia 12,8 % zmiennej zależnej, jest to zależność umiarkowanie silna i odwrotna ($\beta = -0,370$).

Tabela 60 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy ogólną dyspozycją do reagowania stanem złości (T-Ang) a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci ($n = 33$)

Zmienna	Ogólna dyspozycja do reagowania stanem złości (T-Ang)					
	F (1,32)	R ²	β	b ₁	t	p
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	5,282	0,118	-,382	-,278	-2,298	0,028
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	0,169	-0,027	-0,074	-0,084	-0,411	0,684
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	0,621	-0,012	0,140	0,136	0,788	0,437

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 61 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy złością jako cechą temperamentu (T-Ang/T) a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci ($n = 33$)

Zmienna	Złość jako cecha temperamentu (T-Ang/T)					
	F (1,32)	R ²	β	b ₁	t	p
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	7,926	0,178	-0,451	-0,695	-2,815	0,008
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	0,501	-0,016	-0,126	-0,306	-0,708	0,484
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	0,168	-0,027	0,073	0,150	0,410	0,685

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 62 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy skłonnością do sytuacyjnego reagowania złością (T-Ang/R) a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci (n = 32)

Zmienna	Skłonność do sytuacyjnego reagowania złością (T-Ang/R)					
	F (1,31)	R ²	β	b ₁	t	P
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	1,906	0,028	-0,241	-0,375	-1,381	0,177
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	0,207	-0,025	0,082	0,200	0,455	0,652
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	1,359	0,11	0,205	0,423	1,166	0,253

Źródło: Opracowanie własne.

Przeprowadzone obliczenia wykazały istnienie dwóch istotnych modeli liniowych pomiędzy badanymi zmiennymi w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci (CSO, n = 33/32). Pierwszy z istotnych modeli odnosił się do zależności pomiędzy zdolnością do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie a ogólną dyspozycją do reagowania stanem złością (T-Ang). Wyniki wskazują, iż ogólna dyspozycja do reagowania złością u badanych wyjaśnia 11,8% zmiennej zależnej, jest to zależność umiarkowanie silna i odwrotna ($\beta = -0,382$). Drugi z istotnych modeli odnosił się do zależności pomiędzy zdolnością do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie a złością jako cechą temperamentu. Wyniki wskazują, iż złość jako cecha temperamentu u badanych wyjaśnia 17,8 % zmiennej zależnej, jest to zależność umiarkowanie silna i odwrotna ($\beta = -0,451$).

5.2.3. Weryfikacja hipotez odnoszących się do Problemu 3.

Problem 3: Czy zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dzieci jest związana z cechami dokonanego czynu wykorzystania seksualnego dziecka.

H.3.1. Istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, a płcią ofiar.

Wskaźniki motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pochodzą z kwestionariusza samoopisowego MentS. Natomiast zmienne dotyczące płci ofiar pochodzą z ankiety przeznaczonej do analizy akt penitencjarnych i w odniesieniu jedynie do ofiar w wieku poniżej 15 r.ż. W związku z tym, iż w wypadku zmiennej dotyczącej poziomu motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób na podstawie testu Shapiro – Wilka otrzymano wynik potwierdzający rozkład zbliżony do normalnego, w celu weryfikacji hipotezy do porównań międzygrupowych przeprowadzono jednoczynnikową analizę wariancji w planie dla grup niezależnych (ANOVA) wraz z testami post hoc Bonferroni. Wyniki przeprowadzonych analiz przedstawia tabela 63.

Tabela 63 Różnice w zakresie mentalizacji aspektu emocjonalnego u mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne przeciwko dzieciom na podstawie kwestionariusza MentS w zależności od płci ich ofiar

Zmienna	Dz (n=21)		Ch (n=8)		Dz i Ch (n=4)		F	df	p	Charakter różnic
	M	SD	M	SD	M	SD				
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	24,45	4,52	27,13	5,21	20,5	6,45	2,361	2/30	0,112	brak
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	36,19	9,2	37,75	5,20	31,25	7,27	0,849	2/30	0,438	brak
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób	35,19	7,65	38,13	6,47	36,00	6,92	0,505	2/30	0,609	brak

Źródło: Opracowanie własne.

Przeprowadzona analiza nie wykazała różnic w zakresie zdolności i motywacji mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne przeciwko dzieciom na podstawie kwestionariusza MentS w zależności od płci ich ofiar.

H.3.2. Istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, a liczbą ofiar.

Zmienne dotyczące liczby ofiar pochodzą z ankiety przeznaczonej do analizy akt penitencjarnych i w odniesieniu jedynie do ofiar w wieku poniżej 15 r.ż. W związku z tym, iż oba typy danych mają charakter ilościowy w celu sprawdzenia, czy istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci, a liczbą ich ofiar dokonano obliczeń za pomocą analizy regresji liniowej. Wyniki przedstawia tabela 64.

Tabela 64 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy liczbą ofiar a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci

Zmienna	Liczba ofiar (n = 32)					
	F (1,31)	R ²	β	b ₁	t	p
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	0,747	-0,008	0,153	0,101	0,864	0,394
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	0,500	-0,016	0,126	0,053	0,707	0,485
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	0,781	-0,007	0,157	0,078	0,884	0,384

Źródło: Opracowanie własne.

Przeprowadzone wyniki badań wykazały brak zależności liniowej pomiędzy liczbą ofiar, a zdolnością i motywacją do mentalizacji u siebie i u innych osób u sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci.

H.3.3. Istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób, a wiekiem ofiar.

Zmienne dotyczące wieku ofiar pochodzą z ankiety przeznaczonej do analizy akt penitencjarnych i w odniesieniu jedynie do ofiar w wieku poniżej 15 r.ż. W przypadku, gdy z danych pozyskanych z akt wynikało, iż badany popełnił przestępstwo z art. 200 kk. w odniesieniu do więcej niż jednego dziecka, pod uwagę w analizach brano jedynie wiek najmłodszej z ofiar. W związku z tym, iż oba typy danych mają charakter ilościowy w celu sprawdzenia, czy istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci, a wiekiem ich ofiar dokonano obliczeń za pomocą analizy regresji liniowej. Wyniki przedstawia tabela 65.

Tabela 65 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy wiekiem ofiar a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci

Zmienna	Wiek ofiar (n = 32)					
	F (1,31)	R ²	β	b ₁	t	p
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	,0661	-0,011	0,147	0,096	0,813	0,422
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	0,323	-0,022	-0,103	-0,043	-0,568	0,574
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	0,621	-0,012	-0,142	-0,070	-0,788	0,473

Źródło: Opracowanie własne.

Przeprowadzone wyniki badań wykazały brak zależności liniowej pomiędzy wiekiem ofiar, a zdolnością i motywacją do mentalizacji u siebie i u innych osób u sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci.

H.3.4. Istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, a rodzajem relacji między sprawcą a ofiarą.

Zmienne dotyczące rodzaju relacji między ofiarą, a sprawcą pochodzą z ankiety przeznaczonej do analizy akt penitencjarnych i w odniesieniu jedynie do ofiar w wieku poniżej 15 r.ż. Ze względu na niską liczebność grupy, postanowiono zredukować ten aspekt do dwóch zmiennych określających, czy sprawca był osobą znaną dziecku (ojcem, ojczymem, osobą z rodziny, znajomym), czy też osobą obcą. W przypadku, gdy sprawca miał więcej niż jedną ofiarę o wartości zmiennej decydowała najbliższa relacja. W związku z tym, iż w wypadku zmiennej dotyczącej poziomu motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób na podstawie testu Shapiro – Wilka otrzymano wynik potwierdzający rozkład zbliżony do normalnego, w celu weryfikacji hipotezy do porównań międzygrupowych przeprowadzono jednoczynnikową analizę wariancji w planie dla grup niezależnych (ANOVA). Wyniki przeprowadzonych analiz przedstawia tabela 66.

Tabela 66 Różnice w zakresie mentalizacji aspektu emocjonalnego u mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne przeciwko dzieciom na podstawie kwestionariusza MentS w zależności od tego, czy byli dla ofiary osobą znaną, czy obcą

Zmienna	Znany (n=24)		Obcy (n=9)		F	df	p	Wielkość efektu η^2	Charakter różnic
	M	SD	M	SD					
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	25,00	5,31	23,67	5,14	0,419	1/30	0,522	0,013	brak
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	38,21	6,09	30,00	10,37	7,98	1/30	0,008	0,205	Z > O
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób	38,00	5,06	30,67	8,60	9,25	1/30	0,005	0,230	Z > O

Źródło: Opracowanie własne.

Przeprowadzona analiza wykazała różnice w zakresie dwóch czynników: do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób oraz motywacji do mentalizacji. W obu przypadkach, mężczyźni, którzy zostali skazani za przestępstwa seksualne wobec dzieci uzyskiwali średnio wyższe wyniki, niż mężczyźni skazani za czyny dokonane wobec dzieci wyłącznie im obcych.

H.3.5. Istnieje związek pomiędzy zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie, a krotnością czynu.

Zmienne dotyczące krotności czynu pochodzą z ankiety przeznaczonej do analizy akt penitencjarnych i analizowane są w odniesieniu jedynie do ofiar w wieku poniżej 15 r.ż. W związku z tym, iż w wypadku zmiennej dotyczącej poziomu motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób na podstawie testu Shapiro – Wilka otrzymano wynik potwierdzający rozkład zbliżony do normalnego, w celu weryfikacji hipotezy do porównań międzygrupowych przeprowadzono jednoczynnikową analizę wariancji w planie dla grup niezależnych (ANOVA). Wyniki przeprowadzonych analiz przedstawia tabela 67.

Tabela 67 Różnice w zakresie mentalizacji aspektu emocjonalnego u mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne przeciwko dzieciom na podstawie kwestionariusza MentS w zależności od krotności popełnionego czynu

Zmienna	Jednokrotny (n=9)		Kilkukrotny 1-5 (n=5)		Wielokrotny 5-10 (n=9)		Ciągły (n=10)		F	df	p	Charakter różnic
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD				
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	22,78	5,65	27,00	3,16	25,00	6,56	24,80	4,24	0,721	3/29	0,548	brak
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	34,00	11,63	34,80	6,76	37,11	8,27	35,97	8,2	0,330	3/29	0,804	brak
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób	33,00	9,29	35,20	5,97	39,78	5,26	35,70	6,92	1,57	3/29	0,219	brak

Źródło: Opracowanie własne.

Przeprowadzona analiza nie wykazała różnic w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób w zależności od krotności popełnianego czynu w grupie sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci.

H.3.6. Istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, a zaplanowaniem czynu.

Zmienne dotyczące stopnia zaplanowania czynu przez sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci pochodzą z ankiety przeznaczonej do analizy akt penitencjarnych i analizowane są w odniesieniu jedynie do ofiar w wieku poniżej 15 r.ż. W przypadku, gdy sprawca miał więcej niż jedną ofiarę o wartości zmiennej decydowało to, czy w ramach wykorzystania, którejkolwiek z nich zaplanował czyn. W związku z tym, iż w wypadku zmiennej dotyczącej poziomu motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób na podstawie testu Shapiro – Wilka otrzymano wynik potwierdzający rozkład zbliżony do normalnego, w celu weryfikacji hipotezy do porównań międzygrupowych przeprowadzono jednoczynnikową analizę wariancji w planie dla grup niezależnych (ANOVA). Wyniki przeprowadzonych analiz przedstawia tabela 68.

Tabela 68 Różnice w zakresie mentalizacji aspektu emocjonalnego u mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne przeciwko dzieciom na podstawie kwestionariusza MentS w zależności od stopnia zaplanowania czynu

Zmienna	Niezaplanowany (n=11)		Zaplanowany (n=22)		F	df	p	Wielkość efektu η^2	Charakter różnic
	M	SD	M	SD					
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	23,18	5,91	25,36	4,81	1,293	1/31	0,264	0,040	brak
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	34,00	10,67	36,95	6,74	0,949	1/31	0,337	0,030	brak
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób	32,64	8,04	37,68	6,92	4,302	1/31	0,046	0,122	NZ < Z

Źródło: Opracowanie własne.

Przeprowadzona analiza wykazała różnice w zakresie motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób. Grupa mężczyzn, którzy dokonali czynu o charakterze niezaplanowanym cechowała się średnio niższym poziomem motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób niż grupa mężczyzn, którzy dokonali czynu o charakterze zaplanowanym.

H.3.7. Istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, a poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu.

Zmienne dotyczące poziomu przemocy seksualnej czynu pochodzą z ankiety przeznaczanej do analizy akt penitencjarnych. W przypadku, gdy z danych pozyskanych z akt wynikało, iż badany popełnił przestępstwo z art. 200 kk. w odniesieniu do więcej niż jednego dziecka, pod uwagę w analizach brano jedynie czyn o najwyższym poziomie przemocy seksualnej. W związku z tym, iż oba typy danych mają charakter ilościowy w celu sprawdzenia, czy istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci, a poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu dokonano obliczeń za pomocą analizy regresji liniowej. Wyniki przedstawia tabela 69.

Tabela 69 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem przemocy seksualnej czynu a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci

Zmienna	Poziom przemoc seksualnej czynu (n = 32)					
	F (1,31)	R ²	β	b ₁	t	p
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	1,42	0,013	-0,209	-0,125	-1,192	0,242
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	5,489	0,123	0,388	0,148	2,343	0,026
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	0,220	-0,025	0,084	0,038	0,469	0,643

Źródło: Opracowanie własne.

Przeprowadzone obliczenia wykazały wystąpienie istotnego statycznie modelu liniowego dla zależności pomiędzy poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu a zdolnością do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób. Wyniki wskazują, iż ogólna zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób wyjaśnia 12,3% zmiennej zależnej, jest to zależność umiarkowanie silna ($\beta = 0,388$).

H.3.8. Istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu.

Zmienne dotyczące poziomu przemocy emocjonalnej czynu pochodzą z ankiety przeznaczonej do analizy akt penitencjarnych. W przypadku, gdy z danych pozyskanych z akt wynikało, iż badany popełnił przestępstwo z art. 200 kk. w odniesieniu do więcej niż jednego dziecka, pod uwagę w analizach brano jedynie czyn o najwyższym stopniu przemocy emocjonalnej. W związku z tym, iż oba typy danych mają charakter ilościowy w celu sprawdzenia, czy istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci, a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu dokonano obliczeń za pomocą analizy regresji liniowej. Wyniki przedstawia tabela 70.

Tabela 70 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem przemocy emocjonalnej czynu a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci

Zmienna	Poziom przemocy emocjonalnej (n = 30)					
	F (1,29)	R ²	β	b ₁	t	p
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	2,930	0,060	-0,303	-,131	-1,712	0,098
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	2,473	0,047	-0,280	-0,079	-1,572	0,127
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	5,28	0,125	-0,393	-0,130	-2,299	0,029

Źródło: Opracowanie własne.

Przeprowadzone obliczenia wykazały występowanie istotnego statycznie modelu liniowego dla zależności pomiędzy poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu a motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób. Wyniki wskazują, iż ogólny poziom motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób wyjaśnia 12,5% zmiennej zależnej, jest to zależność umiarkowanie silna i odwrotna ($\beta = 0,393$).

H.3.9. Istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu.

Zmienne dotyczące poziomu przemocy fizycznej popełnionego czynu pochodzą z ankiety przeznaczonej do analizy akt penitencjarnych. W przypadku, gdy z danych pozyskanych z akt wynikało, iż badany popełnił przestępstwo z art. 200 kk. w odniesieniu do więcej niż jednego dziecka, pod uwagę w analizach brano jedynie czyn o najwyższym stopniu przemocy fizycznej. W związku z tym, iż oba typy danych mają charakter ilościowy w celu sprawdzenia, czy istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci, a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu dokonano obliczeń za pomocą analizy regresji liniowej. Wyniki przedstawia tabela 71.

Tabela 71 Analiza regresji liniowej dla zależności pomiędzy poziomem przemocy fizycznej czynu a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych w grupie mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne wobec dzieci

Zmienna	Poziom przemocy fizycznej (n = 32)					
	F (1,31)	R ²	β	b ₁	t	p
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	0,094	-0,029	-0,055	-0,024	-,0306	0,762
Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	0,394	-0,019	-0,112	-0,031	-0,628	0,535
Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób	3,352	0,068	-0,312	-0,102	-1,831	0,077

Źródło: Opracowanie własne.

Przeprowadzone wyniki badań wykazały brak zależności liniowej pomiędzy poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu przez sprawcę przemocy seksualnej wobec dzieci, a zdolnością i motywacją do mentalizacji u siebie i u innych osób.

5.2.4. Weryfikacja hipotez odnoszących się do Problemu 4

Problem 4: Czy zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób pełnią rolę mediatora pomiędzy czynnikami z zakresu niszy ekologicznej dalszej a charakterystyką dokonanego przez sprawcę czynu wykorzystania seksualnego dzieci?

Analizy statystyczne odnoszące się do sprawdzenia hipotez wynikających z powyższego problemu badawczego przeprowadzono w programie SPSS z użyciem makra PROCESS Hayes'a (2013) stosując zawarty w nim model 4 przeznaczony do przeprowadzania testów mediacji. W związku z tym, iż badana próba jest niewielka do oceny istotności efektu wykorzystano również zalecaną przez Hayes'a (2013) metodę *bootstrappingu* 5000 próbek ze skorygowanym przedziałem ufności (95% CI), odporną na niespełnianie założenia o normalności rozkładu (Hayes, 2018, Hayes, Preacher, 2014). Ze względu na fakt, iż analizę mediacji można przeprowadzić dla zmiennych o charakterze ilościowym, w tym kroku analizy pod uwagę brano następujący zakres zmiennych zaprezentowany w tabeli 72.

Tabela 72 *Zmienne brane pod uwagę w ramach analiz hipotez wyodrębnionych na podstawie problemu 4.*

Zmienne niezależne →	Zmienne pośredniczące →	Zmienne zależne
1. Wielopostaciowość doświadczonej przemocy seksualnej w dzieciństwie	1. Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	1. Poziom przemocy seksualnej czynu
2. Wiek doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie	2. Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	2. Poziom przemocy emocjonalnej czynu
3. Poziom stresu w trakcie doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie	3. Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób	3. Poziom przemocy fizycznej czynu
4. Poziom doświadczonej przemocy seksualnej w dzieciństwie		
5. Wielopostaciowość doświadczonej przemocy emocjonalnej w dzieciństwie		
6. Wiek doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie		
7. Poziom stresu w trakcie doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie		
8. Wielopostaciowość doświadczonej przemocy fizycznej w dzieciństwie		
9. Wiek doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie		
10. Poziom stresu w trakcie doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie		
11. Styl przywiązania – poziom unikania		
12. Styl przywiązania – poziom niepokoju		
13. Ogólna dyspozycja do reagowania stanem złości		
14. Złość jako cecha temperamentalna		
15. Skłonność do sytuacyjnego reagowania złością		

Źródło: Opracowanie własne.

Przeprowadzono obliczenia dla każdego zestawu zmiennych powstających z powyższej listy, co oznacza, iż sprawdzonych zostało 135 modeli (15 zmiennych niezależnych x 3 zmienne pośredniczące x 3 zmienne zależne). W celu zachowania przejrzystości prezentacji wyników postanowiono wyniki wszystkich obliczeń zawrzeć w załączniku 7, a w ramach omawiania hipotez wynikających z problemu badawczego nr 4 zawrzeć szczegółowy opis wyników badań jedynie dla 3 modeli, które, przy założonym przedziale ufności na poziomie 95%, okazały się istotne statystycznie

H.4.1. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy seksualnej w dzieciństwie, a poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu.

Przeprowadzone analizy statystyczne nie wykazały, by zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełniły rolę mediatora pomiędzy doświadczeniem przemocy seksualnej w dzieciństwie a poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu. Wyniki przeprowadzonych analiz znajdują się w załączniku nr 7.

H.4.2. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy seksualnej w dzieciństwie, a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu.

Przeprowadzone analizy statystyczne nie wykazały, by zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełniły rolę mediatora pomiędzy doświadczeniem przemocy seksualnej w dzieciństwie a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu. Wyniki przeprowadzonych analiz znajdują się w załączniku nr 7.

H4.3. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy seksualnej w dzieciństwie, a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu.

Przeprowadzone analizy statystyczne nie wykazały, by zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełniły rolę mediatora pomiędzy doświadczeniem przemocy seksualnej w dzieciństwie a poziomem przemocy

fizycznej popełnionego czynu. Wyniki przeprowadzonych analiz znajdują się w załączniku nr 7.

H.4.4. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy emocjonalnej w dzieciństwie, a poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu.

Przeprowadzone analizy statystyczne nie wykazały, by zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełniły rolę mediatora pomiędzy doświadczeniem przemocy emocjonalnej w dzieciństwie a poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu. Wyniki przeprowadzonych analiz znajdują się w załączniku nr 7.

H.4.5. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy emocjonalnej w dzieciństwie, a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu.

Przeprowadzone analizy statystyczne nie wykazały, by zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełniły rolę mediatora pomiędzy doświadczeniem przemocy emocjonalnej w dzieciństwie a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu. Wyniki przeprowadzonych analiz znajdują się w załączniku nr 7.

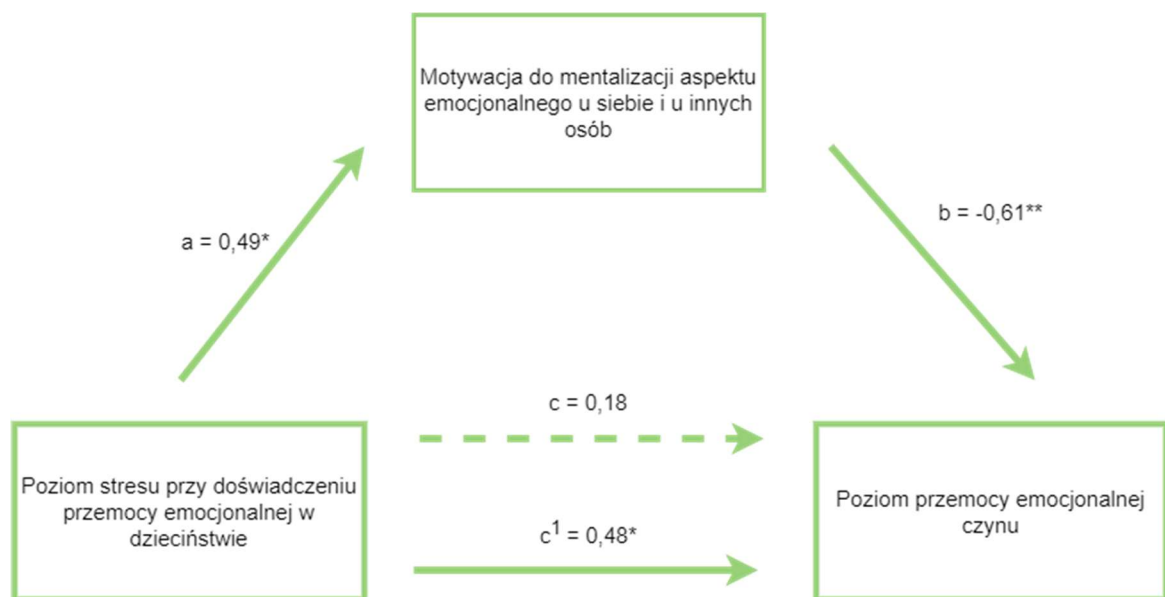
Wykazano natomiast, iż motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę pośredniczącą w zależności pomiędzy poziomem stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie, a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu. Jest to efekt o charakterze supresji klasycznej (Cichocka, Bilewicz, 2010), w której początkowa zależność między predyktorem a zmienną zależną jest nieistotna (efekt całkowity) i dopiero po włączeniu trzeciej zmiennej – mediatora – efekt bezpośredni staje się istotny statystycznie. Wyniki analizy przedstawiają: tabela 73 oraz rysunek 5.

Tabela 73 Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym zmienne odnoszące się do poziomu stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie u sprawcy (X) → motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) → poziom przemocy emocjonalnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y). (n=23)

Zmienna X – Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie				
	B	t	R ²	p
Ścieżka a	0,4948	2,6027	,2439	,0166
Ścieżka b	-,6105	-2,8685	,3151	,0095
Ścieżka c ¹	,4840	2,2741	,3151	,0341
Ścieżka c	,1825	,8505	,0333	,4046

Źródło: Opracowanie własne. ¹¹

Rysunek 5 Wyniki analizy mediacji dla modelu: Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie (X) → motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) → poziom przemocy emocjonalnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y)

Źródło: Opracowanie własne.

Uzyskane wyniki wskazują, iż bezpośredni związek (ścieżka c) pomiędzy poziomem stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie a poziomem przemocy

¹¹ Ścieżka c przedstawia wynik modelu, w którym do równania regresji jako zmienną niezależną uwzględniono jedynie poziom stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie. Ścieżka c¹ przedstawia wynik modelu, w którym do równania regresji uwzględniono dwie zmienne niezależne: poziom stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie oraz poziom motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób.

emocjonalnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego, bez uwzględnienia w modelu poziomu motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób jest nieistotny ($\beta=,1825$, $R^2=,0333$, $p=,4046$). Natomiast w modelu, w którym uwzględniono oba predyktory (poziom stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób) efekt bezpośredni (ścieżka c^1) poziomu stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie na poziom przemocy emocjonalnej popełnionego czynu okazuje się istotny i pozytywny, następuje również istotny wzrost odsetka wyjaśnionej wariancji zmiennej zależnej ($\beta=,4840$, $R^2=,3151$, $p=,0341$).

Wyniki przedstawione w tabeli 78, wskazują również, iż efekt pośredni poziomu stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie (X) na poziom przemocy emocjonalnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y) poprzez motywację do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) jest istotny. Wynika to z faktu, iż uzyskany przedział ufności $-,6472$ do $-,0495$ (95% bias corrected) nie zawiera wartości zero.

Tabela 74 Podsumowanie analizy mediacji dla modelu: Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie (X) \rightarrow motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) \rightarrow poziom przemocy emocjonalnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y)

Efekt całkowity (total effect)	Efekt bezpośredni (direct effect)	Efekt pośredni (indirect effect)	Przedział ufności		Wniosek
			Dolny	Górny	
,2542 (,4046)	,6742 (,0341)*	-,3015	-,6472	-,0495	supresja klasyczna

Źródło: Opracowanie własne.

H4.6. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy emocjonalnej w dzieciństwie, a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu.

Przeprowadzone analizy statystyczne nie wykazały, by zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełniły rolę mediatora pomiędzy doświadczeniem przemocy emocjonalnej w dzieciństwie a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu. Wyniki przeprowadzonych analiz znajdują się w załączniku nr 7.

Wykazano natomiast, iż motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę pośredniczącą w zależności pomiędzy poziomem stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie, a poziomem przemocy fizycznej dokonanego czynu. Jest to efekt o charakterze supresji klasycznej (Cichocka, Bilewicz, 2010), w której początkowa zależność między predyktorem a zmienną zależną jest nieistotna (efekt całkowity) i dopiero po włączeniu trzeciej zmiennej – mediatora – efekt bezpośredni staje się istotny statystycznie. Wyniki analizy przedstawiają: tabela 75 oraz rysunek 6.

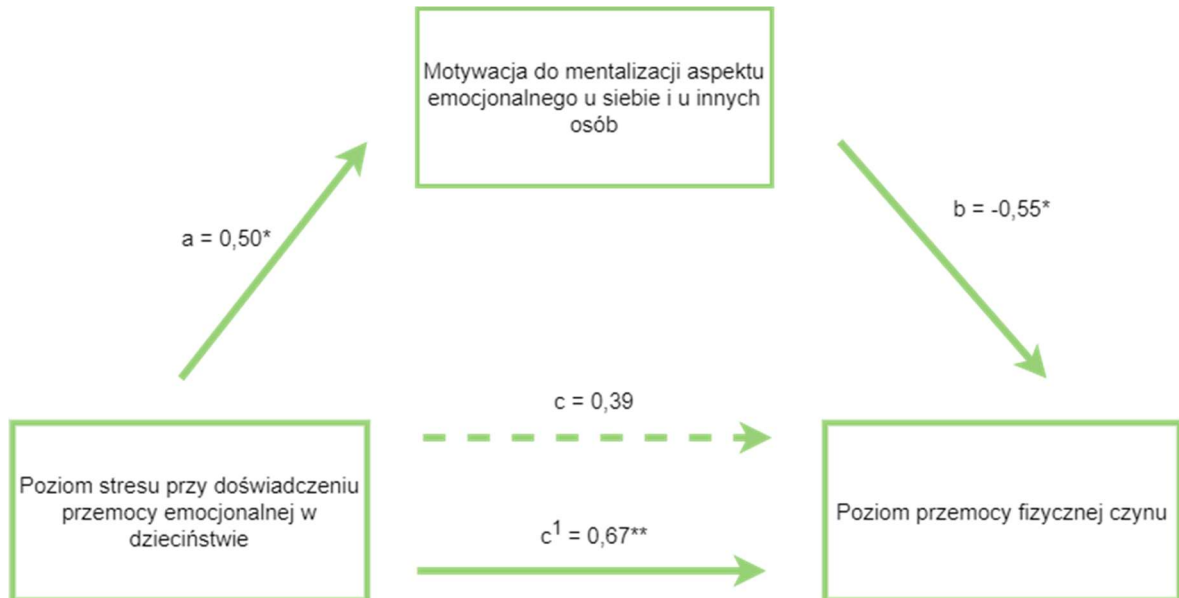
Tabela 75 Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie u sprawcy (X) \rightarrow motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) \rightarrow poziom przemocy fizycznej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y)

Zmienna X – Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie				
	β	t	R ²	p
Ścieżka a	,5041	2,7380	,2541	,0120
Ścieżka b	-,5526	-2,7825	,3822	,0112
Ścieżka c ¹	,6715	3,3811	,3822	,0028
Ścieżka c	,3929	2,0042	,1544	,0575

Źródło: Opracowanie własne.¹²

¹² Ścieżka c przedstawia wynik modelu, w którym do równania regresji jako zmienną niezależną uwzględniono jedynie poziom stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie. Ścieżka c¹ przedstawia wynik modelu, w którym do równania regresji uwzględniono dwie zmienne niezależne: poziom stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie oraz poziom motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób.

Rysunek 6 Wyniki analizy mediacji dla modelu: Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie (X) \rightarrow motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) \rightarrow poziom przemocy fizycznej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y)

Źródło: Opracowanie własne.

Uzyskane wyniki wskazują, iż bezpośredni związek (ścieżka c) pomiędzy poziomem stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego, bez uwzględnienia w modelu poziomu motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób jest nieistotny ($\beta = ,3929$, $R^2 = ,1544$, $p = ,0575$). Natomiast w modelu, w którym uwzględniono oba predyktory (poziom stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób) efekt bezpośredni (ścieżka c^1) poziomu stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie na poziom przemocy fizycznej popełnionego czynu okazuje się istotny i pozytywny, następuje również istotny wzrost odsetka wyjaśnionej wariancji zmiennej zależnej ($\beta = ,6715$, $R^2 = ,3822$, $p = ,0028$).

Wyniki przedstawione w tabeli 78, wskazują również, iż efekt pośredni poziomu stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie (X) na poziom przemocy fizycznej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y) poprzez motywację do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) jest istotny.

Wynika to z faktu, iż uzyskany przedział ufności $-,6576$ do $-,0698$ (95% bias corrected) nie zawiera wartości zero.

Tabela 76 Podsumowanie analizy mediacji dla modelu: Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie (X) \rightarrow motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) \rightarrow poziom przemocy fizycznej popełnionego czynu przemocy popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y)

Efekt całkowity (total effect)	Efekt bezpośredni (direct effect)	Efekt pośredni (indirect effect)	Przedział ufności		Wniosek
			Dolny	Górny	
,4916 (,0575)	,8402 (,0028)**	-,3486	-,6576	-,0698	Supresja klasyczna

Źródło: Opracowanie własne.

H.4.7. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy fizycznej w dzieciństwie, a poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu.

Przeprowadzone analizy statystyczne nie wykazały, by zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełniły rolę mediatora pomiędzy doświadczeniem przemocy fizycznej w dzieciństwie a poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu. Wyniki przeprowadzonych analiz znajdują się w załączniku nr 7.

H.4.8. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy fizycznej w dzieciństwie, a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu.

Przeprowadzone analizy statystyczne nie wykazały, by zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełniły rolę mediatora pomiędzy doświadczeniem przemocy fizycznej w dzieciństwie a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu. Wyniki przeprowadzonych analiz znajdują się w załączniku nr 7.

H4.9. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy fizycznej w dzieciństwie, a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu.

Przeprowadzone analizy statystyczne nie wykazały, by zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełniły rolę mediatora pomiędzy doświadczeniem przemocy fizycznej w dzieciństwie a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu. Wyniki przeprowadzonych analiz znajdują się w załączniku nr 7.

Wykazano natomiast, iż motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę pośredniczącą w zależności pomiędzy poziomem stresu przy doświadczeniu przemocy fizycznej w dzieciństwie, a poziomem przemocy fizycznej dokonanego czynu. Jest to efekt o charakterze supresji klasycznej (Cichocka, Bilewicz, 2010), w której początkowa zależność między predyktorem a zmienną zależną jest nieistotna (efekt całkowity) i dopiero po włączeniu trzeciej zmiennej – mediatora – efekt bezpośredni staje się istotny statystycznie. Wyniki analizy przedstawiają: tabela 77 oraz rysunek 7.

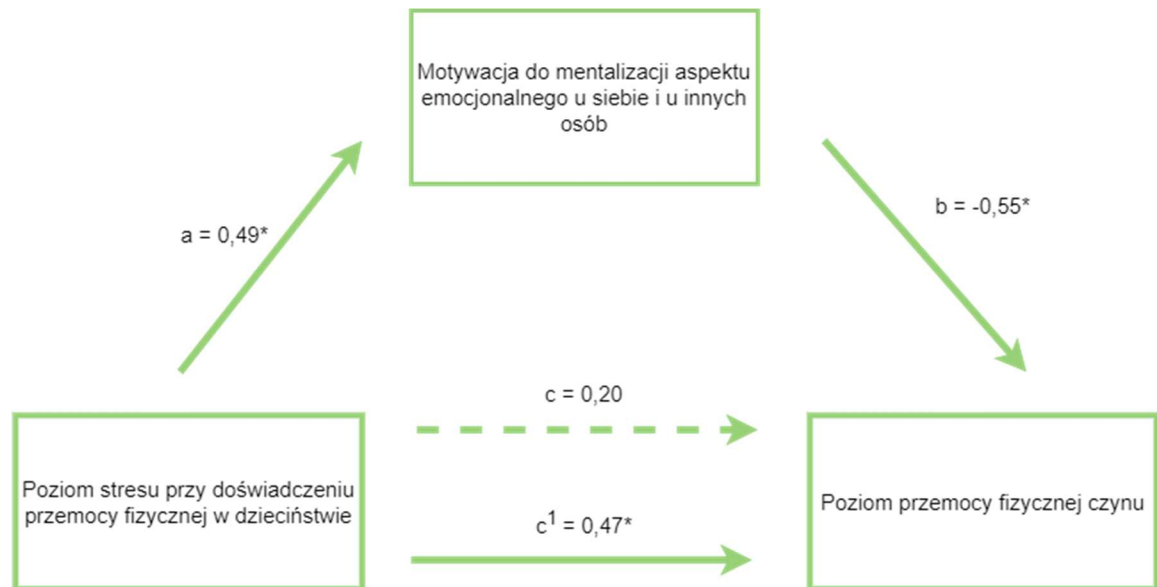
Tabela 77 Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie u sprawcy (X) → motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) → poziom przemocy fizycznej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y)

Zmienna X – Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	β	t	R ²	p
Ścieżka a	,4871	2,559	,2373	,0184
Ścieżka b	-,5512	-2,5243	,2726	,0202
Ścieżka c ¹	,4707	2,1556	,2726	,0435
Ścieżka c	,2022	,9462	,0409	,3548

Źródło: Opracowanie własne. ¹³

¹³ Ścieżka c przedstawia wynik modelu, w którym do równania regresji jako zmienną niezależną uwzględniono jedynie poziom stresu przy doświadczeniu przemocy fizycznej w dzieciństwie. Ścieżka c¹ przedstawia wynik modelu, w którym do równania regresji uwzględniono dwie zmienne niezależne: poziom stresu przy doświadczeniu przemocy fizycznej w dzieciństwie oraz poziom motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób.

Rysunek 7 Wyniki analizy mediacji dla modelu: Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy fizycznej w dzieciństwie (X) \rightarrow motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) \rightarrow poziom przemocy fizycznej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y)

Źródło: Opracowanie własne.

Uzyskane wyniki wskazują, iż bezpośredni związek (ścieżka c) pomiędzy poziomem stresu przy doświadczeniu przemocy fizycznej w dzieciństwie a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego, bez uwzględnienia w modelu poziomu motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób jest nieistotny ($\beta = ,2022$, $R^2 = ,0409$, $p = ,3548$). Natomiast w modelu, w którym uwzględniono oba predyktory (poziom stresu przy doświadczeniu przemocy fizycznej w dzieciństwie oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób) efekt bezpośredni (ścieżka c^1) poziomu stresu przy doświadczeniu przemocy fizycznej w dzieciństwie na poziom przemocy fizycznej popełnionego czynu okazuje się istotny i pozytywny, następuje również istotny wzrost odsetka wyjaśnionej wariancji zmiennej zależnej ($\beta = ,4707$, $R^2 = ,2726$, $p = ,0435$).

Wyniki przedstawione w tabeli 78, wskazują również, iż efekt pośredni poziomu stresu przy doświadczeniu przemocy fizycznej w dzieciństwie (X) na poziom przemocy fizycznej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y) poprzez motywację do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) jest istotny.

Wynika to z faktu, iż uzyskany przedział ufności $-,8434$ do $-,0428$ (95% bias corrected) nie zawiera wartości zero.

Tabela 78 Podsumowanie analizy mediacji dla modelu: Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy fizycznej w dzieciństwie (X) \rightarrow motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) \rightarrow poziom przemocy fizycznej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y)

Efekt całkowity (total effect)	Efekt bezpośredni (direct effect)	Efekt pośredni (indirect effect)	Przedział ufności		Wniosek
			Dolny	Górny	
,2774 (,3548)	,6458 (,0435)*	-,3684	-,8434	-,0428	Supresja klasyczna

Źródło: Opracowanie własne.

H.4.10. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy stylem przywiązania u sprawcy, a poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu.

Przeprowadzone analizy statystyczne nie wykazały, by zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełniły rolę mediatora pomiędzy stylem przywiązania u sprawcy a poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu. Wyniki przeprowadzonych analiz znajdują się w załączniku nr 7.

H.4.11. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy stylem przywiązania u sprawcy, a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu.

Przeprowadzone analizy statystyczne nie wykazały, by zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełniły rolę mediatora pomiędzy stylem przywiązania u sprawcy a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu. Wyniki przeprowadzonych analiz znajdują się w załączniku nr 7.

H4.12. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy stylem przywiązania u sprawcy, a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu.

Przeprowadzone analizy statystyczne nie wykazały, by zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełniły rolę mediatora pomiędzy stylem przywiązania u sprawcy a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu. Wyniki przeprowadzonych analiz znajdują się w załączniku nr 7.

H.4.13. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy złością u sprawcy, a poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu.

Przeprowadzone analizy statystyczne nie wykazały, by zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełniły rolę mediatora pomiędzy złością u sprawcy, a poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu. Wyniki przeprowadzonych analiz znajdują się w załączniku nr 7.

H.4.14. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora złością u sprawcy, a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu.

Przeprowadzone analizy statystyczne nie wykazały, by zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełniły rolę mediatora pomiędzy złością u sprawcy, a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu. Wyniki przeprowadzonych analiz znajdują się w załączniku nr 7.

H4.15. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora złością u sprawcy, a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu.

Przeprowadzone analizy statystyczne nie wykazały, by zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełniły rolę mediatora pomiędzy złością u sprawcy, a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu. Wyniki przeprowadzonych analiz znajdują się w załączniku nr 7.

5.3. Podsumowanie

Tabela 79 zawiera podsumowanie wyników weryfikacji postawionych hipotez.

Tabela 79 Podsumowanie weryfikacji hipotez

Problem badawczy	Hipotezy badawcze	Wynik weryfikacji hipotez
<p>Problem 1 Czy sprawcy wykorzystania seksualnego dzieci wykazują specyficzne deficyty w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, to znaczy odróżniające ich od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych?</p>	<p>H.1. Sprawcy wykorzystania seksualnego dzieci różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych pod względem poziomu zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie.</p>	<p>W całości odrzucona</p>
	<p>H.1.2. Sprawcy wykorzystania seksualnego dzieci różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych pod względem poziomu zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie.</p>	<p>W całości odrzucona</p>
	<p>H.1.3. Sprawcy wykorzystania seksualnego dzieci różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych pod względem poziomu motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób.</p>	<p>W całości odrzucona</p>
<p>Problem 2 Jakie czynniki kształtują zdolność i motywację do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dzieci?</p>	<p>H.2.1. Zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób wiąże się z doświadczeniem przemocy seksualnej w dzieciństwie.</p>	<p>W całości odrzucona</p>
	<p>H.2.2. Zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób wiąże się z doświadczeniem przemocy fizycznej w dzieciństwie.</p>	<p>Częściowo potwierdzona</p>
	<p>H.2.3. Zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób wiąże się z doświadczeniem przemocy emocjonalnej w dzieciństwie.</p>	<p>Częściowo potwierdzona</p>
	<p>H.2.4. Zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób wiąże się ze stylem przywiązania sprawcy.</p>	<p>Częściowo potwierdzona</p>
	<p>H.2.5. Zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób wiąże się ze złością u sprawcy.</p>	<p>Częściowo potwierdzona</p>

Problem 3 Czy zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dzieci jest związana z cechami dokonanego czynu wykorzystania seksualnego dziecka.	H.3.1. Istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, a płcią ofiar.	W całości odrzucona
	H.3.2. Istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, a liczbą ofiar.	W całości odrzucona
	H.3.3. Istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, a wiekiem ofiar.	W całości odrzucona
	H.3.4. Istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, a rodzajem relacji między sprawcą a ofiarą.	Częściowo potwierdzona
	H.3.5. Istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, a krotnością czynu.	W całości odrzucona
	H.3.6. Istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, a zaplanowaniem czynu.	Częściowo potwierdzona
	H.3.7. Istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, a poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu.	Częściowo potwierdzona
	H.3.8. Istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu.	Częściowo potwierdzona
	H.3.9. Istnieje związek pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu.	W całości odrzucona
Problem 4. Czy zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób pełnią rolę mediatora pomiędzy czynnikami z zakresu niszy ekologicznej dalszej a charakterystyką dokonanego przez sprawcę czynu wykorzystania seksualnego dzieci?	H.4.1. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy seksualnej w dzieciństwie, a poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu.	W całości odrzucona
	H.4.2. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy seksualnej w dzieciństwie, a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu.	W całości odrzucona

H4.3. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy seksualnej w dzieciństwie, a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu.	W całości odrzucona
H.4.4. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy emocjonalnej w dzieciństwie, a poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu.	W całości odrzucona
H.4.5. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy emocjonalnej w dzieciństwie, a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu.	Częściowo potwierdzona
H4.6. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy emocjonalnej w dzieciństwie, a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu.	Częściowo potwierdzona
H.4.7. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy fizycznej w dzieciństwie, a poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu.	W całości odrzucona
H.4.8. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy fizycznej w dzieciństwie, a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu.	W całości odrzucona
H4.9. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy fizycznej w dzieciństwie, a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu.	Częściowo potwierdzona
H.4.10. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy stylem przywiązania u sprawcy, a poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu.	W całości odrzucona
H.4.11. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy stylem przywiązania u sprawcy, a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu.	W całości odrzucona

H4.12. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy stylem przywiązania u sprawcy, a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu.	W całości odrzucona
H.4.13. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy złością u sprawcy, a poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu.	W całości odrzucona
H.4.14 Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora złością u sprawcy, a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu.	W całości odrzucona
H4.15. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora złością u sprawcy, a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu.	W całości odrzucona

Źródło: Opracowanie własne.

Rozdział 6 Dyskusja wyników i wnioski

6.1. Zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób – różnice zewnątrz- i wewnątrzgrupowe.

W ramach przeprowadzonych badań dokonano porównań w zakresie poziomu zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób w kilku konfiguracjach. Wszystkie konfiguracje oraz uzyskane wyniki zaprezentowane zostały w tabeli 80.

Pierwsza z nich odnosiła się do sprawdzenia, czy istnieją jakiegokolwiek różnice w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pomiędzy sprawcami przemocy seksualnej wobec dzieci, a sprawcami przestępstw nieseksualnych oraz mężczyzn niekaranych. Przeprowadzone badania nie wykazały żadnych różnic w zakresie mentalizacji, co nie jest spójne z wynikami badań przeprowadzonymi przez Sklyarową (2019), z których wynikało, iż sprawcy przemocy seksualnej osiągnęli niższe wyniki w zakresie mentalizacji, czy też z wynikami badań odnoszących się do mentalizacji prowadzonych w paradygmacie poznawczym i odnoszących się do zdolności do rozpoznawania ekspresji emocjonalnych oraz teorii umysłu (ToM).

Powyższe różnice wyników mogą wynikać z paru kwestii. Po pierwsze w poniższym badaniu zastosowane było inne narzędzie pomiaru zdolności do mentalizacji niż w badaniu Sklyarovej¹⁴. Niestety do tej pory nie przeprowadzono badań odnoszących się do sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci przy użyciu zastosowanego w powyższym badaniu kwestionariusza MentS (Dimitrijievic, Dimitirijevic, Marjanovic, 2017), tak by móc porównać uzyskane wyniki. Po drugie, poziom zdolności i motywacji do mentalizacji w powyższym badaniu mierzony był za pomocą kwestionariusza, który - w przeciwieństwie do metod eksperymentalnych – jest metodą samoopisową deklaratywną, a tym samym obciążoną błędem nadmiernej subiektywności. Badani posługując się nią mieli większe możliwości zafałszowania wyników, tak aby zaprezentować siebie w sposób pożądanym i akceptowanym społecznie. Ponadto, odpowiadając na pytania kwestionariusza badani sięgali po informacje retrospektywne, często wymagające znaczącego wglądu. Uzyskanie adekwatnego wglądu we własne funkcjonowanie mogło być utrudnione nie tylko przez

¹⁴ W swoim badaniu Sklyarova (2019) użyła narzędzia Reflective Functioning Questionnaire.

specyficzne deficyty u badanych osób, ale również poprzez doświadczenia wynikające z trwającej w czasie badań pandemii COVID-19 oraz związanych z nią specyficznych zmian w funkcjonowaniu społecznym, czy też poziom przeżywanego w tym czasie stresu, frustracji i lęku. Ostatnim czynnikiem wpływającym na brak ujawnienia się różnic w zakresie poziomu zdolności i motywacji do mentalizacji może być fakt, zauważanej przez niektórych badaczy (m.in. Keenan i Warda, 2000) heterogeniczności grupy sprawców przestępstw seksualnych.

Kolejne porównania odnosiły się do sprawdzenia, czy istnieją różnice w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji pomiędzy mężczyznami, którzy doświadczyli przemocy (seksualnej, fizycznej lub emocjonalnej) w okresie dzieciństwa i tymi, którzy takich doświadczeń nie posiadali. Uzyskano istotne statycznie różnice w obrębie dwóch porównań, co zilustrowane zostało w tabeli 80.

Po pierwsze uzyskane wyniki wskazują na to, iż istnieją różnice w zakresie zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie pomiędzy grupą sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci, którzy również doświadczyli przemocy seksualnej w dzieciństwie, a grupą sprawców przestępstw nieseksualnych, którzy też doświadczyli przemocy seksualnej w dzieciństwie. Uzyskany wyniki wskazuje na to, iż zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie była znacząca niższa w grupie mężczyzn, którzy po doświadczeniu przemocy seksualnej w dzieciństwie sami stali się sprawcami tego typu przemocy wobec innych. Przypuszczać można więc, iż zdolność do mentalizacji może pełnić znaczącą rolę w mechanizmie przemiany ofiary w sprawcę (ang. abused-abuser hypothesis). Należałoby jednak owo wniosek przyjąć z ostrożnością, pamiętając, że porównanie pomiędzy grupą CSO, którzy również byli ofiarami przemocy seksualnej w dzieciństwie, a grupą NCSO i NO, którzy również byli ofiarami przemocy seksualnej w dzieciństwie żadnych istotnych statystycznie różnic nie wykazało. Ponadto porównywane grupy miały nierówne oraz bardzo niskie liczebności. Powyższe wyniki wskazują jednak, iż jest to kwestia wymagająca dalszej pogłębionej analizy.

Po drugie uzyskane wyniki wskazują na to, iż mężczyźni, którzy doświadczyli w dzieciństwie przemocy fizycznej uzyskiwali niższe wyniki w zakresie motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób. Wynik ten jest spójny z wynikami uzyskiwanymi przez innych badaczy, którzy również wskazywali na obniżenie zdolności do mentalizacji u osób, które doświadczyły przemocy w okresie dzieciństwa (m.in. Shipman, Zeman, 2001; Edwards, Shipman, Brown, 2005; Petersen, R., Brakoulias, V., Langdon R., 2016). Jest też spójny z konceptualizacją zaproponowaną przez Fonagy'ego

i Luytena (2009), którzy zwracali uwagę na to, iż wpływ przemocy na obniżenie zdolności oraz motywacji do mentalizacji może wynikać z działania dwóch mechanizmów. Z jednej strony rodzice stosujący przemoc wobec dziecka mogą być niezdolni lub niechętni do wyobrażania sobie intencjonalnych wewnętrznych stanów dziecka, w związku z czym mogą zniechęcać je do rozmów na ich temat, wpływając tym samym na brak stymulacji rozwoju mentalizacji u dziecka. Z drugiej strony, dziecko samo może powstrzymywać swój rozwój mentalizacji na zasadzie działania mechanizmu obronnego. Dziecko może być zbyt przerażone, by próbować zrozumieć stan umysłu rodzica, a tym samym intencje prowadzące do działań przemocowych wobec niego, które często oparte są na złej woli opiekunów lub ich zniekształceniach poznawczych. Mechanizm ten pełniąc funkcję obronną, może pozwolić dziecku zachować złudzenie relacji przywiązania z rodzicem (Fonagy et al., 2002). Wydaje się, iż powyższa kwestia może również, przynajmniej w pewnym zakresie, stanowić wytłumaczenie, otrzymanych wyników, wskazujących na brak zróżnicowania w zakresie zdolności i motywacji mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pomiędzy grupą mężczyzn, którzy doświadczyli przemocy seksualnej i/lub emocjonalnej w okresie dzieciństwa, a tymi bez takich doświadczeń. Przypuszczać można, iż o ile w ramach doświadczania przemocy fizycznej dziecko przeżywa dominujące emocje o charakterze negatywnym, połączone dodatkowo z odczuwaniem cierpienia fizycznego, tym intensywniej może używać owej strategii unikania mentalizowania stanów emocjonalnych własnych oraz sprawcy, a więc wykazywać mniejszą motywację do mentalizowania. Natomiast w przypadku doświadczania przemocy emocjonalnej, powstające wtedy emocje mogą mieć charakter konfliktowy – z jednej strony osoba stosująca przemoc emocjonalną (np. krzyk, wyzwiska) w ogóle zwraca uwagę na dziecko, co może mieć mniej pozytywny charakter w porównaniu do przeżywania całkowitego braku zainteresowania czy odrzucenia (pełnić może to zatem ową funkcję zachowania „złudzenia relacji z opiekunem”). Z drugiej strony kierowane do dziecka komunikaty są przemocowe, a więc powodują odczuwanie cierpienia i nieprzyjemnych emocji. Podobne zjawisko, choć w swoim charakterze prowadzące do jeszcze większego rozszczepienia obrazu dorosłego pojawia się w wyniku doświadczania przemocy seksualnej w okresie dzieciństwa. Z jednej strony w wyniku nadużycia dziecko może przeżywać przyjemne emocje (wynikające z pobudzenia sfer erogennych, czy też poczucia wyjątkowości w relacji z krzywdzącym dorosłym), a jednocześnie przeżywać m.in. wstyd, cierpienie, strach, czy bezsilność w danej sytuacji. W obu przypadkach może nie dochodzić więc do obniżenia motywacji do mentalizacji, ale do jakościowego zaburzenia jej przebiegu, czy też do powstania zniekształceń poznawczych.

Weryfikacja jednak powyższej interpretacji powinna zostać przeprowadzona na większej grupie badanych i przy użyciu metod bardziej odpornych na zniekształcenia niż kwestionariusze samoopisowe (np. narzędzi opartych na systemie kodowania wypowiedzi udzielanych w ustrukturyzowanym lub w częściowo ustrukturyzowanym wywiadzie w celu oceny zdolności do mentalizacji przez badacza, m.in. Reflective Functioning Scale czy Metacognition Assessment Interview, za: Jańczak, 2021).

Tabela 80 Zestawienia wyników przeprowadzonych porównań zewnątrz- i wewnątrz grupowych w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób

LP	Porównywane grupy			Porównywane zmienne		
				Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie	Zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób	Motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób
1	CSO ¹⁵ (n=33)	NCSO ¹⁶ (n=30)	NO ¹⁷ (n=33)	Brak różnic	Brak różnic	Brak różnic
2	Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy seksualnej (n=23)	Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie nie doświadczyli przemocy seksualnej (n=70)		Brak różnic	Brak różnic	Brak różnic
3	Grupa CSO, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy seksualnej (n=15)	Grupa CSO, którzy w dzieciństwie nie doświadczyli przemocy seksualnej (n=16)		Brak różnic	Brak różnic	Brak różnic

¹⁵ CSO – mężczyźni skazani za wykorzystanie seksualne dziecka.

¹⁶ NCSO - mężczyźni skazani za przestępstwa nieseksualne.

¹⁷ NO - mężczyźni niekarani.

4	Grupa CSO, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy seksualnej (n=15)	Grupa NCSO, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy seksualnej (n=6)	CSO < NCSO	Brak różnic	Brak różnic
5	Grupa CSO, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy seksualnej (n=15)	Grupa NCSO i NO, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy seksualnej (n=8)	Brak różnic	Brak różnic	Brak różnic
6	Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy fizycznej (n=55)	Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie nie doświadczyli przemocy fizycznej (n=38)	Brak różnic	Brak różnic	DOŚWIADCZENIE PRZEMOCY SEKSUALNEJ < BRAK DOŚWIADCZENIA PRZEMOCY SEKSUALNEJ
7	Grupa CSO, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy fizycznej (n=24)	Grupa CSO, którzy w dzieciństwie nie doświadczyli przemocy fizycznej (n=7)	Brak różnic	Brak różnic	Brak różnic
8	Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy emocjonalnej (n=66)	Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie nie doświadczyli przemocy emocjonalnej (n=27)	Brak różnic	Brak różnic	Brak różnic
9	Grupa CSO, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy emocjonalnej (n=26)	Grupa CSO, którzy w dzieciństwie nie doświadczyli przemocy emocjonalnej (n=5)	Brak różnic	Brak różnic	Brak różnic

Źródło: Opracowanie własne.

W zakresie porównań międzygrupowych uzyskano częściowo zaskakujące wyniki w zakresie porównań zmiennej odnoszącej się do złości rozumianej jako stała cecha funkcjonowania człowieka uwarunkowana temperamentalnie. We wszystkich trzech badanych grupach, to właśnie mężczyźni niekarani zadeklarowali najwyższą skłonność do

sytuacyjnego reagowania złością w porównaniu do badanych mężczyzn osadzonych w zakładach karnych. Przypuszcza się, że wynika to z niedoskonałości narzędzia samoopisowego, nieodpornego na celowe zniekształcenia związane z autoprezentacją siebie. Przypuszcza się również, iż mężczyźni osadzeni w zakładzie karnym ze względu na niskie zaufanie (lub też nadzieję), iż wyniki przeprowadzonych badań nie będą udostępniane pracownikom służby więziennej mogli celowo prezentować siebie w pożądanym społecznie sposób – czyli jako rzadziej złośliwych się i przejawiających agresywne zachowania wobec innych osób. Owej motywacji do autoprezentacji mogli natomiast nie przejawiać mężczyźni niekarni. Kolejną hipotezą tłumaczącą powyższe wyniki jest charakter czasu, w którym były przeprowadzane badania, czyli okres pandemii COVID-19. Jak wskazują badania polskie (m.in. Twardowska-Staszek i in., 2020) oraz badania zagraniczne (m.in. Vindegaard, Benros, 2020) w trakcie pandemii COVID-19 osoby w wyniku doświadczenia znaczącej ilości zmian oraz poczucia zagrożenia zdrowia i życia znacząco częściej odczuwały nieprzyjemne stany emocjonalne, w tym również irytację, drażliwość i złość, co wpłynęło na zmianę sposobu postrzegania swojego zachowania i funkcjonowania emocjonalnego.

6.2. Udział zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób w sprawstwie przestępstw wykorzystania seksualnego dziecka.

Etap 1: Rozpoznanie wpływu wybranych czynników na poziom zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób.

Pogłębiona analiza wyników wskazuje na to, iż istnieją zależności pomiędzy cechami doświadczonej przemocy emocjonalnej i fizycznej w dzieciństwie a poziomem zdolności i motywacji do mentalizacji. W obu wypadkach istotny wpływ miał nie tyle sam fakt doświadczenia przemocy, co subiektywnie odczuwany poziom stresu w czasie jej przeżywania. Co zaskakujące, wyższy poziom stresu przy doświadczeniu przemocy fizycznej i emocjonalnej w dzieciństwie wpływał na podwyższenie motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób. A w przypadku wyższego poziomu stresu przy doświadczaniu przemocy emocjonalnej obserwowano również wzrost zdolności do mentalizacji stanów emocjonalnych innych osób. Dla wyjaśnienia tych wyników postawić można parę hipotez. Po pierwsze należy wziąć pod uwagę wynik

wskazujący na to, iż mężczyźni, którzy doświadczali przemocy emocjonalnej mieli średnio niższy wynik w zakresie motywacji do mentalizacji, niż mężczyźni niedoświadczający tego typu przemocy. W związku z powyższym można postawić hipotezę, iż wzrost wyniku w zakresie deklarowanego poziomu motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego wraz ze wzrostem deklarowanego retrospektywnie poziomu stresu w trakcie doznawania przemocy fizycznej, wynikać może z tego, iż to właśnie wyższy poziom motywacji do mentalizacji stanowił czynnik umożliwiający dostrzeżenie własnego poziomu stresu w trakcie doznawania przemocy fizycznej. Podobny proces mógł również zajść w przypadku deklarowanego przeżycia emocjonalnego doświadczeń przemocy emocjonalnej w okresie dzieciństwa. Kolejną hipotezę, która mogłaby stanowić pewnego rodzaju wyjaśnienie uzyskanych wyników, legitymizują wyniki wskazujące, iż w grupie osób doświadczających przemocy w okresie dzieciństwa dochodzić może do dwóch typów zaburzeń procesu mentalizacji – hipomentalizacji lub hipermentalizacji (m.in. Tianyu Li, E., Carracher, E., Bird, T., 2000). Przypuszczać można więc, iż w badanej grupie, wraz ze wzrostem poziomu stresu w trakcie doświadczania przemocy fizycznej i emocjonalnej wzrastać mogła, uruchamiana w sposób obronny, zwiększona obserwacja stanów emocjonalnych innych osób (przede wszystkim sprawców przemocy), w celu ochrony siebie poprzez unikanie ich, lub wdrożenie zachowań mających na celu obniżenie ryzyka aktów agresji ze strony dorosłych. Mogło to dawać złudzenie kontroli nad daną sytuacją, jednocześnie sprzyjając powstaniu zaburzeń jakościowych procesu mentalizacji, które niestety w powyższym badaniu nie były mierzone. Warto zestawić powyższą hipotezę z obserwacjami czynionymi przez Fonagy'ego i współpracowników (2002). Zauważyli oni, iż niemowlęta o zdezorganizowanym stylu przywiązania, czyli takie, które wzrastały w nieoptymalnym i mało przewidywalnym środowisku (w którym również mogło dochodzić do przemocy fizycznej i emocjonalnej) przejawiały wzmożoną czujność w odczytywaniu i zauważaniu zachowań opiekuna. W tym celu używały wszystkich dostępnych wskazówek do przewidywania jego dalszego postępowania co powodowało, iż były one głównie skupione na mentalizacji zachowań i uczuć opiekuna. Nadmierne skoncentrowanie na mentalizacji opiekuna zdaniem badaczy (Fonagy i in., 2002) wiązało się z obniżeniem zdolności autorefleksyjnych. W przeciwieństwie do dzieci bezpiecznie przywiązanych, zdolność do mentalizacji siebie nie była u nich związana ze zwiększeniem zdolności do samoorganizacji i samoregulacji.

Zaskakującym wynikiem jest brak występowania związku pomiędzy doświadczeniem przemocy seksualnej a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, co jest niezgodne z wynikami badań przeprowadzonymi przez Ensik i współpracowników (2015,2016), którzy ten wpływ odnotowali. Przypuszcza się jednak, iż fakt ten wynikać mógł z bardzo niskiej liczebności grupy (jedynie 23 z 96 mężczyzn zadeklarowało doświadczenie przemocy seksualnej w dzieciństwie).

W ramach powyższych badań, tak jak się spodziewano, rozpoznano istnienie zależności pomiędzy stylem przywiązania a zdolnością i motywacją aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób. Zgodnie z koncepcją Fonagy'ego (szczegółowo opisaną w rozdziale 2.1.1.) oraz wynikami innych badań (m.in. Fonagy, P., Luyten, P., 2009; Ball – Cooper, E., 2021) odnotowano, iż wyższy poziom unikania w ramach bliskich relacji wiąże się z niższym poziomem zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób oraz motywacji do mentalizacji. Przypuszcza się, iż wynika to przede wszystkim z braku dostatecznej ilości interakcji pomiędzy opiekunem i dzieckiem, które stymulowałyby rozwój, zarówno zainteresowania, jak i zdolności do rozpoznawania aspektu emocjonalnego u siebie i u opiekuna (a dalej również innych osób).

Ostatnimi czynnikiem, którego wpływ na zdolność i motywację do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób sprawdzano, była złość rozumiana jako stała cecha funkcjonowania człowieka uwarunkowana temperamentalnie. Zgodnie z koncepcją Fonagy'ego (szczegółowo opisaną w rozdziale 2.3.) oraz wynikami przeprowadzonych badań w tym zakresie (m.in. Taubner, Curth, 2013; Levinson, Fonagy, 2004) wyższy poziom ogólnej dyspozycji do reagowania stanem złości oraz wyższy poziom złości rozumianej jako cecha temperamentalna powiązane były z niższymi wynikami w zakresie zdolności do mentalizacji własnych stanów emocjonalnych.

Etap 2: Związek między zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób z cechami popełnionego czynu wykorzystania seksualnego dziecka.

Kolejnym etapem badań, było sprawdzenie na ile zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób są związane z cechami popełnianych czynów wykorzystania seksualnego dziecka.

Przeprowadzone analizy nie wykazały, by istniały jakiegokolwiek związki pomiędzy poziomem zdolności do mentalizacji własnego aspektu emocjonalnego u sprawcy, a

wyróżnionymi charakterystykami dokonanych przestępstw, czy to w odniesieniu do sposobu działania sprawcy, czy też do preferencji względem cech wybieranych ofiar.

Odnotowano natomiast, iż sprawcy, którzy wykorzystali seksualnie ofiary sobie znane charakteryzowali się wyższym poziomem zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób oraz większą motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób. Również sprawcy, którzy dokonywali czynów o charakterze zaplanowanym charakteryzowali się wyższą motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób. Wnioskować można w związku z powyższym, iż większa sprawność i motywacja w zakresie odczytywania, interpretacji i przewidywania stanów emocjonalnych u innych osób pozwalała na częstsze dokonywanie zaplanowanych przestępstw seksualnych wobec dzieci pochodzących z otoczenia sprawcy. Świadczyć to może o ich wyższych zdolnościach manipulacyjnych wobec ofiar z ich otoczenia. Dodatkowym wsparciem tej hipotezy są wyniki wskazujące na to, iż sprawcy, którzy wykazywali wyższy poziom zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego innych osób dokonywali czynów o wyższym poziomie przemocy seksualnej, a ci którzy wykazali wyższy poziom motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób dokonywali czynów o mniejszym natężeniu przemocy emocjonalnej.

Uzyskane wyniki wskazują również, iż sprawcy przestępstw seksualnych wobec dzieci charakteryzują się heterogenicznością funkcjonowania. Podobnie jak wykazali to Ward, Keenan i Hudson (2000) w badaniach odnoszących się do deficytów w teorii umysłu, w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dzieci istnieje grupa, która charakteryzuje się zdolnością do (przynajmniej częściowego) adekwatnego mentalizowania aspektu emocjonalnego innych osób, co umożliwia im sprawne manipulowanie dziećmi i ich uwodzenie, celem realizacji własnych potrzeb seksualnych. Powyższe wnioski wskazywałyby więc, iż bezrefleksyjne wspieranie rozwoju zdolności do mentalizacji u sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci, może nieść ze sobą zagrożenie w postaci zwiększenia ich zdolności do manipulacji ofiarami, a tym samym zmniejszenie wykrywalności popełnianych przez nich czynów oraz zwiększania ich poziomu przemocy seksualnej. Warto jednak, przy powyższych rozważaniach pamiętać również, o interpretacji zaproponowanej przez Stałę (2013), iż być może większa sprawność w rozumieniu emocji dzieci powstrzymuje sprawców przed stosowaniem przemocy (emocjonalnej i fizycznej) o dużym natężeniu. Przeprowadzone badanie niestety nie niesie ze sobą odpowiedzi, co do tego, czy któraś z powyższych interpretacji jest bardziej lub mniej uzasadniona. Nie można

jednoznacznie odrzucić również którekolwiek z nich, co mogłoby wskazywać na istnienie jeszcze większego zróżnicowania w grupie sprawców seksualnych wobec dzieci.

Przeprowadzone badanie wskazuje jednak, wyraźnie na fakt, iż zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób może zmieniać sposób przebiegu kontaktu sprawcy z dzieckiem (ofiara). Powstaje w związku z tym dylemat, co do sposobu prowadzenia terapii sprawców wykorzystania seksualnego dzieci. Z jednej strony – rozwój zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego niesie ze sobą ryzyko pojawienia się negatywnych konsekwencji związanych ze sposobem działania sprawców. Z drugiej strony, większa zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób może nieść szansę na bardziej adekwatne odnalezienie się w środowisku społecznym i nawiązanie relacji. Niezbędnym wydaje się więc łączenie terapii z intensywną edukacją seksualną prowadzącą do weryfikowania i korygowania zniekształceń poznawczych dotyczących dotychczasowych postaw wobec seksualności własnej i dzieci.

Etap 3: Udział zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, jako czynnika mediującego wpływ czynników z niszy ekologicznej na charakterystykę czynu wykorzystania seksualnego dziecka.

Ostatni etap przeprowadzonych analiz dotyczył zbadania czy zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę czynnika mediującego wpływ elementów niszy ekologicznej na charakterystykę czynu wykorzystania seksualnego dziecka. Większości z hipotez nie udało się potwierdzić, jednak te hipotezy (trzy), które udało się zweryfikować ukazały interesujące zależności.

Wykazano, iż motywacja od mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę czynnika całkowicie mediującego zależność pomiędzy: (1) subiektywnie deklarowanym poziomem stresu w trakcie doznawania przemocy emocjonalnej w dzieciństwie, a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu, (2) pomiędzy subiektywnie deklarowanym poziomem stresu w trakcie doznawania przemocy emocjonalnej w dzieciństwie, a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu oraz (3) subiektywnie deklarowanym poziomem stresu w trakcie doznawania przemocy fizycznej w dzieciństwie, a poziomem przemocy fizycznej popełnianego czynu. Oznacza to, iż wpływ subiektywnie deklarowanego poziomu stresu na sposób działania sprawcy ujawniał się jako mający istotne znaczenie statystyczne, dopiero po uwzględnieniu motywacji do mentalizacji. Mediacja, która ujawniła się we wszystkich trzech modelach miała charakter

supresji klasycznej, co oznacza, iż powiązane ze sobą predyktory (poziom stresu w trakcie doznawania przemocy oraz motywacja do mentalizacji) wykazywały odmienny wpływ na zmienną zależną (poziom przemocy emocjonalnej i fizycznej czynu). Wyższy poziom stresu w trakcie doświadczania przemocy emocjonalnej i fizycznej był pozytywnie związany z poziomem zastosowanej przez sprawcę przemocy emocjonalnej i/lub fizycznej. Natomiast motywacja do mentalizacji była związana negatywnie z poziomem zastosowanej przez sprawcę przemocy emocjonalnej i fizycznej. Oznacza to, iż wyższy poziom motywacji do mentalizacji działał hamująco na sprawcę w zakresie stosowanej przez niego przemocy emocjonalnej i fizycznej wobec ofiary lub też pozwalał mu zastosować manipulacje w większym stopniu oparte na zaspokojeniu potrzeb ofiary (np. dawanie uwagi, pochwał, prezentów) i wzbudzenie jej zaufania, bez konieczności stosowania gróźb i/lub bicia.

Zaskakuje fakt, iż nie odkryto powyższych zależności w zakresie związku pomiędzy doświadczeniem przemocy seksualnej w dzieciństwie, a sposobem działania sprawców. Nadmiernym byłoby jednak uznanie, iż wyniki przeprowadzonych badań są dowodem na brak istnienia takiej zależności, ze względu na znaczące metodologiczne ograniczenie badań dotyczące wielkości grupy. Wśród sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci było jedynie 15 mężczyzn, którzy sami byli ofiarami przemocy seksualnej w dzieciństwie.

Powyższe wyniki wskazują więc na to, iż decydujące znaczenie dla późniejszych zachowań zawierających przemoc wobec innych ma osobiste doświadczenie traumy czy stresu pochodzącego z przemocy (Widom, Ames, 1994; za: Beisert, 2017). Co istotne, nie jest to jednak zależność bezpośrednia, a wpływ owego bezpośredniego doświadczenia przemocy jest zależny od procesów mentalizacyjnych odnoszących się do procesów emocjonalnych powstających w wyniku doświadczenia przemocy. Jak wskazują teoretyczne założenia hipotezy abused–abuser istnieją dwie koncepcje wyjaśniające proces przemiany ofiary w sprawcę. Pierwsza z nich to koncepcja identyfikacji z agresorem, zgodnie z którą ofiara odczuwa przymus powtarzania części zdarzenia związanego z przeszłą traumą, przy jednoczesnym zniekształcaniu rzeczywistości poprzez zaprzeczanie własnej (oraz czasem również ofiary) krzywdzie i wiktylizacji. Druga koncepcja to radzenie sobie z własną traumą poprzez traumatyzowanie innych, w której to powtarza krzywdzenie, pozwala dać ujście gniewowi związanemu z krzywdą, której sprawca sam doświadczył, i pozwala odzyskać kontrolę (a dokładniej złudzenie kontroli) nad własnym doświadczeniem krzywdy (Beisert, 2017). Powyższe wyniki wskazują więc, iż w odniesieniu do grupy sprawców przemocy wobec dzieci korzystne może być rozwijanie zdolności oraz motywacji do

mentalizacji aspektów emocjonalnych w ramach terapii opierających się również na przepracowaniu ich doświadczeń przemocowych z okresu ich dzieciństwa.

6.3. Podsumowanie wyników

Uzyskane wyniki pozwoliły w pewnym zakresie potwierdzić istnienie opisanych w rozdziale 3 niniejszej pracy mechanizmów działania zaburzeń zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób w cyklu przestępstwa seksualnego. Przemawiają za tym:

1) związki bezpośrednie pomiędzy czynnikami z niszy ekologicznej (doświadczenie przemocy w dzieciństwie, styl przywiązania, złość), a zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób;

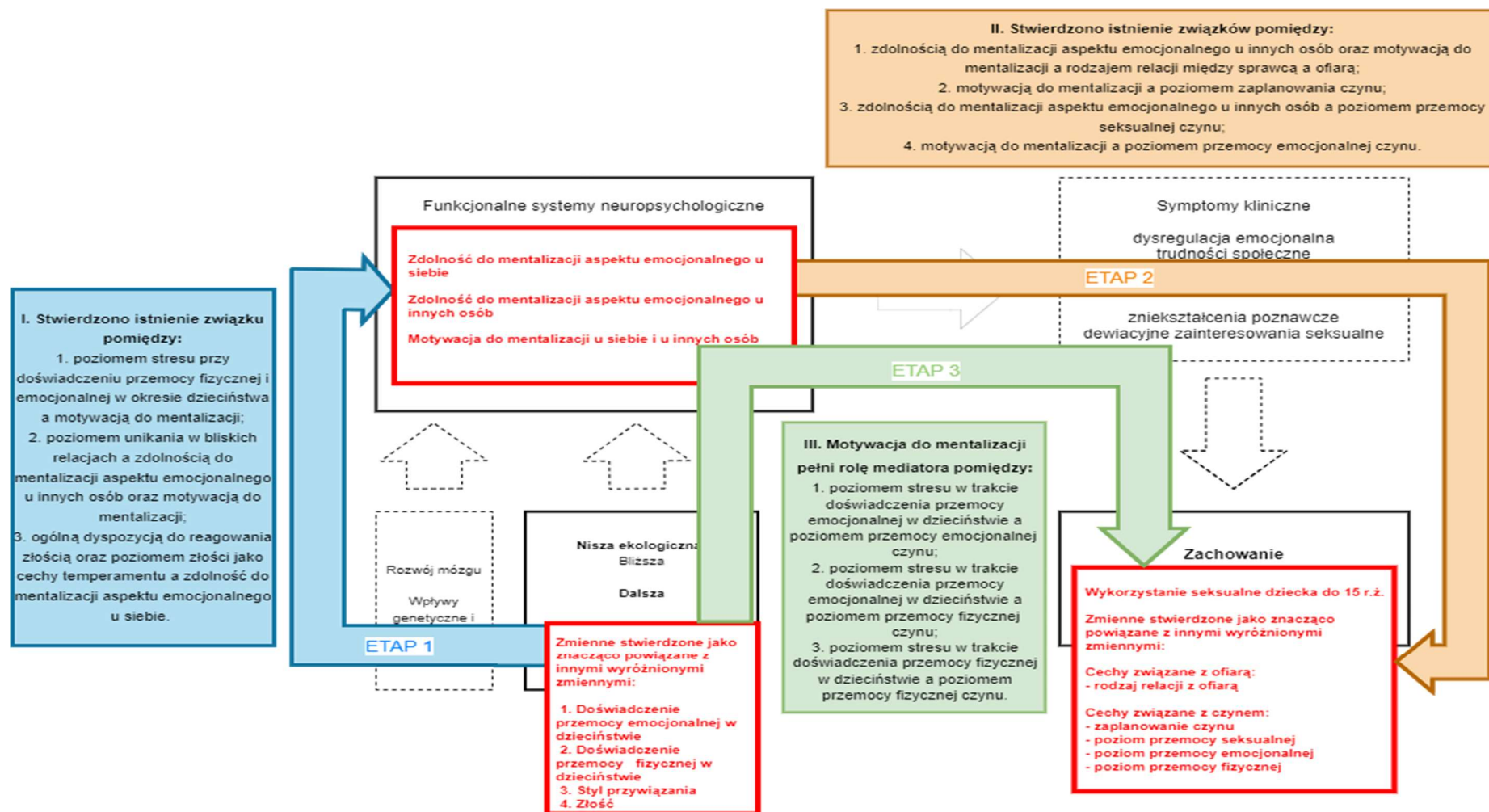
2) związki bezpośrednie pomiędzy zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób a sposobem działania sprawcy (zaplanowaniem czynu, poziomem przemocy seksualnej i emocjonalnej popełnionego czynu) oraz typem relacji z ofiarą.

3) uzyskanie modelu wskazującego na mediujący charakter motywacji do mentalizacji na związek pomiędzy poziomem stresu w trakcie doświadczenia przemocy emocjonalnej i fizycznej w dzieciństwie, a sposobem działania sprawcy w zakresie poziomu użytej przemocy emocjonalnej i fizycznej wobec ofiary.

Wbrew przewidywaniom nie udało się ustalić znaczących związków pomiędzy doświadczeniem przemocy seksualnej w dzieciństwie przez sprawców oraz zdolnością i motywacją do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób. Nie udało się również wyróżnić specyficznych dla grupy sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci deficytów w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych.

Posumowanie uzyskanych wyników przedstawia rysunek 8.

Rysunek 8 Podsumowanie wyników badań własnych

Źródło: Opracowanie własne.

6.4. Ograniczenia zastosowanej procedury badawczej

Zaprezentowane w powyższej pracy wyniki badań oraz przedstawione w oparciu o nie wnioski należy interpretować z ostrożnością. Wynikać powinna ona zarówno z ogólnych ograniczeń w zakresie metodologii przeprowadzonych badań oraz ze specyficznych ograniczeń związanych z tematyką badań, czyli seksualnością człowieka, a zwłaszcza obszarem przestępczości seksualnej.

Po pierwsze, należy wskazać, że reprezentatywność badanej grupy w odniesieniu do całej grupy sprawców przestępstw seksualnych wobec dzieci jest znacząco ograniczona przez parę czynników. Najważniejszy z nich wynika z podjętej na etapie planowania badań decyzji, o tym, by dobór do grupy sprawców wykorzystania seksualnego dziecka obejmował wyłącznie mężczyzn¹⁸.

Po drugie w badaniach uwzględniono tylko tych sprawców, którzy zostali skazani prawomocnym wyrokiem sądowym z art. 200 k.k. i w związku z tym odbywali w trakcie przeprowadzania badań karę pozbawienia wolności. Z tego powodu, wyniki badań odnieść można wyłącznie do tej populacji sprawców – a nie wszystkich, którzy popełnili przestępstwo w postaci wykorzystania seksualnego dziecka. Niewykluczone więc, że sprawcy, którzy uniknęli procesu sądowego mogą charakteryzować się innym (przypuszczalnie wyższym) poziomem zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób. Ich sprawność działania może ułatwiać stosowanie takich manipulacji, na skutek których ofiara w ogóle nie zgłasza przestępstwa albo uczestnicy procesu karnego rozstrzygają sprawę na korzyść oskarżonego. Podobnie, można się spodziewać, że sprawcy, którzy z większą uważnością planują czyn (a więc podejmują działania w celu zmniejszenia ryzyka wykrywalności owego czynu), cechują się wyższym poziomem motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób.

Po trzecie, jeśli chodzi o właściwości badanych wskazać należy przede wszystkim: wcześniejsze doświadczenia osób w zakresie udziału w badaniach, oczekiwania wobec badania, nastawienie wobec instytucji zatrudniającej badacza, lęk przed oceną, czy motywację do autoprezentacji (Brzeziński, 2004). Projekty badawcze obejmujące populację

¹⁸ Należy tu zauważyć, że jak wynika z Pierwszego Raportu Państwowej Komisji ds. wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajności wobec małoletniego poniżej lat 15 (Warszawa, 2021), gdzie przeanalizowanych zostało 345 przypadków przestępstw seksualnych wobec dzieci z 245 postępowań sądowych - tylko 2% (czyli 5 osób) wszystkich sprawców stanowiły kobiety.

sprawców przestępstw seksualnych (szczególnie wobec dzieci) zawsze wiążą się z podwyższonym ryzykiem odmowy udziału w badaniu ze względu na lęk osadzonych, iż uczestnictwo w badaniach ujawni (lub wyeksponuje) ich skłonności i narazi na agresję ze strony środowiska więziennego¹⁹. Nie sposób pominąć faktu, iż mężczyźni rekrutowani do badań w zakładach karnych mogli mieć różnorodną motywację do wzięcia w nich udziału. Pomimo dobrowolności udziału i możliwości rezygnacji w dowolnym momencie, nie można odgórnie przyjąć, że wszyscy uczestnicy byli zmotywowani do rzetelnego wykonania testów. W trakcie procedury badawczej można było zaobserwować, że część osób badanie traktowała jako element diagnozy penitencjarnej dający nadzieję na poprawę aktualnej sytuacji – co z kolei mogło sprzyjać udzielaniu przez nich takich odpowiedzi, o których badani sądzili, że byłyby najbardziej społecznie akceptowalne i pożądane.

Po czwarte, kolejne ograniczenie stanowiła niska liczebność badanych osób. Ma ona wpływ nie tylko na wspomnianą wyżej generalizację wyników, ale również na sposób weryfikacji hipotez. Przy większych grupach być może możliwe byłoby użycie bardziej czułych testów niż testy nieparametryczne stosowane w prezentowanych analizach oraz istniałaby możliwość zastosowania bardziej wyrafinowanych metod statystycznych. Dostępność większych grup umożliwiłaby również dokonanie bardziej szczegółowych obliczeń porównań oraz związków między zmiennymi w poszczególnych podgrupach sprawców (szczególnie pomiędzy sprawcami posiadającymi i nieposiadającymi doświadczeń bycia ofiarą przemocy seksualnej).

Kolejne ograniczenia powyższych badań wiążą się z zastosowanymi narzędziami badawczymi. Część wniosków oparto o dane pochodzące z akt penitencjarnych, które charakteryzowały się podstawową wadą, jaką była ich niekompletność. Nie można w związku z tym zapominać, iż zawarte w nich opisy czynów mogą nie oddawać w pełni obrazu popełnianych przez badanych sprawców przestępstw seksualnych wobec dzieci. Akta zawierają bowiem opisy tylko ujawnionych czynów – podczas gdy wiedza o nieujawnionych przestępstwach mogłaby w znaczący sposób zmienić obraz danych dotyczących wieku ofiar, ilości ofiar, natężenia przemocy, czy też wielokrotności czynu. Dodatkowo nie zawsze opisy czynów, zawierały wyczerpujące dane przydatne w badaniu.

¹⁹ Wpływ tego czynnika starano się minimalizować stosując następujące działania ochronne: nie podając osobom badanym szczegółowego tematu badania (podawano ogólną nazwę projektu tj. „Funkcjonowanie emocjonalne mężczyzn osadzonych w zakładach karnych”) oraz zapraszając do badania naprzemiennie, losowo, sprawców skazanych z art.200 k.k. i za przestępstwa przeciwko mieniu.

Większość zastosowanych narzędzi stanowiły metody samoopisowe, które są podatne na świadome i nieświadome dążenie do prezentowania siebie w sposób pożądaný i akceptowany społecznie (Johnson i Fendrich, 2002). Należy też zauważyć, że do oceny doświadczenia przemocy fizycznej i emocjonalnej w dzieciństwie zastosowano narzędzie własnej konstrukcji. Badania własne były pierwszymi badaniami przeprowadzonymi z ich użyciem (nie licząc pilotażu).

Jak wspomniano wcześniej, znaczenie dla oceny rezultatów mają również czynniki, które wprost wpływają ze specyfiki badań psychologiczno - seksuologicznych oraz cech osób badanych. Zwrócić należy uwagę przede wszystkim na niechęć do udzielania odpowiedzi na pewne tematy, co skutkuje pomijaniem odpowiedzi, a wpływa na możliwość wyciągania wniosków (Izdebski, 2012). Ze względu na specyfikę tematu w powyższym projekcie, badani mogli, celowo lub nieświadomie, ukrywać informacje dotyczące ich własnych doświadczeń przemocy w dzieciństwie. Część badanych zrezygnowała z wypełniania tych kwestionariuszy powołując się na to, że wzbudzają one w nich nieprzyjemne wspomnienia. Istotnym ograniczeniem w tym zakresie, jest również to, że do oceny doświadczeń przemocy w dzieciństwie wykorzystano wyłącznie narzędzie, które umożliwiło rozpoznanie, czy badani doświadczyli przemocy ze strony dorosłych osób. Nie uwzględniono natomiast doświadczeń przemocy rówieśniczej – co również mogłoby stanowić istotny czynnik zakłócający prawidłowy rozwój w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych u osób (Kamplung, i in., 2022)

Ostatni z czynników ograniczający reprezentatywność powyższych wyników badań, odnosi się do faktu, iż powyższe badania przeprowadzane zostały w bardzo specyficznym dla wszystkich osób czasie – tj. w trakcie trwania pandemii COVID-19. Był to okres, w którym większość osób przeżywała znaczące zmiany w zakresie funkcjonowania społecznego i emocjonalnego, co mogło mieć znaczenie w zakresie udzielania odpowiedzi w samoopisowych kwestionariuszach odnoszących się do postrzegania siebie właśnie w tych sferach życia.

6.5. Aplikacyjne znaczenie uzyskanych wyników

Przeprowadzone badania są jednymi z pierwszych badań przeprowadzonych w grupie sprawców przestępstw seksualnych wobec dzieci, które poddały analizie znaczenie zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego w sprawstwie wykorzystania seksualnego dziecka. Wpisują się one jednak w szerszą kategorię badań odnoszących do szeroko rozumianego funkcjonowania emocjonalno - społecznego sprawców prowadzonych zarówno w Zakładzie Seksuologii Społecznej i Klinicznej WPiK UAM (m.in. Beisert, 2012; Roszyk, 2017; Szumski, 2021; Bartoszak, 2022; Pilarczyk-Parchanowicz, 2022) jak i prowadzonych w innych krajach (m.in. Hudson i in., 1993; Gery i in., 2009; Elsegood i Duff, 2010).

O ile w powyższym badaniu nie udało się wykazać istnienia specyficznych deficytów w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego w grupie sprawców przestępstw seksualnych wobec dzieci, uzyskane wyniki wykazały, iż czynnik ten odgrywa znaczącą rolę w sprawstwie owych przestępstw. Większa zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób wiązała się z planowaniem przestępstwa i wybieraniem ofiar znanych sprawcy oraz dokonywaniem przestępstw o wyższym poziomie przemocy seksualnej. Stawia to więc pod znakiem zapytania bezrefleksyjne uczenie sprawców przestępstw seksualnych wobec dzieci mentalizacji aspektu emocjonalnego. Wydaje się, iż wzmacnianie tej kompetencji musi odbywać się pod warunkiem podjęcia, również ze sprawcą przemocy seksualnej wobec dziecka, pracy korygującej w obrębie rozpoznania jego zniekształceń poznawczych, psychoedukacji w zakresie normy i patologii seksualnej oraz przekonań odnośnie funkcjonowania w relacjach z innymi osobami.

Analizując jednak wyniki odnoszące się do wpływu mentalizacji na zależność pomiędzy byciem ofiarą przemocy a sprawstwem przemocy istotne wydaje się poruszanie tego wątku ze sprawcami w toku diagnozy, jak i psychoterapii – w celu dania im możliwości przepracowania własnego doświadczenia krzywdzenia. Pamiętać jednak należy, iż terapia w obrębie traumy wynikające z doświadczenia przemocy seksualnej, emocjonalnej i fizycznej może wymagać oddziaływań psychoterapeutycznych o charakterze długoterminowym, które mogą nie być możliwe do przeprowadzenia w czasie pobytu w zakładzie karnym, stąd niezwykle ważnym jest podejmowanie wysiłku w celu stworzenia możliwości skorzystania z tego typu terapii również po opuszczeniu przez sprawców zakładu karnego celem redukcji recydywy.

6.6. Kierunki dalszych badań

Kierunki dalszych badań warto sprowadzić do kilku obszarów. Przede wszystkim kolejne działania powinny obejmować pogłębienie analizy zebranych danych. Następnie udoskonalanie projektu i ponowne przeprowadzenie badań po usunięciu wykrytych ograniczeń, zwłaszcza tych odnoszących się do specyfiki okresu pandemii Covid-19, i co za tym idzie ograniczonej liczebności grupy badawczej, co miałyby przede wszystkim na celu ponowną ocenę opisanych założeń i weryfikację przedstawionych wyników.

Drugi obszar działań powinien również zawierać rozszerzenie kryteriów doboru osób do grup kontrolnych o kryterium doświadczenia przemocy seksualnej w okresie dzieciństwa. Dzięki temu możliwe byłoby rozszerzenie analiz porównawczych pomiędzy grupą mężczyzn, którzy doświadczyli przemocy seksualnej w okresie dzieciństwa i sami w dorosłości stali się sprawcami przemocy seksualnej wobec dzieci, a grupą mężczyzn, którzy doświadczyli przemocy seksualnej w okresie dzieciństwa i w dorosłości nie stali się sprawcami tego typu przemocy wobec innych osób. Ten zabieg mógłby pozwolić na przeprowadzenie analizy roli zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób w mechanizmie sprawstwa przestępczości seksualnej wobec dzieci, zwłaszcza w odniesieniu do koncepcji „przemiany ofiary w sprawcę”²⁰ (opisywanej m.in. w pracach: Hall, Hirshmann, 1991; Marshall, Barabee, 1990; Ward, Beech; 2005).

Po trzecie istotne byłoby poszerzenie grupy badawczej o sprawców przestępstw seksualnych wobec dorosłych – co umożliwiłoby sprawdzenie, czy rozpoznane zależności w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka są typowe dla wszystkich sprawców przestępstw seksualnych, czy tylko tych, którzy wykorzystują seksualnie dzieci.

Czwarty obszar działań powinien zawierać poszerzenie badań poprzez wprowadzanie innych metod pomiaru zdolności do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób. Przede wszystkim o rozszerzenie narzędzi badawczych o narzędzia oparte na systemie kodowania wypowiedzi udzielanych w ustrukturyzowanym lub w częściowo ustrukturyzowanym wywiadzie w celu oceny zdolności do mentalizacji przez badacza. Są to m.in. takie metody, jak najpopularniejsza RFS (Reflective Functioning Scale) używana wraz z wywiadem AAI (Adult Attachment Interview, George, i in., 1985), czy

²⁰ Ang. Abused abuser hypothesis.

nowszy MAI (Metacognition Assesment Interview, Semerari, i in., 2012) (za: Jańczak, 2021a).

Ostatni obszar działań powinien obejmować rozszerzenie badań nad związkami zaburzeń w zakresie zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób z kolejnymi czynnikami wyróżnionymi w modelu teoretycznym skonstruowanym na podstawie Zintegrowanej Teorii Przystępczości Seksualnej, które nie były przedmiotem badania, czyli, czynnikami wyróżnionymi na poziomie symptomów klinicznych - zniekształceniami poznawczymi, trudnościami społecznymi oraz dewiacyjnymi zainteresowaniami seksualnymi.

ZAKOŃCZENIE

Głównym celem niniejszej pracy było określenie udziału zdolności i motywacji do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób w sprawstwie wykorzystania seksualnego dzieci w oparciu o Zintegrowaną Teorię Przystępczości Seksualnej. Wyróżniono trzy etapy oddziaływania wskazanej zmiennej na czyn przestępczy i sformułowano cztery główne pytania badawcze. W wyniku przeprowadzonych analiz udało się potwierdzić część postawionych hipotez.

Analiza literatury, dotychczasowe doniesienia empiryczne, a także wyniki przeprowadzonych badań własnych pozwalają stwierdzić, iż sprawstwo wykorzystania seksualnego dziecka jest zjawiskiem niejednorodnym i złożonym, będącym efektem działania wielu uwarunkowań, które swój początek mają już na wczesnych etapach życia.

Funkcjonowanie emocjonalne sprawców i ich zdolność i motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób, a także rozpoznawania własnych kompetencji w tym zakresie, wydają się istotne z perspektywy tak prowadzenia dalszych badań, jak i skutecznego rozpoznawania deficytów w powyższym obszarze i wdrażania odpowiednich oddziaływań terapeutycznych celem zmniejszenia recydywy przestępczości seksualnej wobec dzieci.

BIBLIOGRAFIA:

- Allen, J., Fonagy, P. & Bateman, A. (2014). *Mentalizowanie w praktyce klinicznej*. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Allen, J. (2005). *Coping With Trauma: Hope Through understanding*, wyd. 2. American Psychiatric Publishing.
- Allen, J. (2006). Mentalizing in practice. W: J.G. Allen & P. Fonagy (Red.), *Handbook of mentalization based treatment* (s. 3-10). John Wiley & Sons.
- Baker, E., Beech, A. & Tyson, M. (2006). Attachment disorganization and its relevance to sexual offending. *Journal of Family Violence*, 3 (21), 221-231.
- Ball Cooper, E., Anderson, J.L., Sharp, C., Langley, H.A. & Venta, A. (2021). Attachment, Mentalization, and Criterion B of the Alternative DSM-5 Model for Personality Disorders (AMPD). *Borderline Personality Disorder and Emotion Dysregulation*, 8(23). <https://doi.org/10.1186/s40479-021-00163-9>
- Barnett, G.D. & Mann, R. E. (2013). Cognition, Empathy, and Sexual Offending, *Trauma, Violence & Abuse*, 14 (1), 22 – 33.
- Barthomolew, K. & Horowitz, L.M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of four category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226-244.
- Bartoszak. D. (2022). *Zaburzenia regulacji emocji sprawców przestępstw seksualnych przeciwko małoletnim*. Wydawnictwo Rys.
- Bateman, A. & Fonagy, P. (2004). *Psychotherapy for borderline personality disorder: Mentalization-based treatment*. Oxford Univeristy Press.
- Bak, W. (2016). Personality predictors of anger. The role of FFM traits, shyness, and self-esteem. *Polish Psychological Bulletin*, 47 (3), 373-382.
- Beisert, M. (2012). *Pedofilia. Geneza i mechanizm zaburzenia*. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Berliner L. & Elliott D.M. (2002), Sexual Abuse of Children, w: J.E. Myers, L. Berliner, J. Briere, C.T. Hendrix, C. Jenny & T.A. Reid (Red.), The APSAC Handbook on Child Maltreatment, Sage.

Blair, R.J.R., Jones, L. & Clark, F. (1997). The psychopathic individual: a lack of responsiveness to distress cues? *Psychophysiology*, 34, 192-198.

Blair, R.J.R., Morris, J.S., Frith, C.D., Perrett, D.I. & Dolan, R.J. (1999). Dissociable neural responses to facial expressions of sadness and anger, *Brain*, 122, 883–893.

Borelli, J.L., Cohen, C., Pettit, C., Normandin, L., Target, M., Fonagy, P. & Ensink, K. (2019). Maternal and Child Sexual Abuse History: An Intergenerational Exploration of Children's Adjustment and Maternal Trauma-Reflective Functioning. *Frontiers in Psychology*, 10, 1062.

Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss. Volume II. Separation, anxiety and anger*. The Hogarth Press.

Bowlby, J. (2007). *Przywiązanie*. (M. Polaszewska-Nicke, Tłum.). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Brennan, K. A., Clark, C. L., & Shaver, P. R. (1998). Experiences in close relationships inventory. *Hormones and Behavior*. APA PsycTests. <https://doi.org/10.1037/t23266-000>

Bridges, M., Wilson, J. & Gacono, C. (1998). A Rorschach investigation of defensiveness, self perception, interpersonal relations and affective states in incarcerated paedophiles. *Journal of Personality Assessment*, 70, 365 - 385.

Briggs, F. (1995) *From victim to offender: How child sexual abuse victims become offenders*. St. Leonards: Allen and Unwin.

Brown, S. & Forth, A. (1997). Psychopathy and sexual assault: static risk factors, emotional precursors and rapist subtypes. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 65, 848 - 857.

Brzeziński, J. (red.). (2004). *Metodologia badań psychologicznych. Wybór tekstów*. Wydawnictwo Naukowe PWN.

- Camras, L., Sachs-Alter, E., & Ribordy, S. (1996). Emotion understanding in maltreated children: Recognition of facial expressions and integration with other emotion cues. W: M. Lewis & M. Sullivan (Red.), *Emotional development in atypical children* (s. 203–225). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Cassidy, J. (1999). The nature of children's ties. W: J. Cassidy & P.R. Shaver (red.), *Handbook of attachment: Theory, research and clinical applications*. Guilford Press.
- Cichońska, A. & Bilewicz, M. (2010). Co się kryje w nieistotnych efektach statystycznych? Możliwości zastosowania analizy supresji w psychologii społecznej. *Psychologia Społeczna*, 2–3(14), 191–198.
- Cierpiątkowska, L. & Górska, D. (2016). *Mentalizacja z perspektywy rozwojowej i klinicznej*. Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Connolly, M. & Woollons, R. (2008). Childhood sexual experience and adult offending: An exploratory comparison of three criminal groups. *Child Abuse Review*, 17, 119–132.
- Dimitrijevic, A., Hanak, N., Dimitrijevic, A.A. & Marjanovic Z.J. (2018). The Mentalization Scale (MentS): A Self-Report Measure for the Assessment of Mentalizing Capacity. *Journal of Personality Assessment*, 100 (3).
- Dodge, K & Crick, N. (1990). Social Information-Processing Bases of Aggressive Behavior in Children. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 16 (1), 8–22.
- Domes, G., Hollerbach, P., Vohs, K., Mokros, A. & Habermeyer, E. (2013). Emotional Empathy and Psychopathy in Offenders: An Experimental Study. *Special Issue: The Social-Cognitive Basis of Personality Disorders*, 27 (1), 67 – 84.
- Edwards, A., Shipman, K. & Brown, A. (2005). The socialization of emotional understanding: A comparison of neglectful and nonneglectful mothers and their children. *Child Maltreatment*, 10, 293–304.
- Elsegood, K.J. & Duff, S.C. (2010). Theory of Mind in Men Who Have Sexually Offended Against Children: A U.K. Comparison Study Between Child Sex Offenders and Nonoffender Controls, *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 22 (1), 112–131.

Ensink, K., Normanind, L., Target, M., Fonagy P., Sabourin, S. & Berthelot N. (2015). Mentalization in children and mother in the context of trauma: An initial study of the validity of the Child Reflective Functioning Scale, *British Journal of Developmental Psychology*, 33, 203–217

Ensink, K., Begin, M., Normandin, L. & Fonagy, P. (2016). Maternal and child reflective functioning in the context of child sexual abuse: pathways to depression and externalising difficulties. *European Journal of Psychotraumatology*, 7 (1).

Faller K.C. (1988). *Child Sexual Abuse. An Interdisciplinary Manual for Diagnosis, Case Management and Treatment*. Columbia University Press.

Filar, M. (2004). Seksualne wykorzystywanie dzieci w świetle polskiego kodeksu karnego (na tle prawnoporównawczym). W: M. Sajkowska (Red.), *Wykorzystywanie seksualne dzieci. Teoria – badania – praktyka* (s. 35-54). Fundacja „Dzieci Niczyje”

Finkelhor D. (1994), Current Information on the Scope and Nature of Child Sexual Abuse, *The Future of Children*, 4 (2).

Finkelhor, D. & Araji, S. (1986). Explanation of pedophilia: A four factor model. *The Journal of Sex Research*, vol. 22, 2, 145-161.

Fisher, D., Beech, A. & Browne, K. (1999). Comparison of sex offenders to nonoffenders on selected psychological measures. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 43, 473 - 491.

Fluderska G. & Sajkowska M. (2001), Problem krzywdzenia dzieci. Postawy i doświadczenia dorosłych Polaków. Raport z badań, Fundacja Dzieci Niczyje.

Fonagy, P. (2003). Towards a developmental understanding of violence. *The British Journal of Psychiatry*, 24, 212-239.

Fonagy, P. (2008). The Mentalization-Focused Approach to Social Development. W: F.N. Busch (Red.), *Mentalization. Theoretical Considerations, Research Findings, and Clinical Implications* (s. 3–56). The Analytic Press.

Fonagy, P., Bateman, A. & Luyten, P. (2012). Introduction and overview. W: A. Bateman, P. Fonagy (Red.) *Handbook of mentalizing in mental health practice* (s. 3-41). American Psychiatric Publishing, Inc.

Fonagy, P., Gergely, G., Jurist, E. & Target, M. (2002). *Affect regulation, mentalization and the development of the self*. Other Press.

Fonagy, P., Gergely, G. & Target, M. (2007). The parent-infant dyad and the construction of the subjective self. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, and Allied Disciplines*, 48 (3–4), 288–328.

Fonagy, P. & Luyten, P. (2009). A developmental, mentalization-based approach to the understanding and treatment of borderline personality disorder. *Dev Psychopathol*, 21(4), 1355-1381.

Fonagy, P. & Target, M. (1997). Attachment and reflective function: their role in self-organization. *Dev Psychopathol*, 9 (4), 679-700.

Fraley, R. C., Waller, N. G., & Brennan, K. A. (2000). An item response theory analysis of self-report measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(2), 350–365. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.78.2.350>

Fraley, R. C., Hudson, N. W., Heffernan, M. E., & Segal, N. (2015). Are adult attachment styles categorical or dimensional? A taxometric analysis of general and relationship-specific attachment orientations. *Journal of personality and social psychology*, 109 (2), 354.

Gardocki, L. (1998). *Prawo karne*. C.H. Beck.

George, C., Kaplan, N., & Main, M. (1985). *The Attachment Interview for Adults (3rd ed.)*. Department of Psychology, University of California.

Gery, I., Miljkovitch, R., Berthoz, S., & Soussignan, R. (2009). Empathy and recognition of facial expressions of emotion in sex offenders, non-sex offenders and normal controls. *Psychiatry research*, 165(3), 252-262.

Gillespie, S.M., Rothstein, P., Satherley, R.M., Beech, A.R. & Mitchell, I.J. (2015). Emotional expression recognition and attribution bias among sexual and violent offenders: a signal detection analysis, *Frontiers in Psychology*, 6, 595.

Górniok, O., Hoc, S. & Przyjemski, S. M. (1999). *Kodeks karny Komentarz*. Tom. III. MAURES.

Górska, D. (2015). Procesy mentalizacji podczas aktywacji systemu przywiązania w populacji osób bez zaburzeń. *Polskie Forum Psychologiczne*, 20(4), 536-558.

Graham, K.R. (1996). The childhood victimization of sex offenders: an underestimated issue. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 40, 192-203.

Greenberg, D. M., Kolasi, J., Hegsted, C. P., Berkowitz, Y., & Jurist, E. L. (2017). Mentalized affectivity: A new model and assessment of emotion regulation. *PloS one*, 12 (10).

Gross, J.J. (2013). Emotion regulation: Taking stock and moving forward. *Emotion*, 13, 359–365.

Hall, G. C. N. & Hirschman, R. (1991). Toward a theory of sexual aggression: A quadripartite model. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 59, 662–669.

Hall, G. C. N. & Hirschman, R. (1992). Sexual aggression against children: A conceptual perspective of etiology. *Criminal Justice and Behavior*, 19, 8–23.

Hanson, R. & Slater, S. (1988). Sexual victimization in the history of sexual abusers: A review. *Annals of Sex Research*, 1, 485-499.

Hayes, A. F. (2013). Mediation, moderation, and conditional process analysis. *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach*, 1, 20.

Hayes, A. F. (2018). Partial, conditional, and moderated moderated mediation: Quantification, inference, and interpretation. *Communication Monographs*, 85(1), 4–40. <https://doi.org/10.1080/03637751.2017.1352100>

Hayes, A. F. & Preacher, K. J. (2014). Statistical mediation analysis with a multicategorical independent variable. *British Journal of Mathematical and Statistical Psychology*, 67(3), 451–470. <https://doi.org/10.1111/bmsp.12028>

- Hobson, R.P. (2002). *The Cradle of Thought: Exploring the Origin of thinking*. Oxford University Press.
- Hudson, S.M., Marshall, W.L., Wales, D., McDonald, E., Bakker, L.W. & McLean, A. (1993). Emotional recognition Skills of sex offenders. *Annals of Sex Research*, 6, 199-211.
- Hudson, S.M., Marshall, W.L. & Ward, T. (1996). Attachment style in sex offending: A preliminary study. *The Journal of Sex Research*, 33, 17-26.
- Izdebski, Z. (2004). *Adolescents attitudes toward sexuality*. Nieopublikowany raport z badań, Warszawa.
- Jańczak, M. (2021). Polish adaptation and validation of the Mentalization Scale (MentS) – a self-report measure of mentalizing. *Psychiatria Polska*, 55(6).
- Jańczak, M. (2021). *What's on your mind? A Guide for Mentalization Assessment in Adults*. Wydawnictwo Rys.
- Johnson, T. & Fendrich, M. (2002). *A validation of the Crowne-Marlowe Social Desirability Scale*. Wystąpienie podczas 57th Annual Meeting of the American Association for Public Opinion Research, St. Pete Beach, FL.
- Jurist, E.L. (2005). Mentalized Affectivity. *Psychoanalytic Psychology*, 22, 3, 426–444.
- Kalichman, S (1991). Psychopathology and Personality Characteristics of Criminal Sexual Offenders as a Function of Victim Age. *Archives of Sexual Behaviour*, 20 (2).
- Kamplung, H., Kruse, J., Lampe, A., Nolte, T., Hettich, N., Brähler, E., Sachser, C.; Fegert, J.M.; Gengelmaier, S.; Fonagy, P, Krakau, L., Zara, S. & Riedl, D. (2022). Epistemic trust and personality functioning mediate the association between adverse childhood experiences and posttraumatic stress disorder and complex posttraumatic stress disorder in adulthood. *Frontiers in Psychiatry*, 13, 919191.
- Keenan, T. & Ward, T. (2000). A Theory of Mind Perspective on Cognitive, Affective, and Intimacy Deficits in Child Sexual Offenders, *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 12 (1), 49 – 60.

- Klin, A., Schultz, R. & Cohne, D.J. (2000). Theory of mind in action: developmental perspectives on social neuroscience. W: S. Baron-Cohen, H. Target – Flusberg, & D.J. Cohen (Red.). *Understanding Other Minds: Perpspectives from Developmental Cognitive Neuroscience*, wyd.2 (s. 357-388). Oxford Press Univeristy.
- Knight, R.A. & Prentky, R.A. (1993). Exploring characteristics for classifying juvenile sexual offenders. W: H.E. Barbaree, W.L., Marshall & S.M. Hudson (Red.), *The juvenile sex offenders* (s.45-83). The Guilford Press.
- Kowalczyk, M. H. (2014). *Przestępcy seksualni. Zabójcy, gwałciciele, pedofile i ich resocjalizacja*. Wydawnictwo naukowe UMK.
- Lew-Starowicz, M., & Lew-Starowicz, Z. (2002). Sexuality of Polish women Report „Sexuality of Polish people 2002”. *Menopause Review/Przegląd Menopauzalny*, 1(4), 64-73.
- Levinson, A. & Fonagy, P. (2004). Offending and attachment: the relationship between interpersonal awareness and offending in a prison population with psychiatric disorder. *Canadian Journal of Psychiatry*, 12, 225-251.
- Lisak, D. & Ivan, C. (1995). Deficits in intimacy and empathy in sexually aggressive men. *Journal of Interpersonal Violence*, 10, 296 - 308.
- Lubiewska K, Głogowska K, Mickiewicz K, Wojtynkiewicz, E., Izdebski, P. & Wiśniewski, C. Skala Experience in Close Relationships-Revised: struktura, rzetelność oraz skróconawersja skali w polskiej próbie. *Psychologia Rozwojowa*, 21, 49–63.
- Luyten, P., Fonagy, P., Lowyck, B. & Vermote, R. (2011). Assessment of mentalization. W: A.W. Bateman & P. Fonagy (Red.), *Handbook of Mentalizing in mental health practice* (s. 43–65). American Psychiatric Publishing.
- Łuria, A. (1966). *Higher cortical functions in man*. Basic Books
- Marshall, W. L. (1989). Invited essay: Intimacy, loneliness & sexual offenders. *Behaviour Research and Therapy*, 27, 491–503.
- Marshall, W. L. (1993). The role of attachment, intimacy, and loneliness in the etiology and maintenance of sexual offending. *Sexual and Marital Therapy*, 8, 109–121.

- Marshall, W. L. & Barbaree, H. E. (1990). The Integrated Theory of Sexual Offending [in:] Marshall, W. L., Laws, D. L. & Barbaree, H. E. (Red.), *Handbook of Sexual Assault: Issues, Theories and Treatment of the Offender* (s.257-278). Plenum Press.
- Marshall, W., Hudson, S., Jones, R. & Fernandez, Y. (1995). Empathy in sex offenders. *Clinical Psychology Review*, 15, 99 -113.
- Marszał, M. (2016). Metody pomiaru zdolności do mentalizacji. W: L. Cierpiąłkowska, D. Górska (Red.) *Mentalizacja z perspektywy rozwojowej i klinicznej*. Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Miedzik, M. (2014). *Diagnoza zjawiska przemocy i możliwości uzyskania pomocy w sytuacji doświadczania przemocy w percepcji dzieci i młodzieży. Raport z badań*. Warszawa: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.
- Miedzik, M. & Godlewska-Szurkowa, J. (2014). *Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców. Raport cząstkowy. Wyniki badań PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej*. Warszawa: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.
- Moller, C., Falkenström, F., Holmqvist Larsson, M. & Holmqvist, R. (2014). Mentalizing in Young Offenders. *Psychoanalytic Psychology*, 31 (1), 84-99.
- Newbury-Helps, J., Feigenbaum, J. & Fonagy, P. (2016). Offenders with Antisocial Personality Display More Impairments in Mentalizing. *Journal of Personality Disorders*, 30(2), 232-355.
- Pennington, B. F. (2002). *The development of psychopathology: nature and nurture*. Guilford Press.
- Petersen, R., Brakoulias, V. & Langdon R. (2016). An experimental investigation of mentalization ability in borderline personality disorder. *Comprehensive Psychiatry*, 64, 12-21. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2015.10.004>.

- Pilarczyk – Parchanowicz, K. (2022). *Zdolność do rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej w grupie sprawców wykorzystujących seksualnie dzieci*. [rozprawa doktorska]. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.
- Puglia, M, Stough, C, Carter & J. Joseph, M. (2005). The emotional intelligence of adult sex offenders: ability based EI assessment. *Journal of Sexual Aggression, 11* (3).
- Racey, B.D., Lopez, N.L. & Schneider, H.G. (2000). Sexually Assaultive Adolescents: Cue Perception, Interpersonal Competence and Cognitive Distortions, *International Journal of Adolescence and Youth, 8* (2-3), 229-239.
- Ross, T. (2008). Current issues in self-regulation research and their significance for therapeutic intervention in offender groups. *International Journal of Behavioral Consultation and Therapy, 4* (1), 68-81.
- Ross, T., Fontao, M.I. (2006). Self-regulation and emotional experience: Preliminary findings in non-sexual and sexual offenders. *Sexual Offender Treatment, 1*(2).
- Roszyk, A. (2016). Neuronalne podstawy mentalizacji. W: L. Cierpiałkowska, D. Górka (Red.) *Mentalizacja z perspektywy rozwojowej i klinicznej*. Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Rotaru, T. Ş., & Rusu, A. (2013). Psychometric properties of the Romanian version of Experiences in Close Relationships-Revised questionnaire (ECR-R). *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 78*, 51-55.
- Ryan, G., Miyoshi, T.J., Metzner, J.L., Krugman, R.D. & Fryer, G.E. (1996). Trends in a national sample of sexually abusive youths. *Journal of American Academy of Child and Adolescents Psychiatry, 35*, 17 – 25.
- Sajkowska M. & Siemaszko J. (1999). *Raporty z badań dotyczące problemu krzywdzenia dzieci. Profesjonaliści wobec problemu krzywdzenia dzieci. Dziecko jako ofiara krzywdzenia*. Fundacja Dzieci Niczyje.
- Sajkowska, M. (2002). Wykorzystywanie seksualne dzieci. Ustalenia terminologiczne, skala zjawiska, oblicza problemu społecznego. *Dziecko Krzywdzone, 1*, 5-28.
- Sajkowska M. (2010). Wiktyimizacja młodzieży. *Doświadczenia młodych Polaków. Raport z badań*. Fundacja Dzieci Niczyje.

- Schwarzer, N. H., Nolte, T., Fonagy, P., & Gingelmaier, S. (2021). Mentalizing and emotion regulation: Evidence from a nonclinical sample. *International forum of psychoanalysis*, 30(1) 34-45.
- Scully, D. (1988). Convicted rapists' perception of self and victim: role taking and emotions. *Gender and Society*, 2, 200 - 213.
- Semerari, A., Cucchi, M., Dimaggio, G., Cavadini, D., Carcione, A., Battelli, V., Nicolò, G., Pedone, R., Siccardi, T., D'Angerio, S., Ronchi, P., Maffei, C., & Smeraldi, E. (2012). The development of the Metacognition Assessment Interview: Instrument description, factor structure and reliability in a non-clinical sample. *Psychiatry Research*, 200(2-3), 890-895. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2012.07.015>
- Shipman, K. L. & Zeman, J. (1999). Emotional understanding: A comparison of physically maltreating and nonmaltreating mother-child dyads. *Journal of Clinical Child Psychology*, 28, 407-417.
- Shipman, K. & Zeman, J. (2001). Socialization of children's emotion regulation in mother-child dyads: A developmental psychopathology perspective. *Development and Psychopathology*, 13(2), 317-336.
- Shipman, K., Zeman, J., Penza, S. & Champion, K. (2000). Emotion management skills in sexually maltreated and nonmaltreated girls: A developmental psychopathology perspective. *Development and Psychopathology*, 12, 47-62.
- Sibley, C. G., Fischer, R., & Liu, J. H. (2005). Reliability and validity of the revised experiences in close relationships (ECR-R) self-report measure of adult romantic attachment. *Personality and social psychology bulletin*, 31(11), 1524-1536.
- Sklyarov, O. (2020). *The Impact of Adverse Childhood Experiences on Attachment and Mentalization in Sex Offenders* (Doctoral dissertation, George Fox University).
- Smaś-Myszczyszyn, M., & Rzyński, R. (2022). Podsumowanie najważniejszych zmian w obrębie zaburzeń seksualnych i zdrowia seksualnego, które wprowadza najnowsza rewizja Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-11. *Przegląd Psychologiczny*, 65(2), 9-27.

- Spielberger, D.C. (1999) *STAXI-2 state trait anger expression inventory-2, professional manual*. PAR.
- Stala, K. (2018). *Czy przestępców seksualnych należy uczyć rozpoznawania emocji? Rozpoznawanie emocji a nasilenie przemocy seksualnej*. [rozprawa doktorska]. Uniwersytet Warszawski.
- Stern, D.N. (1985). *The Interpersonal World of the Infant: A View from Psychoanalysis and Developmental Psychology*. Basic Books.
- Stripe, T., Abracen, J., Stermac, L. & Wilson, R. (2006). Sexual offenders' state of mind regarding childhood attachment: A controlled investigation. *Sex Abuse, 18*, 289-302.
- Surkont, M. (1998). *Prawo karne. Podręcznik dla studentów administracji*. Lex.
- Szumski, F. (2013). *Zniekształcenia poznawcze u sprawców wykorzystania seksualnego dziecka*. Niepublikowana praca doktorska. Instytut Psychologii UAM.
- Szumski, F. (2021) *Zniekształcenia poznawcze u sprawców przestępstw seksualnych przeciwko dzieciom*. Wydawnictwo Rys.
- Szymańska-Pytlińska, M. & Szumski, F. (2014). Rola rodziców w etiologii przestępczości seksualnej. *Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka, 13*(1).
- Taubner, S. & Curth, C. (2013). Mentalization mediates the relation between early traumatic experiences and aggressive behavior in adolescence. *Psihologija, 46* (2), 177–192.
- Taubner, S., White, L.O., Zimmermann, J., Fonagy, P. & Nolte, T. (2013). Attachment-related mentalization moderates the relationship between psychopathic traits and proactive aggression in adolescence. *Journal of Abnormal Child Psychology, 41*, 6, 929–938.
- Testoni, I., Mariani, C., and Zamperini, A. (2018). Domestic violence between childhood incest and re-victimization: a study among anti-violence centers in Italy. *Frontiers in Psychology 9*, 2377. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.02377>
- Tianyu Li, E., Carracher, E. & Bird, T. (2020). Linking childhood emotional abuse and adult depressive symptoms: The role of mentalizing incapacity. *Child Abuse and Neglect, 99*, 104253. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.104253>.

Tsagarakis, M., Kafetsios, K., & Stalikas, A. (2007). Reliability and validity of the Greek version of the Revised Experiences in Close Relationships measure of adult attachment. *European Journal of Psychological Assessment, 23*(1), 47-55.

Twardowska-Staszek, E., Seredyńska, A., Rostek, I. & Biel, K. (2021). Nastrój i emocje Polaków podczas pandemii COVID-19. *Horyzonty Wychowania, 20*(55), 11-26. <https://doi.org/10.35765/hw.2075>

Vindegard, N. & Benros, M.E. (2020). COVID-19 pandemic and mental health consequences: Systematic review of the current evidence. *Brain, Behavior, and Immunity, 89*, 531-542. <https://doi.org/10.1016/j.bbi.2020.05.048>

Ward, T. & Beech, A. (2006). An integrated theory of sexual offending. *Aggression and Violent Behavior, 11*, 44–63.

Ward, T. & Beech, A. (2008). An integrated theory of sexual offending. [W:] D. R. Laws, W.T. O'Donohue. *Sexual Deviance*, (s.21-36). The Guilford Press.

Ward, T., Hudson, S, Marshall, W. & Siegert, R. (1995). Attachment style and intimacy deficits in sex offenders: A theoretical framework. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment, 7*, 317-335.

Ward, T. & Hudson, S. M. (1998). The construction and development of theory in the sexual offending area: A meta-theoretical framework. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment, 10*, 47–63.

Ward, T., Hudson, S.M., Marshall, W.L. & Siegert, R. (1995). Attachment style and intimacy deficits in sexual offenders: A theoretical framework. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment, 7*, 317-335.

Ward, T., Keenan, T. & Hudson, S. M. (2000). Understanding cognitive, affective, and intimacy deficits in sexual offenders: A developmental perspective. *Aggression and Violent Behaviour, 5* (1), 41 – 62.

Ward, T., Loudon, K., Hudson, S. & Marshall, W. (1995). A descriptive model of the offense chain for child molesters. *Journal of Interpersonal Violence, 10*, 452 – 472.

- Ward, T., Polaschek, D. & Beech, A. (2006). *Theories of Sexual Offending*. John Wiley's & Sons, Ltd.
- Ward, T. & Siegert, R. J. (2002) Toward a comprehensive theory of child sexual abuse: a theory knitting perspective. *Psychology, Crime, Law*, 8, 319-351.
- Warylewski, J. (2001). *Przestępstwa seksualne*. Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- Widom, C.S. & Ames, M.A. (1994) Criminal consequences of childhood sexual victimization. *Child Abuse and Neglect*, 18, 303-318.
- Williams L. (1994). Recall of Childhood Trauma: A Prospective Study of Women's Memories of Child Sexual Abuse, *Journal of Consulting and Clinical Psychology* 62, 1167–1176.
- Winnicott, D.W. (1960). The Theory of the Parent-Infant Relationship. *International Journal of Psycho-Analysis*, 41, 585-595.
- Włodarczyk, J., & Sajkowska, M. (2013). Wykorzystywanie seksualne dzieci. Wyniki Ogólnopolskiej diagnozy problemu przemocy wobec dzieci. *Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 12(3), 82-100.
- Worling, J.R. (1995). Sexual Abuse histories of adolescent male sex offenders: Differences on the basis of the age and gender of their victims. *Journal of Abnormal Psychology*, 104, 610-613.

Załącznik 1 The Mentalization Scale (MentS) Dimitrijevic, Dimitirjevic, Marjanovic (2017) w adaptacji M. Jańczak (2021).

MENT(S)

(Dimitrijević i in., 2017; polska adaptacja: M. Jańczak)

Kwestionariusz składa się z 28 pozycji. Prosimy, przeczytaj uważnie każdą z nich i **ZAZNACZ KÓŁKIEM** tę liczbę na skali od 1 do 5, która najlepiej Cię opisuje.

1	2	3	4	5
całkowicie nieprawdziwe	raczej nieprawdziwe	zarówno prawdziwe jak i nieprawdziwe	raczej prawdziwe	całkowicie prawdziwe

1	Zrozumienie przyczyn mojego zachowania jest dla mnie ważne.	1 2 3 4 5
2	Uważnie obserwuję, co mówią i robią inni ludzie, kiedy wyciągam wnioski dotyczące ich cech osobowości.	1 2 3 4 5
3	Potrafię rozpoznawać uczucia innych ludzi.	1 2 3 4 5
4	Często myślę o innych ludziach i ich zachowaniu.	1 2 3 4 5
5	Zwykle potrafię rozpoznać, co sprawia, że ludzie czują się niekomfortowo.	1 2 3 4 5
6	Potrafię empatyzować z uczuciami innych ludzi	1 2 3 4 5
7	Kiedy ktoś mnie denerwuje, staram się zrozumieć, dlaczego reaguję w ten sposób.	1 2 3 4 5
8	Kiedy się zdenerwuję, nie jestem pewien, czy jestem smutny, przestraszony czy zły.	1 2 3 4 5
9	Nie lubię tracić czasu na próby szczegółowego zrozumienia zachowania innych ludzi.	1 2 3 4 5
10	Potrafię dobrze przewidywać zachowanie innych ludzi, gdy znam ich przekonania i uczucia.	1 2 3 4 5
11	Często nie potrafię nawet samemu sobie wytłumaczyć, dlaczego coś zrobiłem.	1 2 3 4 5
12	Czasem potrafię zrozumieć czyjeś uczucia zanim ta osoba cokolwiek mi o nich powie.	1 2 3 4 5
13	Ważne jest dla mnie, aby rozumieć, co dzieje się w moich relacjach z bliskimi osobami.	1 2 3 4 5
14	Nie chcę dowiadywać się o sobie czegoś, co mi się nie spodoba.	1 2 3 4 5

15	Aby zrozumieć czyjeś zachowanie, musimy poznać jego myśli, pragnienia i uczucia.	1 2 3 4 5
16	Często rozmawiam o emocjach z ludźmi, z którymi jestem blisko.	1 2 3 4 5
17	Lubię czytać książki i artykuły na tematy psychologiczne.	1 2 3 4 5
18	Trudno mi przyznać przed samym sobą, że jestem smutny, zraniony lub przestraszony.	1 2 3 4 5
19	Nie lubię myśleć o swoich problemach.	1 2 3 4 5
20	Potrafię szczegółowo i precyzyjnie opisać istotne cechy bliskich mi osób.	1 2 3 4 5
21	Często jestem zdezorientowany co do moich dokładnych uczuć.	1 2 3 4 5
22	Trudno mi znaleźć odpowiednie słowa, aby wyrazić swoje uczucia.	1 2 3 4 5
23	Ludzie mówią mi, że ich rozumiem i udzielam im właściwych porad.	1 2 3 4 5
24	Zawsze interesowało mnie, dlaczego ludzie zachowują się w określony sposób.	1 2 3 4 5
25	Z łatwością przychodzi mi opisywanie tego, co czuję.	1 2 3 4 5
26	Gdy inni mówią o swoich uczuciach i potrzebach, często odpływam myślami.	1 2 3 4 5
27	Nie ma sensu myśleć o intencjach czy pragnieniach innych ludzi, ponieważ wszyscy jesteśmy zależni od życiowych okoliczności.	1 2 3 4 5
28	Jedną z najważniejszych rzeczy, których dzieci powinny się nauczyć, jest wyrażanie swoich uczuć i pragnień.	1 2 3 4 5

Załącznik 2 Kwestionariusz STAXI-2 Spielberger (1999) w adaptacji polskiej: Bąk, 2016).

STAXI -2

Nr badanego:

Część 1.

Instrukcja:

Poniżej podano szereg twierdzeń, przy pomocy których ludzie opisują samych siebie. Przeczytaj każde twierdzenie, a następnie zakreśl odpowiednią cyfrę po prawej stronie twierdzenia, która oddaje to jak się na ogół czujesz. Nie ma złych lub dobrych odpowiedzi. Nie zastanawiaj się zbyt długo nad poszczególnymi twierdzeniami, lecz wybierz odpowiedź, która wydaje się najlepiej opisywać to jak zazwyczaj się czujesz.

	Prawie nigdy	Czasem	Często	Prawie zawsze
Łatwo tracę cierpliwość	1	2	3	4
Mam wybuchowy charakter	1	2	3	4
Jestem w gorącej wodzie kąpany	1	2	3	4
Złościę się, kiedy błędy innych opóźniają moje działanie	1	2	3	4
Irytuję się, kiedy nie doceniają mojej pracy	1	2	3	4
Unoszę się gniewem	1	2	3	4
Kiedy się wściekam, mówię przykre rzeczy	1	2	3	4
Jestem wściekły, gdy ktoś krytykuje mnie w obecności innych	1	2	3	4
Kiedy jestem sfrustrowany, mam ochotę kogoś uderzyć	1	2	3	4
Czuję wściekłość, kiedy moją dobrą robotę ktoś źle ocenia	1	2	3	4

Załącznik 3 Zrewidowana Skala Doświadczeń w Bliskich Związkach (DBZ-RS) (ang. Experience in Close Relationships-Revised; Fraley i in., 2000) w adaptacji polskiej. Lubiewska i in. 2016).

DBZ-RS

Nr badanego:

Instrukcja:

Poniższe twierdzenia dotyczą tego, jak czuje się Pan w bliskich związkach, w których Pan był, bądź jest aktualnie. Interesuje nas przede wszystkim to, jak ogólnie rzecz biorąc doświadcza Pan bliskich związków z innymi ludźmi w swoim życiu, a nie tylko to, co się aktualnie w nich dzieje. Twierdzenia, które Pan przeczyta poniżej dotyczą osoby lub osób bliskich, ważnych dla Pana kiedyś lub teraz. Czytając je proszę myśleć o Pana relacjach z wszystkimi bliskimi osobami w Pana życiu lub o konkretnej ważnej dla Pana osobie.

Proszę ustosunkować się do każdego z poniższych stwierdzeń poprzez otoczenie kółkiem odpowiedniej cyfry określającej stopień, w jakim Pan zgadza się lub się nie zgadza z danym stwierdzeniem:

1	2	3	4	5	6	7
zdecydowanie się nie zgadzam	nie zgadzam się	raczej się nie zgadzam	nie mam zdania	raczej się zgadzam	zgadzam się	zdecydowanie się zgadzam

1.	Często martwię się, że bliska dla mnie osoba nie będzie chciała ze mną być.	1	2	3	4	5	6	7
2.	Martwię się tym, że bliskie dla mnie osoby nie troszczą się o mnie tak bardzo, jak ja troszczę się o nie.	1	2	3	4	5	6	7
3.	Bardzo martwię się o swoje bliskie związki.	1	2	3	4	5	6	7
4.	Kiedy okazują swoje uczucia bliskim osobom, boję się, że one nie będą czuły tego samego wobec mnie.	1	2	3	4	5	6	7
5.	Zauważam, że bliskie mi osoby nie chcą zbliżyć się do mnie tak bardzo, jak bym tego chciał.	1	2	3	4	5	6	7
6.	Obawiam się, że kiedy ważna dla mnie osoba już mnie pozna, nie spodoba jej się to, kim naprawdę jestem.	1	2	3	4	5	6	7
7.	Denerwuje mnie to, że nie dostaje takiego uczucia i wsparcia od bliskich mi osób, jakiego potrzebuję.	1	2	3	4	5	6	7
8.	Bliskie mi osoby wydają się zauważać mnie tylko wtedy, kiedy jestem zły.	1	2	3	4	5	6	7
9.	Dzieląc się swoimi prywatnymi myślami i uczuciami z bliską mi osobą, czuję się dobrze.	1	2	3	4	5	6	7
10.	Dobrze się czuję, będąc blisko z ważnymi dla mnie osobami.	1	2	3	4	5	6	7
11.	Wolę nie być zbyt blisko z ważnymi dla mnie osobami.	1	2	3	4	5	6	7
12.	Zauważam, że względnie łatwo jest mi zbliżyć się do bliskiej dla mnie osoby.	1	2	3	4	5	6	7
13.	Zazwyczaj rozmawiam o moich problemach i troskach z bliską mi osobą.	1	2	3	4	5	6	7
14.	Pomaga mi, kiedy w potrzebie zwrócę się do bliskiej mi osoby.	1	2	3	4	5	6	7
15.	Bliskiej mi osobie mówię o wszystkim.	1	2	3	4	5	6	7
16.	Łatwo jest okazywać czułość bliskiej mi osobie.	1	2	3	4	5	6	7

Załącznik 4 Kwestionariusz doświadczenia przemocy fizycznej i emocjonalnej w dzieciństwie (CPaEA - Child Physical and Emotional Abuse; Pilarczyk-Parchanowicz, Węgłerska, 2020).

Kwestionariusz CPIEA
 Poniżej znajdują się opisy sytuacji, w których dorosły stosuje przemoc fizyczną lub emocjonalną. Proszę uważnie się z nimi zapoznać oraz zaznaczyć, czy gdy był Pan dzieckiem/nastolatkiem (do 18 r.z.) osoba dorosła zachowała się w podany sposób wobec Pana.
 Proszę o uzupełnienie tabeli poprzez wstawienie krzyżyków w odpowiednich miejscach

Typ zdarzenia	Czy to zdarzenie miało miejsce?		Kto był sprawcą tego zdarzenia			Ile razy to się wydarzyło?		W jakim wieku był Pan wtedy (wiek lub od którego roku życia)	Jakie było natężenie stresu (na skali od 1 do 5, gdzie 5 – bardzo wysoki poziom stresu, 1 – zdarzenie nieprzyjemne, ale niestresujące)		
	Tak	Nie	Osoba z najbliższej rodziny (kto?)	Osoba z dalszej rodziny lub znajomi (kto?)	Ktoś obcy (kto?)	M	K			Kilka razy	Wiele razy
1. Dorosły popychał Cię lub szarpał.											
2. Dorosły uderzał Cię otwartą dłońią po ciele, dawał klapsy.											
3. Dorosły uderzał Cię otwartą dłońią w twarz.											
4. Dorosły uderzał Cię po ciele narzędziami takimi jak: pasek, sznurek, kabel.											
5. Dorosły rzucał w Ciebie przedmiotami.											
6. Dorosły kopnął Cię, gryzł, uderzał pięścią lub uderzał czymś twardym.											
7. Dorosły ranił Cię gorącymi przedmiotami np. przypałął papierosami.											
8. Dorosły ranił Cię do krwi ostrymi przedmiotami											
9. Dorosły bił Cię tak dotkliwie, że straciłeś przytomność.											
10. Dorosły nazywał Cię "leniwym", "brzydkim" itp.											
11. Dorosły groził Ci, że zabierze istotne dla Ciebie rzeczy.											
12. Dorosły krzyczał na Ciebie.											
13. Dorosły wyzywał Cię, obrażał.											
14. Dorosły za karę nie odzywał się do Ciebie, ignorował Cię.											
15. Dorosły izolował Cię od rodziny/przyjaciół.											
16. Dorosły groził Ci, że Cię porzuci.											
17. Dorosły groził Ci, że użyje wobec Ciebie przemocy fizycznej.											
18. Dorosły groził Ci, że pozbawi Cię życia.											

Załącznik 5 Kwestionariusz doświadczenia wykorzystania seksualnego w dzieciństwie (CSA - Child Sexual Abuse; Beisert, 2012).

Kwestionariusz.
 Poniżej znajduje się opis sytuacji, w których dorośli angażuje dziecko w aktywność seksualną. Proszę uważnie się z nimi zapoznać i określić, czy opisane zdarzenia miały miejsce w Pani życiu, w dzieciństwie lub dorastaniu (tzn. do **18 roku życia**) i były spowodowane przez **osobę dorosłą**.
 Proszę o uzupełnienie tabeli poprzez wstawienie krzyżyków w odpowiednich miejscach.

Typ zdarzenia	Czy to zdarzenie miało miejsce?		Kto był sprawcą tego zdarzenia?		Płeć sprawcy		Ile razy się to zdarzyło?			W jakim była Pani wtedy wieku (wiek lub od którego roku życia)	Jakie było natężenie stresu (na skali od 1 do 5, gdzie 5- bardzo wysoki poziom stresu, 1- zdarzenie nieprzyjemne, ale poziom stresu niski)	
	Tak	Nie	Osoba z najbliższej rodziny (kto?)	Osoba z dalszej rodziny lub znajomi (kto?)	Ktoś obcy (kto?)	M	K	Raz	Kilka razy			Wiele razy
1. Dorośli zachęcali mnie lub zmuszali do oglądania czasopism i filmów pornograficznych												
2. Dorośli odbywał ze mną rozmowy o treści seksualnej												
3. Dorośli składali mi propozycje o charakterze seksualnym												
4. Dorośli pokazywał mi swoje narządy płciowe, eksponował czynności seksualne												
5. Byłem świadkiem stosunku płciowego osób dorosłych												
6. Byłem podglądany przez osobę dorosłą (np. w kąpiele)												
7. Dorośli dotykał mnie lub całował w sposób dla mnie krępujący												
8. Dorośli dotykał moich intymnych części ciała przez ubranie lub bez ubrania												
9. Dorośli pobudzał intymnie części mojego ciała przez całowanie / lizanie itp.												
10. Dorośli głęboko całował mnie w usta												
11. Dorośli zmuszał mnie do pobudzania jego intymnych części ciała przez ich całowanie / ssanie itp.												
12. Dorośli odbył ze mną stosunek oralny												
13. Dorośli odbył ze mną stosunek analny												
14. Dorośli wprowadzał palce lub jakiś przedmiot do mojego odbytu												
15. Dorośli zmuszał mnie do prostytucji lub / i pozowania do zdjęć pornograficznych												

Załącznik 6 Ankieta informacji z akt penitencjarnych – (oprac. Pilarczyk-Parchanowicz i Węglerska, 2021, na podst. ankiety Szumskiego, 2013).

Ankieta informacji z akt penitencjarnych

Numer badanego:.....

Numer ZK:.....

- 1) Wiek..... (rocznik)

- 2) Wykształcenie
 - a. Podstawowe
 - b. Zawodowe
 - c. Średnie
 - d. Wyższe

- 3) Miejsce zamieszkania
 - a. Wieś
 - b. Miasto do 10 000
 - c. Miasto do 50 000
 - d. Miasto od 50 000 do 100 000
 - e. Miasto powyżej 100 000

- 4) Stan cywilny
 - a. Kawaler
 - b. Żonaty
 - c. W separacji
 - d. Rozwiedziony
 - e. Konkubinat
 - f. Wdowiec

- 5) Karalność (kara od..... do.....)
 - a. Karany po raz pierwszy
 - i. Art.
 - b. Recydywista
 - i. Art.

6) Opis tego, za co badany został skazany.

.....

.....

.....

.....

.....

Załącznik 7 Wyniki obliczeń przeprowadzone przy analizie hipotez badawczych wynikających z problemu 4 nieuwzględnione przy przedstawianiu wyników w rozdziale 5.

Problem 4: Czy zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i innych osób pełnią rolę mediatora pomiędzy czynnikami z zakresu niszy ekologicznej dalszej a charakterystyką dokonanego przez sprawcę czynu wykorzystania seksualnego dzieci?

H.4.1. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy seksualnej w dzieciństwie, a poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu.

Tabela 7.1.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie (M) → poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Wielopostaciowość doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,3763	-,8666	,2337	,4019
Ścieżka b	-,2416	-2,0236	,6017	,6017
Ścieżka c ¹	,2172	1,1296	,6017	,2807
Ścieżka c	,3082	1,4812	,1624	,3800
Zmienna X – Wiek doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,0899	,2542	,0764	,0804
Ścieżka b	-,2925	-2,0438	,5442	,0682
Ścieżka c ¹	-,0561	-,3335	,5442	,7456
Ścieżka c	-,0299	-,1567	,0472	,8784
Zmienna X – Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,4012	,3883	,1148	,7088
Ścieżka b	-,3091	-2,1387	,6277	,0429
Ścieżka c ¹	,6150	1,3204	,6277	,2161
Ścieżka c	,4910	,8976	,2612	,3886
Zmienna X – Poziom inwazyjności doznanej przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,1290	-,3750	,0997	,7133
Ścieżka b	-,2819	-2,3170	,5424	,0375
Ścieżka c ¹	-,0009	-,0059	,5424	,9954

Ścieżka c	-,0354	,1975	,8462	,0527
-----------	--------	-------	-------	-------

Tabela 7.2.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie u sprawcy (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób (M) → inwazyjność seksualną poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Wielopostaciowość doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,2548	,2834	,0784	,7813
Ścieżka b	,0639	,9946	,4578	,3396
Ścieżka c ¹	,2919	1,3981	,4578	,1874
Ścieżka c	,3082	1,4812	,3800	,1624
Zmienna X – Wiek doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	1,0604	1,6485	,4451	,1275
Ścieżka b	,1218	1,4265	,4134	,1842
Ścieżka c ¹	-,1590	-,7817	,4134	,4225
Ścieżka c	-,0299	-,1567	,0472	,8784
Zmienna X – Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	1,5659	,7524	,2212	,4676
Ścieżka b	,0807	1,0201	,3951	,3317
Ścieżka c ¹	,3647	,6513	,3951	,5296
Ścieżka c	,4910	,8976	,2612	,3886
Zmienna X – Poziom inwazyjności doznanej przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,0072	-,0100	,0027	,9921
Ścieżka b	,0822	1,2539	,3322	,2320
Ścieżka c ¹	,0360	,2049	,3322	,9408
Ścieżka c	,0354	,1975	,0527	,8462

Tabela 7.3.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie u sprawcy (X) → motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) → poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Wielopostaciowość doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	P
Ścieżka a	,4058	,5508	,1510	,5911
Ścieżka b	,0528	,6643	,4180	,5190
Ścieżka c ¹	,2866	1,3321	,4180	,2076

Ścieżka c	,3082	1,4812	,3800	,1624
Zmienna X – Wiek doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	P
Ścieżka a	,9990	1,7902	,4750	,1010
Ścieżka b	,1187	1,1727	,3505	,2681
Ścieżka c ¹	-,1485	-,6972	,3505	,5016
Ścieżka c	-,0299	-,1567	,0427	,8784
Zmienna X – Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	P
Ścieżka a	2,0150	1,1299	,3225	,2826
Ścieżka b	,0668	,7056	,3353	,4956
Ścieżka c ¹	,3564	,6025	,3353	,5603
Ścieżka c	,4910	,8976	,2612	,3886
Zmienna X – Poziom inwazyjności doznanej przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	P
Ścieżka a	,0498	,0850	,0227	,9334
Ścieżka b	,0789	,9614	,2626	,3539
Ścieżka c ¹	,0315	,1751	,2626	,8637
Ścieżka c	,0354	,1975	,0526	,8462

H.4.2. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy seksualnej w dzieciństwie, a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu.

Tabela 7.4.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie (M) → poziom przemocy emocjonalnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małego (Y).

Zmienna X – Wielopostaciowość doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,3763	-,8666	,2337	,4019
Ścieżka b	-,1375	-1,0912	,3109	,2966
Ścieżka c ¹	,0085	,0420	,3109	,9672
Ścieżka c	,0603	,3032	,0838	,7665
Zmienna X – Wiek doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,0899	-,2542	,0764	,8040
Ścieżka b	-,1532	-1,0771	,3797	,3067
Ścieżka c ¹	-,1345	-,8043	,3797	,4399
Ścieżka c	-,1208	-,7189	,2118	,4872

Zmienna X – Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,4012	,3833	,1148	,7088
Ścieżka b	-,1247	-,9110	,4610	,3837
Ścieżka c ¹	-,5997	-1,2534	,4610	,2386
Ścieżka c	-,6497	-1,3777	,3836	,1957
Zmienna X – Poziom inwazyjności doznanej przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,2581	-,6154	,1682	,5489
Ścieżka b	-,1312	-1,0612	,3261	,3095
Ścieżka c ¹	,0689	,3632	,3261	,7228
Ścieżka c	,1028	,5469	,1500	,5937

Tabela 7.5.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie u sprawcy (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób (M) → poziom przemocy emocjonalnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Wielopostaciowość doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,2548	,2834	,0784	,7813
Ścieżka b	-,0673	-1,1070	,3147	,2900
Ścieżka c ¹	,0774	,3916	,3147	,7022
Ścieżka c	,0603	,3032	,0838	,7665
Zmienna X – Wiek doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	1,0604	1,6485	,4451	,1275
Ścieżka b	,0845	1,0811	,3806	,3050
Ścieżka c ¹	-,0312	-,1675	,3806	,8703
Ścieżka c	,1208	,7188	,2118	,4872
Zmienna X – Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	1,5659	,7524	,2212	,4676
Ścieżka b	,0736	1,0861	,4870	,3029
Ścieżka c ¹	-,5345	-1,1142	,4870	,2912
Ścieżka c	-,6497	-1,3777	,3836	,1957
Zmienna X – Poziom inwazyjności doznanej przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,4799	,5652	,1549	,5816
Ścieżka b	,0723	1,1972	,3561	,2543
Ścieżka c ¹	,1374	,7364	,3561	,4767
Ścieżka c	,1028	,5469	,1500	,5937

Tabela 7.6.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie u sprawcy (X) → motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) → poziom przemocy emocjonalnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małego (Y).

Zmienna X – Wielopostaciowość doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	P
Ścieżka a	,4085	,5508	,1510	,5911
Ścieżka b	-,1349	-2,0179	,5085	,0665
Ścieżka c ¹	,1154	,6380	,5085	,5355
Ścieżka c	,0603	,3032	,0838	,7665
Zmienna X – Wiek doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	P
Ścieżka a	,9990	1,7902	,4750	,1010
Ścieżka b	-,1460	-1,7539	,5192	,1100
Ścieżka c ¹	,0251	,1433	,5192	,8889
Ścieżka c	-,1208	-,7189	,2118	,4872
Zmienna X – Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	2,0150	1,1299	,3225	,2826
Ścieżka b	-,1192	-1,5969	,5661	,1414
Ścieżka c ¹	-,4059	-,8789	,5661	,4005
Ścieżka c	-,6497	-1,3777	,3836	,1957
Zmienna X – Poziom inwazyjności doznanej przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,3271	,4612	,1269	,6523
Ścieżka b	-,1357	-2,0653	,5280	,0612
Ścieżka c ¹	,1471	,8688	,5280	,4020
Ścieżka c	,1028	,5469	,1300	,5937

H4.3. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy seksualnej w dzieciństwie, a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu.

Tabela 7.7.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie (M) → poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Wielopostaciowość doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,3763	-,8666	,2337	,4019
Ścieżka b	-,0992	-,8205	,2903	,4279
Ścieżka c ¹	,0869	,4464	,2903	,6632
Ścieżka c	,1242	,6648	,1813	,5178
Zmienna X – Wiek doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,8099	-,2542	,0764	,8040
Ścieżka b	-,1216	-,9027	,3170	,3879
Ścieżka c ¹	-,0978	-,6170	,3170	,5510
Ścieżka c	-,0868	-,5543	,1649	,5904
Zmienna X – Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,4012	,3833	,1148	,7088
Ścieżka b	-,1066	-,7857	,3066	,4503
Ścieżka c ¹	-,2626	-,5538	,3066	,5919
Ścieżka c	-,3054	-,6599	,1951	,5229
Zmienna X – Poziom inwazyjności doznanej przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,1290	-,3750	,0997	,7133
Ścieżka b	-,1022	-,8941	,2780	,3875
Ścieżka c ¹	,0660	,4460	,2780	,6629
Ścieżka c	-,3054	-,6599	,1951	,5229

Tabela 7.8.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie u sprawcy (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób (M) → poziom przemocy fizycznej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Wielopostaciowość doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,2548	,2834	,0784	,7813
Ścieżka b	-,0752	-1,3452	,3995	,2034
Ścieżka c ¹	,1434	,7885	,3995	,4457
Ścieżka c	,1242	,6648	,1813	,5178
Zmienna X – Wiek doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	T	R	p
Ścieżka a	1,0604	1,6485	,4451	,1272
Ścieżka b	-,0627	-,8429	,3028	,4190
Ścieżka c ¹	-,0203	-,1147	,3028	,9110
Ścieżka c	-,0868	-,5543	,1649	,5904
Zmienna X – Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	T	R	p
Ścieżka a	1,5659	,7524	,2212	,4676
Ścieżka b	-,0599	-,8846	,3285	,3971
Ścieżka c ¹	-,2116	-,4414	,3285	,6683
Ścieżka c	-,3054	-,6599	,1951	,5229
Zmienna X – Poziom inwazyjności doznanej przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	T	R	p
Ścieżka a	-,0072	-,0100	,0027	,9921
Ścieżka b	-,0733	-1,3902	,3838	,1878
Ścieżka c ¹	,0787	,5557	,3838	,3878
Ścieżka c	,0792	,5417	,1433	,5965

Tabela 7.9

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie u sprawcy (X) → motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) → poziom przemocy fizycznej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Wielopostaciowość doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,4085	,5508	,1510	,5911
Ścieżka b	-,1036	-1,5628	,4432	,1441
Ścieżka c ¹	,1665	,9286	,4432	,3741
Ścieżka c	,1242	,6648	,1813	,5178

Zmienna X – Wiek doświadczenia przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,9990	1,7902	,4750	,1010
Ścieżka b	-,0820	-,9661	,3320	,3568
Ścieżka c ¹	-,0049	-,0274	,3320	,9786
Ścieżka c	-,0868	-,5543	,1649	,5904
Zmienna X – Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	2,1050	1,1299	,3225	,2826
Ścieżka b	-,0752	-,9573	,3447	,3610
Ścieżka c ¹	-,1539	-,3136	,3447	,7603
Ścieżka c	-,3054	-,6599	,1951	,5229
Zmienna X – Poziom inwazyjności doznanej przemocy seksualnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,0498	,0850	,0227	,9334
Ścieżka b	-,0975	-1,5304	,4124	,1499
Ścieżka c ¹	,0840	,6017	,4124	,5577
Ścieżka c	,0792	,5417	,1433	,5965

H.4.4. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy emocjonalnej w dzieciństwie, a poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu.

Tabela 7.10

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie (M) → poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Wielopostaciowość doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,3036	-,6076	,1257	,5494
Ścieżka b	-,0893	-,6515	,2223	,5215
Ścieżka c ¹	,2514	-,7596	,2223	,4556
Ścieżka c	,2786	,8590	,1763	,3992
Zmienna X – Wiek doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,3091	1,2436	,2563	,2267
Ścieżka b	-,1299	-,9000	,1937	,3783
Ścieżka c ¹	,0562	,3227	,1937	,7501
Ścieżka c	,0160	,0956	,0204	,9247

Zmienna X – Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,1122	-,1745	,8631	,0372
Ścieżka b	-,1133	-,8255	,2624	,4184
Ścieżka c ¹	,3739	,9025	,2624	,3770
Ścieżka c	,3866	,9406	,1966	,3571

Tabela 7.11.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie u sprawcy (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób (M) → poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Wielopostaciowość doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,4447	,5728	,1186	,5723
Ścieżka b	,1207	1,4160	,3347	,1708
Ścieżka c ¹	,2249	,7035	,3347	,4891
Ścieżka c	,2786	,8590	,1763	,3992

Zmienna X – Wiek doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,6678	1,8752	,3712	,0741
Ścieżka b	,1824	1,9268	,3880	,0676
Ścieżka c ¹	-,1058	-,6212	,3880	,5412
Ścieżka c	,0160	,0956	,0204	,9247

Zmienna X – Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie				
	b	t	R	P
Ścieżka a	1,7482	1,9777	,3885	,0606
Ścieżka b	,1498	1,5591	,3720	,1339
Ścieżka c ¹	,1248	,2888	,3720	,7756
Ścieżka c	,3866	,9406	,1966	,3571

Tabela 7.12

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie u sprawcy (X) → motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) → poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Wielopostaciowość doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,3644	,5645	,1167	,5785
Ścieżka b	-,0419	-,3936	,1946	,6977
Ścieżka c ¹	,2938	,8833	,1946	,3866
Ścieżka c	,2786	,8590	,1763	,3992
Zmienna X – Wiek doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,4264	1,3523	,2770	,1900
Ścieżka b	-,0125	-,1082	,0312	,9149
Ścieżka c ¹	,0214	,1198	,0312	,9058
Ścieżka c	,0160	,0956	,0204	,9247
Zmienna X – Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	1,9403	2,7380	,5041	,0120
Ścieżka b	-,0796	-,6346	,2382	,5325
Ścieżka c ¹	,5410	1,1212	,2382	,2749
Ścieżka c	,3866	,9406	,1966	,3571

H.4.5. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy emocjonalnej w dzieciństwie, a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu.

Tabela 7.13

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie (M) → poziom przemocy emocjonalnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Wielopostaciowość doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,3036	-,6076	,1257	,5494
Ścieżka b	-,2010	-2,3034	,4572	,0311
Ścieżka c ¹	,0882	,4185	,4572	,6796
Ścieżka c	,1492	,6500	,1353	,5189
Zmienna X – Wiek doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,3022	1,1527	,2439	,2620
Ścieżka b	-,1902	-2,0513	,4658	,0536
Ścieżka c ¹	-,0713	-,6202	,4658	,5421
Ścieżka c	-,1288	-1,0762	,2286	,2940
Zmienna X – Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,0653	-,0977	,0213	,9231
Ścieżka b	-,2026	-2,2738	,4815	,0342
Ścieżka c ¹	,2410	,8825	,4815	,3880
Ścieżka c	,2542	,8505	,1825	,4046

Tabela 7.14.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie u sprawcy (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób (M) → poziom przemocy emocjonalnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Wielopostaciowość doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,4447	,5728	,1186	,5723
Ścieżka b	-,0761	-1,2603	,2906	,2208
Ścieżka c ¹	,1831	,8082	,2906	,4277
Ścieżka c	,1492	,6550	,1353	,5189

Zmienna X – Wiek doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,8378	2,24423	,4703	,0235
Ścieżka b	-,0802	1,0571	,3200	,3031
Ścieżka c ¹	-,0615	-,4552	,3200	,6538
Ścieżka c	-,1288	-1,0762	,2286	,2940
Zmienna X – Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie				
	b	t	R	P
Ścieżka a	1,5653	1,7414	,3552	,0962
Ścieżka b	,1339	1,9667	,4358	,0632
Ścieżka c ¹	,4637	1,5462	,4358	,1377
Ścieżka c	2542	,8505	,1825	,4046

H4.6. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy emocjonalnej w dzieciństwie, a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu.

Tabela 7.15.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie (M) → poziomu przemocy fizycznej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Wielopostaciowość doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,3036	-,6076	,1257	,5494
Ścieżka b	-,1119	-1,2391	,3255	,2284
Ścieżka c ¹	,1901	,8751	,3255	,3929
Ścieżka c	,2240	1,0236	,2087	,3167
Zmienna X – Wiek doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,3091	1,2436	,2563	,2267
Ścieżka b	-,1209	1,3603	,3151	,1881
Ścieżka c ¹	-,0322	,3098	,3151	,7598
Ścieżka c	-,0706	-,6683	,1411	,5109
Zmienna X – Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie				
	b	t	R	P
Ścieżka a	-,1122	-,1745	,0372	,8631
Ścieżka b	-,1220	-1,467	,4908	,1369
Ścieżka c ¹	,4780	,2381	,4908	,0577
Ścieżka c	,4916	2,0042	,3929	,0575

Tabela 7.16.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie u sprawcy (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób (M) → poziom przemocy fizycznej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Wielopostaciowość doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,4447	,5728	,1186	,5723
Ścieżka b	-,0058	-,0957	,2097	,9246
Ścieżka c ¹	,2266	1,0056	,2097	,3255
Ścieżka c	,2240	1,0236	,2087	,3167
Zmienna X – Wiek doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,6678	1,8752	,3712	,0741
Ścieżka b	,0184	,2848	,1539	,7786
Ścieżka c ¹	-,0828	-,7132	,1539	,4836
Ścieżka c	-,0706	-,6683	,1411	,5109
Zmienna X – Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy emocjonalnej w dzieciństwie				
	b	t	R	P
Ścieżka a	1,7482	1,9777	,3885	,0606
Ścieżka b	-,0485	-,8129	,4245	,4254
Ścieżka c ¹	,5764	2,1482	,4245	,0435
Ścieżka c	,4916	2,0042	,0575	,3929

H.4.7. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy fizycznej w dzieciństwie, a poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu.

Tabela 7.17.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie (M) → poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Wielopostaciowość doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,6161	1,1967	,2472	,2442
Ścieżka b	-,2526	-2,6451	,5932	,0151
Ścieżka c ¹	,3238	1,3795	,5932	,1832
Ścieżka c	,4839	1,8603	,3687	,0763

Zmienna X – Wiek doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,2022	,5359	,1162	,5977
Ścieżka b	-,2928	-3,0437	,5652	,0064
Ścieżka c ¹	,0005	,0027	,5652	,9978
Ścieżka c	-,0587	-,2992	,0652	,7677
Zmienna X – Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,2089	-,2785	,0607	,7834
Ścieżka b	-,2935	-3,0678	,5657	,0061
Ścieżka c ¹	-,0436	-,1322	,5657	,8961
Ścieżka c	,0177	,0456	,0099	,9641

Tabela 7.18.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie u sprawcy (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób (M) → poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Wielopostaciowość doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,0516	,0634	,0135	,9500
Ścieżka b	,0882	1,3165	,4492	,2022
Ścieżka c ¹	,4793	1,8730	,4492	,0751
Ścieżka c	,4839	1,8603	,3687	,0763
Zmienna X – Wiek doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	b	t	R	P
Ścieżka a	,7022	1,2551	,2642	,2232
Ścieżka b	,0965	1,2798	,2822	,2153
Ścieżka c ¹	-,1265	-,6310	,2822	,5352
Ścieżka c	-,0587	-,2992	,0652	,7677
Zmienna X – Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	b	t	R	P
Ścieżka a	1,4903	1,3544	,2834	,1900
Ścieżka b	,0903	1,1806	,2554	,2516
Ścieżka c ¹	-,1168	-,2905	,2554	,7744
Ścieżka c	,0177	,0456	,0099	,9641

Tabela 7.19

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie u sprawcy (X) → motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) → poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Wielopostaciowość doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,3000	,4077	,0866	,6874
Ścieżka b	,0049	,0632	,3689	,9502
Ścieżka c ¹	,4824	1,8054	,3689	,0854
Ścieżka c	,4839	1,8603	,3687	,0763
Zmienna X – Wiek doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,5235	1,0144	,2161	,3219
Ścieżka b	,0266	,3136	,0955	,7571
Ścieżka c ¹	-,0727	-,3536	,0955	,7274
Ścieżka c	-,0587	-,2992	,0652	,7677
Zmienna X – Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	2,3339	2,5559	,4871	,0184
Ścieżka b	,0240	,2525	,0572	,8032
Ścieżka c ¹	-,0383	-,0841	,0572	,9338
Ścieżka c	,0177	,0456	,0099	,9641

H.4.8. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy fizycznej w dzieciństwie, a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu.

Tabela 7.20

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie (M) → poziom przemocy emocjonalnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Wielopostaciowość doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,6120	-1,1623	,2458	,2582
Ścieżka b	-,0517	-,5878	,3506	,5632
Ścieżka c ¹	,3007	1,3747	,3506	,1844
Ścieżka c	,3324	1,5924	,3282	,1262

Zmienna X – Wiek doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,2194	,5636	,1250	,5763
Ścieżka b	-,0720	-,7952	,2788	,4363
Ścieżka c ¹	-,1393	-,8771	,2788	,3914
Ścieżka c	-,1551	-,9934	,2169	,3324
Zmienna X – Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,1823	-,2340	,0523	,8174
Ścieżka b	-,0817	-,8908	,2011	,3842
Ścieżka c ¹	,0128	,0403	,2011	,9683
Ścieżka c	0,278	,0874	,0195	,9312

Tabela 7.21.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie u sprawcy (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób (M) → poziom przemocy emocjonalnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Wielopostaciowość doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	b	t	R	P
Ścieżka a	,0181	,0225	,0049	,9823
Ścieżka b	-,0915	-1,6858	,4677	,1074
Ścieżka c ¹	,334	1,6690	,4677	,1107
Ścieżka c	,3324	1,5924	,3282	,1262
Zmienna X – Wiek doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,6156	1,0965	,2381	,2859
Ścieżka b	-,0831	-1,3653	,3635	,1881
Ścieżka c ¹	-,1039	-,6604	,3635	,5169
Ścieżka c	-,1551	-,9934	,2169	,3324
Zmienna X – Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	1,2282	1,1578	,2506	,2606
Ścieżka b	-,1003	-1,6350	,3517	,1185
Ścieżka c ¹	,1570	,4979	,3517	,6243
Ścieżka c	,0278	,0874	,0195	,9312

Tabela 7.22.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie u sprawcy (X) → motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) → poziom przemocy emocjonalnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Wielopostaciowość doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,2852	,3816	,0830	,7066
Ścieżka b	-,1431	-2,6672	,5847	,0148
Ścieżka c ¹	,3731	2,0245	,5847	,0565
Ścieżka c	,3324	1,5924	,3282	,1262
Zmienna X – Wiek doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,4898	,9222	,2020	,3674
Ścieżka b	-,1264	-2,0763	,4725	,0517
Ścieżka c ¹	-,0932	-,6311	,4725	,5355
Ścieżka c	-,1551	-,9934	,2169	,3324
Zmienna X – Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	b	t	R	P
Ścieżka a	2,2951	2,4209	,4761	,0251
Ścieżka b	-,1770	-2,7102	,5283	,0139
Ścieżka c ¹	,4340	1,3784	,5283	,1841
Ścieżka c	,0278	,0874	,0195	,9312

H4.9. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy cechami doświadczonej przemocy fizycznej w dzieciństwie, a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu.

Tabela 7.23.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie (M) → poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Wielopostaciowość doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,6161	1,1967	,2472	,2442
Ścieżka b	-,0299	-,3549	,4598	,7262
Ścieżka c ¹	,4590	2,1855	,4598	,0403
Ścieżka c	,4774	2,3941	,4546	,0256

Zmienna X – Wiek doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,2022	,5359	,1162	,5977
Ścieżka b	-,0787	-,9054	,2487	,3760
Ścieżka c ¹	-,0902	-,5967	,2487	,5574
Ścieżka c	-,1061	-,7097	,1530	,4857
Zmienna X – Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,2089	-,2785	,0607	,7834
Ścieżka b	-,0801	-,9361	,2849	,3604
Ścieżka c ¹	,2607	,8849	,2849	,3867
Ścieżka c	,2774	,9462	,2022	,3548

Tabela 7.24.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie u sprawcy (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób (M) → poziom przemocy fizycznej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Wielopostaciowość doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	coeff	t	R	p
Ścieżka a	,0516	,0634	,0135	,9500
Ścieżka b	-,0558	-1,0723	,4979	,2958
Ścieżka c ¹	,4803	2,4165	,4979	,0249
Ścieżka c	,4774	2,3941	,4546	,0256
Zmienna X – Wiek doświadczenia przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	coeff	t	R	p
Ścieżka a	,7022	1,2551	,2642	,2232
Ścieżka b	-,0578	-,9898	,2627	,3341
Ścieżka c ¹	-,0656	-,4227	,2627	,6770
Ścieżka c	-,1061	-,7097	,1530	,4857
Zmienna X – Poziom stresu przy doświadczeniu przemocy fizycznej w dzieciństwie				
	coeff	t	R	p
Ścieżka a	1,4903	1,3544	,2834	,1900
Ścieżka b	-,0862	-1,5282	,3757	,1421
Ścieżka c ¹	,4058	1,3658	,3757	,1862
Ścieżka c	,2774	,9462	,2022	,3548

H.4.10. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy stylem przywiązania u sprawcy, a poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu.

Tabela 7.25.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do stylu przywiązania u sprawcy (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie (M) → poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Poziom niepokoju w bliskich relacjach				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,0576	-,5591	,1033	,5804
Ścieżka b	-,1198	-1,0657	,2638	,2957
Ścieżka c ¹	,0541	,8640	,2638	,3949
Ścieżka c	,0610	,9770	,1785	,3366
Zmienna X – Poziomem unikania w bliskich relacjach				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,0417	,4186	,0762	,6785
Ścieżka b	-,0993	-1,0113	,4777	,3202
Ścieżka c ¹	-,1430	-2,6630	,4777	,0125
Ścieżka c	-,1471	-2,7470	,4483	,0101

Tabela 7.26.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do stylu przywiązania u sprawcy (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób (M) → poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Poziom niepokoju w bliskich relacjach				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,0357	,2201	,0408	,8273
Ścieżka b	,1422	2,1040	,4050	,0445
Ścieżka c ¹	,0559	,9464	,4050	,3521
Ścieżka c	,0610	,9770	,1785	,336
Zmienna X – Poziomem unikania w bliskich relacjach				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,4884	-3,7542	,5654	,0007
Ścieżka b	,0823	1,0987	,4826	,2809
Ścieżka c ¹	-,1069	-1,6525	,4826	,1092
Ścieżka c	-,1471	-2,7470	,4483	,0101

Tabela 7.27.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do stylu przywiązania u sprawcy (X) → motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) → poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Poziom niepokoju w bliskich relacjach				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,1007	,7207	,1326	,4769
Ścieżka b	,0204	,2415	,1841	,8110
Ścieżka c ¹	,0590	,9205	,1841	,3652
Ścieżka c	,0610	,9770	,1785	,3366
Zmienna X – Poziomem unikania w bliskich relacjach				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,3898	-3,4784	,5361	,0016
Ścieżka b	-,0915	-1,0499	,4798	,3024
Ścieżka c ¹	-,1828	-2,8857	,4798	,0073
Ścieżka c	-,1471	-2,7470	,4483	,0101

H.4.11. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy stylem przywiązania u sprawcy, a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu.

Tabela 7.28.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do stylu przywiązania u sprawcy (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie (M) → poziomu przemocy emocjonalnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Poziom niepokoju w bliskich relacjach				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,0909	-,8382	,1564	,4090
Ścieżka b	-,1310	-1,6069	,3169	,1197
Ścieżka c ¹	-,0426	-,9004	,3169	,3759
Ścieżka c	-,0307	-,6393	,1199	,5278
Zmienna X – Poziomem unikania w bliskich relacjach				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,0248	,2356	,0445	,8154
Ścieżka b	-,1282	-1,6902	,3944	,1025
Ścieżka c ¹	,0645	1,5283	,3944	,1381
Ścieżka c	,0613	1,4086	,2572	,1700

Tabela 7.29.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do stylu przywiązania u sprawcy (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób (M) → poziom przemocy emocjonalnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Poziom niepokoju w bliskich relacjach				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,0884	,5175	,0973	,6089
Ścieżka b	-,0704	-1,3442	,2761	,1901
Ścieżka c ¹	-,0245	-,5145	,2761	,6111
Ścieżka c	-,0307	-,6393	,1199	,5278
Zmienna X – Poziomem unikania w bliskich relacjach				
	b	t	R	P
Ścieżka a	-,4705	-3,4866	,5502	,0016
Ścieżka b	-,0521	-,8504	,3009	,4026
Ścieżka c ¹	,0368	,7025	,3009	,4884
Ścieżka c	,0613	1,4086	,2572	,1700

Tabela 7.30

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do stylu przywiązania u sprawcy (X) → motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) → poziom przemocy emocjonalnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Poziom niepokoju w bliskich relacjach				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,1667	1,1551	,2133	,2578
Ścieżka b	-,1230	-2,0634	,3855	,0488
Ścieżka c ¹	-,0102	-,2199	,3855	,8276
Ścieżka c	-,0307	-,6393	,1199	,5278
Zmienna X – Poziomem unikania w bliskich relacjach				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,3711	-3,1407	,5104	,0040
Ścieżka b	-,1119	-1,6554	,3902	,1094
Ścieżka c ¹	,0198	,4035	,3902	,6898
Ścieżka c	,0613	1,4086	,2572	,1700

H4.12. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy stylem przywiązania u sprawcy, a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu.

Tabela 7.31.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do stylu przywiązania u sprawcy (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie (M) → poziomu przemocy fizycznej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Poziom niepokoju w bliskich relacjach				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,0576	-,5591	,1033	,5804
Ścieżka b	-,0142	-,1690	,1283	,8670
Ścieżka c ¹	-,0318	-,6773	,1283	,5038
Ścieżka c	-,0310	-,6748	,1243	,5052
Zmienna X – Poziomem unikania w bliskich relacjach				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,0417	,4186	,0762	,6785
Ścieżka b	-,0180	-,2302	,1873	,8196
Ścieżka c ¹	,0434	1,0152	,1873	,3184
Ścieżka c	,0427	1,0167	,1825	,3174

Tabela 7.32.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do stylu przywiązania u sprawcy (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób (M) → poziom przemocy fizycznej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Poziom niepokoju w bliskich relacjach				
	b	t	R	P
Ścieżka a	,0357	,2201	,0408	,8273
Ścieżka b	-,0240	-,4510	,1502	,6555
Ścieżka c ¹	-,0301	-,6465	,1502	,5232
Ścieżka c	-,0310	-,6748	,1243	,5052
Zmienna X – Poziomem unikania w bliskich relacjach				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,4884	-3,7542	,5654	,0007
Ścieżka b	,0031	,0511	,1827	,9596
Ścieżka c ¹	,0442	,8535	,1827	,4004
Ścieżka c	,0427	1,0167	,1825	,3174

Tabela 7.33.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do stylu przywiązania u sprawcy (X) → motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) → poziom przemocy fizycznej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Poziom niepokoju w bliskich relacjach				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,1007	,7207	,1326	,4769
Ścieżka b	-,0956	-1,6099	,3144	,1186
Ścieżka c ¹	-,0213	-,4734	,3144	,6396
Ścieżka c	-,0310	-,6748	,1243	,5052
Zmienna X – Poziomem unikania w bliskich relacjach				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,3898	-3,4784	,5361	,0016
Ścieżka b	-,0905	-,13403	,2995	,1906
Ścieżka c ¹	,0074	,1510	,2995	,8810
Ścieżka c	,0427	1,0167	,1825	,3174

H.4.13. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora pomiędzy złością u sprawcy, a poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu.

Tabela 7.34.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do poziomu złości u sprawcy (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie (M) → poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Złość jako cecha temperamentu (T-Ang/T)				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,6955	-2,8153	,4512	,0084
Ścieżka b	-,2155	-1,8896	,3643	,0685
Ścieżka c ¹	-,3082	-1,7535	,3643	,0897
Ścieżka c	-,1583	-,9700	,1716	,3396
Zmienna X – Skłonność do sytuacyjnego reagowania złością (T-Ang/R)				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,3751	-1,3807	,2407	,1772
Ścieżka b	-,1547	-1,4345	,2881	,1618
Ścieżka c ¹	-,1903	-1,1327	,2881	,2663
Ścieżka c	-,1323	-,7978	,1418	,4311

Zmienna X – Ogólna dyspozycja do reagowania stanem złości (T-Ang)				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,2783	-2,2982	,3815	,0285
Ścieżka b	-,2015	-1,8365	,3727	,0762
Ścieżka c ¹	-,1457	-1,8205	,3727	,0787
Ścieżka c	-,0896	-1,1676	,2052	,2519

Tabela 7.35.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do poziomu złości u sprawcy (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób (M) → poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Złość jako cecha temperamentu (T-Ang/T)				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,3057	-,7081	,1262	,4842
Ścieżka b	,1416	,2,2137	,4071	,0346
Ścieżka c ¹	-,1150	-,7417	,4071	,4640
Ścieżka c	-,1583	-,9700	,1716	,3396

Zmienna X – Skłonność do sytuacyjnego reagowania złością (T-Ang/R)				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,1997	,4554	,0815	,6520
Ścieżka b	,1531	,2,4250	,4251	,0215
Ścieżka c ¹	-,1629	-1,0531	,4251	,3007
Ścieżka c	-,1323	-,7978	,1418	,4311

Zmienna X – Ogólna dyspozycja do reagowania stanem złości (T-Ang)				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,0844	-,4108	,0736	,6841
Ścieżka b	,1427	2,2633	,4264	,0310
Ścieżka c ¹	-,0776	-1,0729	,4264	,2919
Ścieżka c	-,0896	-1,1676	,2052	,2519

Tabela 7.36.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do poziomu złości u sprawcy (X) → motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) → poziomem przemocy seksualnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Złość jako cecha temperamentu (T-Ang/T)				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,1499	,4095	,0734	,6850
Ścieżka b	,0438	,5403	,1970	,5930
Ścieżka c ^I	-,1649	-,9959	,1970	,3273
Ścieżka c	-,1583	-,9700	,1716	,3396
Zmienna X – Skłonność do sytuacyjnego reagowania złością (T-Ang/R)				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,4234	1,1660	,2050	,2525
Ścieżka b	,0532	,6428	,1828	,5252
Ścieżka c ^I	-,1548	-,9052	,1828	,3726
Ścieżka c	-,1323	-,7978	,1418	,4311
Zmienna X – Ogólna dyspozycja do reagowania stanem złości (T-Ang)				
	b	t	R	P
Ścieżka a	,1355	,7880	,1401	,4367
Ścieżka b	,0519	,6409	,2347	,5265
Ścieżka c ^I	-,0966	-1,2349	,2347	,2265
Ścieżka c	-,0896	-1,1676	,2052	,2519

H.4.14. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora złością u sprawcy, a poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu.

Tabela 7.37.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do poziomu złości u sprawcy (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie (M) → poziomem przemocy emocjonalnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Złość jako cecha temperamentu (T-Ang/T)				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,7472	-2,9740	,4834	,0059
Ścieżka b	-,1090	-1,2348	,3162	,2272
Ścieżka c ^I	,0689	,5054	,6172	,3162
Ścieżka c	,1504	1,2480	,2258	,2200

Zmienna X – Skłonność do sytuacyjnego reagowania złością (T-Ang/R)				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,3616	-1,2945	,2337	,2057
Ścieżka b	-,1314	-1,6809	,3049	,1039
Ścieżka c ¹	-,0235	-,1901	,3049	,8506
Ścieżka c	,0250	,2023	,8411	,0375
Zmienna X – Ogólna dyspozycja do reagowania stanem złości (T-Ang)				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,2871	-2,3248	,3963	,0273
Ścieżka b	-,1287	-1,5229	,3031	,1390
Ścieżka c ¹	,0033	,0542	,3031	,9572
Ścieżka c	,0403	,7007	,1290	,4891

Tabela 7.38.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do poziomu złości u sprawcy (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób (M) → poziom przemocy emocjonalnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Złość jako cecha temperamentu (T-Ang/T)				
	b	t	R	P
Ścieżka a	-,2296	-,5261	,0972	,6028
Ścieżka b	-,0736	-1,4628	,3440	,1547
Ścieżka c ¹	,1335	1,1241	,3440	,2705
Ścieżka c	,1504	1,2480	,2258	,2220
Zmienna X – Skłonność do sytuacyjnego reagowania złością (T-Ang/R)				
	b	t	R	P
Ścieżka a	,1641	,3748	,0694	,7105
Ścieżka b	-,0802	-1,5660	,2861	,1286
Ścieżka c ¹	,0382	,3155	,2861	,7547
Ścieżka c	,0250	,2023	,0375	,8411
Zmienna X – Ogólna dyspozycja do reagowania stanem złości (T-Ang)				
	b	t	R	P
Ścieżka a	-,0671	-,3271	,0606	,7460
Ścieżka b	-,0771	-1,5152	,3019	,1409
Ścieżka c ¹	-,0352	,6230	,3019	,5383
Ścieżka c	,0403	,7007	,1290	,4891

Tabela 7.39.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do poziomu złości u sprawcy (X) → motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) → poziom przemocy emocjonalnej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Złość jako cecha temperamentu (T-Ang/T)				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,2298	,6193	,1143	,5405
Ścieżka b	-,1404	-2,5369	,4778	,0170
Ścieżka c ¹	,1826	1,6409	,4778	,1120
Ścieżka c	,1504	1,2480	,2258	,2220
Zmienna X – Skłonność do sytuacyjnego reagowania złością (T-Ang/R)				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,3913	1,0671	,1944	,2947
Ścieżka b	-,1376	-2,3644	,4094	,0252
Ścieżka c ¹	,0780	,6731	,4094	,5064
Ścieżka c	,0250	,2023	,0375	,8411
Zmienna X – Ogólna dyspozycja do reagowania stanem złości (T-Ang)				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,1525	,8829	,1618	,3846
Ścieżka b	-,1406	-2,4667	,4384	,0200
Ścieżka c ¹	,0617	1,1487	,4384	,2604
Ścieżka c	,0403	,7007	,1290	,4891

H4.15. Zdolność oraz motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób pełni rolę mediatora złością u sprawcy, a poziomem przemocy fizycznej popełnionego czynu.

Tabela 7.40.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do poziomu złości u sprawcy (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie (M) → poziomu przemocy fizycznej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Złość jako cecha temperamentu (T-Ang/T)				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,6955	-1,8153	,4512	,0084
Ścieżka b	-,0079	-,0887	,0912	,9299
Ścieżka c ¹	,0547	,4008	,0912	,6914
Ścieżka c	,0602	,5021	,0898	,6192

Zmienna X – Skłonność do sytuacyjnego reagowania złością (T-Ang/R)				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,3751	-1,3807	,2407	,1772
Ścieżka b	-,0241	-,2946	,0549	,7703
Ścieżka c ¹	-,0012	-,0092	,0549	,9927
Ścieżka c	,0079	,0645	,0116	,9490
Zmienna X – Ogólna dyspozycja do reagowania stanem złości (T-Ang)				
	b	t	R	p
Ścieżka a	-,2783	2,2982	,3815	,0285
Ścieżka b	-,0226	-,2629	,0554	,7944
Ścieżka c ¹	,0025	,0407	,0554	,9678
Ścieżka c	,0088	,1549	,0278	,8779

Tabela 7.41.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do poziomu złości u sprawcy (X) → zdolność do mentalizacji aspektu emocjonalnego u innych osób (M) → poziomu przemocy fizycznej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Złość jako cecha temperamentu (T-Ang/T)				
	b	T	R	p
Ścieżka a	-,3057	-,7081	,1262	,4842
Ścieżka b	-,0283	-,5615	,1356	,5786
Ścieżka c ¹	,0515	,4217	,1356	,6763
Ścieżka c	,0602	,5021	,0898	,6192
Zmienna X – Skłonność do sytuacyjnego reagowania złością (T-Ang/R)				
	b	T	R	p
Ścieżka a	,1997	,4554	,0815	,6520
Ścieżka b	-,0315	-,6252	,1140	,5365
Ścieżka c ¹	,0141	,1146	,1140	,9095
Ścieżka c	,0079	,0645	,0116	,9490
Zmienna X – Ogólna dyspozycja do reagowania stanem złości (T-Ang)				
	b	T	R	p
Ścieżka a	-,0844	-,4108	,0736	,6841
Ścieżka b	-,0306	-,6083	,1138	,5476
Ścieżka c ¹	,0062	,1081	,1138	,9146
Ścieżka c	,0088	,1549	,0278	,8779

Tabela 7.42.

Wyniki poszczególnych ścieżek w modelu uwzględniającym: zmienne odnoszące się do poziomu złości u sprawcy (X) → motywacja do mentalizacji aspektu emocjonalnego u siebie i u innych osób (M) → poziom przemocy fizycznej popełnionego czynu przemocy seksualnej wobec małoletniego (Y).

Zmienna X – Złość jako cecha temperamentu (T-Ang/T)				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,1499	,4095	,0734	,6850
Ścieżka b	-,1052	-1,8571	,3322	,0731
Ścieżka c ¹	,0760	,6563	,3322	,5166
Ścieżka c	,0602	,5021	,0898	,6192
Zmienna X – Skłonność do sytuacyjnego reagowania złością (T-Ang/R)				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,4234	1,1660	,2050	,2525
Ścieżka b	-,1078	-1,8602	,3218	,0727
Ścieżka c ¹	,0535	,4469	,3218	,6582
Ścieżka c	,0079	,0645	,0116	,9490
Zmienna X – Ogólna dyspozycja do reagowania stanem złości (T-Ang)				
	b	t	R	p
Ścieżka a	,1355	,7880	,1401	,4367
Ścieżka b	-,1058	-1,8469	,3206	,0746
Ścieżka c ¹	,0232	,4181	,3206	,6789
Ścieżka c	,0088	,1549	,0278	,8779